Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

GÖTEBORGS·UNIVERSITETS·BIBLIOTEK

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

LAURA OCH ROSA FITINGHOFF

STELLA

GÖTEBORGS STADSBIBLIOTEK

Stockholm, Svenska Andelsförlaget

28.
Sv. 1075

STELLA

Laura och Rosa Fitinghoff

STELLA

En roman för
ungdom

Svenska Andelsförlaget
Stockholm

Till benägen anmälan från
SVENSKA ANDELSFÖRLAGET

I.

"Jo, hör du Mia, Lappo skall ha det röda bandet om halsen och bli kung här i hundgården. Semiramis, som har en så'n där vit päls och lång, fin svans, som jämt släpar efter henne, får vara drottning."

"Men då blir ju drottningen finare än kungen! Lappo är ju bara en gråhund, en lapphund, som inte kostar tio kronor en gång. Semiramis är från Andalusien, hon, och kostade fem hundra kronor, det talade inspektorn om när vi fick hit henne. Men nog får Stella göra som hon vill för mig."

"Jaså, jag får det! Det var då snällt, det, när det är jag som rår om alla hundarna och hundgården och slottet och hela furstendömet, som farbror Axel kallar vårt hem. Men ser du, Semiramis med sin långa, smala nos och sitt taniga liv vore inte värd något, om hon inte kostade pengar. Hon är fin och vit som en drottning skall vara, men hon är inte svensk, som Lappo här, bara för att han är från Sverige, så är han dyrare än hon, i mitt tycke.

Lappo, kom hit! Se här, nu knyter jag på dig röda bandet. Nu är du kung, och därför kysser jag dig på tassen — nå nå, inte skall du hoppa och slickas så där, när du är kung. Semiramis, här har du kungen, din herre, men kryp då inte så förskräckligt, när du är drottning. Mia, kyss Lappo på tassen, han är nu kung i hundgården.

Så ja, nu skola vi ha hovfest. Lappo ger frihet till alla sina undersåtar. Jäger, Wira, Blixt, Dunder, Kolv, Pipa, Passopp! Nu går skallet! — Undan, Mia."

"Men Stella, vad skall löjtnanten säga?"

"Vad han vill precis. Nu är det kröningsdag. Hallåh, hör ni!"

Hon slog upp den höga grinden till hundgården och störtade iväg ut, ögonblickligen följd av den tjutande, skällande, halvvilda hundflocken.

Den vida inhägnad, där hundarne förvarades, låg längst nere på bakgården och gränsade direkt till parken, vilken den genom denna grind stod i förbindelse med.

I spetsen för hundarna flög Stella iväg — jublande, skrattande, hojtande.

Hon vek av inåt en stig i parken, som ledde fram till skogvaktarbostället. Hundarna följde henne tätt i hälarna, gläfsande, tjutande, med vita, spetsiga tänder och röda tungor synliga i gapet.

Plötsligt stannade Stella. Hundarna, vilka ej lika hastigt hejdade farten, kommo löpande tillbaka till henne, en efter annan.

Långt borta på stigen skymtade Mia, som närmade sig i ansträngt språng.

"Sölmaja", skrek Stella ut emot henne, "stanna där du är och vänd om. Otello tjuter så förtvivlat, du begriper han vill komma lös, när han hör oss här i parken. Gör det, säger jag. Han bits inte, när han blir glad. Asch, en sådan stackare du är. Tjut lagom. Nå, så kom hit då och håll hundarna; jag kan väl inte ta hela sällskapet med opp till gården. — Nej, det förstås, det törs du inte heller! Robert, det var bra att du kom, spring genast och lös Otello."

"Ja, men —"

"Vad — är du också, stora pojken, en mes?"

Robert ville inte höra mera. Han satte iväg genom aprken, och efter en förvånande kort stund hördes det grova skallet från ännu en hund. Den stora danska doggen, bandhunden, var löst ur kedjan och kom farande genom parken i höga språng, utstötande vilda ljud av på en gång tjut och vrålande. Alla, som sågo eller hörde den fruktade besten, höllo sig undan.

Stella, som åter sprang i spetsen för sina hundar, stannade, när hon hörde honom närma sig. Doggen kom med tungan hängande ut ur det röda gapet, ögonen voro blodsprängda. Mia sprang bakom en trädstam och skrek högt av förskräckelse. Stella vände sig snabbt, böjde sig ned på marken och bredde ut sina armar mot hunden.

"Tello — Tello!"

Stellas stämma ljöd förunderligt mjuk och smekande. Hon slog sina armar om halsen på hunden, rullade runt ett tag med den på den mjuka, gräsbevuxna stigen, då Tello ej så med ens kunde återfå jämnvikten.

"Så, Tello. Blev du fri? Är du glad nu? Vill du bära mig, så ge vi oss iväg in i skogen. Vill du?"

Otello, den starke, jättelike doggen, puffade till barnets hand med sin nos, fnysande av glädje. — Han svängde ryggen i en bukt, en tydlig inbjudan till en ritt.

Den smidiga, ej mycket tunga lilla flickan, tog varsamt grepp i hundens halsskinn, slängde sig upp över den, och så bar det iväg.

"Lapp-o-, Jäger, Kolv. Kling — a — hallå! Tello, så snäll du är — så rar du är. Jag gör mig så lätt — känner du, att jag flyger — att vi flyga bägge två — hallåh — till världens ända, bortom parken till tjärnar, där de vilda svanarna bo, till Robinsons ö? Hallåh, hallåh! Nej, Tello, stanna, stanna hör du! Så —. Här finns linnéa åt mamma. Lägg dig nu, medan jag plockar. Lappo — vovvarna, kom! Inte bitas, inte slåss, fy — fy! Ligg Lappo, ligg Jäger —. Åh, jag vill sova också. Men du är så varm, Tello, och din mage hoppar så rysligt. Det är bättre här på mossan. Nu sover vi. O, vad Mia skall lipa och vad hon skall söka oss."

Barnet och hundarna somnade in, där de lågo i dungen av tätgrenade granar, vilken utgjorde en del av den vidsträckta av sekelgamla ekar, lönnar och kastanjer bestående parken.

En sakta fläkt drog genom park och granskogsdunge.

Stella låg som i en förtrollad värld mitt inne i sagornas rike.

När vällingklockan ljöd från tornet på inspektorsbyggnaden, så tyckte hon älvorna ringde till fest långt inne i skogen. Sorlet från den avlägsna gården, vagnar, som rullade, slåttermaskiners rasslande, hästars otåliga stampande i spiltorna i stallet blev till trummors dån och musikens ljud vid festen, där hon var prinsessan, följd av lejon, tigrar och björnar, som ju alla voro hennes vänner.

Själv såg Stella ut som en liten slumrande älva, där hon låg så liten, fin och späd. Håret var ljuslockigt och silkesfint, anletsdragen späda, i saknad av den rundning, som plägar beteckna barnet. Det var ett litet fint, smalt ansikte, med ett par ögon, ej stora, men av vacker form, svartgrå, skiftande och fulla av mörkt trots, förnämt allvar eller strålande av gränslös hängivenhet, sällsamt fängslande och betvingande var hennes blick.

De, som ej tålde henne, sådana som hon kuvade och trotsade, sade att hon var ett styggt, elakt barn, underlig, ja en "riktig bortbyting".

Hennes far, som avgudade och skämde bort henne, påstod med stolthet att hans barn redan nu kunde tämja vilda djur med sina ögon. Ingen i släkten hade heller sådana ögon,— djupa, fängslande, tindrande som stjärnor, och ingen kunde förstå, varifrån hon fått dem. Den ljuva, unga svärmiska modern, hon ensam förstod det. Vinterhimmelens stjärnor hade långt innan barnets födelse varit hennes tysta, outgrundliga förtrogna. Hon visste väl, varför den lilla så säkert skulle komma att bära namnet Stella.

I detta nu stod hon böjd över det i mossan sovande barnet, som ej vaknade, fast hundarna skällande flögo upp omkring henne.

Stella vaknade först av den ömma varma kyss, som modern gav henne. I halvslummern låg hon stilla kvarhållande modern, med sin ena arm sluten om hennes hals. Hon njöt drömmande av doften, som omgav henne, av att kän-

na de lena lockarna, som föllo nedom den låga plymagerade ridhatten, ringla över sitt ansikte, att få lägga kinden upp emot den mjuka sammetsdräkten och att slutligen med klarvaken blick se in i mammas av kärlek strålande ögon, i denna stund fulla av oro. Modern drog barnet upp till sig och slöt henne lidelsefullt in i sin famn.

"Älskling, huru lycklig, att vi kommo denna väg, du ligger ju här alldeles ensam!"

"Ensam —, mamma, älskade! Jag har ju alla sju hundarna med mig. Du blev borta så länge, så jag trodde, att jag skulle dö, så längtade jag. Och så tyckte jag, att det blev bättre, om hundarna blevo glada, och så gjorde jag Lappo till kung och släppte ut allihop på galabal, som på hovet du vet, ute i skogen, och jag har ridit på Tello."

"Gud barn, du vet, hur ond han är, hur farlig."

"Söta mamma, säg ingenting fult om Tello, han är så rysligt snäll, och jag red på honom hit. Men var har jag linnéorna? Åh, se här! Jag lade dem under våta mossan för att de skulle vara glada tills du fick dem. Nu sitta de där — och du är så vacker och så — så — snäll."

Stella kramade modern så, att hennes eget lilla bleka ansikte blev rosenrött av ansträngning.

"Vad är det för pjåsk och dumheter? Kom, Regina, hästarna bli otåliga."

"Om jag får lov att säga, som jag tänker, så har pappa ingenting annat att göra än att hålla dem i styr?

"Stella, älskling. Du vet ju att du inte skall säga så där till pappa."

"Ja bevars, det vet jag. Men då han skyller på hästarna, fastän det bara är, att han vill ha dig till sig... Varför skall han sitta på så där, det är ju riktigt ynkligt, så snälla som hästarna stå där. Var så god och se pappa."

Fadern storskrattade.

"Kom hit du lilla näbbgädda, så skall du få rida hem med mig på sadelknappen."

"Åhja, det kan jag väl göra, men då skall det gå med fart så att hundarna få rutscha undan."

Fadern hoppade av hästen för att hjälpa sin fru upp i sadeln. Med den rätt försvarliga korpulens, som han besatt, förorsakade honom manövern att komma av hästen en viss möda. Ridderlig och gentil kavaljer som han var och alltid utmärkt sig för att vara, skulle det aldrig kunnat hända honom att låta vare sig hans hustru eller någon annan dam gå misste om den uppmärksamhet han ansåg som en plikt att visa dem. Hans hustru väntade med ett outgrundligt småleende på hans utsträckta hand, mot vilken hon lätt stödde sig, när hon smidigt och vigt svingade sig upp i sadeln.

"Ack, att pappa skall möda sig så där i onödan. Mamma kan flyga upp på hästen lika bra ändå, om pappa också vore hundra mil härifrån."

"Åh, Stella, det är inte så sagt. Pappa är en gentleman, och det är en sak, som mamma alltid sätter värde på, du kommer nog att skatta den egenskapen högt med tiden, du med, ja kanske mer än värt är."

"Åh visst inte. Så ja, giv mig handen nu, pappa, så klättrar jag upp själv. Usch, sådana trinda, hala ben pappa har, det är värre att hala sig upp på dem än att hasa sig uppför en aspstam — och så sitter jag så otäckt trångt här. — Nå ja, nu bär det i väg i alla fall —. Lappo — o, var är du! Jäger, Tello. Ho — ho —. O — så lustigt! Åh mamma, få vi vända och rida igenom tallskogsmossen?"

Utan att invänta svar drog hon i tyglarna, vände hästen och eggade den med ystra rop och elektriserande rörelser med hela sin lilla smidiga kropp.

Den lilla kavalkaden red ut ur parken utåt en av ekar tätt omgiven kulle, från vilken man skymtade slottet, där det i imponerande storhet och renhet i stilen, höjde sig ovan häckar av kaprifolium, rosor och syréner. Själva slottet, parken och trädgårdsområdet lågo på den väld'ga, i sjön utskjutande udden. Där landtungan åter bredde ut sig och övergick i inland, sträckte sig vallar och åkermark i ändlösa vidder. Kreatur i hundratal betade där, skörde-

maskiner rasslade, entonigt och sömnigt. Trädesåkrar bereddes till rågsådden. Tio, tjugo, trettio par oxar, böjde sig blanka och skinande under oket, medan den feta matjorden, svart och fuktig, brämade sig efter plogarna. —

Inne i tallmosseskogen stodo furorna i täta led. En och annan svartnad milbotten vittnade om, att kolning här brukade försiggå. Någon skogsavverkning i övrigt kunde ej förmärkas.

Skott och Jäger fingo upp en hare. Skallet ljöd mellan trädstammarna i tvestämmigt klingande tonvågor. Trasten lät sig ej störa. Vemodigt, innerligt med en öm liten böjning i den fulla, mjuka stämman, sjöng han om och om igen sin fagra visa. Aftonrodnaden svävade ut över västerhimmelen och blev till en rosenskimrande guldmättad bakgrund för tall och gran, vilkas fina, barrtäckta grenar i luftigaste filigram avtecknade sig däremot.

De ridande voro högst uppe på åsen mitt inne i den doftande tallskogen. Stella, som länge setat tyst, rätade plötsligt upp sig.

"Stanna, pappa, och släpp mig ned!"

"Seså. Vad nu! Jag trodde just, att du hade somnat, då du har setat så tyst."

Stella gled ned på marken mitt emellan de tätt invid varandra stannande hästarna.

"Tag upp mig, mamma!"

Modern räckte ned handen. Lätt och vig klättrade barnet upp till henne. Hon slog armarna om halsen på modern och började gråta.

"Stella älsklingen min, huru är det nu?"

"Jag vet inte mamma, men det är bara så roligt och så vackert här i skogen, och då blir det någonting, som klämmer mig här i bröstet. Jag måste få krama dig och kyssa dig mamma, älskade, och så sitta hos dig så här. När jag blir stor, skall jag bygga ett slott här i skogen, och där skall du bo mamma."

"Är du inte nöjd med det slott vi hava då?"

"Jo visst, det är så stort och fint. Men mitt skall vara

så högt, det skall nästan räcka ända upp till stjärnorna, och änglarna skola ha fullt med små rum där lika många som folket. Ja, jag vill inte ha någon mer där än dig mamma och Stig och Robert, Lundqvist kanske, och Ulla och alla hästarna och hundarna."

"Och pappa då, Stella!"

"Ja, det är inte så sagt. Åhjo, mamma, när du vill det, så får han väl vara där. Nej titta, o, sådana hallon. Det var rysligt vad jag är hungrig."

"Är du, käraste vännen min, så roligt det var. Tänk om du skulle få aptit och bli en rödblommig, duktig liten tös, så glad mamma då skulle bli!"

"Åhja, nog ska jag äta. Men känn mamma, hur skogen darrar till, den fryser lite och är sömnig. Vi få rida tyst, så att den kan få sova."

Snabbt och ljudlöst, på mjuka barrtäckta stigar, hunno de hemmets område och togo av in i allén av åldriga lindar. Stella reste sig ur moderns famn och eggade hästen med tyglarna.

"Nu får du springa, om du vill, Lättfot, och stampa och gnägga, här är allting vaket ser du."

Betjänten Swärd och gamle kusken Lundqvist skyndade fram båda iförda det von Eydenska vackra livréet i ljusblått och silver.

"Tag mig, Lundqvist, och bär upp mig i mitt rum. Jag är så trött. Ulla, ge hundarna rysligt mycket mat, hör du."

"Får inte Janne göra det?"

"Åh, nej då, han som retar dem och slår dem, nej Ulla skall göra det."

"Men lilla Stella, aldrig får Ulla in hundarna, så tokiga som de äro nu, om inte Stella lockar på dem", invände Lundqvist som bar Stella på sina armar så varsamt som om hon varit en bräcklig liten konstsak.

"Så stanna då Lundqvist. Lappo, Vovvarna alla, *kom!* Så ja, snälla pojkarna. Bär mig nu till hundgården.

Så ja, nu har jag dem hemma igen allihop. Säg tack nu för en rolig dag. Åh, så trötta ni äro, värre än jag.

Vad Lundqvist är snäll! Jag tycker så mycket om Lundqvist."

Stella strök smeksamt med sin späda lilla hand över den gamle kuskens väderbitna, skrynkliga ansikte, vilket förvreds av en grimas mitt emellan leende och rörelse.

"Jag tycker allt om Stella, jag med, men Stella skall äta, så att hon blir stor och tung. Högvidsholm är väl mest så stort som halva Sveriget och Stella blir då rakt som en kung över det, när hon blir stor, så då får hon lov te vara duktiger. Stella skall dricka mycket mjölk och inte äta bara av den usla fina maten, utan sätta i sig bra med potatis och det fetaste på köttet och fläsket, se sånt blir en rasker utav. Och så skall inte Stella flöja omkring så dant, det blir hon bara uslig utav, då hon inte går i träns och lina som unghästarna."

Stella, som under Lundqvists vandring med henne hemåt, legat som i halvsömn, blev med ens klarvaken.

"Träns och lina åt mig, och feta fläsket, fy så Lundqvist säger. Jag skulle sparkas och bitas åt dem, som understod sig, och till slut slå ihjäl dem. Den feta otäcka maten skulle jag spotta ut, var säker på det."

"Nå, nå, det är väl ingen på jorden, som skulle våga sig till det heller. Stella är som ett litet Guds beläte här på gården, alltifrån löjtnanten och hennes nåd, ända ner till hund-Janne, så finns det väl ingen, som skulle tro sig till att inte göra, som Stella vill."

"Ja, det tycker jag är riktigt roligt, vet Lundqvist. När jag blir stor, skall Lundqvist få komma till mitt stora, fina slott i skogen. Fy, då, Mia, varför kommer du krafsande på mig så här?"

"Fru Enträ är här, och jag tänker sätta på Stella en ren klänning."

Stella släppte taget om halsen på Lundqvist och satte sig kapprak upp på hans arm.

"Tant Pamela, är hon här, och Edvin! O, så rysligt! Nu skall det bli ett liv för Hans och Greta. Lilla vagnen, som jag nyss fått, kör han väl sönder, och så tar han

piskan och de små stackars hästarna tidigt på morgonen, när jag inte är vaken, så att han törs. Är Dagny med också?"

"Ja då. De äro med bägge två."

"Ja se jag har varit nere vid stationen och hämtat dem för länge sen, i middags."

"Och inte sade Lundqvist det till mig. Du otäcka Mia du talar alltid om rysliga saker. Söta Lundqvist, bär upp mig med ens. Allt roligt är slut nu. Jag har varit Eja Heja hela dagen, men nu blir jag Hytta Beja, bara stygg hela tiden. Edvin, han springer omkring och tar alla kantareller och champinjoner i skogen och vänder opp och ner på dockorna och tittar på deras kjolar och byxor så att . . . Fy så synd det är om dem. Och så tar tant mamma ifrån mig, det gör hon, och skall åka med mamma och rida med henne och gå ut och gå, när jag har lagt mig om kvällarna. Jämt lär hon mamma, att jag skall vara som Edvin och Dagny. Usch, Lundqvist, och jag som var så hungrig och skulle äta hallon, och mamma skulle spela "Du skåning" så att jag skulle få dansa den när spetton (inspektoren) kommer in i kväll."

"Kära söta lilla Stella, inte skall hon ta så illa vid sig. De främmande bli bara en vecka, och det blir bara roligt skall Stella få se. Dom säger nog te att båten skall ut, så blir det lusttur, och vi tjänare få komma med, och jag vet så bra hallonställen, sen jag var pojke. Ett ekorrbo finns där i skogen med ungar i, och igelkottar, och det kan hitta på att hända vi få se en av di stora älga, som gå på skogen, så må tro de blir nog roligt bara Stella nu äter duktigt och sover duktigt."

"Ja, så skall jag väl det. Godnatt Lundqvist, sov gott och dröm om mig!"

I den stora praktfulla sängkammaren på Högvidsholm, som gränsade intill det i rosenrött ordnade rum, där Stella residerade, ägde påföljande morgon ett viktigt sam-

tal rum, vilket Stella, till en början halvsovande, kom att få del utav.

Samtalet fördes emellan hennes föräldrar och berörde för henne helt främmande områden, varför hon ej heller annat än helt slött följde med. Hon var van vid pappas myndiga hånfulla gräl, när han talade till mamma i ensamheten, fastän han inför andra, och, när han var i den stämningen, uppförde sig så gentilt emot henne, som om han haft en drottning inför sig. Med en suck av harm och otålighet vände sig Stella i bädden. Pappa pratade alltjämt, och hon fick inte springa in till mamma, krypa in i hennes famn och där lyssna till den rara lilla morgonbönen, som för var dag var olika, allt efter som mamma hade att tala eller bedja om till Gud.

"Se så, min vän, var nu förnuftig och kom inte med flera dumma invändningar! Borgen", löjtnant von Eyden skrattade ett lågt retsamt skratt, "bara ordet borgen är en buse, som skrämmer små ömtåliga damer, vilka i själva verket ha lika mycket begrepp om ordets verkliga innebörd som små höns."

"Du bör ha så mycket bättre reda på det, då dina egna föräldrar förlorade sin förmöganhet genom borgen?"

"Skall det där gälla som en anklagelse, att jag, när vi gifte oss, icke hade mer än mitt hjärta att lägga för dina fötter?"

"Iwan!"

"Ja, så håll dig till sak. Vad ha mina föräldrar med detta att göra? Saken står för övrigt icke att hjälpa. Borck har mitt medgivande."

"På huru stor summa?"

Mannen nämnde helt vårdslöst beloppet.

"Jag trodde inte, att våra egendomar tillhopa ägde så stort värde", mumlade hon tonlöst. Blek nästan vanmäktig lutade hon sig tillbaka emot soffans ryggstöd.

"Åhjo du, det är inte för inte, du behandlas som en liten furstinna."

"Och detta har du gjort utan att alls rådföra dig med

mig, och för Borck, en allmänt känd usling? Hur kunde du?"

"Min lilla fru är naiv, allt för naiv ibland. Du vet väl icke händelsevis, att kvinnan, hur gammal hon än är, bevars väl du är ju bara barnet, förlorar sin s. k. myndighet eller blir omyndig i samma stund hon gifter sig, och mannen, och rätt och riktigt är, blir hennes naturliga beskyddare och stöd."

"Utan undantag för, att all egendom är hustruns och under generationer tillhört hennes släkt?"

"Min nådiga behagar komma med insinuationer, är lite nervös på morgonkvisten, nå , nå."

"Är det lagen, som tillåter något sådant, så är det en skändlig, en usel lag."

Den unga hustrun talade med låg, skälvande stämma, alltid med tanke på barnet, som sov så nära henne.

"Vårt lands ömklige, okunnige små lagstiftare med riksdagen i spetsen vänta blott på, att du låter din vishets ljus skina till att lysa upp deras förmörkade hjärnor, du världserfarna, klarseende tjugutreåring med din väldiga kännedom om landets intressen. Se så min drottning, nöj dig med den makt du äger att som kvinna härska och tjusa, ty det gör du sannerligen. Du bibehåller dig ypperligt. Minsann säger inte alltid Borck detsamma. Han beundrar dig, så att jag nästan blir jaloux."

"Iwan, förnedra dig inte med sådant prat."

"Om inte den här förargliga benägenheten till embonpoint förefunnes hos mig, så skulle jag allt kunna vinna ett och annat hjärta ännu, jag med."

Han hade under samtalets gång fullbordat sin toalett framför den stora golvspegeln, som stod i ett hörn av rummet som pendant till kakelugnen. Han granskade noggrant mustascherna och gav dem en djärv vridning i spetsar uppåt. Nöjd med sitt eget vackra rödblommiga anlete med stora blå smäktande ögon och ännu synligt mjukt lockigt hår eller fjun, som lyckligtvis ej lämnat hela hjässan i sticket, gick han fram till hustrun.

"Min lilla vita duva, giv mig nu försoningskyssen och var som förr min tillbedda drottning! Inte må du tro, att jag vill skada dig och barnet, ni mina dyrbaraste skatter", hans röst kvävdes av rörelse, "för er vill jag giva mitt hjärteblod. Jag upprepar det, det är inte den minsta risk med denna borgen eller fara för att den skall, som du så högtravande säger, sluka hela egendomen och allt vad vi äger.

Borck behöver pengar just nu vid bildandet av det nya företaget, som är lysande och har en stor framtid för sig, hans farbror är åttiofyra år och äger bevisligen miljoner. Den hjälp jag nu ger honom kommer han att återgälda kungligt, generös som han är. En gång, vem vet, står du kanske utan mig", han överväldigades åter av rörelse, "omtanken om er och allt annat tar, skall jag säga, och då kan det vara gott för er, att ha honom att vända er till för att få vård vid kapitalplacering och dylikt. Vår flicka blir en dag ett av landets rikaste partier. Blir hon inte en fulländad skönhet därtill, så kommer hon då åtminstone, om inte min kvinnokännedom för en gång skulle svika mig, att besitta en grace och en tjuskraft, vilken skall göra henne i stånd att vinna segrar, var hon visar sig, den stolta, redan onekligen beundransvärt härsklystna lilla prinsessan." Löjtnanten granskade noggrant sin jaktrock, innan han iklädde sig den. Han kände sig ytterligt irriterad av att se hustrun fortfarande sitta så tyst och oåtkomlig blickande ut framför sig med ett par ögon, i vilkas mörka djup han blott ville se sprittande livsglädje, kvinnlig kuvad kraft, lidelsefull glöd, och vilka nu blott återgåvo trött resignation, ett uttryck som ej förändrades, när han med verkligt storslaget överseende gav henne den erbjudna kyssen.

Han knäppte något fjun ifrån rocken, kastade ännu en lång blick emot sig själv i spegeln, vände sig mot dörren för att gå, tvekade, drog förtretad i rockkragen, böjde sig och strök med handen nedåt benkläderna.

"Du hm, du tar väl vänligt emot min gamle vän från

ungdomstiden? Han, fri och lycklig ungkarl, skulle knappast fatta om jag sade honom, att min hustru inte förstår den lysande idéen med hans företag och att jag — han skrattade lågt, vänligt överseende — inte *får* skriva på för henne."

"Skriv! Gör som du vill. Jag har ju ingen makt att hindra dig, fastän jag känner Borck och från så många, många håll blivit uppmanad att varna dig för honom. Jag kan inte annat göra än att bedja Gud om kraft att bära följderna av detta, ty de komma, det vet och känner jag."

"Bevars väl så melodramiskt! Ja, är det icke som jag säger, att blotta ordet borgen är för de små damerna som ett allt uppslukande vidunder? Nå, i förbigående, du styr väl om en finare menu för de par dagar, som vi ha nöjet att se vännen Borck hos oss? Vi ha många gemensamma glada minnen från förra skämtsamma dagar, han och jag, och jag vill inte, att han skall se, att de tagit slut, och det ha de ju inte heller, när bara min lilla fru inte bjuder till att sätta sig på sina höga hästar utan visar sig som den tjusande värdinna hon brukar och märk väl, *bör* vara."

Han hade funnit vackra, väl valda ord och gick med värdig nobel äktamanshållning. Vände åter efter ett ögonblick.

"Du inviger väl ej din vasstungade kusin och gäst et consorter i våra enskilda angelägenheter? I alla händelser bör du iakttaga tystlåtenhet, och betänk, att du kan känna dig tacksam över mitt visade förtroende, då jag även utan att rådgöra med dig kunnat göra förbindelsen gällande. Men som äkta man har jag vissa förutbestämda moraliska principer, från vilka jag icke viker."

Det blev tyst där inne i sängkammaren, där morgonsolen glatt lyste in mellan frändragna fönsterdraperier i vilkas mjuka glänsande siden somliga av de klara strålarna gömde sig, medan andra sköto rätt in i rummet och började sin stillsamma vandring över väggar täckta med go-

beliner, som under sekler motstått deras försök att beröva dem färg och liv. Över den uråldriga paulunen gledo strålarna lekande med dess tjocka silkesfransar, som sakta vickade i draget från de öppna fönstren, och kastade sig i ett helt fång av ljus över den gyllene gripen, som i sin starka näbb höll den ring, som uppbar det mjukt ordnade sängomhöljet av tjockaste silkesbrokad. Men de glittrade även i tårar, vilka tungt, en efter annan droppade ned mellan hårt knäppta händer, mot vilka ett ungt, men ack så djupt böjt huvud vilade. Tyst var det i rummet, fastän gökens morgonrop och lövsångarnas ömma jollrande kvitter trängde dit in.

Små mjuka, tassande barfotasteg hördes i rummet bredvid. Stella blev stående vid dörren. Med mörk förfärad blick stirrade hon på modern, som i den "söta" himmelsblå dräkten, som barnet så mycket beundrade, låg nedböjd över den stora bibeln på bordet framför soffan och formligen skakade av återhållna snyftningar. Stella hade knappast sett mamma gråta annat än ute i stugorna, när någon jämrade sig mycket, och ibland när tant Pamela hade varit stygg. Men så här, med snyftningar...

Hon smög fram till modern, det lilla anletet var helt blekt av sorg och förfäran.

"Mamma gråter, och jag vet inte varför."

Barnets röst var full av smärtfylld förebråelse.

"Stella, älskling, så rädd jag blev. Inte skall du springa så här i draget i bara skjortan. Du är ju så kall om dina små händer och så blek om lilla näsan. Kryp upp här i mitt knä, så skall jag värma lilla barnet mitt och ringa efter choklad till tårtorna, som kommo till dig med en farbror i går kväll, när du hade lagt dig."

"Äsch, när mamma gråter."

"Vet du, att samma farbror har med sig till dig en liten rar valp av St. Bernhardsras, en sådan där stor, präktig en, som kan draga dig i vagn på sommaren och i släde på vintern, och att du även får en liten korgvagn, klädd med blå atlas, och en den allra sötaste släde med guld-

färgat kläde och fäll, riktigt kissemissmjuk. Du får alltsammans, när du blir klädd och kommer ut."

"Var tyst mamma. Jag må väl veta, att jag ingenting vill ha. Mamma gråter, och jag vet mycket väl varför; men mamma talar inte om allting för mig, mamma tycker inte om mig."

"Stella, åh, Stella älskade!"

"Inte riktigt. Nej inte alls."

"Vad vet du då, och vad är det, som du tror jag döljer?"

"Jag vet att en otäck farbror skall komma eller redan är här, och han skall köra pappa in i en borg, och där är en buse, som skall sluka i sig alla våra egendomar, och till slut så tar den oss, dig och mig också. Låt pappa gå in i borgen, du behöver inte jämnt gå dit, där han är. Mamma får inte gå in med. Om jag inte hade hört, vad pappa sade, så hade mamma kanske gått in med, utan att jag visste det."

Stella slog konvulsiviskt ångestfullt sina armar om moderns hals.

"Barn lilla, barn lilla, tror du då, att mamma skulle kunna gå ifrån dig frivilligt? Aldrig, Stella, aldrig förrän Gud tar dig ifrån mig eller du själv går till en annan, som har större rätt till dig än vad jag då har."

Stella fäste sig ej vid moderns senaste yttrande. Hon fann lisa i denna försäkran om att ej lämna henne, där hon låg i mammas famn och lät sig vyssas fram och tillbaka som ett litet lindebarn.

Hon såg upp, strängt och allvarligt.

"Men tala om, varför mamma grät."

"Jag grät därför, att jag tänkte på, att vi inte skulle få vara kvar här i vårt vackra hem, som morfar ägt och mina föräldrar, och där både du och jag äro födda. Jag tänkte på folket här, som jag känner sedan barndomen, på allting kärt och vackert och mest på att du inte skulle få behålla det, när du blir stor."

Stella satte sig upp, hon knöt handen, och hennes ögon gnistrade.

"Men vad är det för en otäck jätte i den där borgen, som skulle behöva och kunna ta allting? Han får inte ta det helt simpelt. Lundqvist säger, att det blir mitt alltihop, och jag skall bli Hytta Beja (stygga Stella) och slå ihjäl alla, som komma och vilja ta oss. Alla lyda mig här, det göra de, och jag skall befalla dem att slå ihjäl jätten och den där otäcke farbrorn, och jag skall släppa ut alla hundarna och skrika åt dem att bita och riva ihjäl dem och sen skall mamma aldrig gråta mer — aldrig."

"Det är inte som du tror, Stella liten. Att gå i borgen är att lova betala en sak för en annan, som skulle betala den själv, men som inte har pengar till det. Ser du om Lundqvist nu mycket gärna ville ha . . ."

"En hund", ifyllde Stella ivrigt.

"Nåja, en hund, som vore mycket dyrbar, men som han tänkte sig småningom kunna betala av sin lön. Skogvaktarn, som säljer hunden, säger: 'Jag är inte säker på att du någonsin förmår betala hunden och då får jag aldrig mina pengar för den, se det går jag inte in på.' Lundqvist går då t. ex. till pappa och ber honom skriva på en lapp, att han betalar, vad hunden kostar, om inte Lundqvist kan det. Pappa blir då liksom en borg eller ett fäste för Lundqvist, förstår du?"

Stella låg med slutna ögon och grubblade.

"Det är farbror den otäckingen, som är jätten eller Lundqvist, det är synd att kalla honom Lundqvist, och pappa är borg, och om inte den där betalar, så måste pappa ta allting, som vi ha och ge in i borgen.

"Just så, Stella, hemmet här, skogen och parken och hundgården och alla de prydnader, som jag äger, och som du är så förtjust i, juvelhalsbandet, pärlgarnityret, topaserna och turkoserna, allt detta, som en gång skulle ha blivit ditt."

"Men vad skulle mamma ha då?"

"Åh, liten, det är sådant som du skulle få då, när — ja, när jag skulle vara gammal, få efter mig."

"Efter mamma! Mamma skulle vara död, ligga under den stora stenen med kedjorna omkring. Låt honom ta finheterna och topaserna, jag vill inte ha dem. Jag dör, när mamma dör. Jag vill, att mamma bara skall leva och inte gråta. Jag har pengar att ge in i borgen."

Hon svingade sig ner ur moderns famn, flög iväg in i sitt rum och kom efter ett ögonblick tillbaka medförande en liten börs av mjuk grå kastor i form av en gris.

Häftigt drog hon undan den ring, som satt om grisens hals och som sammanhöll börsens innehåll. Grisens mun öppnade sig. Innehållet, silver och även en guldslant, stjälptes ut i mammas knä.

"Se här mamma, tag alla mina pengar, tag allt vad jag har. Är det inte mycket, säg räcker det inte till?"

"Jo, jo, Stella älskade, du gör mig så rik, så lycklig. Gud välsigne dig. Får vi ha varandra, så bli vi aldrig fattiga."

Efter en stund trippade Stella vid moderns hand ut på terassen, där frukostbordet stod dukat under en av de jättehöga kastanjerna. Hennes hår föll lockigt, men ej så mjukt som moderns nedåt ryggen mot den vita klänning hon efter vanligheten bar.

Farbror Borck kom fram och hälsade på den "lilla nåden" med överdriven artighet och med ödmjuk anhållan om att hon täcktes emottaga gåvan av hund med ekipage, som vilken stund som helst väntades från stationen.

Hans erbjudna gåva och många jollrande smickrande ord syntes ej göra det ringaste intryck på Stella, som besvarade hälsningen med oefterhärmlig värdighet och stolt överlägsenhet. Hon såg tyst på modern med en min av hemligt förstånd. Denna gav henne en förstulen blick tillbaka, vilken sade så mycket som "se inte så ovänlig ut Stella." Då veknade med ens barnets min, så som mamma ville ha det.

Fadern kände endast stolthet över dotterns överlägsna "prinsesselater" och miner. Slapp och motståndslös, som han själv var, njöt han av att se barnets käcka, oförfärade sätt gent emot dem, med vilka det kom i beröring, fullkomligt oberoende av alla yttre förhållanden. Hur ofta hade icke Stella också hört, att hon var född att befalla! "Hon kan härska, min lilla unge", brukade fadern säga om henne.

Vällingklockan ljöd, och folkets middagstimme var redan inne. Vanndal, den unge inspektoren gick över gården.

"Vänta", ropade Stella, som ej längre härdade ut med de ömhetsbetygelser, som den illa lidne farbrodern slösade på henne. Inspektorn visste ej ordet av, förrän Stella som en virvelvind kom flygande emot honom. Hon räckte upp händerna mot honom.

"Tag mig, spetto'n!"

Vig som en ekorre sprang hon upp på hans axlar, där hon stannade käck och rak med en fot på vardera axeln i en ganska äventyrlig ställning. Man såg hur musklerna i de fina fasta vadorna spändes, då hon höll sig fast, balanserande på tåspetsarna.

"Bravo, briljant! En cirkusdirektör skulle uppväga henne med guld", sade Borck med omisskännlig beundran.

Löjtnanten, fadern skrattade.

"Det är mitt tidiga och för övrigt permanenta svärmeri för den banans koryféer, som där går igen."

Regina rodnade häftigt.

"Stella, gå genast ner!" Hennes röst ljöd oväntat sträng.

Stella kastade huvudet tillbaka och satte armarna i sidan, medan hon förstulet genom lockarna iakttog modern.

"Så kör för det! Gå volten, spetto'n, venster galopp framåt —. Halt!"

Den unge mannen skrattade muntert, i det han noggrant lydde barnets kommando och efter vänster volten

gjorde halt framför sin matmoder, som ivrigt sträckte upp händerna mot Stella.

Barnet böjde sig djupt ned, fattade moderns händer och svingade sig i ett lätt och graciöst hopp ned på marken.

"Tack, spetto'n. I middag skall jag ge spetto'n sju skedar av glacen, kom ihåg det."

"Min lilla flicka tar sig alltför stora friheter mot er", sade fru Regina, som ett ögonblick stannade med Stellas hand i sin, "men det är ni själv skuld till, som är så vänlig mot henne, jag är rädd hon blir riktigt bortskämd."

"Alla tycka vi om Stella", sade den unge mannen, som rodnande till hårfästet, djupt bugade sig, utan att våga möta den goda, vackra blicken från de strålande blå ögonen.

Fru Pamela hade från fönstret i gästrumsflygeln bevittnat det lilla uppträdet.

Hon närmade sig nu, åtföljd av sin egen lilla flicka, som var jämnårig med Stella, men kraftigt byggd, med ett mörkt markerat ansikte, till utseendet äldre än hon.

"Käraste vän, så ledsen jag är för din skull. Stella är ju precis samma bångstyriga, oblyga barn som förut. Hon är ju snart stora flickan. Om Dagny skulle bära sig åt så där, så ja, jag vet ej, vad jag skulle taga mig till."

"Ack, Pamela, börja inte nu igen med detta strax vi träffas. Dagny törs ju inte en gång kliva upp på en stol av fruktan att falla. Låt oss ej tala om de barnen på en gång!"

De gingo långsamt tillsammans till det av herrarna lämnade, på nytt ordnade frukostbordet, fortsättande samtalet.

"Du vet ju Pamela, hur rent av omöjligt det är för mig att hindra Stella från att klättra, hoppa och dansa. För övrigt vill jag inte hindra henne, hon blir stark och smidig och frisk av det. Lilla Gertrud vår, som vi pjåskade med och aldrig släppte ur ögonen det behövdes ej

mer än draget från en dörr, och hennes liv bröts. Stella, så späd och ömtålig, nervös och ofta utan aptit, behöver stärkas på alla sätt."

"Utan aptit? Nå, det är då mindre underligt, när ett barn som hon får rata maten och välja, vad hon vill."

"Får Stella välja mat? Stackars liten, fick hon inte häromdagen äta kalvlever vid bordet, tills hon visade så otvetydliga tecken till illamående att hon måste föras ut."

"Förlåt mig, Regina lilla, men nu fantiserar du allt lite. Säg mig annars vilket medel du använder för att tvinga henne att äta mot sin vilja."

"Jag använder och har därvidlag, som du torde veta, aldrig använt något annat 'medel', som du säger än att ej låta henne få av den alltid begärliga efterrätten, då hon ej äter de första rätterna."

"Stackars liten. Och för den där olyckliga kalvlevern blev hon utan efterrätt?"

"Ja, Pamela, hon blev verkligen det."

"Och du kunde motstå hennes böner, du, som är svag för henne?"

"Du känner Stella illa, om du tror, att hon skulle bedja om eller käxa sig till det, som hon en gång blivit nekad eller vet, att hon ej kan få. Du har aldrig förstått Stella och kommer aldrig att förstå henne."

"Jo, gudbevars, kära du. Stella är en ytterst vanlig liten unge, naturligtvis bortskämd, huru skulle hon kunna vara annat, enda barnet som hon är och arvtagarinna till det här furstendömet? Det låter verkligen lustigt, då du säger att hon är ovanlig eller bör uppfattas och förstås på annat sätt än andra barn."

De båda fruarna, vilka blivit lämnade på egen hand, när barnen sprungit bort till lekstugan, stego upp från frukostbordet, tagande vägen utåt parken.

"Ett ovanligt barn, ja det kan man i sanning kalla Dagny", återtog fru Pamela. "Från första stunden knappast ett skrik, undfallande och mild, så att man kan bli hjärtängslig, att hon är för god för den här världen. Hon

klöste Lina häromdagen för att hon retsamt ryckte ett kort ifrån henne, och vet du jag blev riktigt glad, ty det var åtminstone ett jordiskt drag hos henne."

"Åh därvidlag tror jag att du kan vara mycket lugn i dina farhågor för Dagny."

"Vad menar du? Du kan väl inte se någon, som är mera undfallande emot den lilla Stelladespoten än Dagny."

"Och ändå äro de jämnt i luven på varandra. Med Edwin, som är både häftig och ganska stygg ibland, kommer 'despoten' ändå mycket bättre överens."

"Ja, vet du, men jag vågar påstå, att det är Edwins förtjänst. Han är klok nog att förstå, att det inte lönar att strida mot Stella. Få icke alla, får icke du själv till exempel, ge vika för hennes vilja. Hade inte hon satt sig emot det, så nog hade du själv kommit ned till stationen och hämtat oss. Det föreföll nog alla bra underligt att se, att bara kusken tog emot oss. Jag skämdes fullkomligt för general Grundtwells, som foro med tåget. En så vacker dag till, som det var i går, men det var nog helt enkelt Stella, som inte ville, att du skulle möta oss."

"O, vad du är orättvis mot Stella. Iwan och jag redo tidigt i går till Svanesjö, för att i deras hem säga de kära gamla vännerna ett sista farväl. Talade de inte om, att vi hade varit hos dem?"

"Det minns jag inte, men det var väl ingen Romresa dit i alla händelser."

"Inspektoren, som du sänt telegrammet till, hade ju i alla fall skickat vagnen att möta er, och du vet ju, att vi kommo sent hem i går kväll."

"Ja, ni äro ju jämnt ute och vifta, så inte är det skäl att ställa telegram till er, när man vill bli hämtad, och att utan vidare ta skjuts, det ha vi minsann inte råd till. Du vet inte vad det vill säga att ständigt försaka, du som får allt vad du vill och lever som en drottning här på godset."

"Ack, du talar, som den blinde om färgen."

"Jo det tycker jag just! Du skulle ha hört, vad gene-

ralen sade. När han fick se mig, som du vet, han alltid haft lite gott öga till, så böjde han sig ut ur sin första klass kupé...

"Den rare gubben", avbröt Regina. "Såg du inte Livia?"

"Åh tycker du? Hon vågade väl ej sticka ut näsan för att inte behöva hälsa på populasen, som stod och gapade därute."

"Hon var väl så sorgsen att för alltid lämna orten. Det blir gruvligt tomt efter dem, det känns som en riktig sorg detta att de flytta till Stockholm. Det blir svår för Stella också, Stig och hon ha varit så goda vänner."

"Det är gry i pojken, så liten han är, han drömmer nog redan om att en gång bli herre till Högvidsholm och på så sätt få återkomma till orten."

"Så du pratar! Stig är en fin, bra gosse."

"Pratar! Vad tror du generalen sade nu mitt i ansiktet på mig, och det så att pojken, som stod bredvid, hörde det?"

"Han är så fallen för skämt, farbror Uno, det vet du väl."

"Lustigt skämt att säga, som han sade: 'Stig har sin lilla flamma kvar på platsen, så han blir nog aldrig främmande på orten, och då inte heller hans föräldrar skulle jag tro, eller hur Stig?' Du kan tro mig när jag säger att pojken rodnade som ett bär och gav sig till att slå igen järngrinden till plattformen så häftigt, att han fick fingrarna emellan."

"Så rysligt, hur gick det med fingrarna?"

"Han klämde dem illa."

"Men inte skrek han?"

"Nej, kan man tänka sig, han ville vara kaxig, men nog gjorde det ont, ty han blev alldeles blek."

"Det är en rar duktig gosse. Gud bevare honom, stora frestelser komma att möta honom däruppe, han har både namn, rang och utseende, den gossen, men också som väl är, präktiga föräldrar."

"Men, kära du, pengar som är kvintessens av det hela, av sådant har han ej mycket."

"Gud vet, om jag går in på att det är kvintessens. Kom, så gå vi fram till lusthuset, det är min älsklingsplats, utsikten därifrån är förtjusande. Kan du se något ljuvare än färgen på rosorna, som kransa det lilla pittoreska lusthuset? Utsikten härifrån är härlig, jag älskar den. Ser du skogsåsen därborta i så mörk och dyster grönska och så lövskogen i skiftande färger, ängen i ännu en annan nyans med det lugna vackra staffaget av korna, som beta där? Bäst av allt det vida vattnet, sjön med uddar och holmar. Ack Pamela", hon lutade huvudet tillbaka mot de om nacken knäppta händerna, "världen är skön, så innerligt rörande vacker."

"Det tror jag det, att du skall tycka, i synnerhet den här världen, som så långt ögat når är din som arv och ägo. Fastän nog tycker jag det är bra dystert på just den här platsen, där man bara har nakna naturen i sikte. Nej, så förtjusande! Åh, det var då trevligt. Här inne i lusthuset är det som om vi vore ute i sagoriket. Bord duka dig? Meloner, frukt och vindruvor, så rar du är, Regina!"

"Ja, är det inte trevligt, att innan man vet ordet av, så flyga stekta sparvar en i munnen? Men du måste medge, att denna plats här på höjden är härlig. Går jag lite högre upp, så ser jag de små gårdarna, där vårt folk bor där jag känner varenda liten unge och ännu själv är de gamles kelebarn. Och sedan själva hemmet, som ligger så vackert och högtidligt där borta på udden med just de fönstrena vettande hitåt, innanför vilka far och mor drogo sin sista suck och där Stella min föddes."

"Åh, du kan så gärna tillstå, att du är förälskad i hela slottet och inte endast i några enstaka fönsterrutor där. Stilar på byggnader ha aldrig intresserat mig, och inte bryr jag mig heller om vad det är för stil på det här slottet, men det är storartat i alla fall med de där vita massiva pelarna och den genombrutna takbalustraden. Det är bara

så ohjälpligt dumt, att ni leva så småborgerligt eller att ni skola ha så långt till umgänge. På detta gamla slott med dess många gemak och gallerier, skulle firas fester i medeltidsstil med ringränningar och pris och sådant. O, om jag vore i ditt ställe, Regina! Du är alldeles för nykter, skall jag säga dig. Så söt som du ännu är, ja en riktig skönhet, skulle du väl kunna föra ett liv som en prinsessa kunde avundas dig i grottor och månsken, med riddare och kavaljerer och många beundrare. Iwan skulle egentligen vara otrogen, ty det ligger onekligen för honom och du svartsjuk med fladdrande hår och hatets glöd i blicken. Ni skulle knappt ha en lugn stund. I stället går Iwan och blir fet som en utställningsoxe och spelar vira med prästen och kamrern och håller riktiga köksmästarföredrag om såser och efterrätter. Du, du går här som en annan Ofelia och drömmer och njuter av naturen och moderskapet kantänka, som om du inte kunde göra det på samma gång som du njöt av livet."

Regina skrattade, men skrattet ljöd ej så helt glatt ändå.

"Du är rolig Pamela, när du börjar dikta så där. Men tänk nu, om jag följde dina vackra råd! Iwan spelar ju vira borta de kvällar han inte gör det hemma om vintrarna, och ensam . . .

"Ensam om äventyren vill du inte vara, sancta Regina. Hela familjen skall väl vara med, man och barn, om du så hade ett tjog."

"Ja, ser du, jag har Stella."

"Som om jag inte visste det! Du *har* Stella och ingenting i världen annat än Stella. Förr i tiden voro du och jag som systrar, inte en tanke som vi ej pratade om för varandra och du kunde knappast undvara mig, så tycktes det åtminstone då."

"Ja, men du var ju också ogift då."

"O, det var andra tider då. Att tänka sig, hur jag hade det här, innan du också gick och dummade dig och tog Iwan! Än i dag kan jag inte begripa, att du bland dina

hundra friare just valde honom. Jag skulle då tusen gånger hellre ha tagit t. ex. den där Walther Edelin, medicinaren, Lohengrintypen med de blå ögonen och den granna rösten. Han var kantänka för ung han, ofrälse och oerfaren, stackars karl. Dum var han, ty hade han bara förstått sig på saken och varit en så rutinerad fruntimmerskännare som Iwan, så hade han blivit högsta tjädern i leken, det är min fulla övertygelse. Han är färdig läkare, nu, han, och det skall vara riktigt gott gry i honom, så att om du bara hade gett dig tid att vänta, så nog kunde du ha blivit väl så belåten med honom som med den här Iwan."

"Nej, men Pamela då!"

"Snälla du, inte så tragisk och dygdigt förolämpad! Nog har du för länge sedan ledsnat på den du valde fastän du ännu gärna vill inbilla dig själv och andra, att han är en juvel av renaste vatten... Men se där kommer Wanndal, poetisk och roende i båt förstås, mitt på klara förmiddagen. Han vill göra sig bemärkt och bli inbjuden hit."

"Hur kan du tänka något så tokigt? Han har bett att få uppföra ett sommarnöje åt Stella därute på konvaljeholmen och ror väl dit för att se till det. Det skall vara färdigt till Stellas födelsedag. Men vet du, jag har en så tryckande ångeskänsla av att det blir den sista födelsedag hon kommer att fira här på Högvidsholm. Jag vet att det är barnsligt ogudaktigt att tänka och bry sig om varsel, men på min födelsedag, just som vi steg ut på borggården föll ett svalbo framför mina fötter och krossades och då flaggan skulle hissas brast linan. Det är allt helt lätt att förklara, men för mig sitter det som ett varsel om kommande sorger och bekymmer, men denna gång skall Stella firas som aldrig förr! Godsets över hundra barn skola vara med vid invigningsfesten."

"Så rörande, och vad Stella den lilla inbitna aristokraten skall njuta vid åsynen av deras osnutna näsor, svarta fingrar och i bästa fall, trasgranna kläder."

"Åh, det går ingen nöd på folket här, nog äro de så avlönade, att de ha råd att hålla sina barn ordentligt klädda. De fattiga underhålla vi själva. Men du kan ha rätt, Stella kan egentligen icke med alla dessa barn, med vilka hon har svårt att bli riktigt förtrolig. Hon är på en gång stolt och blyg gentemot dem. Men Stella är av naturen frikostig; att få giva är hennes glädje. Det hör till födelsedagsfirandet, att vi innan dess här hemma låta sy stora ärmförkläden i ljusa vackra färger till flickorna och bomullsblusar till gossarna, som de efter kaffedrickandet få ta på sig, sedan de sökt upp stället, där Stella gömt presenterna. Du skulle höra jublet, när de hitta dem."

"Sådana påhitt! Ja, nog duger det för henne att fira födelsedag. På det där sättet får hon ju alltid uppträda som härskarinna ändå, hon. Hon bär upp den rollen mycket bättre än ni båda, ty ni äro gruvligt familjära mot edra underhavande."

"Tycker du det? En del av dem, inspektorerna, både här och på utgårdarna och lantbrukseleverna äro ju bildade personer. På vad vis äro vi familjära?"

"På alla vis tycker jag. De få ju äta inne vid bordet både herrarna och skollärarinnorna, och om kvällarna bildar du riktig salong för hela sällskapet."

"Men det är ju så naturligt. Vi ha ju vår stora, varma upplysta vardagsvåning. Skulle vi då sitta ensamma om kvällarna, medan de unga, för vilkas moral och trevnad jag anser att vi hava ett visst ansvar, tvingades att fördriva de lediga kvällstimmarna på sina rum, eller, än värre, fara till köpingen med dess mer än tvetydiga förlustelser. Nu vilja de aldrig fara här hemifrån, och jag tycker, att de där stunderna, då vi musicera eller läsa högt, äro riktigt trevliga. Stella, så liten hon är, hjälper till, märkvärdigt skicklig som hon är att spela schack. Och så arbeta vi. Kan du tänka, att nu ha vi slädnätet färdigt, som vi alla, både fröknarna och herrarna, arbetade på i vintras."

"Ja, jag förstår ej hur du bär dig åt, men du kan få folk precis vart du vill."

"Visst inte. Nu skola vi i vinter ha slädparti och inviga det vackra slädnätet av stjärnor. En tre fyra av mina Stockholmsfamiljer, som förstå mina hemaftonsplaner, komma då hit ned och då festa vi."

"Ja, inte är det underligt, att du blir avgudad. Det är ett krusande och nigande och fjäskande omkring dig, så att främmande måste känna sig rent av på efterkälken."

"Det vore bra ledsamt. Men ack vad jag njuter, vad jag är lycklig när människor äro snälla, och när de äro glada och lyckliga."

"Vet du, Regina, ibland gör det mig ont om dig. Du är som ett barn, som sover och drömmer vackra drömmar om en förtrollad värld, och som ej vet, hur ohyggligt gemen den världen i själva verket är. Jag tänker på, om du skulle vakna."

"Pamela, jag känner och anar, att jag skall vakna, vakna till allt det rysliga, kalla främmande. Men o, att jag finge drömma, sluppe vakna! Jag är så rädd för livet." Regina knäppte samman sina händer och såg med ångestfull blick uppåt. De båda fruarna hade tagit plats på det låga trappsteget till kioskens ingång, där höga lindar skyddade dem för solen.

"Därnere hör jag barnen. Kanske har det kommit nu, Stellas ekipage."

"Han slår på stort den där Borck, en riktig storskojare med vilken Iwan lär trassla in sig allt mer och mer. Akta er för honom, säger jag dig. Vet du, Regina, du borde inte tillåta, att Iwan nu åter kommer tillsammans med den där ungdomskamraten, som förr en gång länsat honom på pengar, så att han inte ägde ett öre, när han då äntligen fick dig. Att du bara kan tåla att se honom här!"

"Kan! Ack, Pamela, låt oss aldrig, aldrig komma in på det ämnet. Vill du så rida vi ut nu före middagen?"

"O, jag vill mycket hellre åka. Er nya vagn och hästarna äro så förtjusande."

"Nå, så göra vi det i stället. Se här ha vi hela truppen."

De tre barnen kommo springande, Stella i spetsen. Modern bredde ut famnen emot henne.

"Vi ha lekt, men det blev inte roligt längre. Du kom ju aldrig. Hunden har kommit och lilla vagnen, den är rysligt vacker, men hunden ser så ledsen ut, tungan hänger ur munnen på honom och hans ögon äro så röda, som om ha hade gråtit. Pappa och den där borgfarbror", hon viskade det sista ordet i moderns öra, "stodo bredvid och ville se, hur glad jag skulle bli, och därför sprang jag min väg. Jag kan ju inte bli glad för det där, förrän du ser det och blir glad på samma gång. Och det är inte roligt ändå, det är så otäckt att säga tack till honom."

II.

Ett par år senare, Stella var då nio år, lämnade hon med sina föräldrar Högvidsholm, vilken egendom med utgårdar och inventarier vid den tiden gick under klubban.

Grosshandlare Borcks farbror, mångmillionären, hade visserligen, som man förutsett, kort efter den ödesdigra borgensförbindelsens utfärdande lämnat detta jordiska, men hans förmögenhet befanns vara överlåten till Borcks barn. Det dröjde inte länge innan Borck måste göra konkurs, och hans borgesman fick bära följderna av vännens lättsinne.

Det gamla Högvidsholmsgodset hade under generationer tillhört släkten Måneskytt. Dottern till den siste innehavaren, den blonda Regina gifte sig med en löjtnant von Eyden av ursprunglig Holsteinsk släkt. Till stor häpnad för alla, som kände den gamla ätten valde hon just honom bland den skara tillbedjare, som kringsvärmade den rika, förnäma och i hög grad intagande unga flickan, när hon knappast ännu hade trampat ut barnskorna.

v. Eyden var en käck militär med ett manligt bedårande yttre, ett öppet fängslande sätt, djärv ända till det otroliga, när det gällde att övervinna betänkligheter och motstånd hos en fader, gammaldags försiktig, men ridderlig i tänkesätt, och hos en svärmisk drömmande ung flicka, vilken, moderlös från barndomen, saknade all erfarenhet av världen och som tvekande och förvirrad av de många anbud som genom fadern eller direkt till henne själv framställdes, valde honom som hotade att gå i döden om hon

ej bönhörde honom. Av, som han eldigt försäkrade, kärlek till henne, tog den unge officeren, utan att ännu ha mer än nätt och jämt hunnit förvärva sin löjtnantsgrad avsked från det regemente han tillhörde för att sedan som han även manligt försäkrade ägna sitt intresse åt skötandet av det vidlyftiga godset. Reginas far ämnade visserligen att till dotterns förmån vidtaga sådana lagliga åtgärder, som i ett blivande äktenskap under alla förhållanden skulle göra henne oberoende av mannen. Men en oövervinnelig motvilja för att utföra en sådan, hittills i släkten aldrig spord handling av vad den gamle riddersmannen nästan betraktade som brackaktig misstro, törhända även en av gammalt känd lojhet, när det gällde att sätta ett beslut i verket, medverkande till, att dottern till sist utan alla betryggande ekonomiska förbehåll ingick den mycket omtalade föreningen med den unge Iwan. De omdömen om honom vederbörande förskaffat sig inom det regemente och de sällskapskretsar han tillhörde voro förmånliga. Iwan Eyden var en prydnad för societeten, där hans tjusningsmakt var allmänt känd. I kamratkretsen gick han och gällde som en minst sagt glad sällskapsbroder och god kamrat. Det var med stormande jubelfester man därinom hälsade hans fabulösa tur då han stod i begrepp att bli en av landets rikaste godsägare.

Kort efter bröllopet innan den unga maken ännu blivit riktigt varm i kläderna som husbonde på godset, ändade ett slaganfall den gamle baronens liv.

Så inträffade inom några få år den stora kraschen, varigenom, som nämnt är, godset övergick till annan ägare och Regina med sin man och enda ättling, lilla Stella, lämnade den gård, de penater, under vilkas skyddande hägn hennes förfäder ända in i långt förfluten tid levat livet i sorglös indolens, knappast fattande, att det skulle kunna te sig annorlunda för någon av deras ätt.

Den mäktige godsägaren, löjtnanten, hade, innan katastrofen inträffade som han ansåg i slipat förutseende gjort en kupp för eget och familjens betryggande, i det

han på fabulöst fördelaktiga villkor nära nog utan kontanta utgifter, förvärvat en domän i det romantiskt vilda norra Blekinge. När han upprymd återvände från den lyckade affärsresan gjorde han livliga skildringar över det nyförvärvade ställets poetiska behag. En riktig idyll, som han längtade att få föra in dem uti. Löjtnanten visade i själva verket mera längtan att komma ifrån den allt mer och mer tilltrasslade ställningen på Högvidsholm än saknad att lämna det präktiga uråldriga stället.

Auktionsdagen var för honom endast de sista festdagarna i det glänsande hemmet. Munter och förbindlig fyllde han väl en artig värds plikter och blev i tysthet beundrad för sin gentlemannalika förmåga av takt och självbehärskning. Det gränsade till det sublima, med vilket jämnmod han såg ett antikt bo skingras, av vilket varje den obetydligaste möbel eller sak ägde traditionens eller minnets oskattbara värde för hans hustru och lilla sagoprinsessa till dotter. Vänner till Regina och hennes avlidna föräldrar hade infunnit sig vid auktionen, där de för hennes räkning inköpte vad av möbler och husgeråd som för henne ägde synnerligt affektionsvärde. Det blev en gränslös lättnad, en ljusning i den mörka ångest, som omsvepte de två, Regina och dottern, när den underrättelse nådde dem, där de sutto skygga och instängda med varandra, att favorithästarna, de ädla isabellfärgade halvblodsstona blivit inropade för Stellas räkning. Och detta var den sista glädjeglimt, som nådde dem i det gamla hemmet.

Det var en söndagsafton i slutet av oktober då familjen Eyden med flickan Mia nådde fram till stationen närmast Snokegöl. Utom vagnslasten av möbler och husgeråd medförde de även paret hästar samt hunden Lappo.

Från den nya egendomen mötte drängen med en skånsk flackvagn, höghjulad med träsits, utan dyna och fotsack. Meningen var, att herrskapet skulle åka i den, då man

var i okunnighet om, att de medförde egna hästar och droska.

"Jag tror, att det duger för lilla prinsessan att ha eget ekipage med, vår nya kusk spänner redan hästarna för vagnen."

Löjtnanten nickade åt Stella. Han gick beskäftigt fram och tillbaka igenom den smutsiga, dragiga tredjeklassväntsalen, den enda som fanns, även försedd med krogdisk. Regina och Stella hade ej kunnat finna någon annan tillflykt vid ankomsten till detta för övrigt ödsliga och obebyggda ställe.

Stella sprang upp.

"O, stackars hästarna!"

Riktigt. Därute framför stationstrappan höll den främmande drängen på att rätta in dem mot tistelstången på droskan. Med skälvande näsvingar och ögon, som brunno vilda av skrämsel och vedervilja, sökte de fina, ömtåliga djuren befria sig ifrån drängen, vilken med svordomar, ryck i tömmarna och smällande slag, var han kunde träffa den silkesglänsande huden, sökte att bringa dem till lydnad.

"Slå inte hästarna", skrek Stella med befallande stämma, medan hela hennes fina bleka ansikte flammade av vrede och avsky.

Drängen och en hop sysslolöst slödder, som med händerna i byxfickorna höllo till där bredvid, brast ut i skratt följt av ett allmänt, vedervärdigt gäckande skrål.

Stella var utom sig. Hon såg, hur karlarna med grova, orena händer handskades med hästarna, lyfte på deras fötter, nöpo och klämde deras fina ben, hur obarmhärtigt de bände upp de lena sammetsmjuka mularna för att granska och beskåda tänderna där innanför.

När så slaget följde på Lättfots fina länd, kunde hon ej uthärda.

"Våga bara inte att slå hästarna", upprepade hon utom sig, stampande med foten i golvet. En ny skrattsalva svarade henne.

"Den där blir god hon att ta's med", sade drängen. Han gjorde en öggla av den vassa tömmen. Ett vinande slag nådde Starks fina bringa. "Skall du inte rygga, ditt förbannade kräk?"

Stella rusade ut ur stationshuset, förbi modern, som med skälvande händer sorterade resgodset.

"Pappa, de rysliga karlarna därute slå Lättfot och Stormvind." Stellas far stod ute på perrongen upptagen av gemytligt samspråk med stationsinspektoren och några andra, efter Stellas tanke ej till herremannaklassen hörande personer. Han hade gjort deras bekantskap, när köpeskålen för Snokegöl dracks under bullrande munterhet, och hälsade dem nu som gamla bekanta.

"Kom pappa, strax! Han får ej slå dem."

"Det är liv i min lilla unge, skall jag säga herrarna, må tro hon kan befalla." Fadern skrattade belåten, och de andra instämde muntert.

"Liten vän, hur är det fatt?" Regina kom orolig ut på perrongen.

"Åh mamma, jag vill bara, att pappa skall komma med, när han, karlen spänner för, så att de inte blir så rädda, ser mamma."

Stella bemödade sig våldsamt att inte skrämma modern med några upprörande historier. Som om denna icke redan sett och förstått! Löjtnanten kastade en förstulen blick på hustruns bleka, förskrämda anlete och skyndade bort.

"Det där är inte rätta sättet med sådana djur. Slå inte hästarna, gossar."

Karlarna drogo sig tjurigt undan, ingen av dem, ej ens drängen, nu i löjtnantens tjänst, lyfte på mössan.

Äntligen var allt färdigt till avresa. De hade två mil landsväg att färdas, till största delen genom de s. k. "skogarna". Dock fanns där knappast en manshög fura inom synhåll. Vad som yppade sig runt omkring dem, så långt ögat kunde nå, det var kullersten, oformliga block av granithällar med vissnad ljung, en och annan grovbarkad

björk, med de långa kvistlösa grenarna likt stripigt hår hängande ner emot marken. Mariga enbuskar sköto hättorna upp genom stenskrevorna som små ilskna troll. Rostgula småbuskar av bok sutto nedhukade på marken snålt och ängsligt svepande in sig i de gamla trasiga löven. I sänkorna mellan den stenbundna marken glimmade gråtögda små madar eller tjärnar, över vilka vattenytan redan drog ihop sig till en svag krusig isskorpa. Den sönderkörda vägens djupa fåror och spår efter bredhjulade åkdon voro överdragna med ett gråvitt, sprucket, glasliknande ishölje.

Invid gårdarna, som sparsamt började visa sig, hoppade barnen och stampade så, att den leriga, frigjorda gyttjan exploderade omkring deras smala ben, med anilinfärgade strumpor, som försvunno i grå pråmformade träskor. Vad de voro jämmerligt fula dessa barn med hår rostgult som bokbuskarna och med ögon vattniga och uttryckslösa som de små madarna ute bland stenrösen!

Droskan med de resande hoppade och krängde, med dess för hjulspåren illa passande bredd mellan hjulen.

Löjtnanten satt på kuskbocken, som han föregav, intresserad av att "vid en annan årstid än förut återse trakten", men i själva verket emedan han bättre uthärdade med anblicken av denna nu även i hans tanke tröstlösa ödslighet, än med att se de båda inne i vagnen, vilka sutto där tysta, slutna intill varandra.

Då och då vände han sig in emot dem.

"Ni fryser väl inte, det skärper till mot kvällen?"

"Åhnej, vi frysa inte. Är det mycket långt kvar? Fryser du?"

"Långt ifrån, jag har ju min päls. Det är inte långt. Med de här hästarna går det undan, skall jag säga. Du kan riktigt vara stolt och glad över den presenten, du lilla sovtuta därinne."

"Det hade varit roligare, om vi hade fått skjuta dem", viskade Stella. "Den där karlen skall sköta dem."

"Han är nu i vår tjänst, liten vän, pappa ser nog till,

att han vårdar sig om dem, så lär han sig småningom att tycka om dem. Vi skola inte göra saken värre, än den är. Så får du ju själv vara hos hästarna, så ofta du vill."

Stella svarade ej ett ord. Med slutna ögon och hårt sammanknipna läppar låg hon tryckt intill modern.

"Är Stella, barnet mitt, ledsen?"

"Är du mamma?"

"Åh, inte mycket. Jag är så glad, att jag har dig, förstår du."

"Och jag för att jag har dig, mamma."

"Och så ha vi ju pappa också."

Stella teg.

"Stackars pappa, han är nog ledsen för vår skull, han ser nog, huru bedrövade vi äro, du och jag. — Stella!"

Moderns röst ljöd smeksamt bedjande.

"Ja bevars, visst är det ju synd om pappa också, men inte tycker han om saker riktigt så, att det känns, som om de skulle skära och sticka i en själv, när de göra illa åt det man tycker om. Och inte tycker han så illa om folk här heller, så att han ville slå ihjäl dem, som äro otäcka. Pappa tycker om så löst, utanpå bara, då det liksom är gott för tungan att slicka på, som om allting vore karameller. Mamma, så tycker han om oss också och om hästarna och Lappo och Achilles och herrarna på stationen och allting. Så gör Mia också!"

Modern ryckte till, ett egendomligt sorgset leende krusade hennes läppar.

"Stackars Mia, hon har nog inte för roligt, som sitter ensam i det höga otrevliga åkdonet och åker efter den magre eländige hästen. Tycker du inte, att nejden börjar se litet mindre ödslig ut nu?"

"Jo, därborta syns ju ett hus, som ser ut som om folk bodde där, olikt de där små jordkulorna, som vi farit förbi förut."

"Ser ni det stora gula huset därborta, där bor länsmannen, en av de herrar, som jag talade med därborta på stationen", rapporterade löjtnanten från kuskbocken. "Han

lär ha familj, och eftersom han är jämnårig med mig torde åldern mellan hans fru och dig även stämma ihop, och det kan bli ett umgänge för dig, Regina."

Inne från vagnen kom intet svar, men Stella satte sig upp och sökte fånga en blick ur moderns ögon, hennes egna uttryckte fnysande harm och ovilja.

Varje uppträde där hemma på senare tid, varje förlust av älskade hästar, ponnyekipage, hundar, möbler, tavlor och vackra saker hade föregåtts med besök av länsmannen, som kom farande i sin gula schäs. Länsmannen var för Stella detsamma som schakalen i djurberättelserna. Hon skämdes vid blotta benämningen.

"Nu se vi kyrktornet. Huset uppe på backen är handelsbod. Ägaren är en riktig magnat här i trakten, omgift, den sista frun skall vara en grann människa, säger Håkan här, som har väl reda på sig. Det bör kunna bli ett ganska livligt umgänge här, när man blir litet mera hemmastadd, enkla och okonstlade, som jag föreställer mig damerna på orten äro. Sover ni, därinne?" Det lilla röda envåningshuset är prästgården", fortfor han. "Prästfrun lär vara fin och från Göteborg."

Regina såg upp med en trött min.

"Stackare. Så ödsligt, så ensamt."

Vägen gick rätt fram över gården, som var belagd med småkullrig rullsten med boningshuset på ena sidan och mitt emot detta ekonomihusen och ladugården. En löst hopfogad mur av stor kullrig grästen omgav i en mycket oregelbunden kvadrat den i hög grad förfallna gården.

"Hur skola vi bägge bära oss åt att få det trevligt i ett sådant där hem, du Stella, för du skall få se, att det är också ungefär likadant som det här. Det är så gruvligt att de lagt kyrkan och prästgården på en så föga tilltalande plats. Där borta vid skogskanten hade det väl varit bättre. Jag tycker nästan, att landskapet ändrat karaktär, du Iwan, att det ser bättre ut."

"Betydligt, välsignade vän. Åh, du skall se, att bara du hinner vänja dig vid denna natur, så tycker du om den."

"Åh, det var det värsta jag hört, skulle mamma vänja sig vid sådant!"

Från hasselskogen i stenröset bakom prästgården kommo två små flickor gående. De voro av Stellas ålder, gingo helt långsamt som gammalt folk och buro en korg med nyplockade nötter emellan sig.

Stella tittade ivrigt ut ur vagnen efter dem.

"Nej, så söta. Åh, pappa, fråga dem, vad de heta."

"Det är pastorns barn. Goddag mina små damer", hälsade löjtnanten. De små "damerna" i röda urblekta, urväxta kappor och av solen gulbrynta sommarhattar nego på en gång mekaniskt, blickande upp på de resande med så förskrämda ögon, som om själva bergatrollet med svit kommit farande.

"Åh, mamma, den med blåklinten och hålet på hatten, så söt hon var, nära på lik Stig."

"Ja, de sågo söta ut båda två, undrar om vi ha långt till dem."

"Du, Stella, de där småttingarna får du till grannar", upplyste fadern.

"Synd om dem som inte får vara ute tillsammans med modern. Hon ligger förlamad och har ej varit ute på åratal, säger Håkan här."

"Ja, se", sade drängen och vände sig inåt vagnen, "de vart någe feltag, så månna illbattingar, som hade me länsman te göra kom te ge prästfrun de han med rätter skulle hatt."

"Det länsman skulle ha? Vad vill det säga?"

"Di tänkte väl mest på å slå ihjäl han för di hade lagat så att di va väl supna och morska si! Men prästens di kom åkanne just i samma draget och prästfrun hon fick sten i ryggtavla hon, så pass att hon svimlade, för ryggbenet gick väl tvärt åv och sen sitter ho, och aldrig att hon kommer ut."

"Mamma, tänk om de slå ihjäl dig."

"Visst inte käraste barn. Stackars, stackars små flickor."

"Mamma", sade Stella, som länge setat tyst, "de där flickorna ha nog inga hästar, och tänk att aldrig få gå ut i parken med sin mamma, eller i skogen och få rida och springa i kapp. O, jag undrar, vad de heta och huru deras mamma ser ut."

Landskapet ändrade plötsligt karaktär. En och annan bok blev synlig med marken naken och bar i en vid krets runt om den fina järngrå stammen. Till sist begränsade bokskogen lik ett oändligt uppspänt brungult draperi hela västra horisonten. En taggig spets av toppig granskog sköt upp där ovanför förtonande emot den mörknande oktoberhimmelen. Väldiga ravinliknande stenblock tornade upp sig i vilda bizarra formationer med hålor och fördjupningar, vilka nu i den kusliga halvdagern terde sig som lönnliga ingångar till kulor och grottor för stigmän och leda troll.

En å, ännu ganska bullersam, flöt i otaliga bukter genom den svagt grönskande ängsmarken, mellan vilken grågula avmejade åkerfält sköto in i kvadrater.

Vagnen vände in på en biväg, skramlade över en murken bro utan ledstänger, som förde över ån. Strax där invid vidtog en sorts allé av knotiga pilträd, vilka på ömse sidor kantade den vanvårdade, steniga, krokiga uppförsbacken, som förde fram till gården.

Huvudbyggnaden på Snokegöl, en oproportionerligt lång smal tvåvåningsbyggnad, var placerad nästan mitt i backen, så att gårdsplanen bildades i samma sluttning genom en betydlig utvidgning av vägen till vänster, där den hoptryckta fasaden av huset på en gång blev synlig, sned och ojämn på stenfot med källardörr åt den mot backen lutande sidan av huset, medan den andras nedre fönsterrad låg ända nere vid jordytan. Färgen på byggnaden var smutsigt gulgrå. En förstugukvist med tak bildade ingång till den allt annat än tilltalande bostaden.

Hästarna vilka helt oväntat höllos inne på den sluttande terrängen, hotade att rygga tillbaka, medan de resande, då ingen visade sig som kunde ta emot dem, tvekande dröjde kvar i åkdonet, som de dock på löjtnantens uppmaning till sist lämnade.

Husets nyanlände herre och husbonde sprang upp för trappstegen, men sökte förgäves att öppna dörrarna.

Att huset ej var obebott, syntes tydligt. Bakom gardiner och sjalusier i fönstren skymtade nyfikna ansikten, spejande ögon.

Löjtnanten slog några dånande slag på porten. Stella stod framme hos hästarna, vilka visade sig ytterst oroliga, men vid hennes smekande, kända röst lugnade sig.

Med sobelkragen uppdragen över skinnpälsen gick Regina runt huset i tanke att söka upp en mera tillgänglig ingång.

I detsamma gick förstugudörren upp.

"Vad är det för ett förbannat väsen här på själva söndagen?"

Orden utslungades med en skarp främmande brytning på landsmål av en kupaxlad rödhårig man, som hotande trädde ut emot främlingarna vid det egna hemmets dörr. Att döma av mannens utseende och grova dräkt tillhörde han arbetsklassen. Hans myndiga självsäkra sätt tydde dock på, att han var den förre ägaren till gården.

Löjtnanten, som i fullt vredesmod dånat på porten, blev i en hast spak.

"Mjuka tjänare. Tackar för angenäma besöket här i somras. Herrskapet tycks inte ha blivit prevenerade på vår ankomst. Jag skall be att få föreställa min hustru, min lilla dotter."

Med blickar av illa dold motvilja gjorde mor och dotter sin knapphändiga, skygga böjning på huvudet.

Mannen, garvar Johansson körde händerna djupt ned i fickorna till den slitna rocken utan att göra minsta min av att taga av sig skinnmössan med bedrövliga spår av malens härjningar.

"Jag vill bara säga det, att lagen skall ha ett ord att säga, innan jag öppnar dörrarna för ett sådant här herrskap."

Han harklade sig och spottade ut framför sig en salva för vilken Stella förfärad hoppade åt sidan.

"Ja lagen ska tala, hur sturska dom än är i synen så'na här, så ska' han tala, lagen."

Han sneglade lurande på Regina, vilken ej, gälla vad det ville, kunde till egen förmån behärska sina anletsdrag.

"Lagen? Har jag ej erlagt köpeskillingen?" frågade löjtnanten.

"Ja, det var en köpeskilling vill jag lova, s-t-ns femhundra, när utom egendomen bå' kritter och inventarier gå in i köpet. Vem svarar mig för att jag får det jag skall ha tå tockna stackare, som varken ha gård eller grund, så stort som här ändå i somras skrävlades om slott och gods. Si säkerhet, det ä vad jag fordrar och lagen ska tala, innan ni sätter nåna fötter inom disse dörrarna."

"Papperen äro lagligt bevittnade och efter ömsesidig överenskommelse undertecknade. Se så, kom Regina."

Löjtnanten, vilkens vanligen rödletta anlete var vitknottrigt av vrede, bjöd sin hustru armen och försökte att med säker överlägsen hållning utan vidare komma in i huset.

Garvaren stod kvar i dörren, bred och orubblig.

"Åh, så hörker är jag, att jag ser mig god te hålla ett tjog så'na ifrån mig." Han skrattade rått och hånfullt.

Stella hade lämnat hästarna. Hon stod krupen intill modern, under pälsen, med sina armar hårt lindade om hennes midja, ögonen i ångest fästade på hennes dödsbleka anlete.

Löjtnanten fick en ingivelse. Han tog upp en oväxlad hundrakronesedel och höll den framför ögonen på den oresonlige, som med en lysten blick tog emot pengarna och med ett grymtande, tveksamt lämnade ingången fri. Drängen, som från kuskbocken grinat i samförstånd emot gam-

mellhusbonden, fick en butter antydan om att köra undan med vagnen.

Så gjorde familjen von Eyden från Högvidsholm sitt inträde i det nya hemmet.

Mia, som kom efter med sakerna fick ett helt annat intryck av det nya hemmet. Mörkret hade brutit in och ljusen, som glimmade ut från fönstren i den långa byggnaden, gåvo den ett jämförelsevis vänligt utseende.

Lappo, som följt stora vagnen och hittills legat ute på gården, trött och flämtande, sprang upp, glatt skällande, när han kände igen Mias röst. Det lät så likt som "därhemma". Stella sprang ut. Hon fick hunden i famnen. Tårarna, som hon hittills tappert hållit tillbaka, kommo störtande.

"Lappo, Lappo, de äro elaka, rysliga här. Du, de skola kunna döda mamma."

Lappo vred hela kroppen i bukter för att visa sitt deltagande.

"Kom in Mia, så skall du få se, hur fint vi ha!"

Mia ropade ut i mörkret några skämtsamma avskedsord till Jenspojken, som skjutsat, gick med fånget fullt av reseffekter, upprymt leende, uppför de två tre trappstegen.

"Se här", Stella gick häftigt före henne in i förstugan, som sträckte sig över hela husets bredd med dörrar på motsatta sidan, vilka ledde ut till bakgården. Där var så lågt till taket, att en fullväxt person med lätthet kunde nå det med handen. På väggarna bubblade sig tapeter i ekimmitation, lösgjorda av fukt, som även givit taket en mängd av vida svarta fläckar.

"Nå, vad tycker du Mia? Är här inte gentilt?"

"Lätt' opp dörr'n. Vi ska väl inte bo i farstun heller. Stella får nu känna på hur vanligt folk har det, men di får leva di också." Mia kastade ner sakerna och såg sig omkring i det låga tarvliga rummet med blickar, som uttryckte mera av hemlig tillfredsställelse än av ledsnad

och saknad. Rummet var fyrkantigt med oregelbundet placerade fönster, det ena så tätt invid innerväggen, som om det genom brädlaget velat meddela sig med fönstret på andra sidan i rummet bredvid.

"Nå, se där ha vi Mia. Välkommen kära barn", hälsade löjtnanten.

Regina kom ut från det inre rummet.

"Stackars min flicka, du är väl alldeles utfrusen?"

"Åh, mera hungrig då, bara jag får reda på köket och skafferiet, så är jag belåten."

"Jag skall gå med dig och hjälpa dig tillrätta", sade löjtnanten, som allt för väl märkte sin hustrus rådvilla, plågade uppsyn. "Det är lite underligt folk vi råkat ut för, och det tycks som om vi bli nödgade att äta vid deras bord den första tiden."

Stella blev ensam med modern. De sutto invid varandra på det hårda locket till utdragssoffan med dess slitna, blekta överklädnad.

Stella ställde sig på knä i soffan och slog armarna om moderns hals.

"Tror mamma, att Gud finns här, att det lönar sig att tala till honom?"

"Visst finns han, barnet mitt, även här."

"Bed Honom då mamma, bed Honom, att Han tar oss härifrån. De slå ihjäl hästarna, det vet jag så väl, och dig mamma, det gör han, den där rysliga karlen, som stod i dörren, och ingen ha vi som hjälper oss. Vi måste prompt fara härifrån. Det vore bättre, att vi finge bo hos Lundqvist därhemma, fastän han är fattig. Ingen människa slår ihjäl folk och kastar sönder dem med sten därhemma. Taket här går så lågt ned som i vedkontoret. Jag tycker inte alls det är snällt av Gud att göra så här med oss."

"Stella, Stella barn, tänk aldrig så och tala aldrig så där. Hittills har du alltid haft det så bra, du har fått allt vad du velat, fått härska och befalla och det senare har min lilla flicka alltför stor benägenhet för. Du har haft fullt

upp med allting. Du kan ju nu jämföra dig med de små blåfrusna stackare, som vi foro förbi på vägen, som säkert ha knappt med både mat och kläder."

"Åh, de hade roligt ändå. De skrattade och hoppade på isen. De bry sig inte om, att det är fult och otäckt på alla vis, men det gör jag. Jag *vill* bort härifrån. Gud brukar ju göra som mamma vill. Bed då, hör mamma, att Han låter oss fara tillbaka. Jag vill det. Han måste!"

"Stella, kallar du sådant för bön? Du, befaller, du som inte skulle kunna bilda en nagel av den kropp, som Han givit dig. Tänk, om jag bad på ditt vis, och Han lät oss fara och sedan skiljde oss åt."

"Skiljde! Att en av oss skulle dö ifrån den andra, du ifrån mig. Bed Honom, bed Honom, att Han inte bryr sig om, vad jag har sagt! Jag skall själv be också, det kan ju alltid göra lite mån."

Stella knäppte sina händer och böjde sitt huvud djupt i moderns knä. Det var så tyst i rummet. Från våningen ovanpå trängde ljudet av skratt, tunga steg, råa röster, men de hörde det ej, de två, som bådo, den ena om kraft och ödmjukhet och att, om Han ville, de då någon gång skulle få det bättre, få komma tillbaka till den ljusa värld de lämnat. Den andra, Stella, hon bad så brinnande att hela hennes lilla kropp skälvde, att Gud skulle vara snäll och inte bry sig om hennes häftighet nyss, låta henne behålla mamma, så att hon skulle bli hundra år.

Hon såg upp, mötte moderns blick, nu lugn, mild, nästan leende. "Du skall få se, att det går bra, du Stella. Vi ha rättighet att vara här och att ta hit våra saker och göra trevligt, och så flyttar karlen och allting blir bättre. Stackars pappa, så ensam däruppe. Jag tycker, att vi tända de här ljusen jag fört med i kappsäcken och ordna lite hemtrevligt, tills han kommer ned. Nu skall jag vara trädgårds Thilda, som går i hjälp, och du Lina. Kära, söta, katto sitter på hyllo och vänta rått till natten."

Stella såg misstroget på modern, som skörtade upp kjolen och förvred ansiktet för att bli lik Thilda, vilket så

totalt misslyckades, att Stella måste skratta, vilket just var vad Regina åsyftade. Hon tyckte sig inte kunna härda ut med åsynen av Stellas bleka, onaturligt lidande utseende, fruktade, att hon rent av skulle duka under.

Stella kände väl av gammalt, att mamma, då hon satte till, kunde vara gränslöst rolig, och så nu, att hon kunde skratta och vara glad igen! Det var, som om de båda hade fått huvudet upp ur sjön — och en båt i sikte.

Löjtnanten öppnade dörren för Mia, som bar en bricka med mjölk och smörgåsar.

"Nå, jag må säga, ha vi inte äntligen fått igen humöret och trivas. Här är ju eklärerat som till fest?"

Hans hustru tog en hög nattkläder på armen och följde efter mannen, som gick in i närgränsande rum för att röka.

"Skola vi ha det länge så här, Iwan?"

Reginas anletsdrag förrådde pinsam spänning. Han dolde sitt ansikte i ett moln av rök.

"En listig, oförsynt krabat, vi råkat ut för, tycks till råga på allt vara någon sorts brännvinsadvokat, som tror sig känna tusen sätt att slingra sig undan frånträdandet av egedomen."

"Men om han nu vill behålla den, Iwan? Åh — är det möjligt, kan köpet gå om intet och vi få fara dit upp igen? Vi kunna ju taga oss till med vad som helst. Jag kan ge lektioner, öva upp mig i målning. O, Iwan!"

"Jo, det vore fint. Åh, nej, vi akta oss. Egendomen fick jag ju så gott som till skänks, då köpeskillingen ju var en spottstyver. Den äger stor areal, och det blir lätt för mig att göra avbetalning med vad skogen avkastar. Så har jag de vida åkerfälten och ladugården, och ej minst den syperba trädgården. Det blir pengar av allt det där, skall jag säga. Fin, fin affär, man gör inte upp en dylik var dag."

"Men att han inte insåg det, då han är så slug."

"Jag sade inte, att han var slug, när det gäller att ha blick för sättet att dra reveny av en egendom, till det for-

dras en vid blick, som inte fastnar i detaljer. En annan sak, som fordrar s. k. bondslughet, är att skoja bort egendomar. Det sker efter samma system, som användes av hästskojare och klockbytare, till vilken kategori jag skall be min nådiga, att jag slipper räknas."

"Ja, men att betala honom, med hans egen egendom. Jag kan inte förstå . . .

"Nej, det kan jag tänka mig. Bjud inte till att förstå heller, min lilla vän, ty därtill är en fruntimmershjärna inte rustad. Men kanske du förstår lite av det ändå, om jag säger dig, att han högg för sig så försvarligt för egendomen, att det inte är mer än billigt att jag vid inbetalningen tillgodogör mig av dess avkastning. När jag får rekrytera stall och ladugård, anskaffa en duglig trädgårdsmästare, anlägga en annan bekväm uppkörsväg, samt framför allt låta själva corps de logiet här undergå en grundlig reparation, så få vi det komfortabelt i alla hänseenden, fast Gudbevars, det medger jag, inte är eller ens blir här så storståtligt som på Högvidsholm, men så blir här heller inte så mycket att bekymras och ha omtanke för."

"Ja, jag förstår mig ju inte på sådana frågor, som jag alltid stått utanför, och jag begriper inte heller hur du skall kunna reda dig med dem med jordbruk och folk och att sälja trä'n från skogen, du som aldrig brytt dig om sådant förut."

"Vad för slag? Jag undrar jag, vem som under ett helt decennium burit Högvidsholm på sina axlar, minnsann ingen lätt börda, som jag dragits med alltsedan jag gifte mig och fick lämna regemente och kamrater. Inte brytt sig om! Jo, det skall man höra! Tvitt, tvitt, tvitt." Vanan att när han blev vred, spotta framför sig i luften, hade löjtnanten bibehållit, från den tid, då han var kneckt, och nu var han uppretad till en osedvanlig grad, gick som en stormvind fram och tillbaka i rummet." Tvitt, tvitt."

"Käre Iwan, hur kan du ta det så illa? Jag trodde ju att gamle Ziden skötte godsen under din tid såväl som

han gjorde det förut, medan far levde, och när gubben fick pension, kom ju Wanndal, som var så skicklig och arbetsam . . ."

"Regina, tag dig till vara! Du leker med elden. I din blinda svaghet för den mannen — svaghet — jag är för grannlaga att använda ett uttryck, som mera överensstämmer med verkligheten, blir du orättvis mot mig, din rättsinnige make, som det vet Gud, varit mer än tolerant, när jag inte långt före detta sparkade ut den — den tvitt, tvitt, som tog sig friheter."

"Vilka friheter, Iwan?"

Hustruns strålande blå ögon vilade lungt och fast på mannen, som skyggt undvek dem.

"Du vet, Iwan, hur Wanndal av deltagande för oss dröjde kvar ända tills nu när vi reste, hur han på allt sätt sökte skona oss. Du minns länsmannens besök — skilsmässan från — ja det är inte värt att tala om, men han var den vi bägge, Stella och jag hade att trygga oss till hela den sista tiden, då du ej ens förmådde dig till att vara hemma hos oss."

"Därför att jag är alldeles för känslig, ja. Därför att jag inte kunde vara med om eländet. Men låt oss inte riva i gamla sår nu, när det åter börjar ljusna för oss genom den lyckliga slump, som gjorde mig till ägare till detta lilla förträffliga ställe, där jag vill ge dig, kära vän, och vårt barn ett hem, en ersättning för det ödet berövat eder."

"Ödet, o Gud, ödet!"

"Hur säger du, min vän?"

"Åh, ingenting! Det tjänar till intet — Hu, vad dessa människor också se rysliga ut! Jag är rent av rädd för dem."

"Se så där ja! Ja, dessa små damer med sina högestetiska begrepp och subtila känslor, när det gäller livets realiteter. Vet min vän, vad det är som skrämmer dig, som väcker din dégout. Helt enkelt träskorna. Jo, jo men, erkänn det, du, lilla skälm. Men du har ju alltid

varit svag för ytan, varöver ingen skattar sig mera lycklig än din ödmjuka tjänare och slav."

Han tog den åter blossande cigarren från läpparna och vände sig till hustrun med en nästan sublim självtillit. Trött till själ och kropp som hon var, saknade hon kraft att avvisa den mera beskyddande överlägsna än varma smekning han gav henne, den heta kyss, som ett hastigt påkommet sinnesrus kom honom att påtvinga henne.

"Färdigt, mamma lilla och pappa." Stella öppnade dörren till ytterrummet, där Mia och hon ordnat festligt med äkta sjalar och dyrbart pälsverk draperat över de simpla kala möblerna. Blommor från gamla hemmet lyste i glas och karaffin, reskonfekt och frukt prunkade från gula löv på röd silkeshalsduk, utbredd på bordet. Ljus i rader på den gamla tegelkakelugnens fris lyste upp rummet. Anna Fia, däkan, inpigan på gården kom in med ett bolster i fånget.

"Du store tid, här är ju som i julofte" (Julotta).

Hon släppte bolstret vid dörren, tassade ut i strumpfötterna, så som hon kommit, skyfflade därute i förstugan åter på sig träskorna och klumpade i väg ner till drängstugan.

Gårdsfolket var samlat där. Vidunderliga, varandra motsägande historier dukades upp om det eländiga nya herrskapsfattigfolket, som inte ägde en stol i huset och som husbonden hade ägt vånn te å köra ut. Fattigherrskapet, ändå sturska och så fina på det, att dom var värre än prästen och landshövdingen i sta'n.

Först fram emot julen blev den nye ägaren till Snokegöl befriad från alla de svek och snaror, varmed Johanson med outtömlig bondadvokatyr sökt snärja honom, medan han själv kvarhållit sig vid egendomen och med trakasserier av den mest småsinnade art ända till det yttersta satt nykomlingens tålamod på prov.

Det var helt nyligen som garvaren och hans vidlyftiga hushåll lämnade Snokegöl.

De i det nya herrskapets tjänst städslade kvardröjande tjänarna gingo ännu surmulna med ansikten blanka av verkliga eller framtvingade tårar.

Stella var utom sig av harm, när hon den dagen de reste, såg Mia springa ned till flackvagnen, där den "ryslige" satt med sin tjocka matrona till fru, och lämnade dem sin fotografi, för att sedan hela dagen gå gråtögd och surmulen, under det att hela husets personal anlitades för att ordna med från stationen hämtade packlårar och möbler.

Regina ägde i hög fulländning kvinnans förmåga att oberoende av yttre förhållanden, få hemmets mjuka vackra prägel över den plats, där hon residerade, såsom det nu också visade sig.

Över de låga rummen med de tarvliga tapeterna och taken, vilka i regnväder sänkte sig i bubblor, vilade det oaktat en lugn prägel av harmoni och förfining. De övre rummen med ljusa lätta gardiner, vilka lämnade nästan hela fönstren bara voro ej heller så ohjälpligt dystra, som de först förefallit att vara.

Men köksområdet! Regina vågade knappast tänka däråt. Den dag hon första gången sedan "de" rest trädde inom den låga svartnade köksdörren, betogs hon av förfärligt äckel och vedervilja, när icke mindre än sju stora råttor efter varandra tungt dunsade ner ifrån diskbordet framme vid fönstret.

Regina hade en ända till fasa gränsande motvilja för sådana djur.

"Vänta, jag skall gå före mamma och schasa undan dem, stackrarna, de tänkte väl riktigt slå sig lösa de, nu med hela släkten. Schas, schas!"

Späd och ljusklädd, följde Stella som vanligt i moderns spår, som en liten tomte eller kanske hellre skyddsängel.

Stella hoppade omkring på det nötta, ojämna tegelstensgolvet och skrek schas och slog omkring sig på ett

så hotande sätt, att det borde ha kunnat väcka avskräckande på en ej alltför utsvulten tiger.

Köket var ruskigt, lågt, svart, till en fjärdedel upptaget av den grova tegelmurade bakugnen, med en rostig, illa åtgången järnspis därinvid. På ett av breda plankor bildat bord, som var uppsatt längs väggen under de små fönsterna, låg en svart limpa med hugg och märken efter de knivar varmed folket under måltiderna bokstavligen höggo för sig av den.

Svart var det i den öppna spiseln, svart överallt, och kallt.

Manda, en rödhårig piga med rått, elakt utseende, kom in med ett fång bränsle, svartbränt även det, taget från någon odling. Hon började slänga in veden i ugnen och gjorde eld till långbaket. Röken drog sig in i köket, vred och snodde sig i snärjande ringlar, som grå otäcka spöken.

Den unga husmodern uppfattade allt i en enda, av ovilja och ångest förstenad blick. Den pyrande elden, det ruskiga söndertrasade tegelstensgolvet, de dunkla små fönsterrutorna i jämnhöjd med den skrovliga gråstenshällen därutanför. Hon såg, huru Manda trädde svullna händer ner i en balja, huru hon därur drog upp hala slingrande djurtarmar, som hon satte till munnen och blodröd av ansträngning blåste upp, så att de ringlade sig om hennes armar som ormar.

Med en känsla av tröstlös leda och misstämning vände sig Regina bort från det hela.

"Titta, mamma, söta mamma, kom hit och se, så snopen och lång i ansiktet den här stackars grisen är. Nej, här bor råttorna, jag skall komma ut till mamma i stället."

Stella kom ut från den tillstötande handkammaren, framåtlutad, tungt bärande på ett svinhuvud, som hon höll ut framför sig med tag i yttersta öronsnibbarna.

"Grisen har någonting i munnen, någonting grönt och gammalt. Tänk mamma, säkert något fynd, som han rotat upp ur en vinkingagrav, medan han levde."

"Nej, men att Stella, som är så finer på'et ska hålla tag i svinhuve'."

Anna Fia, som kommit in med middagsmjölken, sprang fram helt förskräckt och tog den tunga bördan från barnet.

"Vad har grisen i munnen, Anna Fia? Det ser så gammalt och vackert ut, och jag vill ha det."

Anna Fia lösgjorde mödosamt föremålet i fråga.

"Det är en bit ur kätten", sade hon likgiltigt. "Han var rent farlig te värja sig länge, den här, dom höll på en hel kvart, innan dom fick dö på'n.' '

"Värja sig? Men han jagas väl inte ute i det fria?" Reginas ögon uttryckte undran och förskräckelse.

"Inte. När vi bara får fast i en så, så sätter vi ett rep om tryne på'n och en grov träbit i repet, så sno vi ikring, så att han inte ska få upp tryne och skrika så lett, innan dom får rakat fläcken på halsen och skära upp hål i å'ran (ådran) och få ut blo'n regält.',

Anna Fia fortsatte upplivad av det intresse, som visades henne.

"Dom ä inte så svår å få dö på ändå, svinen. Då är det värre med småkalvarna, dom kan leva ibland ända tills vi börja å flå dem."

"Tala inte mer, Anna Fia! Du kan ju förstå, att mamma blir sjuk, då ni äro så otäcka mot djuren. Tänk om man gjorde så med er, det skulle vara rätt åt er."

Anna Fia skrattade åt den lustiga förutsättningen.

"Om vi vore kräk, men si nu ä vi folk. Kräkena ska väl inte ha det som folke, svinen te, som ä så omagliga."

"Glöm bort nu alltihop, mamma, gör det", sade Stella, som fick modern ut med sig, då hon såg, hur blek denna var, färdig att svimma.

"Nej, nej, Stella, jag vill inte glömma det, och du får inte pjåska med mig. Jag önskar, o, jag önskar att jag hade haft reda på lite mer av, huru det går till i världen, när jag växte upp, åtminstone så pass att jag inte skulle känna mig rent av sjuk, som nu, när jag ser och hör alla

rysligheter. Jag vill bli duktig, du, här är ju så mycket, som jag inte ens kan bjuda till att avhjälpa annars."

"Duktig! Tycka om råttor och sådant kanske, fy inte skall du lilla stackars mamma, bry dig om det? Jag skall gå jag, och se allting, för jag är ju inte sjuk och inte är jag rädd heller. Jag ville bara gå omkring och ge stryk till alla, som äro otäcka här. Jag ville vara deras kung, så skulle de få se."

De hade pälsat på sig för att gå ner till kvarnen. Iwan hade gått utåt bygden och Regina tog samma väg, som han gått, i tanke att möta honom och genast få till stånd något medel mot det värsta obehaget på köksområdet. Hur det var så kände hon också större trygghet, när han fanns i närheten. Helst hade hon sett att han helt och hållet velat avstå från umgänget med de herrar, som hon visste, att han sökte upp ute i bygden.

Regina spejade utåt den lilla genväg, som från kvarnbacken krökte ner genom dalsänkan. Stella höll henne vid handen, hoppade och pratade.

"Tänk, att gå så här nu, utan att han kommer skrikande, den där ryslige, gå på vår egen mark."

"Ja, och att få gå och hälsa på i stugorna hos folket. Du minns därhemma så glada de blevo, när vi kommo åkande eller ridande."

"Och då vi bjödo på kalas på mammas och min födelsedag och vi fingo ge dem saker.".

De gingo den tillfrusna vägen ner till kvarnen, där bäcken bildade ström.

"Här ser då inte mycket bebott ut, mamma." De stodo inne i den förfallna kvarnbyggnaden. En skjulliknande förstuga skilde kvarnhuset från det rum som beboddes av mjölnaren och hans kvinna. Att utom dem familjen var talrik, syntes av den massa träskor av alla storlekar, vilka huller om buller voro kastade därute.

Det rum, i vilket mor och dotter nu inträdde, skulle ha varit en dålig tillflyktsort för boskap med dess svarta fuk-

tiga jordgolv, dess söndriga, med instoppade trasor lagade fönster.

En mager, senig kvinna av den blonda folktypen, reste sig upp ur spisen, där hon setat. Med strumpan, som hon hade trätt över armen för lappning, torkade hon av en trebent, "självvuxen" pall.

Regina satte sig ned, enkelt och otvunget. Stella kröp bakom henne, blyg och förskräckt. Här var allt så förfärligt olikt emot i stugorna därhemma.

"Ni ha många småttingar, ser jag", började Regina, "sex stycken, tror jag."

"Åhja, nog ä di mönna nog, te å va utan far."

"Åh, det var svårt. Är han död mannen?"

Kvinnan skrattade ett fräckt och kanske också något besvärat skratt. "Nej, men si nog har manfolken mina blitt i live." Hon slängde undan ett par tre av barnen från eldstaden, där elden pyrde bland gammalt surt gärdsle med ännu kvarsittande mossa och löv.

Regina kände sig betydligt förbryllad och ytterligt besvärad över den vändning, det så oförsiktigt inledda samtalet tog, så här inför alla de menlösa små.

"Vi bägge, vi ha samma far vi", utlät sig plötsligt en liten däka (flicka) med gredelin ansiktsfärg och linperuk, i det hon med en blänkande, halväten potatis i sin allt annat än rentvättade näve pekade på en pojke med utstående ögon och pussiga kinder, vilken stod vi spisen och "lapade" i sig vattenblandad tjärnmjölk ur en söndrig lerkruka.

"Men vi ä tre om samma far." Det var med en viss självkänsla, som en liten grånäst parvel med av katarr väsande stämma yttrade sig i frågan.

Modern log emot honom med något av beundran i blicken. Hon slängde honom in emot sig, spottade honom i ansiktet och torkade honom ömt om näsan med kjolkanten.

"Han är så kloker denne här pojken si, så att han är rakt omöjliger. Men jag kan aldrig veta, vad det är åt denne här."

Ur en klädkorg, så trasig, att alla sprötena stoda fria som ribborna till ett staket, håvade den bekymrade modern upp en liten unge, det kunde gärna ha varit en sotarmurre, så svart var han, knapphändigt skyld av något formlöst plagg.

"Han är bara månad mindre än åre' och har vatt så duktig så han har äti bå sill och potäter och tjärnmjölk, men nu ä' han så uschli och får inte behålla maten. Jag skall väl si åt, om jag int har en slick te å ge dig, ditt fattiga liv."

Pojken satte sig tillrätta i moderns knä och letade efter den sparsamma fördolda nektarn, med en uppsyn, som vittnade mera om seg vana än hopp om att lyckas.

"Fadern till den här lille lämnar väl någon hjälp, annars förstår jag inte, hur ni reder er med alla barnen."

"Han! Det aset har väl rest till Amerika. Ska en vänta vett 'tå manfolk, nej tvi för det! Jag har tio om året 'tå kommunalen för var onge, så säljer jag vispar och tocket och får en slant för det i stan. Sir du ditt lea liv, ska du slaska bort saltspaet för di andra ongarna?"

Med den fortfarande outtröttligt sökande pojken i skötet, sprang hon upp, grep en liten rödnäst storögd däka vid skuldran och slängde henne ifrån spiseln, där hon råkat välta omkull trätråget med den salta lake, vari familjen doppade sina middagspotäter.

Stella sprang utan betänkande fram och hjälpte upp den skrikande flickan.

"Tig nu däka, så ska du få socker." Ur en tom anjovisburk uppe på muren tog modern en bit kaksocker, av vilken hon med starka tänder bröt loss det minst möjliga stycke, som hon stoppade i munnen på den alltjämt tjutande däkan.

"Ge mej! Ge mej! Jag skall ha."

Det ljöd ett skrän från alla de lystna svultna munnarna.

Kvinnan slog i högen och bannade, bet av bitar, små som gryn och delade ut, väl vetande att intet lugn skulle bli, förrän alla fått vad de skreko efter.

Stella smög sig ut efter modern. De togo omvägen ge-

nom granskogen bortom inägorna. Där var så tyst, så högtidligt inne i skogen. Suset i grantopparna ljöd som mäktiga fulltoniga ackord av från fjärran bortdöende orgeltoner. Mor och barn gingo länge tysta. Det fanns ej ord, ej uttryck för det stora lugnet i skogen.

"Mamma", sade Stella med låg stämma som rädd att med sin röst störa tystnaden, "det är synd om barnen därborta, som har en så elak, otäck mamma. Hon slog den trasiga lilla flickan för att hon spillde ut det smutsiga vattnet ur tråget, men hon gav dem socker, fastän de sade så fula ord och slogos med varandra, för sådant skulle hon väl ha slagit dem, tycker jag."

"Stackars människa, hon vet ju inte själv, vad som är rätt eller orätt. Jag undrar om de förstå sig på julen, de där? Åh, visst Stella. Tycker du inte vi skola ha en stor gran och bjuda dem upp till oss?"

"O, mamma!" Stella skrattade "Ja, söta mamma, jag måste ju skratta. Till att tänka sig alla de där barfotade, trasiga barnen, en med mammans klädningsliv, ärmarna släpade ju, en hade bara en så smutsig, jag tror det var skjorta knuten om sig, som en slängkappa. Och mamma", tillfogade Stella nu med dystert allvar, "den lille stackaren, som hostade och var så hes, han hade hela lilla stjärten bar."

"Åh, jag såg det väl. Det är rysligt. Vi få ta alla överdrag och skynken, som vi haft om möblerna och klippa och sy, om vi så måste ta nätterna till hjälp. Vi få låtsa, att det är julklappar."

"Men vi få väl ge varandra också? Jag började ju i somras."

"Visst. Men då få vi inte sitta tillsammans. Du får inte komma i närheten, när jag syr... Hu, jag höll på att förtala mig."

"O, så livat, så livat! Julen blir nog bra ändå. Det är bestämt bra, att vi just som setat i fängelse här hela tiden, innan Johanson reste."

"Visst, liten. Förut tyckte jag att dagarna aldrig ville

ta slut här i vårt fängelse, som du säger, och nu vet jag ej, hur vi skola få dem att räcka till."

"Ack, mamma, om bara snön ville komma till julen, det är så fult och lite julikt med gråa jorden och de leriga vägarna. Allting är surt och grått här, folket och kläderna deras också, det är precis som om allting borde tvättas. Tänk, mamma, hur det var där hemma, snö och vitt och rent överallt, och barnen så fina i ansiktena. Här är allting lika grådaskigt som näsan på pojken därnere. Jag ville, att Gud skulle komma med en svamp så stor som en holme och en balja så stor som en sjö och tvätta rent alltsammans."

"Kanske Stella, gör Gud detta. Kanske håller Han oss i sin mäktiga hand och låter oss vara svampar, jag en stor för de stora, du en liten mjuk för de mera omärkliga, undangömda vråarna."

"Nej, så rart, så sött! Tror mamma då, att jag skulle få vara Guds lilla svamp?" Hon såg upp till modern med ett strålande leende.

"Ja, du förstår vad jag menar, vännen min?"

Så kom då julafton. Rummen i övre våningen stodo i prydligaste skick. Julfint var det överallt. I den låga, stora salen väntade julgranen på sin skrud, hög och tätgrenad var den.

Stella satt med sin mamma i sängkammaren. De voro båda sysselsatta med att lägga in julklappar, med verser både till deras egna och folkets gåvor, vilka senare matmodern med små medel, men av så varmt hjärta tillverkat eller inköpt.

Stella lackade just ihop ett paket innehållande tre kulörta nattkappor med tillhörande manchetter till rättaren.

"Denna jul få de nog inga julklappar med verser på och ingen sång till orgeln därhemma i vita salen", sade Stella, "tänk, vad Ulla och Lundqvist skola gråta och sörja efter oss, och inspektoren se'n. Jag undrar var det är

värst att vara i Ryssland, där han nu är eller här. Vad tror mamma? Säg riktigt mamma."

"Stella, jag kan inte svara dig riktigt, förrän vi varit här åtminstone ett år."

"Ja, då tycker mamma nu, att det är värre här. Och mamma, det är det. Tänk, de förstå sig inte på att doppa i grytan här, och inte bruka de ha julklappar utan bara juladricka, säger Fia, som de får hem från ett ställe i staden. Alla statarna få hem var sin lilla tunna av bleck med en tut att hälla ur, och kvinnfolken äro så rädda i helgerna."

"Ja, Stella, deras juldricka är ju bara brännvin, de lära supa förfärligt här under helgerna och vara så vilda då. Jag är så rädd, att det skall bli väsen och oro nu."

"Jaså, då skall jag säga till pappa, att han helt simpelt tar av dem de små tunnorna."

"Vad befaller lilla nåden, att pappa skall göra", sade fadern. Han kom in med handen full av våta penséer, som han krafsat fram ur den leriga blöta jorden ute på trädgårdslanden. Med en ridderlig gest lade han dem i sin hustrus knä.

"Som du ser tänker jag alltid på min lilla hustru. Men vad befaller min prinsessa?"

"Jo, att pappa genast skall ta alla brännvinstunnorna av karlarna här, de bruka slåss på julen."

"Bruka tunnorna? Det kan jag väl aldrig tro."

"Nej, karlarna förstås, de bruka slå ihjäl varandra ibland om jularna."

"Ingen fara. De känna mig nu och veta nog att sköta sig. Vill du komma med pappa nu och ta emot din julklapp, som nyss kommit? Kom med du också, Regina, du kan behöva att röra på dig lite."

De gingo alla tillsammans ned till bakgården.

Stella stod stilla, knappast i stånd att fatta, att den ståtliga geten, som stod bunden vid spjälstaketet och vilken vid hornen hade fastbunden en lapp med "till Stella", verkligen var hennes.

Hon såg på modern med stora tårar i ögonen. Men när Regina syntes lika överraskad hon, vände sig Stella till fadern.

"Pappa, skulle det kunna vara pappa?"

Fadern snöt sig rörd och högtidlig.

"Vem skulle tänka på sitt lilla barns glädje och "högsta önskan" om inte pappa?"

"Ja, då skall jag tacka pappa så förfärligt!"

Hon såg med gripande allvar på fadern, ur stånd att finna flera ord.

"Och kyssen, visst förtjänar väl pappa en kyss av sin lilla flicka?"

Stella kastade sig vigt upp i hans famn, pressade sina armar om hans hals, hårt som om hon ämnat kväva honom, kysste honom, allt i ett ögonblick. Så ner till mamma igen i stormande smekningar.

Geten, ett praktexemplar av Smålandsrasens "blårosiga art", mjukt långhårig, såg skygg ut. Den stampade med ena framfoten i marken, bräkte. Stella löste den genast, smekte och talade till den med sin egendomliga, klingande stämma och lyckades, som alltid, när det gällde djuren, att vinna förtroende.

På loftet ovanpå hönsburen fick geten bo. En brant stegliknande trappa förde ditupp. Stella klättrade före och lockade med korn, som hon hade i en låda i hönshuset, och geten löpte raskt efter henne. Loftets golv nådde blott över halva rummet och slutade utan stängsel. Det såg farligt ut, när geten och barnet tumlade om däruppe så nära stengolvet inunder. Regina darrade av fruktan men behärskade sig och teg. Stella skulle inte bli bortklemad, såsom hon blivit det själv till sin egen plåga, det insåg hon allt tydligare dag för dag.

"Mamma, skola vi inte kalla henne Viola efter min lilla ponny därhemma?"

Modern nickade bifallande.

"Viola, Viola min. Du skall inte vara ledsen, fastän

du är ensam på julafton. Du skall få julgran med äpplen. Får hon, mamma?"

"Visst! Kommer du nu vännen?"

Stella kom springande efter föräldrarna.

"O, vad det ser fint och vackert ut, när pappa och mamma går så där arm i arm. Julen är rar och söt och snäll, som gör allting vackert och roligt. Allting!"

Hon kysste modern och hon kysste fadern, som därvid fick tårar i ögonen.

"Du tycker allt åtskilligt om pappa, du?"

Stella var längesedan utom hörhåll.

En stund senare voro Anna Fia och hon hos geten med julgran.

Stella slog sina armar om getens hals.

"Är du glad nu, Viola över gran och äpplen?"

Viola svarade med en så kraftig puff med hornen, att Stella tumlade omkull.

"Sicket ett as", skrek Fia och gav geten en spark med träskon.

"Fia, är du tokig? Skall du skrämma främmande geten och sparka henne mitt på julafton?"

Stella smekte djuret med sin ena hand, medan hon med den andra gned den av stöten uppkomna bulan i pannan.

"Ja, det må jag väl, med en så'n rackare, som bär sig så åt mot den som ä beskedlig emot henne."

"Rår hon stackarn för, att jag är dum och tar henne om halsen, just då hon börjar gnaga på ett rött äpple."

Stella sprang i en sorts hoppdanssteg uppåt gården. Fia gick efter med osedvanligt långsam gång, händerna under det hoplindade förklädet, med begrundande uppsyn.

"Sånt där herrskap var då inte likt vanligt folk. Riktigt 'vetiga' var di väl ändå inte."

I köket hade Mia i samråd med Regina ordnat till jul. Där skulle doppas i grytan och julklappar med verser delas ut. Rättaren, Håkan stalldräng, Kristian kogubbe, Manda och Fia skulle samlas där. Det grova fläckiga bordet var täckt med en fin vit duk. Spisen var vitstruken

till stor undran för folket, som ej kände till uppsvenskarnas bruk att rappa och vitstryka eldstaden.

Tanklöst, för att få riktig helgstämning och "lukt" av jul hade Mia repat enris och strött tätt därav över det fula "omänskliga" tegelgolvet. När folket efter att med buller och bång ha kastat av sig träskorna ute i köksförstugan, nu kommo in i tunna strumpsockorna och "trådde" på enriset blevo de ursinniga.

Rättarn var ej att leka med, helst när han som nu fått lite i huvudet. Julstämningen höjdes ej vid hans inträde, fast julljusen brunno på bordet bland julhögar och gåvor med verser på.

Mia rörde ömsevis i gröten och läste upp rimmen, ivrigt väntande på den effekt de skulle göra. Hon skrattade förstående, när hon för Kristian på paketet med hans pälsmössa läste upp rimmet om "egen gård och liten gummas vård."

Både gårdsfolket och statare på Högvidsholm hade satt högt värde på matmoderns julklappsrim. Ofta utgjorde dessa verkliga orlovssedlar över tjänarnas uppförande eller antydningar på de tilldragelser av glad art, som man kunde antaga skulle möta dem under kommande året. Skratt, rodnad och tårade ögon brukade följa på upplåsandet.

Men efter Kristians verser, de första som lästes, ytterst lättfattliga och passande för publiken, följde ej ett ljud av förstående.

"Den är köpt hos Landberg", sade Kristian, i det han provade mössan, "den billigaste där fanns."

Rättaren slet upp sitt paket utan vidare.

"Fy fan, sådana här lumpor kan en bå' ha och låta va", han slängde gåvan ifrån sig, "och nu vill jag ha mat, grisastek på bordet och brännvinskuttingen fram bara, annars blir här annan lek av."

Fia kom instörtande eldröd i ansiktet av iver.

"Löjtnanten har slagit Jan Svensson, blo'n rinner om

ögona på'n." Hon sprang vidare den branta trappan uppför att sprida underrättelsen till frun.

I den stora, hemtrevligt ordnade dagligstugan brunno julljusen. Matmodern satt vid orgeln och spelade julpsalmen. Stella stod bredvid med armen om moderns hals.

Fias hetsiga önskan att sprida en sensationsnyhet svalnade, hon visste ej varför.

"Vill du sjunga med, Fia?" frågade matmodern, medan hon sakta preludierade till nästa vers? Säg till dem därnere, att om de vilja, så få de komma upp. Vi sjunga julpsalmen först och dansa kring granen sedan."

Löjtnanten kom häftigt in från sitt rum, skilt från dagligrummet genom sängkammaren. Utan att fråga efter psalm och julstämning gick han med häftiga steg över golvet.

Hustrun lämnade orgeln och gick fram till honom.

Fia hade redan lämnat rummet.

"Käraste, vad står nu på? Iwan, är det någon ny bedrövelse?"

Hon trädde sin arm inom hans och gick mellan honom och Stella fram och tillbaka.

"Pack, uslingar", började han. "Jag går över bakgården, ser i skumrasket ladugårdsdörrarna öppna under den här skarpa blåsten, ser, hur det glimmar som av eld därinne."

"Pappa, är det eldsvåda?", skrek Stella ångestfullt.

"Åhnej för all del, men det kunde ha blivit, ty där går munsjör Jan Svensson helt kavaljeremang och blossar och röker, så att gnistorna flögo omkring bland det torra fodret. Jag ber honom helt hövligt låta bli att röka i ladugården för att det ej skall komma eld i fodret. Då säger den förb— jag ber om ursäkt, den satans karlen, att det inte angår mig, och att det förresten inte fanns något foder i krubban, helt enkelt, som jag sedan hör av honom, av det skäl, att han inte är skyldig att ge kreaturen mat på julafton. Gud förlåte mig, blev jag inte så arg på

karlen, så att jag torvade till honom en örfil och det så, att bloden flöt ut ur näsan på honom."

Iwan, hur blir det nu för oss?"

"Inte behöver du tappa färgen för det, den saken klarar jag."

"Nej har man hört på pappa. Så duktigt av pappa. Tänk att få slåss så där, det värsta man orkar. Jag skulle vilja slå Håkan och rättaren och Manda, slå dem så att jag skulle bli alldeles trött, för de äro så otäcka mot djuren, de piska hästarna i stallet för ingenting, och när Manda går genom ladugården, sparkar hon korna med sina rysliga träskor."

"Lina är därnere nu med barnen och statarna med gummorna och barnen också", rapporterade Fia.

"O, då tänder mamma granen, fast mamma vill gråta, jag vet det", viskade Stella.

"Bry dig inte om det, älskling. Fia hjälper mig att tända."

"Och jag ställer mig ute i förmaket och ser på stjärnor, ser in i min stjärna, i den var jag en gång, det vet jag så väl, fast jag inte minns det så riktigt nu, sen jag blivit större. Men där var det så lätt att gå, så att jag liksom gick i luften och jag visste, vad blommorna sade och djuren kunde jag förstå, och det kan jag göra än. Ack, om jag kunde komma dit igen ändå."

"Stella, barn så du säger."

"På ett ryck bara förstås, och ha dig med mig. Inte menade jag något annat. Tänder mamma nu?"

Efter en stund var granen tänd. Husmodern spelade julpolskan, som ljöd munter och taktfast, bra likt som därhemma, tänkte Stella, fast nog undrade hon, huru mamma i själva verket hade det därframme vid pianot.

Familjen med de "många papporna" var föremål för Stellas stora omsorg. Barnen voro tvättade, kammade, med kläder, som mamma klippt och hjälpt till att sy och i vilka barnen sågo riktigt söta och rara ut. Alla av folket, både stora och små, sågo att börja med ohjälp-

ligt slöa och dumma ut. Först småningom tinade de upp av den ljuva värmen av kaffet, som bjöds dem.

Gummorna och barnen grepos med av musiken, av den veka, ovana förfiningen. Runt, runt tassade de kring granen med uppklarnande ansiktsuttryck, strålande ögon, till sist skrattande, skrikande med full hals, när löjtnanten i julpolskan sprang före i långdansen genom rummen ner för stora trappan och upp igen.

Fia var som förryckt. Hon sjöng och skrattade så, att de bländvita tänderna lyste, ryckte med sig och dansade med den ena efter den andra. Till sist tog hon tag i Bernt Statare och dansade med honom en dans, sådan den sedan hedenhös dansats därinne i vildmarken, där hon var hemma.

Bernt och Fia stodo en bit ifrån varandra sjungande en monoton sång, smällde så hårt och vilt ihop sina händer och kastade sig i ett par djärva språng emot varandra. De snurrade, virvlade kring, lyfte varandra, slogo samman händerna vilda, som om de varit besatta av skogstrollen.

Matmodern stod med de andra och såg på de dansande gripen med, småningom i samförstånd med dem. Trollstämningen, vildmarksyran tog henne, och dunkelt tyckte hon sig börja fatta deras, som hon tänkte sig, fortfarande "trollbundna" väsen. Rättaren stod lömsk och ondsint ute i förstugan och såg in genom den halvöppna dörren. Hur det var, kom han in med och stod och stirrade på de dansande.

Kristian tog ej ögonen från Mia. Jan Svensson, gammelgossen, snurrade runt med backstuga Elina, gammalkäringen från stenstugan uppe i marken. Med svullen kind och röda ögon sprattlade han på lika själaglad som de andra.

Juläpplen, julöl och smörgåsar bjödos kring.

"Skola vi inte ha julpsalm med folket här, mamma, liksom därhemma?" sade Stella, som blyg nästan skrämd av folkets vilda munterhet, rådvill och tvekande gick mellan rummen.

"Jag tror ej, att de förstå sig på den sortens julfirande här, vet du Stella. Folket därhemma voro vana vid det ända från barndomen."

"Men mamma, det finns många småbarn här, som kunna vänja sig också kanske 'från barndomen'."

"O, ja visst liten, det har du så rätt uti."

Modern gick genast in och satte sig till orgeln.

"Mamma vill, att vi skola sjunga en julpsalm", skrek Stella in i kretsen av stimmande och glammande människor.

De lyssnade knappast på henne, men tystnade, då de hörde ljudet av orgelns toner och fingo ögonen på matmodern, som satt där så fin och späd med det granna gyllene håret och de milda strålande ögonen just lik Jungfru Maria på altartavlan deras.

De sågo hur en skär klar rodnad steg upp på hennes kinder, när hon började psalmen och instinktlikt liksom för att hjälpa henne sjöngo de, sökande ut orden till psalmen ur böckerna som Fia, så fort hon fått höra vad det var fråga om, kvick som en katt sprungit efter.

"Giv mig det nyttigt är, och vad Dig helst behagar."

Psalmen ljöd högtidlig, om ock rösterna voro råa och osäkra.

Matmoderns röst klingade klar som en ängels. Hon sjöng medan glittrande tårar droppade ned, upphämtade i Stellas lilla mjuka näsduk förut våt av barnets tårar, ty Stella grät alltid när mamma grät, fastän hennes tårar ej ledde sina ådror från så många skiftande områden som mammas.

— — —

"Det är väl bäst att vi resa kring lite och göra oss bekanta med grannarna, så att du inte skall behöva känna dig så ensam nu, när jag på en tid lämnar dig?"

Löjtnanten gick bullersamt omkring i sängkammaren, där hans hustru, som led av svår huvudvärk, låg hopkrupen i en liten soffa, som stod på hörn vid fönstret. Han böjde sig ned efter stövelknekten och drog av sig

de höga jaktstövlarna, som voro leriga och våta högt upp på skaften från snösörjiga mossar och uppblött jaktmark.

"Hu, kära du, förskona mig från allt närmande till människor, som äro intima vänner till förre ägaren här och vilkas intresse för oss blott består i nyfikenhet och jag tror nästan skadeglädje över de svårigheter, som möta oss här varje dag."

"Så min lilla hustru säger! Jag tycker, att det inte går någon nöd på oss, jag. Han sitter hårt haren, som jag nu flere dagar haft upp, men rätt nu får du harstek på bordet, måtte hon i köket bara inte förstöra den. Haren skall 'äta smör och dricka grädde', ja du känner ju termen."

Regina kunde ej annat än le, ett visserligen trött, bittert leende.

"Haren blir ensam om den kosten här i huset, om du som hittills sänder av nästan all mjölken till staden."

"Tror jag det, mjölken är det enda, som för närvarande för in kontanter, och jag behöver mycket av den varan nu, då jag ämnar ta bort den här dumma steniga backen upp till gården och anlägga ny väg med en planerad ordentlig gårdsplan.

"Och till sådant skulle du ta pengarna, när vi ännu ha hela egendomen obetalad."

"Än sen! Det där förstår inte min lilla subtila hustru. Var f—n har människan ställt mina tofflor, och vad är det för oskick, att ingen passar på, när jag kommer hem? Vad gör fröken Fia så här dags på dagen?"

"Rättaren skickade efter henne, hon skulle ut och slå sönder jord på åkern, sade han. Iwan, den karlen skrämmer mig, han ryter och svär och befaller, och jag är så rädd, att han ämnar göra Stella något ont, ty hon går honom påtagligen i vägen."

"Ha, ha", löjtnanten skrattade högt, "var inte rädd för Stella du, det är gry i den flickan. Jag vill lova, att hon kan härska och befalla och att hon behåller prinsesse-

minen. Det skall inte själva tusan kunna se på henne, att vi för tillfället ha det litet annorlunda än förr."

"Ja det är gott så länge du är hemma och de veta, att det finns en husbonde och herre i huset."

Löjtnanten, som stod i begrepp att lämna rummet, höjde på huvudet och spände ut bröstet. Fullt medveten om sitt i denna stund som alltid imponerande, mer än fördelaktiga yttre sökte han att draga hustruns blickar till sig.

Hon slöt envist ögonen, besluten att ej ge näring åt hans självförgudning.

"Huru som helst", sade han något besviken, "skola de behålla den respekt, som jag ingivit dem, även när jag har rest. Och nu skall min ros krya till sig igen och inte mana fram spöken på ljusan dag. Du är som sagt för mycket ensam. I morgon åka vi ut på visiter till grannarna. Det blir nödvändigt att stå på god fot med dem, du kan vara så charmant intagande, nå det vet du. Jag behöver också ett par goda stövare. Handelsman Elén skall ha ett riktigt flott koppel, troligen billigt. Det är inte utan, att jag också borde anskaffa en tax, räven går alldeles för illa åt harstammen här."

"Men Iwan, du tänker väl ej på att skaffa flera hundar nu, du vill ju, att de skola födas med gröt och mjölk, och det är väl inte ens rätt att ha en mängd lyxdjur, när vi, som rättaren ju sade till dig i morse, behöver flera både oxar och kor. Fias mor lär ha en så bra ko."

"Ser man på, nationalekonom redan, det är att vara snabb i uppfattningen. Men människokännedom fattas ännu hos min nådiga. Vet du händelsevis, varför vi just äro i så stort behov av en ko? Inte illa verkligen", Iwan skrattade upprymd, "gumman i torpet behöver pengar eller vill helt enkelt göra sig av med något gammalt koskrälle. Åh de äro samt och synnerligen ena slipade kanaljer. Men mig lura de inte. Du ligger obekvämt, min vän. Den där lilla tête-à-tête passar för älskande, men är ingen sängkammarmöbel. Jag skall skaffa hem en schäslong åt dig. Krya

till dig nu. Jag går in i mitt rum och tar mig en grundlig siesta efter strapatserna i skogen i dag."

Han klappade sin hustru på foten, som vilade på en stol dragen in till soffan, och lämnade med spänstiga steg och elegant hållning rummet.

Regina lutade huvudet tillbaka mot soffans sidostöd, blek, med smärtsamt sammandragna ögonbryn.

"Om det inte vore för din skull, Stella älskade, mumlade hon för sig själv så, ack om jag finge dö från allt detta skriande vidriga, vämjeliga, finge lämna den snuskiga fattigdomen, det råa folket."

Ett sakta prassel i tapeten, en rörelse i gardinen bredvid henne väckte hennes uppmärksamhet. Med skrämd uppsyn satt hon sig upp, kastade sig sedan snabbt ned ur soffan.

Råttor också här, inne i sovrummet!"

Ett oemotståndligt utbrott av äckel överkom henne. Hon sjönk ner på en stol, lutande huvudet emot en av de uppbäddade sängarna.

"Så denna vedervärdiga lukt av deras rysliga sura, svarta bröd härunder, som kväljer mig och ger mig huvudvärk. O Gud, kan jag inte ens för Dig andas ut sådant som en prövning, ett lidande, huru skulle då folk, som sakna detta bröd, förstå mig? Men ack, förstå det Du! Förstå allting!"

Hennes läppar rördes fortfarande i hjärtats kvalda hängivande till den Ende, som hon kunde meddela sig med. Halvt medvetslös vilade hon med det bleka ansiktet emot sängtäcket.

I dagligrummet utanför hördes slamret av en kaffebricka. Dörren slogs upp. Fia kom in med strålande uppsyn bärande kaffebrickan. Stella efter med ett fång ved i förklädet.

"Tänk mamma, att idag har jag mjölkat, och vi fingo mycket mer mjölk än förut för att jag gett korna salt och sådor."

"Åh inte må Stella tro, att det bara är därför", mum-

lade Fia, som satt hopkrupen framför kakelugnen och försökte få liv i den sura veden.

"Är det inte? Det var då märkvärdigt, fingo vi kanske inte en hel spann mera mjölk i dag än i går? Har någon stulit mjölken förut, eftersom du ser så besynnerlig ut?"

"Jag vet inte om jag tör säga't. Men si, så om jag är stånn te tiga me't heller, de ska hon ha käringaset, som kom på lasaretten i går affse."

Fia sprang upp med gnistrande ögon och knutna nävar. Hon skrattade så att tänderna lyste. "Det var mor som gjore det, si så ont som hon har lidi av det leda trollet."

"Vem, vem är trollet, Fia då?" Ivrig och uppjagad av skrämsel och ovisshet, grep Stella Fia i armen och skakade henne.

"Grusa Cissan vet ja, hon som har regerat här i socknen i åravis. Ullen har hon slitit från fårena så då en skulle klippa dom om hösten ha dom varit halvrakad, mjölken har hon dragit från kräken och förgjort den så 'en inte har varit go till få smör ur 'en. Och aldrig har det väl funnits så lett ett liv av manfolk eller däka att hon inte ha ställt åt dom, så att dom, bara hon fått pengar, blivit de likaste i bygden. Si, mor si, ack för grann hon va, ännu när far dödde, som hon satt, ni go' vänner, med den stora feta gåren och de tre barnen Manuel och Tilla och jag därute, och inte behövde si etter sovelbitarna, och se'n du store tid", hon slog lidelsefullt händerna samman, "blev hon inte så vild så att hon i tosetaforer gick och gifte sig med en rallarfant, som bodde te vårt på vintern och som fick hjälp av Cissa till de. Nu sitter hon där i elände med di tio gapongarna."

Fia var utom sig. De innevarande följde hennes ord och minspel som förhäxade.

"Se mor har hon alltid hatat, och för te få olycka över oss har hon gett sig den lede i våld, för si far övergav henne i ongdommen för mors skyll. Åh du tid! Men nu ha hon fått'et, för jämmer hon nu lider."

"Men Fia då, var ha ni gjort åt henne? Har ni slagit henne?"

Fia skrattade ett gällt, ondskefullt skratt.

"Hatt ihjäl henne! Ja mäst. Och rätt gjorde mor som har friat skogabygden från den djävulen."

"Tänk på vad du säger, kära barn", sade husmodern, som plötsligt fick en förnimmelse av att hon lyssnade till gudlöst, omoraliskt tal, av vilket hon varit så intresserad, att kaffet fått stå orört bredvid henne.

"Åh söta mamma!" Stella tryckte bevekande moderns hand. "Fia säg, hur hon har burit sig åt?"

"Hur hon har burit sig åt, mor? Hon brände det leda trollet i eld, det var vad hon gjore."

"Är du tokig Fia, inte får man bränna folk numera, det vet du väl."

"Bah. Det var väl bara andan hennes som den Lede ägde förut, som brann fast hon levde utvärtes, det leda livet. Så ont som hon gjore! Aldrig en kalv fick mor te leva, dom självdog och köttet blev svart så vi inte kunde sälja de' inne i sta'n en gång. Mor gick en torsdagskväll, då det var nedan och neg så grant vid en uppkastad grav, tre gånger, men det vart ingen hjälp. Nu i veckan fick hon stå i två dygn och kärna den fina grädden utan att få smör. Till sist vart hon så sinnig på Cissan, som rådde i det, så hon hällde tillbaka grädden i krukan och tog sig till att lysa ner i kärnan, och då sir hon rent av som svarta klör, som klöser efter kärnbotten. Då så tar hon två tjärvedspinnar och tänder eld på dom i bakugnen, där det brann för brödbakningen. Så lägger mor pinnarna så i brand som dom va' i kors över kärnbotten. Du store, för skrik och olåt det då vart. Mor hon slog förkläde över huve och sprang ut. När hon kom in, låg korset svartnat i kärnan och därnere pep och jämrade de som från dom, som är i själatåget. Då for det i mor, att Cissans stund var kommen, så hon tog krukan med grädde och slängde alltihop i elden i Jesu namn." Fia neg när hon nämnde det heliga namnet. "Så stängde nu

mor för med luckan och så för olåt som där nu blev, ja värre kan inte vara i självaste helvete. Mor vart rent vettskrämd, och lillen i vaggan han låg som död, så dom höll på och inte få liv i 'en."

"Nej, nu kan det vara nog. Jag vill inte höra ett ord mera", sade matmodern, som bjöd till att få fasthet i rösten, skälvande av sinnesrörelse.

"Ja, det är inte någe mer nu heller, tolv timmar efteråt, så kom de körande med Cissan till lasarettet och si så hon ropte och så hon gav sig. Men mor hon stod på trappan och knytte näven åt henne, och det gjorde folk all över där hon for fram, och allihop så var di så glada vid mor och vet inte, hur väl di vill henne. Och se Stella, det där var igår, och idag mjölka korna här också mera, just för det", slöt Fia och makade de omsider brinnande vedträna i kakelugnen tillrätta med sin smidiga, strumpklädda fot.

"Men det hjälpte ännu bättre att vara snäll emot djuren, var så god, du Fia, för då kommer det goda änglar in i ladugården, och dem rår inte tusen trollpackor på."

Fia såg medömkansfullt på Stella, i det hon gav sig i väg ut med kaffebrickan på armen.

"Ack vad mamma älskade min, är blek", sade Stella och kröp ned på golvet bredvid modern. "Om mamma ändå orkade gå med mig i ladugården och överallt!"

"Ja men vet du älskling, du bör ej vara så mycket ute bland det råa folket, deras tal är ej bra för dig att lyssna till."

"Jag måste, mamma, och bryr mig inte om, vad de säga. När jag står inne i båset hos kon, när hon mjölkas, så törs inte Manda slå henne. Igår tog hon en bräda och slog Svartkind över ryggen, men då kröp jag in i båset och stod där och bara såg på Manda och så höll hon inte på längre. Jag skall säga mamma, att jag är orolig för var stund, som jag inte är med därnere i stallet och hos getterna, som de jämt äro så elaka emot. Om bara pappa inte vore så bedrövlig!"

"Stella, så du säger!"

"Ja lilla mamma, nog är han litet harig för folket och låter dem göra, vad de vilja. Men han är bara rädd för att få en sten i huvudet eller bli ihjälskjuten, och därför kantänka är han god vän med dem."

"Men Stella, tänk på vad du säger. Hur skulle det bli för dig, för oss båda om något så rysligt skulle hända pappa? Du talar så hjärtlöst, att du gör mig sorg."

"Men jag menar inte så mot pappa inte. Jag tycker bara, att om han morskade till sig, så skulle inte folket vara så otäcka emot djuren och allting. Nu måste jag justsom ta i på mitt vis för pappas räkning. Har han kommit hem ifrån jakten?"

"Menar du pappa?"

"Ja det förstås. Jag begriper inte, varför han skall gå och skrämma upp fågelstackarna ute i skogen med bössan, inte finns det några harar här inte."

"Stackars pappa, han skall väl något nöje ha."

"Åh pappa, han har jakten och vad som helst, och jag har getterna och alla djur och snart blommorna också, men mamma har ingenting, och mamma ligger här och är så blek och mamma vill bestämt dö ifrån mig."

Stella slog storgråtande armarna om modern.

"Om vi voro hemma igen, så skulle mamma skratta och sjunga och leka med pappa och mig. Det är rysligt förfärligt, att vi inte få fara dit igen." Stella snyftade hjärtslitande.

"Stella älskade, hör du, jag har ju bara lite huvudvärk, i år skall du se blir jag stark som en jätte."

"Ja bara inte mamma dör ifrån mig förut, för du orkar inte gå så långt som till kalvhagen, förrän du blir vit och måste vila. O, mamma! När du tror att jag inte hör det, så suckar du så förfärligt. Jag dör, om du dör."

"Men min älskling, vad tänker du på? Om jag nu dog ifrån dig och du dog ifrån getter och höns och så ifrån killingar och kycklingar. Vad tycker du? Vi få nog försöka att leva. Ditt kaffe gjorde mig gott, och brasan

värmde så skönt. Tycker du inte, att vi nu böra gå ner och se till, hur Fia häller upp mjölken?"

Stella pressade sina läppar mot moderns bleka kind, såg henne forskande in i ögonen och gjorde ingen invändning. Med sin lilla fasta arm stödde hon modern, när de tillsammans gingo den mörka trappan utför.

— — —

Skvallret flög över bygden.

"Herrskapet på Snokegöl tänkte sig ut på 'visiter'! Hos Jönssons, handelsmannen stod man i fönstret och skrattade åt dem, när de foro förbi, fattiglapparna, som slogo på stort med tvättad vagn och ryktade hästar, förgyllda knappar i drängens rock och guldsnodd om hans mössa. Bedrövligt alltigenom. Det fanns väl inte en unge på orten, som inte visste, att det hade varit bättre om Håkan istället vid detta laget hade fått köra gödsel från staden till de magra åkrarna, som Johansson så slugt i behaglig tid gjort sig av med.

Ge sig ut på visit, påhälsningar mitt i våranden. Ja, inte var det svårt att förstå, hur de där kommit sig på färd utför fattigrännan.

Så! De togo vägen åt prästgården. Där skulle de få leva glada livet med läsarprästen, som inte kunde tala annat än rama Gudsord och med prästfrun, som var fnoskig, sen hon fick sten i ryggen. Va di ute för att få ett mål mat, så fick di då kragen riktigt i prästgården, där di åt havrevälling till och med på kvällen och där di inte ens visste, hur ett supglas var skapat.

Vagnen med de avmagrade men fortfarande livliga stolta hästarna försvann nedom backen. Den stannade utanför prästgårdsgrindarna, av vilka den ena slängde fram och tillbaka i vårblästen och den andra hängde på haken. Allt i husets yttre omgivning bar vittne om, att där saknades en praktisk, styrande hand. Detta intryck förstärktes hos de besökande, när de inträdde i huset, där man ingenstädes såg spår av en kvinnas ordnande förmåga.

Iwan, Regina och lilla Stella kommo ända in i salen,

stor och ödslig som en källarsal, utan att någon människa tycktes ha märkt dem. Från ett rum bredvid tittade en gumma ut, över glasögonen tog hon gästerna i beskådande, varefter hon ljudlöst stängde dörren. Den öppnades åter efter en stund. En av de små flickor, som Stella så mycket längtat efter att återse, visade sig. Röd med flämtande röst bad hon den främmande frun stiga in till mamma. Pappa var borta i sockenbud. "I pappas rum finns Vårt Land och böcker, jag skall visa vägen dit sedan."

Hon öppnade blygt dörren till moderns rum, sprang sedan tillbaka att fullgöra sina ålagda värdinneplikter emot de båda andra gästerna.

Regina gick fram till sängen, där den sjuka prästfrun satt lutad emot kuddarna.

Deras händer möttes tvekande först — så i ett varmt, fast grepp. De blickade in i varandras ögon forskande, spörjande. På en gång sprungo tårar upp i de strålande blå och i de lidande mörka glänsande bruna. Tårar av sympati och djup känsla för den smärta, som var och en av dem med den klarsynthet, som sorgen förlänar, uppdagade hos den andra.

Helt kort varade besöket, men när Regina lämnade prästgården, var det med en känsla av, att hon vunnit en förstående vän, med vilken hon sedan länge varit förtrogen.

Stellas rön på känslans område hade varit mindre lyckligt. Med ett befrielsens utrop sprang hon sin mamma till möte. Hon hade idel nedslående underrättelser om sin nystiftade bekantskap med "den förtjusande blåklintsögda" och Naemi hennes syster som också hade varit med. De hade ju inte reda på, hur många kor de själva ägde, visste icke om de, som funnos, hade några namn. Getter hade de knappast sett, och de blevo förnärmade, när Stella frågade var deras luktvioler växte. De hade fullt med läxor och läste både för sin pappa, mamma och för organisten, för att de skulle kunna komma in i skola i Göteborg.

De bara längtade, att de skulle få fara och hade aldrig tänkt på huru det skulle kännas att lämna sin mamma och alla djur och blommor och allting.

"Det var ju omöjligt, förstår mamma, omöjligt att leka, för inte är det någon rolig "lek" att läsa läxor och stå i skamvrån och sitta i en lässkola och bli slagen på fingrarna med linjal. Det var deras lek. Fy så otäckt, och vad det är roligt att åka igen och att ha mamma tillbaka."

De åkte den breda landsvägen fram till apoteket i avsikt att göra visit hos familjen, åter föremål för nejdens spefulla medömkan. "Stackarna som inte visste bättre än att fara dit. Familjemodern med de många barnen var ju inte gift med karlen. Han var ju ungkarl, apotekaren. Ortens herrar umgingos där, drogo sin spader och njöto av den förträffliga mat, som hon, mamsell Stafva, lagade. Men fruntimmerna höllo sig undan. Och frun på Snokegöl, som skulle låtsas vara så fin! Ha, ha, det var så att man kunde skratta sig fördärvad åt det."

Allmänna omdömet om mamsell Stafva lydde, att hon var ett hejdundrande fruntimmer, som visade sig lika rask och van, när det gällde att skaffa en ny liten ättling till apoteket som hon var det på vilket område som helst inom det vidlyftiga hushållet. "Stafvas struvor", "Stafvas såpa", "Stafvas päron", hennes förträffliga småbrödsorter, vilka varje fru på orten kände till från de enskilda förtroliga förmiddagsbesöken hos den "stackars människan", ja det hade alltsamman vunnit en för Stafva ytterst smickrande uppmärksamhet. Om "Stafvas ungar" icke vunno lika odelat bifall, vad den yttre vården om dem vidkom, så hade detta förhållande icke så mycket att betyda. Vad hade ungarna egentligen där att göra?

I den allvarliga församlingsherdens tanke voro dessa barn en styggelse för både Gud och människor. "Kommunalen", en i orden sträng och betydande makt i samhället talade med värdig avsky, om dessa allt för farliga åskådningsmaterial för "Lina från kvarnen" och hen-

nes vederlikar, när den hotade med förknappning av underhållet nästa gång "det hände". Det "kunde ju hända i oändlighet, så länge vederbörande med en knyck på nacken framhöllo, att de inte voro sämre de än mamsell Stafva, som "Kommunalen" kalasade hos mest var vecka.

När vagnen med de besökande stannade utanför verandatrappan, kom en fetlagd, rödlätt kvinna med rask fart gående över gården. Rörlig över all beskrivning ryckte hon åt sig små plagg, som hängde till torkning, sparkade undan några leksaker, som lågo i hennes väg, utförde så att säga en handling med varje rörelse. Hon gick förbi gästerna utan att ta vidare notis om dem. Men en snyggt klädd tjänsteflicka förde dem in i huset, där apotekaren själv, en klotrund, jovialisk herre efter en stund mötte, lite besvärad i sitt sätt emot den fina damen, vilken med kvinnlig takt visade sig situationen vuxen. Stella stannade hos hästarna men hade under tiden fått syn på en liten barbent parvel i blårandig linneblus, det enda plagg den lille bar utom skjortan. O, vad han var söt, lite lerig om de runda rosenröda kinderna, med det lockiga håret vått av svett, så som han kravlat för att komma upp ur diket med tussilagoknippan, som han bar i sina rara små nävar. Han såg på Stella med stora troskyldiga ögon, så smutsig, så lustig och så rar.

"Mamma måste se honom."

Ingenting var lättare. Pojken lät Stella hålla blommorna och stultade vid hennes hand på små utåtkrökta tjocka ben och inåtvända små bullar till fötter uppför trappan, in, över hövan belåten över att inte som vanligt finna ängeln med det bokstavligen bart huggande riset därutanför.

Därinne i det prydliga förmaket, påtagligen sällan eller aldrig upptaget av gäster, blev en scen ej allt för behaglig för värden, ungkarlen. Den lille frossade i besittning av ett äntligen funnet område, frossade av smekningar och vänliga ord. När jungfrun, som kom in med det

delikata kaffet och med toddybrickan till herrarna, hotade vid utgåendet medföra den faslige inkräktaren, satte sig denne till motvärn på ett sätt, inför vilket ungkarlen, fadern, stod motståndslös. Med en styrka, som gjorde heder åt den frilufts-uppfostran han erhållit, hakade den lille sig fast vid stolar och bord och betäckte med de fallande föremålen sitt nesliga återtåg. Faderns trinda ben blev hans sista räddningsplanka, vilken dock lömskt svek honom, då det med en förtvivlad spark frigjorde sig från den lilles eländiges grepp.

Slut på trotsig, morsk självbehärskning, ett tjut, ett kallande, anklagande "mamma". Och så hände sig, att mamma, mamsell Stafva, måste infinna sig hos de fina gästerna i förmaket.

Hennes uppträdande var oklanderligt, hon var snyggt klädd i röd blus, mörk kjol och trevligt hemvävt förkläde. Man kände igen pojkens trotsiga, mörka ögon hos modern, de samma rosiga kinderna och lockiga håret, en frisk behaglig företeelse. Och ändå kände sig husbonden så illa till mods, som om hon varit en häxa och kommit ridande på en kvast.

Hur det var, mamsell Stafva visste inte, huru det hade gått till, så var hon inne i ett lugnt samtal med den fina, "riktiga" frun.

Med pojken på armen stod hon nere vid vagnen, medan apotekarn huvudyr, bullersam hjälpte gästerna upp i densamma och slog igen vagnsdörren.

"Kom snart till oss, tant och tag lille Pålle med", skrek Stella, som ställde sig upp i vagnen mellan föräldrarna och viftade åt den lille nyvunne vännen. Hon såg, huru de två långsamt gingo in i huset, tillsammans ledande pojken emellan sig.

Iwan undvek att möta den blick, han tyckte sig förnimma riktad emot sig från hans stolta, renhjärtade hustru. Men Regina drog Stella ner till sig och kysste henne. "Älskade liten, så fick du också en vän."

Herrskapsgårdarna lågo tämligen nära varandra här ute i själva storbygden.

Bäst att göra undan visiterna med ens. De togo vägen till länsmannens, vars ståtliga tvåvåningshus låg uppe på en backsluttning vitt synligt kring hela nejden.

En piga kom nedrusande, i strumplästen med vit servantmössa på det okammade håret och händerna på ryggen upptagna med att knyta till banden på det vita, gentila teaterförklädet med små fickor, som hon tagit på sig just nyss.

Länsman mötte i förstugan i nattrock och tofflor oviss och tafatt, tydligen långt ifrån på det klara med, huru dessa Johansons tvetydiga, överlägsna efterträdare skulle behandlas.

"Ingri Lotta du, jaså det var sant, Ing' Charlotte, var blev frun av?"

"Jesses, hon rände opp på lofte, och dom här skulle allmänna mig för frun och fråga vem dom får lov att ta imot."

Ing' Charlottes väsande viskning uppfattades allt för tydligt av gästerna, vilka fingo vänta för att bli "anmälda".

Förstugan, där de nödgades dröja, var en ganska intressant tillflyktsort, då den nästan lika mycket som en välförsedd lumpbod var överlastad med gammalt husgeråd och skräp.

"Gumman är antikvarisk av sig. Jag kommer ju lätt över sådant där vid auktionerna, tycker minsann inte att det är för fint, fy tusan så som de gå åt det de ha i hålorna här. Det luktar lång väg av skräpet. Men stig upp, det är väl meningen, kan jag tänka."

Den bistre fogden, inför vilken häradets fattiga darrade, såg med rådvill, inte vidare tapper uppsyn på Ing' Charlotte, som kom trummande med snabba fötter utför den i långspiral gående trätrappan.

"Jag skall fråga från frun, vem jag har den äran att gratulera." Länsmannen skrattade högt.

"Anmäla, menar hon. Hon är nykommen förstås, som

våra tjänare ständigt äro. Gumman är Stockholmsbo, van vid sederna däruppe. Men stig på, stig på."

Gästerna vilka på bästa sätt sökte dölja den oemotståndliga munterhet, som flickans uppträdande väckte hos dem, hörsammade värdens uppmaning.

"Gå däka och anmäl löjtnanten och fru löjtnantskan von Eyden hos frun."

Länsmannen gav Ing' Charlotte en anvisande puff i ryggen.

"Ejder! Jesse va dom skoje. Nej nu håll jag inte på längre me disse tokige or'en."

Sinnet rann till, och däkan gav sig iväg utför trappan så "sinniger", så att hon tjöt högt. Länsmannen bjöd löjtnanten in till sitt område på nedra botten, Regina och Stella infunno sig hos frun, som tog emot i salongen.

Hon stod därinne mitt i det praktfulla, delvis ytterst modernt, förövrigt i skröpligaste stugustil dekorerade rummet.

"Förtjust att få se er och att i denna salitära trakt träffa på förståelse och meningsfränder. Tag plats, om jag får be." Hon tog fru Regina vid handen och förde henne till soffan, fullkomligt ignorerande den unga flicka, som satt med sitt arbete inne i rummet och som vid de främmandes inträde reste sig upp.

"Hämta upp förfriskningar!" Med en gest och en antydande rörelse med huvudet fullföljde hon sin befallning. Den unga bleka flickan reste sig ljudlöst och lämnade rummet.

Frun var iförd en robe av buteljgrön patentsammet sydd i jungfrulig Margaretastil, vilken ej stämde vidare väl överens med hennes försvarliga korpulenta figur med dess av stillasittande och ett makligt liv längesedan utplånade midja. I en beräknad attityd tog hon plats i dörröppningen till ett angränsande rum med en köttig, graciöst böjd hand hållande upp draperiet mellan rummen.

"Här inne har jag mina högre vyer. Här är min boddoar. Mitt herrskap träd in!"

"O så likt, som på teatern, den där gången, mamma minns!"

"Hör på det söta barnet! Ja teatern, det är en övervunnen ståndpunkt, den får en minsann sukta efter i det här eländiga landet, som väl inte får se en teater förr än på domedag. En så'n som jag, som är skapad till teaterns koryfé från första barndomen, och ack, jag har en gång spelat sällskapsteater som Eva i Evas systrar. Och att nu tänka sig, att jag äntligen härnere i ett land, som saknar den vanligaste resonemangsbotten för konstens höjder, skall träffa på en syskonsjäl ifrån samma gudomliga sfär. Åh, låt oss bliva vänner!"

I en våldsam omfamning slöt hon den förbluffade, motståndslösa Regina i sina bastanta armar.

Ur stånd att bekämpa den munterhet, som den egendomliga lilla frun framkallade med hela sitt uppträdande, brast Regina ut i ett klingande skratt, vari Stella av fullaste hjärta instämde. Frun såg först något besviken ut, men skrattade snart med, så att hennes klotrunda figur vippade som en ballong, när linorna lossas.

"Härligt! Ni går i den Offenbachska, i operettstilen, ja det är också egentligen min glansstil. Jag sjunger, ser ni, dessa ljuva, vackra sånger..."

Hon slog sig ned vid en gammal väggflygel, på vilken det gröna sidenet i rosettform var urblekt och så söndrigt, att strängarna därunder voro synliga. "Det gör ju ingenting, att en och annan sträng är borta, man hör ändå så väl, huru det hela skall vara." Med tjocka otympliga fingrar försökte hon sig i ett sorts ackompagnemang med energiska skakningar på huvudet för varje misslyckat försök.

"Nå det var då för väl. Sätt ner brickan och spela till den här sången", med en helt förändrad, sannolikt hennes naturliga röst, utfärdade hon befallningen till den unga flickan, som satte ner den tunga kaffebrickan på det i hast avröjda divanbordets nötta ursprungligen i allmogestil blåmålade skiva.

Flickans anlete övergöts av en pinsam rodnad. Utan att våga en invändning gick hon fram till pianot.

"Spelar fröken", sade Regina helt förundrad, när den så anspråkslöst uppträdande unga flickan med skälvande händer bläddrade i noterna.

"Var lugn för det. Fattas bara, att jag skulle ta sällskapsdam, som inte spelar till mina sånger och som inte kan konversera franska, om jag skulle vilja slå mig på det talet. Åh nej, vi akta oss!"

"Kanske jag kan få bli föreställd", Regina såg uppfordrande på sin tillfälliga värdinna, som med plastiska rörelser och våldsamt krökt lillfinger gjorde "les honneurs" vid kaffet.

"Åh för all del, det behövs inte. Nå så: fru löjtnantskan von Eyden. Och nu till bords mina damer."

"Berta Brewelius är mitt namn", viskade flickan.

"Åhja, kära hjärtandes, det är ingen som frågar efter det. Spela nu en av de där spinn-lieder. Ack jag förstår så väl den, som har hittat på den, hur hon lidit vid spinnrocken."

Regina mötte en vädjande förtvivlad blick från den unga flickan.

"Se så, nu hörs min man i trappan, och han har inte så mycket öron för musik som så", hon smällde med ringaktande åtbörd sina händer tillsammans. "Ack inför honom skall man helst prestavera med pannor, och jag vågar påstå disktrasor, så vulgäriskt uttrycket än kan anses vara. Ack bästa vän och fru löjtnantska, nutidens kavaljerer!"

Herrarna kommo in, löjtnanten blott för att yrka på avresa. Frun var otröstlig — ingen sång — ingen musik nu, då hon äntligen funnit förståelse från en högre sfär. Med löfte att snart låta höra av sig "uthärdade" hon till sist med att se "vännerna" avresa.

"Det var då en riktig Dulcinea, om henne kunde man skriva en komedi", Iwan lutade sig tillbaka i vagnen och skrattade.

"Åh det är synd om henne, så förfärligt ensam här med sina intressen. Jag tror, att hon började vid baletten som liten och sen blev "räddad" som upptaget barn. Jag gissar det av fotografier i deras album." Regina blickade ut med tankfull, tungsint uppsyn.

Det var sent på aftonen, när de åkte in på gården hos Jönssons, handelsmannens. Det var bara att vika in från landsvägen, invid vilken den stora gården omedelbart tog vid. Kvällsolen sköt in genom de öppna dörrarna till handelsboden, där silltunnor, fotogenfat, knippor av grova skodon, garn och krimskrams skymtade fram i ett rött töcken, i vilket bodpojkens runda, mot solen grinande ansikte såg styggt, overkligt ut. Solen påvisade obarmhärtigt allt det hopade skräpet utanför boden, halmen, lårarna, spillningen efter hästar. På ett klädstreck, spänt emellan brandstegen stående på lut emot huset och en gren i ett knotigt pilträd, hängde våta klädespersedlar, alla av samma ettergula färg. En omtänksam husmoder hade tydligen tillgodogjort sig ett oväntat överskott av färgämne, och sedan huvudmotivet till färgningen, två par gardiner fått sin ranson, i ivern att draga fördel av återstoden tillgripit likt och olikt för ändamålet. Där hängde gula dukar, gula kjolar, förkläden, till och med gula näsdukar ljusare och ljusare allt som färgen förlorat i kraft.

Därinne i huset hade man tydligen ej beräknat besök av Snokegölherrskapet. Ett smällande av fötter hördes därifrån. En ilsket morrande hund var det enda levande väsen, som kom de besökande till möte.

"Akta dig barn, han är ilsken den där gynnaren. Han brukar annars stå i band. Akta dig, säger jag."

"Du, skulle du vara ond du?" Stella bredde ut armarna, gick emot hunden, tog honom om öronen och makade honom framför sig, så beredande väg till inträde för föräldrarna, vilka kommo efter. Förvirrad och skamsen smög hunden undan.

Jönsson, handelsmannen, kom rusande ut ifrån bodkam-

maren. Både Regina och Stella kände väl igen honom från den där första rysliga dagen vid stationen, det lilla huvudet med de underligt formade bakåtsträckta öronen, försedda med örringar av guld, de ljusblå klippande ögonen, näsan med uppspärrade, liksom vädrande näsborrar.

"Jo det var något till främmande, som man får den äran... Ja jag säger, jag säger..." Han snurrade runt i rummet, knäppte till ett par knappar i sin flottiga korta, rödfodrade skinnrock, klappade sin lilla trinda mage, drog upp rocken vid halslinningen, hastigt erinrande sig, att han saknade krage.

Reginas vackra utseende och förnäma väsen bragte honom i osedvanlig grad ur fattningen. Betagen av en egendomlig ovilja emot den lille rörlige mannen fick hon alldeles omedvetet en högdragen, nästan avvisande hållning, vilket i hög grad harmade hennes man, som byggt stora förhoppningar på de fördelar han skulle förvärva hos den inflytelserike, affärssluge kommunalmannen genom hennes charm och utseende. Han visste väl, vilket intryck en kvinna sådan som hans hustru, skulle göra på den för könet i allmänhet så svage mannen.

Regina satte sig trött och förstämd tillrätta i ett hörn av den hala skinnsoffan, som med gavlarna nådde långt ut över fönsterna på ömse sidor.

"Inte fy skam till fruntimmer bror hugnar sig med. Schangnobla. Frun ska tro jag har min lilla svaghet för fruntimmer, när di ä vackra. Hi, hi. Ja, jag tycker om att skoja. Det vet bror Eyden. Hi, hi. Vi ha några små minnen tillsammans vi."

"Min lilla hustru är trött och inte i sitt allra bästa humör. Vi få reparera det en annan gång."

Reginas ansikte övergöts av en pinsam rodnad. Rummet väckte hennes avsmak, en vanlig källarsal med gulbetsad skänk, till vilken nyckeln hängde lös i skylten, de gråmålade pinnstolarna, gungstolen som hon först provade, men som ovänligt slungade henne framåt i stället för att skänka henne vila för ryggen, det stora runda bordet med

den fläckiga brokiga duken av tunnt ylle, karafinen med svagdricka, skvättarna i de grumliga glasen, allt därinne bar spår av ohjälplig torvtighet.

Intet kunde i detta hänseende jämföras med värden på stället, han som var bror och kamrat med hennes man. Med plötslig och säker instinkt fattade Regina meningen med dagens visiter, av vilka de andra blott varit förevändningar och denna sista det enda och egentliga målet.

Hon kände sin man tillräckligt för att veta, att han nu var våldsamt uppretad över hennes visade köld och förstämning, men hon förmådde ej, om det så gällt livet, att visa sig annorlunda.

"Hallå mamma, jag tänkte att du höll på att supa ur drickat själv du. Förbaskat söl för en punschskvätt. Det är annars gumman min det här."

Jönsson tog tämligen omilt punschbuteljen, som hustrun bar, ur handen på henne och började hälla i punsch i vinglasen, placerade på en vit porslinstallrik.

Regina steg upp och gick fram emot den ännu unga kvinna, som Jönsson kallat gumma, med ens betagen av ett outsägligt medlidande med henne.

Regina räckte varmt och livligt fram sin hand och mötte den andras stela, försagda grepp. Den mycket rika fruns hand var hård och valkig, ända upp till handleden. Regina förstod, vem som verkställt färgningen av de många plaggen ute på strecket.

Kvinnans ansiktsuttryck var så trött, de fulländat sköna dragen så kalla och livlösa, att Regina helt försagd drog sig tillbaka.

"Skål, nu ska vi ha oss en i vardera benet. Gå efter ett glas åt dig också", Jönsson gjorde en lätt antydan med huvudet. "Den här grannlåtsfrun behöver komma på gödstigen hon", han klappade Regina på armen varsamt, hemligt undersökande. "Här behövs hull. Se hull de ä va vi vilja ha hos fruntimmerna."

"Här är varmt, jag söker upp fru Jönsson, och så resa

vi väl snart, Iwan?" Regina gick skyndsamt ut utan att invänta svar.

Stella, vilkens spanande öga, genast de kommo, hade upptäckt en hundkoja med valpar hade dröjt kvar därute. Hon stod nu och hängde över räcket till en svingård betagen av anblicken av det dussin skärvita små kultingar, som dansade omkring där.

Fru Jönsson stod bredvid henne varsamt hållande henne i kjolen, om hon skulle förlora balansen.

"Min lilla flicka gör väl inte besvär, hon tycker så mycket om djur?"

"Det är ett välsignat rart barn. Herre Gud, va frun ska vara gla' i'na."

"Ni ha väl någon liten tös själva också."

"Vi, vi hade tre, och alla följdes de åt i graven. Det är fem år se'n dess, nu den nionde juli. Får jag bära den här lilla till vagnen? Se här, hon skall sitta i knä hos mamma."

"Tack, jag har haft så roligt hos er!" Stella flög upp och slog i ett tag armarna om halsen på frun, som så ömt och varsamt burit henne.

"Herre Gud, att jag skulle få känna såna små armar en gång till i live!" I en lidelsefull omfamning vaggade hon Stella i fånget. Hennes stela marmorkalla ansikte förvreds. Skamsen vände hon sig om och gick in i huset utan avsked.

"Fruntimmer ha sina fasoner. Va skulle nu de här föreställa?" sade Jönsson och såg med förbittrad undran efter hustrun, som väl inte varit riktigt klok.

"Hon är så rar, er fru. Låt henne komma till oss."

"Min hustru är så blygsam, gör inga inviter till herrar", skrattade Iwan.

"Åh hon är klok hon, vet nog, att skyggt villebråd lockar bästa skytten. Åff vidersén, som fransmannen säger."

Jönsson bugade smidigt och svängde sin hatt ännu, när vagnen visade sig i vägkröken till Snokegöl, medan han

halvhögt mumlade en svordom över det högfärdiga stycket.

De sutto tysta alla tre på hemvägen. Iwan högtidligt missnöjd. Regina med en kväljande känsla av missmod över dagens erfarenheter, överväldigad av ett djupt för henne hittills främmande medlidande med hela världen, kännande trött, slö ångest över att alla, alla hade något av sorgens, dumhetens, lastens börda att bära på.

Vad hade hon vunnit av besöken? Ytterligare missmod, fördjupad känsla av huru ensam hon allt framgent skulle förbliva. Iwan skulle ständigt komma att föredraga sällskap av samma art, som de nyss lämnat, framför det han ägde i henne.

Egendomen, som skulle "betala sig själv", visade sig omedgörlig, när det gällde att infria visserligen obestämda löften. Det var ej att härda ut med alla missräkningar, som den i det hänseendet beredde den siste och nuvarande ägaren, missräkningar av samma art, vilka träffat de fjorton, femton ägare av olika stånd och åsikter, vilka under en knapp mansålder väckt grannarnas tysta beundran och slutliga sympati genom det mer eller mindre "lyckade" sätt, varigenom de trasslat sig ifrån den i allt djupare lägervall befintliga egendomen.

De glada "bröderna" med länsmannen i spetsen väntade åter, som många gånger förut, att bli kallade på förrättning till gården. Som löjtnanten just inte kände sig vidare hågad att utöva det tvetydiga värdskap, som vilken dag som helst kunde bli hans lott, beslöt han att äntligen sätta i verket den länge omordade planen att företaga en långresa uppåt landet för att "arrangera affärerna". Att han tog bössa och hundar med, var ju ej att förtänka honom. Kors bevars, just efter en lyckad jakt vid den muntra stämningen efter middagen, en sådan dag, skulle gubbarna låta tala vid sig, "gubbarna", de f. d. kamraterna, vilka levde bon på sina gods i olika delar av landet eller sutto i huvudstaden bekymmerfria med ut-

sträckta händer färdiga att hjälpa med pekunier. F—n skulle gå så här som en smulgråt och räkna gödsellassen och kanske en vacker dag få skallen knäckt av någon sälle, som inte hade tålamod att vänta på avlöning. Samme f—n och inte han skulle vara husbonde för slikt pack, som fanns där på gården. Bära hundhuvudet för allt!

Hade folk inte försyn för honom längre, så skulle de väl i all världen veta respektera kvinnan. Regina hade allt respekt med sig hon, och Stella, ja hon kunde befalla, ingen fara med det. Dessutom, gällde det, skulle väl alltid Regina få hjälp. Jönsson begärde minsann inte bättre.

Iwan ägde inom sig själv tusen argumenter, när han omsider beslöt sig för att resa. Han framdrog dock ej ens för sig själv det verkliga skälet, att han var led åt alltsammans, ända till döden led åt egendomen, familjeliv, supgillen med krypandet för tarvliga översittare, till vilka han redan häftade i skuld.

Men innerst i hans hjärta högg det som ett vasst järn, regelbundet som pulsslagen.

Hustru, barn — hustru, barn. Jag härdar ej ut med att se dem. Bort ifrån alltsammans!

När de sena höstdagarna kommo, voro de sålunda ensamma, Regina och Stella. Men de höllo sig tappra, visste ju med sig, att det var enda sättet att bära den börda, de ej kunde undkomma. Det gick ej an att slösa med känsloutbrott, som kunde i ringaste mån inverka på de fysiska krafterna. Så sparade de sig för varandra.

Stella förstod att, då det ej gick för långt, låta bli att skrämma upp modern med tilldragelser från gårdssamhället.

Reginas tid var mycket upptagen inomhus. Hon hade själv börjat sköta mjölkkammaren och lämna ut mjölken till statgummor och folk från nejden, som kommo att köpa. Det att börja med tunga, ovana arbetet intresserade henne, helst hon på samma gång hoppades komma underfund med folkets egendomligheter och kan-

ske tillvinna sig deras förtroende. Hon kände dock med djupt missmod, att detta senare ej skulle lyckas henne.

Utan att Stella sade ett ord om vad hon på sitt yttre område iakttog, visste modern det och förstod den kamp det livliga, nervösa barnet hade för att bibehålla sin självbehärskning. När Stella kom in blek med gnistor av eld i de mörka ögonen och de fina näsvingarna skälvande av sinnesrörelse, kunde mamma efter en fast lång blick, då barnets och hennes ögon möttes, sända henne ut efter ett fång ved till "trevnads-brasa", be henne om några stycken av de sköna päronen, begära någon annan lugnande liten tjänst av henne.

Regina tände lampan, lade fram ett litet förråd av silkeslappar åt Stella att repa upp. Och så begynte läsningen av "Helens småttingar", av Andersens sagor på danska, Jörgen Moes på norska, "lilla Dukke Beata" och andra sådana förtjusande saker, som mamma läste om barns naiva uppsluppna tilltag, befängda och lustiga, och så ljöd skrattet muntert och så sorglöst som i förra dagar, då mamma brukade läsa samma saker.

Vardagsrummet däruppe bredvid sängkammaren var trevligt ordnat. Där firades lampkväll vid runda bordet, då även Mia läste högt, när hon inte skaffade sig någon förevändning att få vara nere bland tjänstfolket, där hon tycktes känna sig mera hemmastadd, något som även hörde till Reginas bekymmer.

Däruppe i vardagsrummet hade mor och barn en "skrämsoffa", en rar gammal möbel från förfäderns tid med tryggt stöd på tre sidor. Den stod emellan kakelugnen och sängkammardörren, och när den senare ställdes öppen stor och bred, som den var, så blev det en riktigt trygg liten vrå med ljus från eldbrasan. Där sutto Stella och Regina, när de hört styggt gräl därnere på gården, när tjutet och skrålet nådde dem från karlarna, som kommo berusade från staden, eller när någon ruskig tilldragelse, mord, anlagd eld eller annat ohyggligt trängde till deras öron. Skrämsoffan blev sådana stun-

der sagosoffa. Mamma talade om historier från Stellas barndom, först med ganska frånvarande skrämt uttryck, men sedan vid Stellas: "Och sen mamma, vad gjorde jag sedan, hur gick det?", allt mera och mera livligt i förgätenhet av det närvarande, inför vilket Regina för länge sedan hade kommit underfund med, att hon stod maktlös.

Rättaren fick sköta folket och jordbruket, bäst han ville. Han hade rykte om sig att vara ärlig, en sällsynt dygd på orten, men svår att ta's med och Regina gick honom helst ur vägen. Hon kände med förfäran, att hennes nerver började komma i det bedrövliga skick, att hon kunde få ett anfall av vild hjärtklappning, om någon av folket kom gående eller springande med hastigare fart än vanligt. I Stellas uttrycksfulla lilla anlete, så väl behärskat av den omtänksamma dottern, läste hon som i en öppen bok. När kvällen kom, tog hon "Lala", den lilla trästol, som hade hört till barnen på Högvidsholm sedan långliga tider tillbaka. På den satt hon och höll sina händer om Stellas hopknäppta, satt böjd över bädden och lyssnade till barnets otvungna bön till "kära, kära Gud". Allt vad Stella stoiskt under dagens lopp förtegat för att ej smärta och oroa modern, det lades nu fram för högre rätt utan tanke på, att det nu skulle kunna väcka ängslan. Allt som led, allt som behövde skydd och hjälp framhölls på ett bevekande sätt, Stella bad för sin mamma, bad så att hela den lilla gestalten spändes, med hårt knäppta händer och spasmodiskt slutna ögon, att mamma skulle få leva *förfärligt* länge, åtminstone tills hon blev hundra år, att alla djur skulle vara glada, att Viola inte skulle sörja sin killing, att den lilla björken, som stod ensam i skogen, sedan de hade fällt granen, som stått bredvid, inte skulle förstå, att den stod ensam, att pappa skulle få pengar till att betala egendomen och att de skulle få komma hem till Högvidsholm igen.

Bönen varierade, efter som dagens intryck varit glada eller sorgliga. Harm, hat och vrede uppenbarade sig i bön

om, att Gud skulle "döda elaka människor, som voro skorpioner och huggormar". Mamma hade en kamp att utkämpa, innan hon kunde bringa det trotsiga, förbittrade lilla hjärtat till ro, innan bönen blev mild, vek, anropande om förlåtelse för eget, litet ofördragsamt jag, och hon fångade upp den goda mjuka blicken ur barnets ögon, innan de slöto sig i sömn.

Se'n kom den långa ensamma kvällen, då Regina satt upptagen av handarbete för hushåll och familjens räkning eller för de stackars små bland underhavandes barn, som så väl behövde varje plagg. Nu se'n Regina blev ensam, bävade hon för natten därinne i sängkammaren, där hon de sista dagarna hört de stora handkammarråttornas kraftiga hugg nere vid golvpanelningen. Eller kunde alla de varierande spökhistorier Fia kunde berätta vara sanna? Kunde det spöka här?

En mörk, dyster kväll, när Regina kom in, blev hon skrämd av att se Fia resa sig upp från golvet, där hon rett sig en bädd av en fårskinnspäls, i vilken hon var helt inhöljd.

"Frun, jag har lagt mig här bredvid råtthålet, så att frun ska få sova, jag lägger ansiktet ända intill, så vet jag då, att dom inte kan komma in utan att jag känner det. Och så vill jag säga, att karlarna inte har något starkt hemma nu, så att dom ska bli riktigt beskedliga."

"Åh Fia, vad du är för en rar flicka!"

Fia kastade sig ned i sitt hölje så glad över matmoderns vänliga ord, att hon måste betvinga sig för att inte ge sig till att i hänförelse trilla runt golvet i pälsen. Fruns omtänksamma förslag om att skaffa henne en annan bädd ville hon alls icke höra talas om.

Fia var en underlig flicka, vild, saknande all självbehärskning, ägde hon dock en finhet i uppfattningen, en förmåga av att sätta sig in i andras känslor, som var rent av underbar. Hon tycktes på förhand kunna gissa sig till matmoderns önskningar.

Flickan hade länge grunnat över, hur det kunde va',

att frun inte vart arger för all den orätt hon led. Fia hade nog förstått, att hon gråtit ibland och sett henne uschliger efter skrämsel, då karlarna hållit på att slå ihjäl varandra och sådant annat. Men inte att frun blev riktigt rättsinnigt ilsken ändå.

Så en natt hände det något förskräckligt. Fia trodde, att hon skulle gå från vettet av skrämsel. Frun och Stella sovo däruppe, hon hade själv stoppat om frun och gett henne honungvatten med hyperikum, som var bra för nattron, och frun hade svårt med den uschla sömnen.

Sen hade Fia smugit på tå ner, sedan hon lagt en ostkant vid råtthålet, så att "dom" skulle stanna där, tills hon kom upp igen.

De hade haft storbyk för sig, och middagsdiskarna stodo kvar i köket. Trött och valen om fingrarna var Fia, och så släppte hon två av de fina tallrikarna med gyllene ring kring kanten i golvet. Om rövare med yxor och stenkastning hade änurat in genom fönstren, hade Fia visst inte blivit så "änna viller" av förskräckelse, som hon nu blev.

Det bar iväg med henne huvudstupa upp för trapporna. Hon tog ett ruskande tag i Regina, som verkligen hade slumrat in helt lugnt.

"Frun", Fia kunde inte fortsätta för hjärtslitande snyftningar.

Regina satte sig upp i sängen dödsskrämd. Stella rusade upp, beredd till "försvar." Fia framsnyftade berättelsen om den gruvliga tilldragelsen.

"De granna, granna kärlen, som säkert kostade mönna pengar. Om hon hade trott nå't sån't skulle hända henne nade hon väl begett te ge sig i tjänst här."

När Fia den natten, efter att under vrålande gråt ha lyssnat till fruns lugnande, goda förmaningar och tröstande ord, återvände till köket, svor hon dyrt på — en mer eller mindre kraftig svordom var annars ingenting ovanligt i Fias mun, men nu menade hon djupa allvaret — att vad hon kunde göra för en fru, som inte blott led att höra, att hon mistat två granna tallrikar utan också

hade goa ord till att stilla sinnet med för henne, skulle hon göra allt, om det så var att gå i bleka döden.

Fia gjorde början med vad hon ansåg vara en ringa, mycket ringa ting, det att så länge frun var ensam, sova på golvet invid råtthålet, över all beskrivning stolt och lycklig, när hon småningom fick bädd av madrass med täcke och kuddar.

Mia, som hade tillhört familjen ända sedan späda åren, var helt annorlunda. Kuvad av Stellas härsklystna, överlägsna väsen, reste hon sig dock allt oftare upp emot henne i hån och hat, brinnande av avund och svartsjuka.

Hennes ständiga tärande känsla var denna: Jag är lika god jag som Stella. Jag skulle icke heta Bengtsson. Von Eyden är mitt namn så väl som hennes. Hennes far är min far. Mor, som är var mans, frågar jag inte efter.

När Stella, som hade musikalisk begåvning, tog lektioner för modern, gitte Mia icke vara inne i rummet. "Varför fick inte hon själv ta lektioner?" Trumpen och förbittrad läste hon sina läxor för sista kursen i folkskolan, dit hon gick varje dag.

Stella, hon fick läsa hemma, språk och roliga saker. När hon gick ute med sin mamma i skog och mark, i stall, ladugård och trädgård, så fick hon lära och veta sådant, som Mia fick plåga sig till genom skolböcker.

När det var slakt och kreaturen, fåren, hönsen skulle "ta's reda på", så fick Stella lära sig allting om hjärtats kamrar, om lever och galla, om ådror och muskler, sådant som Mia fick stå och peka ut på tavlan i skolan. De hade kokat lingon i köket på hösten, kanntals i stora kittlar. Där hade mor och dotter stått bredvid varandra och talat om eldsprutande berg, när de kokande lingonen hade pöst upp i en väldig kägla, som brustit och som då hade "begravt städer" runt omkring nere i sylten. Stella var så ivrig, hon sprang efter böcker. Mamma letade upp städer, som voro begravda, Herculanum, Pompeij. Det otäcka, rökiga köket med golv av söndersprängda tegel blev till något helt annat vid sådana tillfällen än vad det brukade vara.

Mia var den första att inse, men den sista att erkänna detta. När de skulle göra en pepparkaksdeg och Stella fick rätt på kryddorna först i kokboken och sedan i det stora botaniska arbetet, där förtjusande färglagda planscher funnos över pepparträdet, kanelbarken m. m., och hon full av iver och hänförelse över det märkvärdiga i, att de i sitt kök hade sådant, som växte på Jamaica och Antillerna, ropade på Mia för att visa henne tropikvärldens underbara flora, så visade Mia intet som helst intresse, ehuru hon brann av vetgirighet och ärelystnad.

"Det var inte värt, att Stella gjorde sig besvär, bevars man kunde väl bli folk, fast man gick i folkskola."

Regina, som vågade försöket att enligt sin egen "levande" metod bibringa vetande till sitt barn, ansåg sig dock ej ha rätt att gentemot en annans förfara lika godtyckligt, nöjd att få avbörda sig allt ansvar, vad Mias kunskaper beträffade, genom att låta henne gå i ortens folkskola.

Det var en djup missräkning för Regina, att Mia, som följt med från deras eget gemensamma hem, skulle visa sig så allt mer och mer främmande och fullständigt otillgänglig. Hon hörde henne skratta och skämta nere i köket bland drängar och pigor. Mia var rapp och tilltagsen, när det rörde sysslor så utom som inom hus. Men gällde det att ha henne invid sig vid läsning eller handarbete, så var hon omöjlig, snarstucken, tyst och butter.

Regina tänkte ofta på den dag, då hon först tog Mia till sitt hem, med vilka upphöjda, förhoppningsfulla känslor hon tagit sig an den lilla, till vilken hon ansåg sig ha en viss modersrätt. Flickan, så tänkte hon, skulle som fostersyster bli ett lämpligt sällskap för hennes eget lilla barn. De sju årens skillnad borde ej kunna utgöra något hinder därvidlag, snarare tvärtom, då den främmande lilla nu alltid skulle ha ålderns företrädesrätt och sålunda icke känna sig helt underlägsen det enda "äkta" barnet med alla detsammas tillkommande förmåner.

Barnen fördes samman, den lilla tultan i vitt flanell och svandun trippade vid moderns hand med små osäkra steg

fram till barnet som stod nere vid dörren i rödrutig hemmavävd klädning och svart mössa av oäkta kalmuck.

Mia böjde sig ned. Med ett förläget, inställsamt leende sökte hon vinna den lillas ynnest, såsom hon blivit lärd att göra det. Stella satte upp huvudet, rynkade näsan, drog ihop överläppen, så pekade hon ut med sitt lilla finger, makalöst befallande.

"Gå bått, Eja vill inte ha ba'net."

Mia fick fina, vackra kläder, hennes prydliga lilla bädd reddes i rummet bredvid Stellas. Barnens leksaker blevo gemensamma, de åkte ut tillsammans, fingo dela namnam och godsaker. Trots straff och förmaningar förblev den lilla späda eteriska den rådande, hänsynslösa herrskarinnan, medan den grovvuxna starka flickan fann sig uti att vara den underlydande.

Mias förändrade uppförande från krypande lydnad till hånfullt trots var ett tungt tillägg i den börda, Regina dessförutan skulle ha funnit nog tung att bära.

Där hon satt ensam i vardagsrummet om kvällarna, sällsamt trygg av medvetandet att Fia vakade vid råtthålet, kunde hon ej undgå att tänka på, huru olika naturer de voro de båda nära jämnåriga flickorna, Mia och Fia. Hur hon fick tack och erkännande av den, för vilken hon ej tyckte sig ha gjort något, och hänsynslös otack där hon väntade motsatsen.

Regina satt uppe i vardagsrummet och gav Stella en lektion i räkning, en nedslående uppgift, då både lärare och elev voro bedrövligt litet intresserade av ämnet.

Det var med en viss lättnad de hörde Fia komma virvlande uppför trappan på smällande fotsulor. Med vilt spänd blick och hårtestarna flygande om öronen kom hon inrusande.

"Frun! Du gode tid, aldrig ska en väl ha hört nå' sånt! Hon är här, hon som dom slog ryggbene av, som inte kan gå på skankorna, och som inte är redigt 'vetig' heller."

"Flicka, vad säger du?" Regina reste sig häftigt.

"Prästfrun ä här, ja vet. Nere i 'åkat' deras sitter ho redigt som ett spöke, utan e köttslimsa i syna, och ongarna hennes, dom sitter å har så trinna ögon som kattuggler."

Regina hörde ej vidare av beskrivningen. Hon flög utför trappan.

Ja, det var riktigt nog prästfrun, "vännen" med den djupa lidande blicken, vilken hittills vid de ytterst sällsynta besök, Regina gjort hos henne, legat förlamad i sin bädd.

"Jag kunde inte uthärda längre. Dag för dag har jag tränat mig för detta besök. Petrus bäddade själv in mig här i vagnen, och nu måste ja få stanna lite."

"Stanna? Ja, om hon så ville i vecktals."

Barnen sutto tysta, orörliga, iakttagande det hela med undrande, allvarliga blickar.

Fia kom löpande, i en blick uppfattade hon vad som tillkom henne. Den rörelse, med vilken hon förpassade sin matmoder ifrån vagnens fotsteg, kunde ha varit mera hänsynsfull. Utan vidare, men förvånande varsamt grep hon tag i prästfrun, slöt henne i famnen och bar henne så som ett lindebarn med sjalar och filtar uppför trapporna, varefter hon placerade henne i liggande ställning i den bekvämaste soffan i den stora, låga salen, som tillika utgjorde förmak. Av fruns hälsning på den främmande förstod Fia, att denna anordning var den riktiga.

Senhöstens varma sol lyste in genom fönstren över en och annan dyrbar möbel från det gamla hemmet, över bitar av färgrika mattor. Solstrålarna lekte bland de konstnärligt ordnade grupperna av rostgult boklöv, blodröda lönnblad, rankor av skogen finaste krypris, blågrön yppig tall och gråa hårliknande lavar.

En uppslagen flygel med noter på stället väckte undran huru den kommit in genom de trånga dörrarna. Noter lågo spridda på pianot på ett sådant sätt, som visade, att de voro i bruk lika väl som böckerna på divanbordet framför soffan. Familjeporträtten, det dyrbara

ostindiska porslinet och andra saker av pietetsvärde, vilka vid den sorgliga auktionen på Högvidsholm blivit inlösta för Reginas räkning, allt det vackra, nobla gamla bröt uddden av det i övrigt simpla och fula i rummets inredning. En yvig tall planterad i kruka skylde den mest avskräckande delen av den gulspräckliga kakelugnen med järnplåtsluckor, ovanför vilka man såg de inetsade spåren av åratals envisa rök.

"Så vackert här är. Det är många år nu, sedan jag såg ett hem. När jag ser dig härinne, nödgas jag ge Ruskin rätt, då han säger: Vart än en sann kvinna kommer, hemmet är alltid omkring henne. Må blott stjärnor tindra över hennes huvud, må blott lysmasken i det nattkalla gräset vara elden vid hennes fot, så är det ändå alltid hem, där hon är, hem som sprider rogivande ljus långt bort i fjärran åt alla hemlösa."

"Jag önskar jag kunde svara dig med lika vackra tankar och ord. Är det många år, sedan du såg ett hem, så kan jag säga, att det förefaller mig som en evighet, sedan jag i mitt hem fick emottaga en uppfattande, förstående vän. Hur skola vi nu kunna göra det riktigt trevligt för oss? Nå, Fia, det var då förståndigt."

Fia kom in med ett fång ved på armen.

"Ja, se han är på nordvest i dag, så en kan tro se te sätta in nånna pinnar." Hon makade undan tallen och tände brasan, gick sedan med långa steg och slängande armar ut ur rummet, där hon onekligen störde harmonien.

Mia hörde mera samman därmed. Hon kom in med en snövit kaffeduk på armen i ljus bomullsklänning och vitt förkläde, snygg och fraiche från det ljusa lockiga huvudet till de nätta, med kängor försedda fötterna.

Prästfrun erfor djupt välbehag vid den stämning från ett fint hem, som följde med den unga flickan, vilken så tyst och vant betjänade dem.

De båda fruarna njöto av brasa, av musik, av samtal på de många områden, där de länge varit stumma. Fia

avbröt dem. "Barna ville ha kaffe till sig, på höskullen, där de lekte slåtterfolk."

"Åhja, det gick väl för sig."

Prestfrun blev orolig för barnen därnere bland det råa folket för de hiskliga opassande saker de kunde få höra och se. Hur kunde Regina, så intelligent, så upphöjd, tillåta sin lilla fina, ömtåliga dotter, att komma i beröring med den myckna, både andliga och lekamliga smutsen.

"Tillåta", Regina log, jag vill ju låta barnet leva livet enkelt och naturligt, forma det till det rikaste, bästa för henne själv och för dem, som omgiva henne, hon är, som jag nästan anser det, en naturande, som bokstavligen lever genom gemenskapen med den växt och djurvärld som omger henne. Hennes lilla hjärta inrymmer så omåttligt mycken kärlek, att det är en välsignelse, att jag inte är den enda, som hon får slösa den på."

"Förlåt mig, bästa Regina, men har du betänkt, vad som i den 'heliga natursfären' möter barnets ögon och sinne? Har du tänkt på, hur hennes ljuva, skära ovetenhet skingras, ja hur hennes oskuld oskäras? Jag var lärarinna på landet i min ungdom, det var då jag blev bekant med Petrus, och jag minns med fasa och vedervilja de osmakliga uppträdena på bakgårdar och ängar, man kunde knappt gå ut tillsammans, hon rodnade, "scenerna med tjurarna, kalvarna som kommo till... Jag fick riktig avsky för det s. k. naturlivet på landet och skulle bli alldeles utom mig om mina små renhjärtade flickor kommo underfund med jordbrukets råa realism. Hittills har jag verkligen lyckats att hålla dem ifrån det genom att hela somrarna låta dem vistas hos min mor i en liten villa invid Göteborg och att, då de äro här hemma, sysselsätta dem med läsning och studier så mycket som möjligt är."

"Detta för att de skola undvika att lära känna naturen?"

"Ja-a, nära på det. Genom att förnämligast inhämta vetandet genom böcker blir allt så overkligt, får så att säga en abstrakt prägel. Det torra vetandet verkar nyktert, det

ingår ej i barnets sinnliga medvetande, gör ej intryck på dess fantasi. Enligt min tanke bör barnets känslovärld slumra, till dess den en gång av omständigheternas makt väckes till liv, eller rättare tvingas att vakna."

"Du har inte växt upp på landet, det hörs."

"Nej, som väl är. Nog att jag tillbringade en del av min flicktid där. Hu, jag minnes drängarnas grin, pigornas oblyga sätt. Det var också utan saknad som jag lämnade landet och tillbringade de märkligt härliga åren vid lärarinneseminariet i Stockholm. Jag gifte mig så pass tidigt, att jag inte hann göra mina kunskaper frukbärande, så som jag tänkt. Men hela min strävan går ut på, att flickorna skola få komma härifrån för att få studera sig till någon stor livsuppgift."

"Jag skulle kanske också göra så med Stella, om jag bara kunde frigöra mig från tanken, att de livsuppgifter, som vi kvinnor icke studera oss till, äro de viktigaste, mest lyckliggörande, framförallt för oss själva, och jag vill så outsägligt gärna göra min lilla flicka lycklig."

"Naturligtvis, det är just vad jag också önskar, vad mina små beträffar, och aldrig kan man väl bli lyckligare än att tillsammans med goda jämnåriga kamrater ägna krafter och intresse åt inhämtandet av vetande på alla områden för att sedan icke stå främmande för några av den gamla eller nya tidens stora spörsmål. Att kunna följa världens utveckling genom historiens gång och därvid se förbi sitt eget jag. Ser du, det anser jag vore lycka, om något är det."

"Ja, det är väl så. Jag vet dock inte, det är ju bara huvudets, förståndets lycka, men jag tror, att hjärtats lycka är verkligare, att den fortlever med oss bortom tiden. Att söka en ros för att dissekera den och jämföra den med rosen på den botaniska planschen är en intresserande förståndshandling. Men att njuta av dess doft, att älska den, så att man fruktar att röra den för att icke den glittrande daggen skall berövas den. Det blir

dock något fullare och rikare i detta sympatiens och kärlekens levande samband mellan mig och rosen. I rosen älskar jag så livet och Honom, som givit det. Ju mera sådant liv jag finner i världen, ju mera kärlek finner jag, ju mindre ensam blir jag.

Ser du, vän", Regina talade med låg, stämma. Hon lät arbetet sjunka ner i knäet och såg ut framför sig med en strålglans i blicken, vars skönhet gästen med häpnande undran bemärkte. "Ser du jag är så förfärligt rädd för den döda, kalla ensamheten. Ensamhet och brist på förstående innefattar fruktan, och fruktan, ja det är vad som enligt min tanke bör utgöra de osaligas värsta plåga."

"Men jag förstår inte, huru din, förlåt mig, som jag tycker underliga uppfostringsmetod skulle kunna ha något inflytande därvidlag. Om man någonsin skall kunna känna fruktan för okända fasor, för mörker och mycket annat ont, så är det väl ute i den stora, ödsliga naturen."

"Inte om man är förtrogen och vän med den. Jag har växt upp på landet, mitt efter allt ljuvt och vackert törstande sinne fann tillfredsställelse där. För mig var landet idel poesi. Där levde jag mig fullkomligt, fast passivt in uti konstnärens drömmar, målade i inbillningen sköna tavlor med stämningar, solglans och färger. Av fåglarnas kvitter och klara toner, av skogens sus och sjöns vågskvalp komponerade jag visor och hela symfonier, pastoraler i oändlighet, blommor och gräs och stjärnor och månljus gåvo mig ämnen till dikter, som naturligtvis aldrig fingo bestämd form."

"O, min vän, hur har du så blivit kastad i förhållanden, vilka så föga medge ett liv i drömmar?"

Reginas svärmiska blick fördystrades, som när ett svart moln stryker över en nyss solbelyst våg.

"Det är inte lönt att tala om. Jag ville bara framhålla, att den arten av naturdyrkan som jag övat, icke är ägnad att skapa den sunda blick, det varma vakna samband med skapelsen, som ger jämvikt i sinnet och förstånd och tro

på det stora och goda, vilket är lycka, den lyckan som jag ville ge mitt barn. Förlåter du, att jag springer och ser till, hur de små ha det?"

Regina gick. Hon längtade att kyssa sin lilla unge.

Det var en undrens värld i vilken de små prästflickorna genom Stella blevo införda.

Stela av häpnad åsågo de, hur Stella, fint klädd i sjömansdräkt av mörkblått ylle, utan att akta sitt nystrukna förkläde bar hö till den av korna, som hon på grund av dess fulhet och eländiga tillstånd utvalt till sin. Gullöga var glosögd och hade en svulst på ena knäet, som hindrade henne att ligga bekvämt. Alla hatade den kon, misshandlade och vanskötte henne. Förra vintern när Stella "tog ut" henne till sin, hade hon varit oryktad, lurvig som ett får. Nu var hon blank och fin och ägde ej längre det förskrämda uttryck, som förut ytterligare vanställt henne.

Lydia och Naëmi fingo hjälpa Stella att pumpa vatten i den stora spannen, som Stella se'n fyllde med agnar och sådor. Hon rörde om alltsammans med sin ena lilla hand, som blev eldröd och svullen.

"Så där skulle inte vi få göra", sade Lydia betänksamt.

"Få! Varför det?"

För att händerna skulle bli så där fula och vassa, det tycker inte mamma om, och inte vill hon, att det skall lukta ladugård av oss."

"Men min mamma tycker om mig, hur jag än gör, och jag gör som jag vill, plaskar i sörpan om det behagar mig, jag bär hö och ryktar och måkar gödsel om jag vill."

Hon stod med spannen inne i båset hos Gullöga och såg trotsigt på sina ganska försagda gäster. "Jag tog Gullöga för att de voro otäcka mot henne, men nu tycker jag om henne riktigt rysligt."

Hon lade smekande sitt huvud ner emot kons framstående bogblad. "Nu skulle ingen våga sig till att slå eller sparka henne, skall jag säga er."

De små flickorna drogo sig ofrivilligt undan hennes skrämmande, hotfulla blick.

Stellas stämma förändrades, fick mjukare tonfall. Hon vände sitt tal till kon.

"Det är soligt i dag, solöga min. Du kan behöva komma ut."

Hon löste järnbindslet från kons hals och gick före henne till dörren. De andra barnen sprungo skrikande undan, rädda att bli stångade.

"Snart skall jag styra om, att ni komma ut på vift allihop", sade hon inåt ladugården till de andra kreaturen, vilka med flåsande mular och stora svarta ömma ögon, vända emot henne råmade mildt och melodiskt.

"Nu ska ni få höra på väsen."

Stella öppnade dörren till hönshuset. Den brokiga skaran av fjäderfä kom flaxande, flygande, hoppande ut över och förbi varandra under öronbedövande gälla skrik.

"Kom med nu, så gå vi in och skatta äggen. Men det är sant, ni måste se getterna, Viola min." Hon gick fram till en dörr på ladugårdens ena gavel, öppnade den och sprang kvick och vig som en sotarpojke uppför den branta stegen.

Fyra gethuvuden sträcktes emot henne genom ett stängsel. Getterna bräkte högljutt och klagande.

"Stackars mina barn, du Viola som längtat hela dagen. Men jag har spelat, ser du och räknat och läst — tu ne peux pas comprendre ces choses terribles — men det är synd att låta dig höra det avskyvärda språket. Nej, Ali, du får inte komma med nu bara för din dumma vana att slå ikull folk, som inte vilja ligga i backen annat än när de äro fulla, otäckingarna.

"O, låt honom inte komma, han är så förskräcklig."

De små flickorna höllo i dörren, beredda att slå igen den och stänga in Stella vid första misstänkta steg av bocken.

När Viola med gravitetiska men behagfulla steg kom utför stegen efter Stella, förlorade de besinningen och rymde fältet, flyende så fort benen kunde bära dem.

"Dumhuvuden! Det är ju bara Viola, som kommer för att bli mjölkad."

Stella sprang fatt dem.

Ej förr fick Gullöga sikte på Stella, än även hon fick fart i sig och med otympliga rörelser, som gjorde heder åt hennes goda vilja, satte av i en sorts parodisk galopp.

Hönsen följde Stella tätt i spåren, ett brokigt släp, vitbrämat av ankor och gäss, vilka vankade på slitet.

Stella dansade före och sjöng med klingande röst en lockvisa, som hon hittade på för tillfället:

Över sten och stock
flaxar jag ock.
Viola, pullorna små,
Gullöga, kossan också.
Ha, ha,
skog och åkrarna skratta —.

"Fia", skrek hon med gäll stämma, "bröd och gryn!"

Fia kom med ladugårdspåsen fylld med brödsmulor och gryn, som Stella slängde ut till det hungriga sällskap, som följde henne.

"Fia, håll påsen."

Stella stod med sin ena hand stödd på Violas nacke. Geten stod stilla idisslande, stolt och överlägsen, synbart av blott grannlagenhet emottagande den brödbit Stella då och då räckte henne. Sedan bespisningen var avslutad, följde hon med högburet huvud sin härskarinna in i huset, där hon i den lilla köksförstugan intog sin givna plats i väntan på att bli mjölkad — inte tanke på, att någon annan än Stella skulle få göra det.

När Lydai och Naèmi på kvällen åkte hem med modern, funno de ej ord, som nog livligt kunde uttrycka den förtjusning och förundran, som Stellas sagovärld ingav dem. Ack om de bara kunde få ha det så som hon med kor och höns och trädgård.

Det var som om de icke ägde begrepp om att kor av samma ras och höns från samma hönsgård funnos och länge hade funnits i deras egen ladugård.

Regina och Stella voro på återväg från den en halv mil avlägsna prästgården, där de tillbringat en lugn, ljuvlig dag, fruarna under läsning, musik och samspråk, barnen på upptäcktsfärder i vagnboden, logar och i den till prästgården hörande sagufyllda, ravinartade terrängen, som var täckt av småskog.

Mitt i en uppförsbacke stannade Kristian hästarna, hejdad av Fia, som med en stråtrövares kraft och smidighet svängde sig upp på fotsteget och slängde bördan av sjalar och filtar över de förundrade och tämligen uppskrämda åkande.

"Frun hade ju farit och då fick jag se sjalarna och filtarna hemma", flämtade Fia balanserande på fotsteget, medan hästarna i snabbt lopp fortsatte färden. "Det kommer upp så led dimma nu om kvällarna, och Stella är ju så rädd om frun."

"Och därför har du gått nära en halv mil med denna börda?"

"Ja, annars hade den väl aldrig kommit med", skrattade Fia. "Nej, inte vill jag sitta inne där. Det är heligt i morgon, och därför är det bäst, att jag sitter hos Kristian."

Med dessa gåtfulla ord äntrade hon på ett mera obesvärat än precis plastiskt sätt upp på kuskbocken, där hon efter en skarp blick på Kristian helt tyst intog sin plats.

Hon höll noggrann utkik på bönder, vilka voro på återväg från staden och som merendels körde i kapp på den breda, hårda vägen. Hojtande, skrikande, piskade de fram hästarna, som i bullrande galopp riktigt lågo i seldonen dragande de slängande, med folk och varor lastade trillorna eller kärrorna efter sig.

Fulla, utan redigt medvetande kände supbröderna dock igen Kristian på kuskbocken till det fina "åkat". De hade väl varit "glada" tillsammans mer än en gång därinne i stadens hållplatser, lurat hem med varandra litrar och kuttingar. Kanske bestått varandra med ett eller annat blått öga också, när så burit till. Men däkan, som satt där på

bocken med knutna nävar och hötte åt dem, hade makt att hålla dem ur vägen för "herrskapsåkat", som väl annars hade fått svänga ner åt dikeskanten mer än en gång.

Det var dagen före pingstafton. Landskapet stod i tjusande vårprakt. I skinande luftigt vitt tedde sig hagtornssnåren och vildäppelträden invid de små jordkojor, vilka knappast skilde sig till färgen från gråstensbackarna, där de liksom bulnat upp ur marken.

Skinande vita stodo fruktträden invid storgårdarna. Bokskogens silkesfina blad svepte ett skirt skiftande jättedok över de järngrå stammarna. Därinne glimmade det som från sol ännu långt efter, sedan solen försvunnit från en purpurglödande aftonhimmel.

Där gårdar eller småstugor funnos i närheten av landsvägen, syntes i dag små grönskande granar nedstuckna i jorden, rikt klädda med svart och vitt utkrusat karamellpapper. Så ända in vid vägen små olika formade tillplattade rundlar eller rabatter av vit sand, med bokstäver bildade av finklippt skogsris. På några ställen ett helt namn, "Ingrid".

Sockenborna visade på detta sätt sitt deltagande i den svåra sorg, som drabbat kyrkvärden, vilken nyss mistat sin enda, adertonåriga dotter.

En dag i början av pingstveckan trängde ljudet av dödsklockor ut över nejden. Strax efter morgonklämtningens nio slag, ljöd ifrån den ena kyrkklockan aderton långsamma slag, så började båda klockorna på, rungande, högtidligt timmen lång, kungörande rik mans sorg. Ryktet flög mellan gårdarna. Hon var död den unga granna däkan, kyrkvärdens dotter, som skulle stått brud vid juletid. Så sörjd, så hedrad hon var med klockorna, som gingo alltjämt i den ljusa, skälvande pingsthelgsluften.

Mitt i slitande brådska till helgen, i strävande vårandsarbete gingo kvinnorna från hem och "ongar" att långt bort ifrån skaffa smågranar och grönt, papper och vit sand att göra fint med för däkan, som de lite eller inte frågat efter förut. På själva "Pingelstdag" skulle hon vigas i

jorden till Herrans brud, det var med strömmande tårar, som folket tog del av denna sista underrättelse.

"Så underliga de äro här", sade Stella, "riktigt otäcka äro de emot de levande och kunna slå ihjäl varandra som ett intet, och så äro de så snälla, när någon dör."

"Ja, men disse här körkvärdens di kommer att spendera di, när begravningen blir." Fia vände sig högtidligt inåt vagnen. "Di ä' så rika, så di ä' omöjliga, och däkan som ingenting fick av'et så mycket som de va."

Vagnen som rullat jämnt framåt vägen stannade åter hastigt. En häftig tyst, förbittrad ordväxling ägde rum emellan syskonen uppe på kuskbocken. Kristian ville tydligen lämna sin plats, men Fia höll fast honom med ett stadigt grepp i rockens halslinning och klatschade på hästarna. Det bar i väg i rasande fart.

"Få mig den sure, om här skall bli nåt supande i denne här helgen", väste Fia. "Di rackars måtten må bli där i diket, nosar du dit, så får Mia vetat, det skall du, förbanna mig, vara viss på."

"Vad är det Fia, varför bråka ni på kuskbocken?"

"Asch, Kristian trodde Lättfot hade tappat skon, och det kom vi ihop om. Se här kommer Lappo nu, si så han springer!"

Pingsten kom sent. Sommaren stod redan i sin högsta fägring. I varje gård, i var liten än så eländig koja var det fiffat till helg. Hur klent det än var beställt med sovel i småstugorna, så var det åtminstone sörjt för att det inte saknades starkvaror. Något nytt och fint skulle man ju också ha på sig, om inte annat så en brokig huvudduk, ett band om halsen eller ett par nya träskor.

På Snokegöl var det prytt som till fest. Den till arealen stora trädgården stod som ett enda skimrande fält av vitt. På rabatterna blommade narcisser i skuggan av hela dungar de ljuvaste syrener.

Blommor och glänsande boklöv, kvistar av hagtorn,

färgrika rosor prydde rummen i husets undervåning. De övre rummen stodo för sommaren tomma. Regina och Stella ordnade "sommarnöje" i smårummen därnere och fråssade i ett pryda dem med den rikedom av grönt och blommor, som denna årstid stod till buds.

Fönsterluckorna voro tillbakaslagna, fönstren stodo vidöppna. Från hagtornssnåret i stenröset bortom gårdsplanen hördes en sakta vissling från en näktergal, besvarad av en annan näktergal i nära grannskap. Så kommo hemlighetsfulla, nästan smärtfyllda lockljud, mjuka malmrena toner outsägligt ljuva och smekande, tonande ut från det vitblommande snåret rikare, starkare, mera jublande, ju längre dagen led emot afton och natt.

Regina satt tätt invid ena hörnfönstret med armen om livet på Stella, som, uppflugen på fönsterbrädan, med sin arm omslöt moderns hals. Betagna, tysta, lyssnade de till de underbara ljuden, iakttogo det för dem ännu alltjämt främmande sydliga landskapets skönhet. Den ljumma, doftande vinden förde till dem den högtidliga klangen från kyrkklockorna, som ringde in helgen.

Pingsthelgens ljusa ro sänkte sig över gården, gled in i förnimmelsen hos de två, vilka för första gången helt motståndslöst överlämnade sig åt den goda trygga hemkänslan, genomträngda av harmonien omkring dem. De läto ej ens störa sig av anblicken av en främmande karl, som kom upp genom alléen och tog vägen åt bakgården. Stella såg, att det var Jon, Fias och Kristians morbror, som inte var vidare välkänd. Lappo skällde sitt vanliga hotande "giv akt". Efter en stund övergick skallet i ett vilt smärtfyllt tjut.

"Det är någon, som slår Lappo", skrek Stella och flög på dörren.

Hon blev länge ute. När modern återsåg henne, bars hon in på Fias armar, blek med konvulsiviskt förvridna anletsdrag.

"Slå ihjäl rättaren, mamma, låt honom dö, halshugg honom."

"För Guds skull barn, vad är det?"

"Gå ner, mamma! De sparka ihjäl Lappo och döda Viola. Släpp mig Fia, det gör inte ont längre, jag kan väl gå. Kom mamma!"

De gingo tillsammans, Regina, Stella och Fia, vilken hoppade jämfota och slog ut med händerna under ilskna utrop i en sorts krigsdans, alldeles utom sig. Hon hade ju nyss sett, hur rättaren puffade Stella ner från loftgolvet i gethuset, där hon var för att försvara getterna, sett hur den stackars lilla däkan slog ner i stengolvet därunder, så att hon aldrig syntes bli vid liv mer. Fia tyckte, det var ett rent under, att hon nu kunde gå så pass, som hon gjorde det.

Där nere på gården var ett förskräckligt uppträde. Jon, rättaren, Kristian, gårdens hela personal av drängar och kvinnfolk var samlad i grupp nere vid gethuset. Under gapskratt och vilda svordomar skockade de sig tillsammans i dörren för att hindra Lappo att komma ut.

De hade för att straffa hunden, stängt in honom tillsammans med den stora starka bocken, vilken fylld av gammal hämndkänsla mot antagonisten, som ute i det fria alltid hindrade honom, när han ville upp till gården, gav honom den ena våldsamma stöten efter den andra med de tunga, böjda hornen. För varje kraftig, väl riktad stöt, varje jämmertjut från hunden ökades skrattet och de råa eggande orden.

När hunden i dödsångest lyckades hugga fast vid bockens strupe, bröt det löst ett verkligt bifallsvrål.

Regina, med barnet vid sin sida, flög framåt. Hon kände ej marken under sina fötter, greps av en besinningslös vrede. Det var som om starka band, som hittills kuvat henne, med ens och våldsamt brustit.

Vit som en hamn med flammande ögon stod hon plötsligt mitt i den råa, druckna hopen.

"Släp ut hunden."

Reginas blick riktades befallande, full av gnistrande vrede emot rättarens rödsprängda, ondskefulla ögon."

"Släpp ut hunden var det, ja. Ja när jag får det i hågen, så släpper jag öken i rågen", skrålade karlen.

"Lappo", ropade Stella ångestfullt kallande, när hon skymtade bocken, som ytterligt retad reste sig för att ge den infångade hunden en sista tillintetgörande stöt.

"Människa! Släpp ut hunden. Jag *befaller* er..." Regina trängde sig ända fram emot rättaren med hela anletet lågande av fast betvingande vilja. Den onda makt, som hållit karlen uppe, vek undan, besegrad för ett ögonblick.

Muren av obarmhärtiga människor, som hölls samman av honom, vek. Hunden kunde söka sig ut i det fria.

Ej förr såg rättaren husbondfolket försvinna inom dörrarna uppe i byggnaden förrän sinnet åter rann till och han med knutna nävar och vanvettigt tjut halvspringande gav sig i väg efter. Då han fann dörren stängd i lås, tog han upp en sten, som med ett klingande ljud slog igenom en fönsterruta.

"Jag menar, du är inte vetig, karl." Fia stod med knuten näve ända invid honom. "Ge dig iväg eller får du dig så pass du tål."

Rättaren såg slö och häpen på henne, stenen, som han på nytt var betänkt på att kasta, blev kvar i hans hand, medan han med plötsligt påkommen kärvänlighet närmade sig den granna, duktiga flickan, vilken när hon väl lockat honom ifrån det farliga området, nog skulle veta att hålla honom på avstånd.

Därinne i halvskymningen — Fia hade för säkerhets skull stängt till ytterluckorna — sutto de, mor och dotter hopkrupna i "skrämsoffan", som blivit nedflyttad i sommarvåningen. Lappo hade de bredvid sig. De ryckte till, när Fia tog i dörren.

"Dom är sin kos nu, tokstollarna. Bara de få lite i hatten, så galnas de. Si de var kuttingarna, som stadsåkarna gömt i diket i går åt Kristian. Tror nå'n inte att di ha va'tt där i natt och ta'tt hem dom, di asena, fast jag

i går kunde hålla Kristian ifrån'et. Jag ville väl inte ha något oleverne i helgen på denne gåren."

"Vi, som skulle åka till kyrkan i morgon med Mia, och rättaren, som hela tiden har haft lov att köra. Nu slipper han allt", sade Stella ännu vit och flämtande av sinnesrörelse.

"Välsignade däka, ja Stella skulle jag säga, det är inte värt te morska emot rättaren inte, helst när han är så här förstängder i huvudet. Han är rent farlig nu och vet inte, vad han gör, så nog är det bäst, att han får köra te körka, som sagt är."

"Han får det, om han ber om ursäkt, men aldrig annars", sade Regina, hennes röst ljöd så fast och modig, att hon knappast själv kände igen den.

"Du store tid! Han skulle göra de, rättaren, nej si förr får di väl hugga huve åv han."

"Du hör vad jag säger, säg till Kristian att köra fram hästarna i morgon."

"Herre Je, frun, hur skulle han töras. Rättarn knäpper honom, så sant som aldrig det."

"Så *gå* vi till kyrkan, den skammen få de underkasta sig, både rättaren och Kristian. Jag åker icke med en kusk, som burit sig gement åt utan att be om ursäkt."

Fia brast i gråt.

"Jag blir så, att jag kan gå från vettet. Frun får lida så ont av detta. Ska nå'n bry sig om vad tosseta karlar ta sig te med i fyllan?"

"Se så, tyst, Fia. Du vill väl, att mamma skall gå ner och svansa för de där mördarna kanske? Se så Lappo ser ut! Stackars, stackars Lappo, som måste hit med och bara lida så för att du var min hund!"

Stellas lilla bleka anlete fick äntligen färg. Tårarna kommo. Hon grät med armarna om hundens hals, grät som om hennes lilla hjärta velat brista.

Pingstmorgonen uppgick skön och strålande. Men på Snokegöl vaknade man i dyster, ängslig stämning.

Fia tjöt av förtvivlan över att frun inte ville ge med sig och "ta se an rättaren igen". Ett sådant elände det nu skulle bli, hade en väl aldrig hört talas om förut. Frun skulle inte gå säker te liv eller lem en enda dag till. Visste inte Fia, att rättarns bössa stod laddad innanför dörren i vedkontoret bredvid stora trappan. En sån som han kunde göra vad han ville, så arg som han nu var. Han kunde tända på så väl som en gång förr, fast de då inte hade något riktigt bevis emot honom. Fia såg vild ut, gick och småhoppade med knutna nävar utefter sidorna. Mia, som de sista dagarna under nattvardsberedningen varit i en osedvanligt mild och mjuk sinnesstämning, förbittrades. Det var för att *hon* skulle till kyrkan, för att hästarna en gång skulle ut och stassa för henne, som det nu skulle väsnas och krånglas.

Rättaren vaknade ilsken, färdig att förbanna Gud och hela världen. Korgvagnen ute i lidret slängde och rystade under hans ursinniga grepp. Hästarna skälvde och gnäggade av ångest, när han närmade sig deras spiltor.

"Ursäkt! Nekad att köra! *Han!*" Han skrattade av förbittring. "Jo, de skulle få! Bara kvällen kom. Han frågade inte efter vad han gjorde, om det så bure ända in i — — —.

"Ursäkta! Ja, de kunde akta sig!"

Ljuden från lillklockan i kyrkan, som ringde första gången, följde honom, vart han gick emellan uthusen. I den öppna stalldörren stannade han som om en underlig makt hållit honom kvar på fläcken. Fönstren till stora rummet uppe i gården stodo öppna, och han hörde frun spela på orgeln. Mitt under sjudande ilska blev han så stående, tvangs rent av att lyssna och räkna ut, vad för en psalm det var som ljöd så underlig, som gick igenom honom som en sörjande ton. Nu mindes han orden: "Bort o värld med ditt försåt, Du, som ned i avgrund förer." Den psalmen hade han inte hört varken ord eller ljud utav,

sedan han precis en sådan här grann pingstmorgon stod på gången i den lilla kyrkan uppe i Blekingska obygden. Rättaren gick häftigt in i stallet. Han härdade inte inte ut med att höra mer av de ljuden. Det skar och slet i bröstet på honom. Med blossande rött ansikte rusade han in i en spilta. Hästen gnäggade högt, färdig att hänga upp sig i krubban av förskräckelse.

"Ditt förbannade as", skrek rättaren. Han tog det gamla hårda beslet som hängde på selkroken, för att taga djuret till avledare för det raseri, som åter fick makt med honom. "Slå, döda, tända på!"

Genom den vida gödselgluggen trängde klockljuden alltjämt och från dörrsidan, stötvis långa sorgens och klagans ljud från orgeln.

Hästens ögon brunno vilda av skrämsel, järnkedjan med vilken han var bunden, rasslade och ryckte under djurets förtvivlade kamp att komma undan.

Karlen stod mitt i stallgången med det hårda beslet i handen färdig till det första hetaste utfallet. "Bing, bång" — ljudet från kyrkklockan tystnade. Tyst var det från andra hållet, endast djurets ångesfulla fnysande förnam han.

"Jesus, jag går väl mest från vettet", stönade han. Djurets ögon skrämde honom. Det var honom, som om hela stallet vimlat av det samma onda, som slet och rev inom honom. Som lamslagen i armarna släppte han betslet och störtade ut rent rasande. Han rådde inte med sig själv. Det var så mycket ont inom honom, som skrek och ville ta makten: "slå ihjäl, tända på". Och där kommo andra underliga tankar. Den där psalmen, så hon, som hade spelat —. Barnungen, som han, om det burit illa till, kunde ha slagit ihjäl. Han kunde ha varit fängslad som mördare vid det här laget.

Rättaren lämnade gården. Hade någon mött honom, skulle denne ha vikit undan som för en dåre eller en tilltänkt mördare. Uppe i kalvhagen nära invid grinden stannade han. Masurbjörk, ek och vild apel skuggade så svalt

där, bäcken porlade kantad av himmelsblå förgätmigej och lysande gula ranunkler, intet ljud annat än från gök och näktergal och så ett surr av broms och humlor, ett surr som från trädgårdstäppan i hemmet i ödebygden.

Det kunde väl vara en halvtimme senare, när rättaren vände stegen åt gården igen, tveksamma skygga steg. Blek var han med svettpärlor i pannan, som den som med nöd undgått att lida nederlag i en brottningskamp.

Han styrde stegen till drängkammaren. Efter en stund kom han ut klädd i helgdagskläder med finstärkt "bröst".

Utan att knacka klev han sakta in i rummet, där han visste att frun var. Han stod tyst innanför dörren, röd ända ut på öronsnibbarna. Det var så lett att se, hur de stodo framme vid fönstret, frun och däkan just som sörjande i ögonen som, han såg det från sidan, voro röda, som om di hade gråtit.

Stella vände sig, hörde ett skrapande. Hon blev helt blek.

"Mamma! Rättaren!"

Regina ryckte till. Hon kämpade med den hysteriska gråt som ville överkomma henne nu, då inte modet längre hölls uppe av dödsfarans översinnliga inflytande. Hastigt stjälpte hon i sig ett glas vatten. Hon vände sig mot rättaren, som fortfarande stod tyst.

"Är det för det där i går, som rättaren kommer?"

Fortfarande intet svar.

"Tycker rättaren, att det var dumt och styggt gjort det där med hunden?"

"Precis dumt just, men..." den store starke karlen våndades, eldröd i ansiktet.

"Är rättaren ledsen över det ändå och ville ha det ogjort, om det kunde gå för sig?"

"Ja, det är just, som om jag skulle tycka det." Han stod och trampade, plågad som under tortyr, svett rann utför hans panna och näsa. Ändå fann han inte på att säga, vad han tyckte, att han just borde och ville få fram,

det värsta av alltihop, det att han hade hållit på att rent slå ihjäl den lilla däkan.

Den historien kände matmodern ännu icke.

"Rättaren vill nu bli god och klok och beskedlig emot kreatur och emot alla, som behöva skydd och hjälp här på gården?"

Hon räckte sin hand, en så späd och vit hand, ut emot honom, såg honom så innerligt gott in i ögonen.

"Då är det gott och bra, och jag har härefter ett stöd i rättaren, ty", hennes läppar darrade, "det behöver jag, det är så mycket här, som jag inte förstår mig på."

Han skakade hennes hand såsom till en tafatt hälsning, medan hans grova, skarpa anletsdrag förvreds av sinnesrörelse.

Stella stod stilla bredvid modern. Hon höll sina kloka, mörka ögon fästade på honom, forskande och genomträngande, som om hon skådade honom in i hjärtedjupet.

Tveksam räckte hon slutligen fram sin lilla hand.

"Jag bryr mig inte om det där med mig, fast det gör ont. Men var snäll emot djuren, rättare, slå dem inte och svär inte åt dem, så att Onden kommer hit i gården! Ja, så skall jag ta rättarn i hand också."

"Det har ringt två gånger", sade Regina, "kör fram med hästarna och fina vagnen, vi äro färdiga."

När rättaren en stund senare körde ut åt bygden med vagnen, där matmodern tronade i högsätet, tänkte han som Fia, att han ville göra för henne, vad hon så skulle fordra, vore det ock att slått till sista blodsdroppen. Så glad som han var, så lätt i hågen! Men så hade det väl heller aldrig i världens tider funnits en slik pingstdagsmorgon.

Efter tilldragelsen med rättaren var det, som om Regina vaknat upp ur en bedövning. Hennes tillkämpade resignation vek för en för henne hittills främmande känsla av ansvarsmedveten kraft. Hon tystade ner det bedrägliga hoppet om mannens återkomst och ingripande i för-

hållanden, med vilket hon förut försvarat sig emot sig själv, när en inre röst pockat på, att hon dock ägde skyldighet att uppträda handlingskraftigt bland det egna folket på den egna gården.

Levnadsmodet hade vaknat hos henne, en seg, fast önskan att taga aktiv del i utredandet av tilltrasslade förhållanden vid gården. Betvingande den nervösa fruktan, folket fortfarande väckte hos henne, gick hon ut ibland dem för att sätta sig in uti deras arbete, sedan hon först genom forskande i jordbrukslitteraturen och skarpa iakttagelser förberett sig. Om morgnarna var hon tidigt på sin plats i husbondens av honom själv övergivna rum. Rättaren fick komma upp och redogöra för vad av arbete, som verkställdes vid gården. Han var, när ej brännvinet fick makt med honom, klok och erfaren och hade snart klart för sig, att matmodern ägde både förmåga och vilja att hjälpa upp gården. Han såg väl, att hon var mån om folket och vårdade sig om dem, så gott hon förmådde i den penningnöd, som härskade på den fattiga, skuldsatta egendomen.

Regina hade åter börjat gå och se till "Lina i kvarnen", vilkens mycket sammansatta familj väntade ytterligare tillökning. Karlen, Linas siste, en träskomakare, satt tyst och stilla på sin pall i rummet, valde ut "ämnen" till skor ur aspvirkeshögen, så likgiltig för de allvarliga förmaningar och kloka råd som frun kom med, som om hon talat ett främmande tungomål. "Giftermål, anseende i socknen, husfaders myndighet över barnen, ja, vad kom nu sådant honom vid?"

Men en eftermiddag i höanden, när Regina och Stella varit ute för att överraska folket, som annars arbetade på egen kost, med kaffe, mötte de träskomakaren och några steg bakefter honom Lina, snyggt klädd i lånad kjol, upptvättad ljus tröja och brokig snusnäsduk på huvudet. Träskomakarens helgdagsdräkt kompletterades av hög skorstenshatt, "högtidlig" till fasonen, fastän stoffet i den påtagligen ej varit i beröring med borste under det sista halv-

seklet. De långskaftade stövlar, som han erhållit till låns med förbehåll att ej använda dem förrän vid en förutsedd viktig stund hos prästen, höll han i stropparna, en i vardera handen som ett par vattenhinkar.

Stel i nacken gick han förbi "herrskapet", högtidligt sneglande på de mötande.

Lina, hon stannade, pratför och viktig.

"Ja nu skulle de tro, bar det iväg för Sven och henne till prästen att ta ut lyse. Han hade kommit opp med det själv, Sven. Denne samma måron. Kunne en tro, att han rent av hade grunnat på vad frun sagt? Tocken karl ä han", sade Lina stolt, "att han tar på sig de tre siste, om han också inte behövde ha skyll för dem. Så får jag alltid en inkomst för de annre i fattighjälp t'å kommunalen. Johanna Lovisa kan begynna på te gå i herrgårn, hon som anra husadöttrar, så det blir gott på mönna vis, må veta." Lina talade nu värdigt, som en ärbar matrona.

"Schwente!" skrek hon efter den med samma jämna lunk sig avlägsnande kärestan. "Du tänker väl inte komma 'ena' te prästen, jag vet." Hon skrattade uppsluppet. "Han har nog inte bättre vett han."

"Kom tebaks och ta till tacka, hör du! Här få vi bröllop oppe i huse."

Regina bjöd på ett litet enkelt bröllop nere på köksområdet. Lina neg och strålade, dängde och slog emot den platta barmen med de lånade känger, som hon skrytsamt och uppseendeväckande bar om halsen i skinnremmarna. Hela världen kunde se, att kängorna voro nyhalvsulade och hela.

Det är ej gott att veta, vem som i själ och hjärta var gladare åt tilldragelsen, den blivande bruden eller matmodern på gården, vilken aldrig trott sig få se någon ordning i de sorgliga förhållandena nere i kvarnen och som visste, att träskomakaren, drumlig och slö, som han föreföll att vara, dock var i stånd att sörja för familjen, både den han "tagit på sig" och den andra.

Rättaren och folket, som sutto vid en höstack och åto

aftonvard, grunnade och undrade på det märkliga, att Lina och Sven skulle sta och ta ut lyse. Det var frun som "ställt i det", inte tu tal om annat. Men si, hur hon burit sig åt! Prästen och kyrkorådet hade ju hållit i med samma sak i mönnade år och aldrig fått dem till'et.

"De ä änna, som om hon kunne förvänna folk. Tvi för den Lede, det kvinfolke sir jag allri i ögona", sade torpar Jörgen, Fias styvfar, och spottade åt det håll, där matmodern och Stella gingo.

"Ja si som hon har förvänt Fia, däkan te vårt", skrek Tilla, Jörgens hustru, gammal så att hon gott kunnat vara hans mor. Hon sprang upp och slog ut med armarna. "Ni ska si, hon kommer opp te torpet i söndag afton och hugger te sig tre styckna 'tå våra finaste smådukar, som vi ha hatt änna sen första tvätten åt de nya herrskapet. Jag hade ändå sprätte bort de stora vita ordet, som var sytt på dom."

"Du store tid, jag skulle väl ha drivit te 'na i skallen, om de vatt min däka", skrek Bengta, lika arg hon som Tilla. "Hon må för den skyll akta sig er Anna Fia, som hon har tatt se till å snoka. När Elina i backen stod å bände lös nånna ribbor ur dörren till logen, så kommer de aset till däka och säger te Elina te bege te stjäla bränsle. Vad ska en ta, när gärdslet är slut, så är det väl inte annat än dörrarna te ta te, ja vet, om en inte ska ge sig te skogs etter ris eller pinna för var gång en vill värma en kaffeflaska?" Bengta såg vädjande till de andra gummorna med en ytterst kränkt uppsyn.

Rättaren, som inte hört deras snack, vände sig till dem. Det gällde att få in höet i kväll.

Käringarna gåvo honom stickande ögonkast. "Ja en skulle si, sätt mig i stacken te helgen", sade Tilla, "om inte han också blitt förvänder utå 'na. Å att hon kan trolla och förvända synen på folk, dä ä ett som ä säkert och den satans ongen med. Dä ä nått i ögonen som tvingar en att göra det en inte vill.

"Ja, och si länsmannen si", viskade Bengta hest. "Kan

en tro, när han va här och pantade i förre veckan, så gick han i vagnboden och gamle redskapsboden och märkte sånt som di själve inte kan ha gagn åv, och när jag skura i rummen oppe, titta jag efter märke, som må tro ska sitta på en dörr, så står det i *lagen*, och ni ska tro han satt på en dörr", skrattade hon, "innanpå ett klädkontor, där ingen kunde si lappen. Du store tid te vårt märkte han allting utom vaggan å sängen."

"Håll snattran käringar och du Jörgen, som ä så go som en käring du med och laga så vi få opp höet innan kvällen."

"Sir ni, si vad sa jag?" gnäggade Tilla, som med avsikt låtit rättaren förstå, varom deras samtal rörde sig.

Kom det till öppet tal om frun på gården, så måste han ju för skam skull och för att han skulle få behålla sitt anseende av att vara "rättvis och gemen" medge eller åtminstone inte emotsäga dem, som påstodo att hon både kunde trolla och "förvänna" synen på folk. För sin del hade han numera en helt annan uppfattning. Frun var både klok och rättskaffens. Hon sålde bort fina saker för att få pengar till folkets avlöning. Under hela våren voro frun och barnet ute tidigt om mornarna och skattade sparris, som de vägde och knippade ihop i buntar. Av smör, som Fia kärnat, vägde de och krusade ut fina inbjudande klimpar. Stella ordnade korgar med stora granna ägg. På torgdagarna fick Fia resa in till staden med den enögda mjölkhästen. Hon gick i husen eller satt på torget, tills hon fick sålt ut alltsammans. Bra betalt fick hon för de goda varorna, av vilka de, som ordnade och avsände dem, väl knappast nändes smaka det minsta.

Så det var nog inte att säga, det inte frun bjöd till att göra rätt för sig.

Värre var det med löjtnanten, som inte synts till på gården, sedan han vid jultiden lämnade den.

Ett rykte gick, att han avvikit till Amerika eller att han med flit höll sig undan. Hela ortens personal gick i undran och spänning. Vem skulle nu komma att övertaga

gården, ty, som det nu gick, var det tydligt, att den inom ett par års förlopp skulle byta ägare igen. Av frun på Snokegöl fick man aldrig veta någonting.

Stella hade börjat släpa på ena benet, när hon gick. Man såg henne inte som förr klättra i träden, och när hon gjorde de sedvanliga promenaderna till torpen upp genom skogen med modern, var hon emot vanligheten snart hågad att vända om hem.

Modern trodde, att hennes ovilja mot skogsvandringar härledde sig från den förskräckelse, hon erfarit, när en gubbe, som brukade hämta mjölk vid gården, en dag hittades mördad i skogen just invid den stig, som Regina och Stella nästan dagligen brukade passera. De hade hittills valt just den vägen, då inga ruskiga historier om mord och självmord eller andra ohyggliga dåd vidlådde den, vilket annars var fallet med de flesta vägarna.

Ingen kunde se på Stella, att hon led av något ont. Hon blomstrade som en ros, varje hennes rörelse var smidig och spänstig. Hennes ögon ägde den diamantens strålande glans, som vinnes genom ett med vaket sinne tillbringat liv ute i det fria. Hon var stark och kunde lyfta bördor nära nog i kapp med vem som helst av de vuxna kvinnorna på gården, ehuru hon vid arbete, som fordrade uthållighet, naturligt nog kom till korta. Håret av den obestämda vitblonda färg, som tydde på att det i en snar framtid skulle ändra sig till guldblondt eller rent kastanjebrunt, bar hon i en tjock fläta utåt ryggen. Dragen i det ovala ansiktet voro fina, energiska, genomskinligt återspeglande varje själens intryck, och hon var till det otroliga mottaglig för intryck. Hon ägde en sällsam förmåga att intensivt attrahera det goda, som mötte henne ute i fria naturen, där knappast ett grässtrå undgick hennes vaksamt spanande blick, och att i lika hög grad repellera det onda, där det mötte hennes blick eller öra. Stella tycktes anse, att det onda som fanns i världen, represente-

rades av de rysliga människor som trampade på "levande", växande blommor, och för resten voro obarmhärtiga.

Men annars när det onda uppenbarade sig hos djuren, ja, till och med hos huggormarna, ja, då måste det ju bedömas på annat sätt. Stella gick varsamt förbi den till anfall hopringlade ormen med ett milt medlidsamt ord, och ormens raseri slappnade. De jättestora råttor, som kilade omkring nere i hönshuset, väckte hennes vämjelse och avsmak, men ack, med vilken harm och fasa hon såg något djur av även denna art utsättas för rå förföljelse och förlängd dödsplåga.

Stella kände ett oavvisligt behov att övervaka hela den värnlösa värld, som omgav henne och för vilken hon påtagit sig ansvar. Hon hörde hästarnas stampningar i stallet, när någonting fattades dem, hon visste att tyda uttrycket av deras olika gnäggningar, liksom av kornas rämande av otålighet, smärta, längtan eller tillfredsställelse. Hon vakade över småfåglarnas reden och ägg, såg, när blommor och växter voro törstiga, kände, att alla och allt behövde henne, att hon, när hon visade sig, skulle mötas av det mildaste gnäggande från hästarna i stallet eller på fältet, av de ömmaste läten, som de kunde åstadkomma, alla de varelser i mark och skog, som hon kände och älskade, och vilka, så föreställde hon sig, ej skulle "kunna leva" utan hennes tillsyn.

Det var en solljus förmiddag mitt i högsommaren. Regina satt ensam uppe i den på möbler tämligen tomma stora salen och målade, kopierade en tavla, som förut haft sin plats på väggen. Det var en genre med glatt motiv. Regina arbetade maskinmässigt utan inspiration, det var tydligt, att hon utförde ett arbete "ej blot til lyst". Flygeln stod tillstängd, noterna voro ordentligt undanlagda. Hon hörde rullandet av åkdon i sanden utanför, men upptagen att blanda färg till en hop barnansikten, fäste hon sig ej vidare därvid.

Fia kom ramlande uppför trappan.

"Frun! Doktorn från stan är här."

"Doktorn? Vad skall han göra här? Det är väl ingen sjuk?"

"Nej, men det va han som köpte den där tavlan med lusthuse på igår, och då sa han, att han skulle komma och se, varför Stella justsom har så ont i benet ibland, då ingen sir det."

Regina var redan på väg utför trappan. Med den litet trötta, tillkämpat lugna min, som hon numera förvärvat i sitt uppträdande inför främmande, gick hon den anländne till mötes.

Hon gav till ett utrop.

"Walther!"

"Regina!" Han sträckte sina bägge händer ut emot henne.

Hennes ansikte övergöts av en flammande rodnad, hennes strupe sammansnördes, hon förmådde ej frambringa ett ljud.

De voro ensamma i den låga, skumma förstugan. Regina tog honom vid handen och förde honom in i det lilla hörnrum, som utgjorde hennes och Stellas "sommarsalong".

Regina föll ned i skrämsoffan. Med huvudet ner emot det mjuka, höga sidostödet, gav hon den kvävande gråten fritt utlopp.

Walter satte sig bredvid henne.

"Men Regina då... Var det en fullständig överraskning, visste du då inte, att jag fanns på orten?"

"Nej", snyftade Regina, "jag har ju inte sett dig, sedan då när du for den kvällen."

"Den kvällen, Regina, minns *du* ännu den kvällen?"

Hon vände sig emot honom med ögon som flammade genom tårarna.

"Om jag minns den? Till och med då hade jag ej så gott om vänner, att jag inte förstod förlusten av den, som jag ansåg vara den främste bland dem."

"Vänner, ja. Åjo, men du lät snart nog kärleken ge tröst för den flyende vänskapen."

Hon reste sig upp, blek men fattad, hällde med skälvande hand vatten i ett glas, doppade sin näsduk och överfor med den sitt upphettade ansikte. Han iakttog varje drag, varje sinnesyttring hos henne, kände nu så väl igen de mjuka, tveksamma rörelserna, när hon gick, när hon sysslade med vattenglaset, kände så väl den djupa, strålande och dock så barnsligt, liksom bedjande blicken i dessa ögon, vilka en gång varit förmer än sol i hans tillvaro.

"Det tjänar till intet att tala om vad som varit", sade Regina trött. Han iakttog, hur hennes ansikte förlorade det skimmer av värme och lidelse, som först återgivit det ungdomens förra tjusande prägel. Det gick med ens upp för honom, att hon blivit gammal. Linjerna vid ögonen tydde på våldsamt bekämpat lidande, återhållna tårar. En oändlig resignation uppenbarade sig i den veka, ljuva munnens fast slutna linjer. Det förr lena, silkesfina ögonlocket var tunt, genomvävt av ett nålfint, skärt ådernät, och de fortfarande sköna ögonens valv var redan markerat. Pannan och det rika guldblonda håret bibehöllo ännu ungdomens renhet och glans, och över hela hennes anlete och väsen vilade en ljus höghet.

Läkaren gjorde sina observationer över den yttre omgivningen, och han hade svårt att återhålla ett uttryck av bitter harm.

Han mindes henne, denna samma Regina i det egna hemmet förgudad, blickad upp till som ett högre väsen, omgiven av all den varma, förfinade lyx, som kärlek och beundran från familj och vänner kunde skänka henne.

Han mindes den kvällen, som han nyss antydde, då han i förintande känsla av sin egen ringhet och ovärdighet flydde från henne, den oåtkomliga, och från den plats, där hon ägde sin tillvaro. Vad han varit stolt, vad han då ansåg denna handling vara bevis på heder och hjältemod! Han, ung, obetydlig ännu, knappast vid begynnelsen till den

bana, han utstakat för sig. Och hon, eftersträvad, blitt, skyggt avslående anbud även från män, med vilka han då icke i något avseende kunde mäta sig. Vem skulle också egentligen ha varit henne värdig? Han skrattade till bittert, styggt.

Regina rodnade plågsamt. Hans skratt, hans förstulna blickar över henne och den torftiga omgivningen hade icke undgått henne. Hon marterades som under tortyr.

Hon rätade upp sig. Det flammade till i hennes ögon.

"Du är olik dig, Walther. Jag har längtat efter dig ofta, tänkt på, att du skulle vara vännen, som man kunde pröva i nöden."

"Jag har aldrig sagt, att jag var din vän. Den där blaskiga sentimentala vänskapen förstår jag förövrigt icke. Vill du veta, vad jag tänker, när jag ser dig i denna omgivning? Jag tycker mig se en strålande diamant lysa fram ur djupet av ett gyttjigt kärr utan att finna medel att fånga den."

Det brutala yttrandet träffade henne som ett slag.

"Walther, att du kan! Kom, jag vill gå ut till Stella."

"Regina, förlåt! Det var brutalt, simpelt av mig, men diamanten var min, kunde ha blivit min, och för mig ägde den mer än livets värde."

Han sprang upp, sträckte sina händer emot henne. Hans av solen brunbrända ansiktsfärg skiftade, de stålgrå ögonen lågade, hela den resliga gestalten skälvde av sinnesrörelse.

"Kom, Regina! Förlåt mig!"

Nu kände hon igen stämman med det klingande, musikaliska välljudet.

"Regina!"

Hon stannade ett ögonblick i bävande tvekan.

"Nej, jag vill gå till Stella. Jag har inte sett henne på länge. Jag vill visa dig henne, den diamant, som för mig äger mer än livets värde."

Walther kom åter till sig själv, blev med ens den korrekte, ansvarsmedvetne läkaren.

"Stella, min lilla blivande patient."

"Å nej, Stella har aldrig hittills tarvat läkarbehandling, hon är typen för ett sunt, harmoniskt utvecklat barn."

De gingo tillsammans, Regina något före, den lilla tilltrampade stigen förbi hagtornssnåret och ishögen, täckt av sågspån.

"Det var då märkvärdigt. Tösen härifrån, den där sannskyldiga zigenartypen, som säljer smör och genretavlor med samma nit, hon var hos mig i går. Hon påstod att hon hört gråt och suckar om nätterna ifrån 'spökskrubben', som hon sade, och det visste hon varslade för sjukdom och därför kom hon till mig för att bedja mig hjälpa."

Regina rodnade.

"Var det till dig hon sålde tavlan? Jag önskar i så fall, att jag hade råd att till dig återställa hälften av vad du betalade för den. Du såg nog, att den inte äger något värde."

"Med den vyen över lusthuset och Högvidsholmssjön?"

"Men Stella. Vad är det du säger om Stella?" bröt Regina häftigt av. "Hon är frisk som förr, jämrar sig någon gång, när hon böjer sig ned häftigt. Jag minns, att jag hade krämpor i benen ibland, när jag var i uppväxten. Hon har inte något bestämt ont."

"Så, inte att tala om således, då du själv inte tycks ha reda på saken. Jag tycker väl jag, att hon, den där svarta flickan, dukade upp en riktig rövarhistoria om någon farlig rättare, ni måtte ha haft, som med berått mod knuffat ner den lilla från ett gethustak. Men hur är det fatt, du är sjuk, du blir så blek?"

"Har jag varit blind, döv? Har jag velat bedraga mig själv, inte vågat se det förfärliga, att hon, min lilla älskling, redan länge gått illa? Är det, att jag inte kunnat uthärda med tanken på, att hon kanske var skadad, att jag inbillat mig själv och henne, att hon blott lidit av växtvärk? Fia, en tarvlig, okunnig tjänarinna, hon har sett mer än jag, barnets egen moder. Men", hon slog de knutna händerna för pannan, "nu förstår jag allt, hon visste av dådet, kan-

ske det tillämnade mordet. Hon såg, när det hände. O, jag minns dagen, och Stella har förstått det. O, så väl jag nu begriper detta. Hon har velat skona mig, och nu är det kanske för sent, hon blir en krympling!"

"Så, så, nu skola vi bara lugna oss. Flickan är ju ute och springer, tycks det. Se där ha vi dem, åtminstone känner jag igen det svarta krushåret på min energiska tavelexponent, som nu tycks vara lika energisk som ridhäst för den där lilla valkyrian, din flicka gissar jag."

Fia kom rusande ut ur bokskogsskrattet invid djurhagen med Stella ridande gränsle över hennes axlar och Viola, geten, travande efter, så att skällan, som hon bar om halsen, pinglade.

"Måste du bära henne? Kan hon inte gå?" ropade Regina, som störtade emot dem. "O, Stella, hur har du kunnat?" Hon drog barnet ned till sig, slöt henne våldsamt i sin famn, sköt henne sedan varsamt ifrån sig, fruktande, att hon ej skulle kunna stå på benen.

"Men mamma, vad är det, har det hänt något rysligt igen?"

Regina bragtes ögonblickligen till besinning. Hur obetänksamt av henne att så skrämma upp barnet, som dessutom företedde en sådan bild av liv och hälsa, att den hemska oron och förskräckelsen, som modern känt, ovillkorligen gav vika.

"Här ha vi en god vän, Stella min, farbor Walther, du vet, som jag talat om, min lekkamrat från barndomen och ungdomen. Han är läkare och har hört talas om, att du har ont i ditt ena ben, du förstår det där, som du jämrat dig för, när du gått länge."

Stella rodnade djupt. Hon såg strängt förebrående på Fia, vilken med ögon, som gnistrade av intresse, avvaktade sakens utgång.

"Det är du, Fia, som har snokat upp det här och skrämt upp mamma och tagit hit doktorn, du var i staden i går."

Fia kippade efter andan utan att kunna få fram ett ord till självförsvar. Hon såg förfärligt skuldmedveten ut.

"Jag har ju bror min, han med träbenet, han föll han som Stella, fast ner ur en apel, när det var stenfruset om hösten. Det har varit så lett att tänka på de benet, Stella, jag har ännu sett de avsågat och lagt i kista bredvid en död, liksom Johannes fattiga skank, och därför gjore jag 'et och sa te om 'et hos han som kan doktorere."

"Däri gjorde du förbaskat rätt, min tös", sade doktorn, som omärkligt iakttog Stellas sätt att föra sig, när hon gick. "Du skall tro, att din fru, som du talat så mycket om, och jag äro gamla vänner vi, så att du skall ha redig tack för ditt påhitt."

Doktorn hade rest.

Luckorna voro förskruvade nere i sovrummet, där Stella redan låg i sin bädd fast insomnad. En liten nattlampa brann därinne som vanligt, då både Regina och Stella hade svårt att förlika sig med de för dem ovana mörka sommarnätterna, ensligare ännu genom de för säkerhets skull tillstängda fönsterluckorna.

Det mjuka, milda högsommarmånskenet ljöt sitt dallrande skimmer ut över gården därute, över förvildade rosenbuskar, ditplanterade av någon blomstervän bland förra ägare. Doften av rosor, månskenets glans, sommarnattens veka skymning bredde en trolsk sagostämning över den gamla förfallna byggnaden, över snår och stenrös, risiga popplar, kraftiga pilträd och höga, allvarliga bokar. Allt sådant, som om dagen stod emot vartannat i skärande råa dissonanser, smälte samman i ljuvaste harmoni under himmelens och jordens drömtyngda sammanslutning. Dödstystnad rådde över hela gården. Men långt borta utom hörhåll från byggnaden hördes jämmer och klagan.

Nere i djurhagen funnos grottor, bildade av någon våldsam naturrevolution, klippblock hopade invid och på varandra. Därifrån trängde de jämrande ljuden ut. En moders jämmer och förtvivlan.

Regina hade hört domen över sitt barn, visste, att Stella,

barnet, som levde av luft, ljus och det fria livet i skog och mark, skulle tagas bort från allt sådant, skulle fängslas, bindas, belastas med tyngder vid det stackars benet, som, ack, allt för sent hade läkaren gjort upptäckten, redan var förkortat tillfölid av det svåra fallet, då hon blev slängd ner på det hårda stengolvet.

Stella visste ännu intet om det öde, som väntade henne. Tids nog skulle hon lära känna det den kommande dagen. I natt skulle hon sova tryggt och ljuvt. Hästar, kor, getter, blommor och fåglar hade fått hennes varma, klingande "godnatt, jag kommer igen strax i morgon bitti!"

"I morgon!" När hela naturen vaknade till högsommarens fulla liv, då skulle Stella, sprittande livfull även hon, spännas fast i bädden. I den lilla sängen var redan det hål borrat, genom vilket snöret skulle glida, som skulle fasthålla tyngden för det stackars lilla benets uttänjande.

Stella skulle komma att bli liggande så i veckor, kanske månader. Måhända skulle hon kunna bli frisk och färdig igen, sådana fall gåvos, men doktorn var en samvetsgrann läkare, som ej ville väcka förhoppningar, när han visste, att dessa kunde svika. Han förteg ej misstanken, att ett ont, som redan hunnit breda ut sig, kunde komma att visa sig vara obotligt.

Regina hade också varit så lugn och tyst hela tiden, medan han, sedan Stella lämnat dem, hade givit sina föreskrifter. Han beundrade hennes mod och klokhet.

Stellas förmåga att under så lång tid ha kunnat uthärda med den plåga, som den genom det våldsamma fallet skadade leden måtte ha förorsakat henne, väckte hans stora förundran. Även under den plågsamma undersökningen ej ett liud av klagan.

Mamma var ju närvarande. Stella såg djupare än doktorn, visste väl, att mamma var dödssjuk av ångest.

På aftonen, sedan den vänlige, muntre doktorn, farbrodern, rest, hade mamma lekt "fru och piga" med Stella och "drottning och hovdam". Hon hade läst sagor för

henne, "tennsoldaten", "storkarna" med grimaser och allt. Mamma hade "kånkat säck" med Stella, vilket hon aldrig gjort förut, spungit mellan rummen däruppe fram till alla fönster och till sist låtit henne "rida" ut till rosenbusken med de härliga provinsrosorna, av vilka Stella fått hämta ett helt fång.

Det blev till sist roligt ändå, fastän Stella kände inom sig, att det hade gått moln över solen i mammas hjärta. Stella var så trött på kvällen, att hon somnade mitt i "Fader vår".

Och så visste hon intet om moderns kamp och kvidan.

Därnere i Varggrottan låg Regina på knä. Hon ropade högt av ångest:

"Jag uthärdar icke med detta, Du min Gud! Jag har lidit och övervunnit bitterheten av de prov, Du förelagt mig. Du vet det, ensamhet, fattigdom, förödmjukelse. Men nu kan jag icke — *kan* icke. Du hjälpte Abraham i yttersta nöden — och nu är yttersta nöd för mig — att själv binda henne vid sjuklägret nu mitt i sommaren! O Gud, hur skall jag kunna det — kunna uthärda att se hennes nöd, se henne tvina bort, kanske dö bort ifrån mig, hon, det enda jag i denna världen äger. Hjälp, Herre! Hjälp, Fader, eller giv mig tröst och förmåga att bära även detta!"

Det var sent på natten, när Regina vände stegen mot hemmet. Hon gick snabbt som efter bestämt mål. Ljudlöst öppnade hon förstudörren, klev över Fia, som häftigt reste sig upp, där hon låg invid sängkammardörren, men åter med halvmedvetet leende lade sig ned, när hon varsnade frun.

Regina föll på knä invid Stellas bädd. Barnet sov som förr lugnt och djupt. Så tände hon ljuset på nattduksbordet, tog den stora bibel, i vilken hon varje dag, ända sedan hon blev gift, plägade läsa något stycke, slog upp den under exaltation och den hoppets förväntan, som med ens därnere i mörkret betagit henne.

Ett språk i Gamla Testamentet, där boken föll upp, slog henne i ögonen: *"Herrans hand är icke för kort att han*

icke hjälpa kan. Hans öron äro icke lomhörda, att han icke hörer."

Från den tättryckta sidan lyste orden emot henne, orden som hon aldrig visste sig ha iakttagit förr i den stora volym, där hon var mest förtrogen med Psaltaren och Nya Testamentet.

Hon satt stilla med händerna sammanknäppta över boken, lyssnande som till "outsägliga röster", med ens lugn, nästan lycklig i sin fasta förvissning om att ej vara ensam, att, huru det än skulle gå, förnimma att utgången leddes av en mäktig hand, som nådde även henne. Regina kände den jublande vissheten, att hennes stämma förmådde tränga fram och göra sig hörd hos den Allsmäktige, som i denna stund på ett så underbart sätt för henne uppenbarat sin makt och närvaro.

När Regina nästa morgon redde ut sitt hår, märkte hon, att det grånat invid tinningarna. Hon förstod, att så hade kunnat ske, tänkte på föregående natts förtvivlade kamp emot den nya olyckan. Men i dag var hon lugn i sitt inre.

Solen lyste in i lilla hörnrummet på nedre botten, fönstren stodo öppna. Hela rummet var prytt med blommor och ordnat som till fest, en fest med den skillnaden, att en liten säng stod bäddad och intog den ljusaste platsen i rummet. Den var bäddad med broderade lakan och himmelsblått sidentäcke. Matilda, Stellas stora docka, hade "krupit" ner under täcket, så att bara det kortlockiga ljusa håret var synligt.

I en vrå borta vid kakelugnen syntes det mest lockande, mjuka rede av hö. Tretton stora gulvita ägg lågo där ordnade precis som ute i hönshuset.

Dörren till sängkammaren öppnades. Regina kom ut i rummet bärande Stella, stora flickan, i famnen.

"O så förtjusande, skall jag ligga där? Och så fint, rakt av som om det vore min födelsedag, och Matilda och

allting! Bind på tyngden nu, så är det gjort. Häng på rysligt tungt, så dras benet ut snart!"

Snart var det sjuka benet lindat. Det grova snöret med tyngden kunde glida genom det borrade hålet, när Stella rörde sig. Tungt och svårt kändes det, men mor och barn höllo sig tappra.

Vällingklockan ljöd. Folket skulle ut i arbete, hästarna ur stallet, korna på bete. Gullöga med klumpbenet, hon som brukade få gå ensam med Stella efter de andra. — Getterna. —

Där kom Fia inspringande. "Dronningen", den granna gråspräckliga hönan, höll hon i fånget. Stella lyste upp. Dronningen tog ju genast sitt rede i besittning, granskade äggen med kritiskt misstrogen uppsyn, makade dem indiskret i helt annan ordning, än de förut innehaft. Hon skrockade och kacklade, som om hon velat kalla hela världen till vittne på, att hon till punkt och pricka ämnade fylla en hönas höga plikt och det under vilka förhållanden som helst, i hönshus eller salong. Där låg hon i vrån, stram och värdig, vände turvis det ena och det andra ögat emot Stella med ett visst samförstånd, som om hon tänkt för sig själv: "Jag undrar, hur många ägg hon ämnar ligga ut." Dronningen kände väl igen Stella och fann det alldeles i sin ordning, att hon lagt sig på samma gång med henne själv, något som dessutom föreföll henne makalöst betryggande.

Just i de dagarna fingo de två valparna ögon. Mamman, "Riva", som snart hade snokat reda på Stella och brukade ligga någon stund inne bredvid den lilla sängen under ängslan för de ensamma små valparna, funderade ut på egen hand, att dessa aldrig i världen skulle kunna vara bättre skyddade än hos Stella.

En morgon, när Manda slängt av sig sina träskor ute i köksförstun så vårdslöst, att de så när hade träffat valparna, fattade Riva sitt beslut.

När hon krafsade på dörren till Stellas rum och blev insläppt, hade hon en unge, som hjälplöst dinglade i gapet.

Hon tog ett skutt och Stella fick valpen upp till sig i sängen. Den först och så den andra.

Nästan varje dag väntades Stella av någon ny förströelse. Linas "ongar" från kvarnen kommo upp med träskor, de sötaste man ville se. Träskomakaren hade gjort dem efter mått på dock-Matildas fötter på fruns beställning. Så blev det kaffekalas vid sängen.

Lydia och Naëmi från prästgården kommo. Men Stella blev så förskräckt, när de "dödade" två blåklockor för att visa henne skillnaden mellan ståndare och pistiller, att hela vänskapen höll på att gå sönder. Men prästgårdsfrun hade strängeligen varnat sina flickor att på minsta vis reta eller sätta sig emot Stella. Hon var så söt också, då hon låg så där, och förfärligt synd var det om henne att ha den tunga sandpåsen om benet.

Naëmi bad om en bok. Hon ville trösta och förströ Stella genom att läsa högt för henne och böriade läsa ur "Helens småttingar". Lydia bad om en tygbit för att sy ihop ett förkläde åt Matilda.

Stella "njöt" av det hela med förtvivlad uppsyn och smärtsamt sammanrynkade ögonbryn. Inte kunde Naëmi skrika som Toddy i boken och gnälla och käxa som han, så där som mamma gjorde, när hon läste högt, och Matildas förkläde blev så fult, inga fickor och ingen bröstlapp.

Och mamma, som skulle få gå ut och gå, så långt hon ville, och nu var det så länge, innan det blev kväll.

Det var precis som om hela solen gått upp i rummet, när mamma snart nog visade sig där med blommor och boklöv och tallris i fånget.

Fia, som var dag avgav rapport om djuren, förteg, att Viola, geten, leddes och längtade och nästan "bega" att äta.

Som om inte Stella kände det! Som om det inte sved i hennes eget sinne av sorg och längtan efter geten!

Som om inte mamma förstod dem bägge, både barnet och geten, och den dagen, när det regnade och var så

tungt och dystert med benet, som "aldrig blev bra", ställde hon om, att Viola kom in till Stella.

De stretade med geten, Fia och Mia, och Viola åkte riktigt kälke inne på förstugolvet på sina hala klövar. Stella blev uppmärksam.

"Viola, *Ijola!*"

Geten slet sig lös. I kort galopp på trummande hårda fötter bar det iväg in genom yttre rummet och dörren rätt fram till sängen. Klagande, bräkande, skratt och gråt.

Doktorn var ute på Snokegöl. Han hade åter företagit en undersökning av Stellas sjuka ben. Med stor tillfredsställelse konstaterade han en förbättring, som nästan kunde betraktas som ett underverk.

Endast ett par månader voro gångna, och Stella kunde redan om ett par dagar få lämna sängen. Benet hade genom sträckning återfått sin normala längd, och med försiktighet kunde Stella åter få stödja på det.

"Präktig tös", riktigt duktig liten tös, som härdat ut med tyngden på benet både natt och dag och som ständigt yrkat på ännu större tyngd för att "snart ha det giort". Nå, nå, det var också en fysik, som hette duga, nerver och muskler som finaste härdade stål. Jo jag tackar jag!"

Farbror Walther hade under sina besök vunnit Stellas förtroende och vänskap. Regina satt med sitt arbete i rummet, kom och gick. Farbror Walther talade om lustiga, helst djurhistorier. Han kunde ta någon av de små valparna under "armarna", hålla upp lilla svansen och låta den lilla trollungen dansa på bordet till danslåten: "Spring liten piga, dansa liten dräng", som farbror sjöng med sin vackra, klara stämma.

Men i dag, den "sista gången" doktorn var på sjukbesök, ville han dröja och sjunga riktigt till pianot. Han hade kommit strax efter middagen. Det var kallt, och Fia fick tillsägelse att sätta in en brasa uppe i salen, som fortfarande utgjorde Reginas atelier, d. v. s. hyste hennes

staffli och färglåda samt flygeln, men för övrigt var tom och ödslig.

Reginas hela anlete lyste av den lycka, barnets så snara vederfående beredde henne. Hon hade icke sjungit en ton av sin gamla rikhaltiga samling, sedan hon lämnat sitt förra hem. Men i dag skulle hon kunna sjunga, det kände hon.

Stella låg därnere och lyssnade till toner, som ljödo så underliga i hennes öron. Det var, som om han, farbrodern, hade talat till mamma i sången, som om han varit sorgsen och bett om hjälp och tröst, sådan mamma brukade kunna giva och farbror Walther nog förtjänade att få, ty han var ju så snäll.

Men — men! Stellas ögonbryn sammandrogos. Han fick ändå inte sjunga så där! Nu sjöng ju också mamma, som inte hade sjungit sedan hon kom hemifrån. Stella hörde orden, pianot fanns ju alldeles ovanför den plats, där hennes säng stod: "Ack såge jag på nattlig hed i stormen dig, jag vore vid din sida strax att skydda dig."

Stella kände så väl igen mammas klara, mjuka röst, som så tydligt uttalade orden. Hör nu: "Du vore dock det skönaste i kronans prakt."

Stella härdade ej ut längre. Hennes mörka ögon flammade, och kinderna glödde högröda. Hon ringde häftigt i den lilla klockan, som stod bredvid henne.

Fia, Mia, modern kommo störtande från olika håll. Flickorna, som förstodo att de voro obehövliga, försvunno.

Stella slog armarna om moderns hals och brast ut i lidelsefull gråt.

"Älskade, mitt barn, vad är det?"

"Mamma får inte sjunga så där till farbror", snyftade Stella, "farbror kan ta bort mamma som en herre gjorde med en fru, när vi bodde därhemma, och frun hade en liten flicka, och den for hon ifrån, och hon blev ensam."

"Men, min älskling, vad är det där för historier? Jag tror du har legat och drömt, jag, ty aldrig har väl du hört något i den vägen?"

"Jo, säger jag! Vi sutto där vid runda bordet en kväll, och herrarna voro inne, och pappa läste tidningen, och där stod det. Hon kunde sjunga så vackert, den frun som for, sjunga för alla mäniskor på teatern och var vacker och söt, och jag blev så rädd då, att mamma skulle kunna fara ifrån mig, och jag har glömt bort det ända till nu, för att mamma och farbror sjunga bägge två, som om ni bara tyckte mest om varandra. Mamma måste tycka mer om mig för att jag tycker mest om mamma, bara om mamma på hela jorden. Och mamma ser ut så där rysligt vacker och röd, som när mamma var glad därhemma."

"Glad! Skulle jag inte vara glad när jag åter får ha dig uppe och ute med mig, vart jag går? Jag är så lycklig, Stella. Jag tycker, att du också skulle vara så glad och tacksam."

"Men varför sjöng aldrig mamma med pappa?"

"Därför att pappas och min röst inte passade tillhopa."

"Visste mamma det, när bröllopet var?"

"Ja, det visste jag. Inte må du tro, att rösterna behöva passa tillsammans, när man gifter sig."

"Ja, men mamma och pappa passa inte heller."

"Så får jag inte sjunga då för dig?"

Regina låg på knä bredvid Stellas säng, het, otålig, skälvande, i skiftande förnimmelser. Bittra känslor rörde sig inom henne, där hon låg med ansiktet vänt från barnet, som mödosamt försökte att resa sig för att få moderns anlete i sikte. Det skar Regina i hjärtat, när hon hörde, hur snöret, som höll tyngden fast vid det stackars benet, rasslade igenom hålet, när Stella rörde sig. Hennes sinne kom i uppror. Plåga, sorg, ångest, aldrig annat för henne. Nu till, att stå till ansvar för sitt eget barn. Löjligt, orättvist dessutom. Det var första och enda gången hon av egen håg sjöng så till pianot. Annars hade hon nog sjungit med nöd och sorg i hjärtat, när det hade gällt att glädja och trösta barnet.

Hon reste sig häftigt, strök med båda händerna det vågiga, glänsande håret åt sidan, ordnade kudden åt Stella.

Barnet kände väl, att det ej blev gjort, som mamma brukade göra det.

"Det är ej snällt av dig, Stella, att inte unna mamma någon liten glädje. Jag tar väl ingenting ifrån dig för att jag sjunger de vanligaste duetter med farbror. Vem som helst sjunger dem för övrigt. Men du har allt blivit lite bortskämd du nu med mamma till hands varje minut. Om en fru vid teatern, jag kommer nu mycket väl ihåg vem det var, behagar rymma sin väg, så behöver du väl inte därför göra din mamma likställd med henne och, sådana dumheter, ens tala om något så vansinnigt som att jag skulle fara ifrån dig. Det är styggt av dig att ha sådana tankar om mig. Nu blir jag också för din skull ohövlig värdinna. Se så, i kväll skall jag läsa "Fula ankungen" för dig eller "Dukke Beate" eller vad du vill. Tänk på det, att du får komma ut och åka i nästa vecka. Jag skall skicka in Mia med jordgubbar och grädde till dig, du lilla dumsnut, som borde få en ruskning i stället för kyssen här."

Regina kysste barnets kind i stället för de motsträviga läppar, som otåligt vändes undan henne.

Sårad och retad på samma gång, lämnade Regina rummet. Stellas tysta, anklagande, betydelsefulla blick förföljde henne, fastän hon med knutna händer och halvhöga skrämmande ord ville jaga den ifrån sig.

Walther stod vid fönstret och stirrade ut, när hon kom in i rummet.

"Jag står och tänker på dig, Regina", sade Walter. Hans röst hade ett så vekt, varmt tonfall. "Så förfärligt ensam du måtte känna dig här med både natur och folk och yttre förhållanden, så olika emot vad du var van vid under förra tider."

Han såg skarpt och uppmärksamt på henne, där hon skygg och tveksam, helt olika mot vad hon var för en stund sedan, stannade vid dörren på långt avstånd ifrån honom.

"Den här utsikten över stenröset och de där hemska

pilträden är stygg rent av." Han hade åter vänt sig mot fönstret.

"Ja, helst som det sägs att ett ohyggligt mord blivit begånget just där."

"Där? Var då?"

Hon gick närmare, kom, som han beräknat, ända intill honom.

Skymningen började sänka sig. Linjerna i hennes anlete blevo utplånade. Den sköna, klara ansiktsfärgen, förhöjd efter samtalet därnere, strålglansen i blicken, som tänts upp vid den ovana hänförda känslostämningen i duetten, de voro i denna stund ungdomens. Den glidande mjuka gången var den förra Reginas. Det blev honom med ens som om tiden stått stilla, som om tolv, femton år varit helt utplånade. De tankar och känslor, som hon då i ungdomen ingav honom, flammade åter upp, deltagande, sympati, kärlek, lidelse tändes och glödde inom honom, ville våldsamt bryta sig fram. Han hade henne nu alldeles invid sig, upprörd, skälvande, livsvarm. Han räckte ut sin hand emot henne.

"När du kommer emot mig så här, så är du åter för mig "serafen" på Högvidsholm. Minns du, att du gick under den benämningen?"

Regina log trött och sorgset.

"Vingarna buro mig icke mycket högt."

"Du menar det parti, du gjorde?"

Hon ryckte till. "Jag har inte beklagat mig, fick det, som jag ville ha det."

"Regina! Det är en tanke, som har följt mig och brunnit som eld inom mig dessa gångna år, och nu, när vi första gången sedan den kvällen på Högvidsholm äro ensamma, ville jag av din egen mun få höra, vad jag både fruktar och längtar att få visshet om."

Regina vände sig hastigt ifrån honom. Han hann dock uppfatta den brännande rodnad, som flög upp till hennes ansikte, den upprörda, hastiga andhämtningen. Hon gick och ställde sig att se ut genom det andra fönstret.

"Vad är det du så gärna vill veta?" frågade hon knappast hörbart.

"Det vet du, Regina."

"Ja, men jag behöver icke svara på det, och jag vill icke säga det nu."

"Men jag vill, och jag måste få höra det — nu!" Han gick hastigt med bestämd hållning emot henne. "Var det mig du älskade, när du då talade om det oupphinneliga? Säg, tala, Regina!"

Walther tog häftigt hennes ena motsträviga hand och drog henne nästan brutalt in emot sig. Hon lösgjorde sig med dödslugn beslutsamhet, stod hög och oåtkomlig framför honom.

"Det 'oupphinneliga' når man aldrig, det hörs ju på själva ordet. Man skall vara mycket ung för att kunna använda ett så absurt uttryck."

"Men jag vill veta, om det var mig du menade då."

"Det var du, och det var icke du. Tror du, att den man, en svärmisk, om världen okunnig flicka i ungdomen, älskar, är den hon tror honom vara? Han är en drömbild. Jag har hört teosoferna äga makt att efter deras önskan ur jordematerien skapa levande föremål, sådana som de tänka sig dem. Så ock med den unga flickan, som gjort den stora kärleken till en kult. Ur det för andra tomma intet skapar hon sig en levande bild, som liknar den drömbild, åt vilken hon redan länge i sitt hjärta haft uppfört ett altare med påskrift: åt den okände guden. Om nu denna förverkligade drömbild utgjordes av dig eller någon annan, vad mer!"

"Det var därför du med sådan lätthet gav tillträde åt en annan manlig gud, vem som helst."

Regina vände sig fullt emot honom, medan en mörk rodnad färgade hennes ansikte.

"Nej, du tar grymt, orättfärdigt miste. När gazellen blivit sårad och inte längre når den friska, rena källan, som var dess livs dryck, så irrar den dödstrött omkring, stackars gazell, den tar likgiltigt vad som bjudes den av

svalka och dryck. Den äger ej kraft att fly och rädda sig, ty den har mistat livshoppet!

"Regina, det var mig du älskade. O Gud, det är hårt, så som jag älskade dig, så stark och helig som min känsla då var. Men du stod så högt över mig, tyckte jag då. En pojke ansåg jag mig vara, underlägsen dig i alla hänseenden, du, gudinnan. Om jag hade vågat!"

"Ja ser du", sade hon lågt och fäste sin blick fast och sorgset på honom, "du vågade inte. Men den gången skövlades mitt liv. Du vet icke", fortfor hon efter ett egendomligt, fint leende, "att jag nu äger en skyddsängel vid min sida, en som är mitt stöd och hjälp i all ångest och oro, och man bedrövar icke sådana, om det också sker på bekostnad av vad man själv ville betrakta som sin lycka."

"Regina, är det sant vad du säger? Skulle allt mitt lidande, min egen kamp — som jag känt mig stolt över — skulle den varit till blott i mitt sinne — varit till för att skövla din lycka?" Han stönade av smärta. "Vill du icke ens räcka ut din hand för att möta min?"

Hon tvekade ett ögonblick, bedövad av den sinnesrörelse, som trots de behärskade orden betvingade henne. Hon såg hans mörka, flammande ögon, vilka hypnotiskt, hon förnam det så, lockade och fängslade. Hastigt drog hon tillbaka den hand hon redan hade till hälften utsträckt emot honom.

"Walther, min vän, jag måste gå nu. I minnenas lustgårdar finnas så många irrgångar. Då man är trött och jäktad och ensam som jag, så kan man så lätt gå vilse."

Han gav till ett skratt — hårt och bittert.

"Nå, det var då att iakttaga riktig sipp gammaljungfruförsiktighet. Tänk, vilken profanation detta att möta handen på en ungdomsvän! Vi våga väl då ej heller mera tillsammans tråda de farliga gångarna i sångens och musikens värld, där, som jag tyckte det nyss, vi båda ha hemortsrätt och borde veta att undgå irrgångarna."

"Ja, men med självbedrägeriets bindel för ögonen kunna vi råka in på dem ändå."

"Jag ämnar icke avstå från umgänget med dig. Vi kunna väl vara vänner?"

"Men om vi ej kunna det, om vi ej känna den makt, som snärjer och binder, är det då ej bättre att hålla oss utanför ett kanske farligt område? Walther, jag har sett så mycken sorg, så många nederlag på det område jag nu syftar på, ädla, stora personligheter, mig överlägsna i många hänseenden, och dock ha de dukat under för frestelser. Och hur skulle jag då kunna vara starkare än dessa? Och nu, Walther — nu vill jag ej bliva en lekboll för dina själsliga nycker, för ditt sinnes sjukliga hypokondri. Jag har lidit nog. Och har man då som jag, en trygg tillflyktsort, så gör man bäst att fly till den, om man också får sakna svalkan och lyckan av att vandra i sångens och minnenas tempel. Kommer du med mig ned till min tillflyktsort?"

Regina stod stilla ett ögonblick, tungsint och allvarsamt betraktande honom, som kämpade med våldsamt sinnesuppror, harm, vrede, ömhet, självanklagan, medlidande. Så vände han sin mörka blick ifrån henne. Hon gick tillbaka genom rummet med hjärtat bultande av fruktan och längtan, att han skulle följa henne. Hu, så ödsligt det var i den grå skymningen med den grå höstdimman tätt inpå fönstren och den gråa övergivenhetskänslan i hjärtat, ty hennes fruktan visade sig vara grundlös. Om hon bara hade vågat, kunnat insöva sig i säkerhet, kunnat tro, att hon var starkare, bättre än alla andra, rustad i striden mot det egna hjärtat, mot kravet på personlig lycka! Huru ljuvligt lockande skulle det ej vara att, som de redan gjort begynnelse med, bara fördjupa sig i minnen, verkliga eller inbillade, ty för den älskande är minnet som drömmen, med sina tusen växlande bilder.

Regina dröjde, tvekade, hon längtade att åter en gång, en enda, få såsom nyss, innan Stella kallade på henne, överlämna sig åt sångens och känslornas berusning. Ett ögonblick — så skyndade hon fram till pianot med den hotande hasten hos den, som ämnar nedergöra en fiende.

När locket till flygeln skrällande slog igen, vände Walther sig om därborta vid fönstret, där han fortfarande stod.

"Ha, ha, ha, lilla Regina, så du ritar spöken på väggen! Men jag förstår, du är klen och nervös, stackars vän, och det är ju inte underligt, nej, sannerligen för Gud om det så är, så ensam som du varit här."

Han närmade sig henne utan överdriven brådska. Ack, om uttrycket i hans ansikte, i de passionerat lågande ögonen hade bättre överensstämt med de välvilligt deltagande orden, hur tryggt, hur härligt att få för en stund söka hamn i hans, den ännu älskades, armar! Men den blicken talade ett språk som hon måste frukta. Med ögonen svarta av ångest och armarna avvärjande sträckta ut mot honom lämnade Regina rummet och flydde besinningslöst utför trapporna. Blek och flämtande nådde hon rummet, där Stella låg, barnet, för vars skull hon så brått och våldsamt slitit bandet, vävt av trådar, som hörde samman med ungdom och eget pulserande liv.

Stella låg stilla i bädden utan att vända sina ögon emot modern. Hon låg och stirrade i den grå skymningen. Valparna kravlade gnällande omkring på golvet, och fatet med jordgubbar stod orört.

Reginas förut upprivna sinnesstämning förlorade med ens helt och hållet jämvikten. Det var ju som att ränna huvudet i en fast stängande mur, vart hon vände sig. Vrede, förakt, kanske medömkansfullt åtlöje följde henne från honom, som hon så hänsynslöst lämnat. Och nu barnet, som i hård tystnad uttryckte de orättvisa, plågande misstankar, vilka därtill skulle vålla en återgång i det knappt hävda onda. Regina såg nog de heta feberglödande fläckarna på Stellas bleka kinder, iakttog de skälvande näsvingarna, det flämtande bröstet.

En förtvivlad leda, en hejdlös, kväljande ångest överkom henne. Hon greps av vrede mot barnet. Stella gjorde henne orätt, hon var självisk och svartsjuk.

Regina var utom sig. Hon förmådde ej gå fram till

Stella, för att, som tusen gånger förut under gemensam sorg och sinnesrörelse, smeka henne, leka bort mörker och misstämning. Barnets obarmhärtiga tystnad isade moderns hjärta.

Regina knöt sina händer. Hon gick fram och tillbaka i rummet under korta, konvulsiviska snyftningar utan att få tårarnas lindring.

"Mamma då, vad är det? Hur är det med mamma?" Stellas röst ljöd mera knotande otålig än deltagande.

Regina stod stilla vid fönstret, ur stånd att betvinga sitt sinnesuppror.

Stella blev förfärande uppskrämd. Hon satte sig mödosamt upp i bädden.

O, det rasslet av snöret, som kvarhöll tyngden vid benet! Regina slog händerna för öronen, för ögonen.

"Mamma, varför kommer inte mamma hit? Jag vill få kyssa mamma, älsklingen. Tyck om honom och sjung med honom, så mycket mamma vill. Jag har varit så otäck, riktigt Hytta Beja, men nu är jag Eja Heja. Det är så synd om mamma, och jag tycker så, *så*, förfärligt om mamma."

Regina låg på knä vid bädden. Varma tårar sköljde bort vrede och sorg. Barnets blick mötte åter hennes i kärlek och samförstånd. Det var barnets kärlek hon icke kunde undvara. Vad mer, om hon för dess skull gick miste om den andra!

"Så dumma vi kunna vara både du och jag, Stella, och så ta vid oss för ingenting."

"Men är mamma riktigt, riktigt glad igen? Vet mamma, att nyss var jag så otäck, så att jag rent av hade lust att slita av mig benet för att mamma skulle bli ledsen för min skull, så där förtvivlad, och kyssa och smeka mig. Jag hörde, hur mamma gick till honom och hur han gick till mamma och ni stodo bredvid varandra och mumlade och pratade."

"Åh, Stella, och en sådan förtvivlad sorg skulle du kunna göra mig på bara tomma, dumma misstankar?"

"Nej, nu kan jag icke göra det, men det kom upp som svart i mig här i bröstet, som det gör, när det är något rysligt på färde, men det gick bort igen, bara jag fick höra att mamma var så där ledsen. Nu tycker jag, att det skulle kännas så skönt i mitt bröst igen, om mamma och farbror ville sjunga däruppe och prata så länge som helst, för jag vet ju, att mamma är så, gräsligt så, *så* snäll emot mig. *Är* mamma glad?"

"Ja, älskling, jag är mycket glad, ty jag tror, att vi ha goda änglar, både du och jag, som hjälpa oss tillrätta i tid, innan vi hinna dumma oss."

"Ja, precis så var det. När jag just tänkte dra till och rycka benet ur stödet, så kom det liksom något, som riktigt höll mig ifrån det, jag tror, att det var den där vita ängeln, mamma vet. Stackars farbror, är han ensam däruppe nu?"

Stella hann knappast tala ut meningen, förrän Walther stod inne i rummet. Han såg forskande på mor och barn, fick med ens situationen klar för sig. Hans hjärta veknade plötsligt. Vad de två voro för varandra, blev honom tydligt på samma gång som en känsla snarlik blygsel grep honom, då han måste medgiva för sig själv, hur grund, hur föga upphöjd den känsla var, som vid åsynen av ungdomsvännen hos honom kallats till liv.

Han kunde ej tillerkänna sig någon "trohet mot minnet", som han så vackert ordat om. Regina, som han en gång dyrkat med den unge ofördärvade mannens hela svärmeri, hade ej under alla dessa år upptagit hans tankar, ehuru, det måste han medgiva, hon nu åter fängslade honom så som i forna dagar, hon som förr tjusat honom. År och livets hårda allvar hade ej stort förändrat hennes väsen och sinnesbeskaffenhet. Han anställde en liten blixtsnabb jämförelse mellan dem bägge och de verkningar, ett även för honom hårt, skiftande liv medfört. Jämförelsen utföll så litet till hans egen fördel, att han ej förmådde uthärda med den.

"Så tyst farbror Walther är, kom hit och sätt sig bred-

vid mamma", sade Stella. Walthers tungsinta uppsyn väckte hennes medkänsla, hennes lilla sjuka samvete gjorde sig också påmint.

Walther gick fram och satte sig på andra sidan om den lilla sängen.

Regina bibehöll fortfarande sin plats på den lilla låga stolen vid sängens andra sida.

Stella tog Walthers ena hand, så moderns och lade de båda händerna tillsammans.

"Så där, goda vänner få ni vara, och här kommer min bleknos till hand också, så bli vi tre. Har farbror inga barn alls?" frågade hon deltagande.

Walther blev röd.

"Fråga först, om farbror har någon fru", skyndade Regina att infalla. Hon förstod med ens, att ämnet var ömtåligt.

"Ja det förstås, det vet jag väl, att inte en herre har några barn, som inte har någon mamma."

"Kanske du vill bli min lilla fru, när du blir stor?"

Stella såg allvarligt och forskande på honom.

"Ja kanske — nej, det tror jag inte ändå, se farbror har inte blå ögon, och så vill jag, att min man skall ha hår, det är så vackert, när det är alldeles fint och vågigt som en gloria. Stig, han såg ut så, minns jag", tillade hon med ett tankfullt, drömmande tonfall. "Och så vill jag att hans ögon skola lysa som stjärnor — nej, som en sol."

"En korg! Aj, aj, är det tacken för att jag botat ditt ben?"

"Åh, jag vet inte, vad farbror borde få av mig bara för att det var så snällt av farbror att göra mig bra. Det är också det, att mamma rår om mig. Farbror kan få en liten valp, han kan springa nu och han förstår sig inte på att sörja och sånt där, som fruarna göra, som ha en man."

Det var Reginas tur att skifta färg. Trots den fördjupade skymningen märkte Walther det.

Dörren öppnades i detsamma, och Mia kom in, bärande en lampa i jämnhöjd med ansiktet, vars ljusa, friska ung-

domsfägring klart framträdde. Regina iakttog med hemlig harm och förödmjukelse den mötande, beundrande blick, som mannen, vilken nyss varit färdig att draga henne inom sin fängslande sfär, nu ägnade den täcka flickuppenbarelsen.

Hon böjde sig ned och kysste barnet, "skyddsängeln", innerligt, nästan högtidligt.

Det var strax på nyåret, som löjtnanten åter blev synlig på Snokegöl. Han hade oro i sig, kom och for. Det var fråga om att bli av med egendomen, och han förde dit spekulanter från alla håll och kanter.

Små middagar med en uppjagad, munter stämning, bullrande virapartier, där "buden" interfolierades med framhållande av egendomens företräden, blevo de enda resultaten av alla förtvivlade försök.

Löjtnanten, Snokegölspatronen, skämtade ej längre med folk och underhavande. Hans bland forna vänner och bekanta välkända muntra lynne tycktes ej mera vara detsamma. Han visade sig inom hemmets område fordrande och ojämn även emot folket, ena gången den mäktige, obeveklige husbonden, en annan gång en oviss, tveksam stackare, som obeslutsam ej vågade blanda sig uti något av egendomens skötsel.

Lina från kvarnen blev nästan skrämd från vettet den gång hon stod i köket för att be om en flisa av den store bockens horn. Se, det var så, att när Lina "gick med" den sista lilla däkan, så blev hon skrämd av bocken så pass att hon inte "bega" att "hoja" (skrika) förr än hon kom hem till sitt, och nu "bega" heller aldrig barnet att skrika varken natt eller dag. Lina skulle nu ta en flisa av hornet, koka den i mjölk och ge den lilla, som därigenom nog skulle få ro i kroppen och bli "välvuxen", hon så väl som de andra barnen.

Hon hade väl ärnat språka om mer, Lina. Kaffekitteln

hade ju kommit över elden, och både Mia och Stella voro i köket och hörde på med "spännande öron".

Men då kom han farande, patron, och körde i väg henne, värre än om hon, "gifta hustrun", varit ett skarn från skogen. Lina skulle väl inte ha vågat sig upp till gården igen, om det så gällt livet. Hon tordes inte att visa sig morsk, hon, mot husbonden, som rättaren åter begynte göra, nu sen frun inte längre ordnade och styrde.

Gårdens folk aktade sig väl för att visa sig, då rättaren både ena och andra gången uppträdde hotande mot husbonden, ty de ville inte utsätta sig för att behöva vittna mot rättaren.

Nu, just i kvällningen, fick Kristian smita undan och gömma sig. Patronen kom ut ifrån boden, där mjölken stod i cylindrarna i karet, som varje kväll skulle vara fyllt med is för mjölkens avkylning. Han fick se cylindrarna svänga lösa i det ljumma, grumliga vattnet. Rättaren hade glömt att taga upp is ur ishögen, eller hade han, när han kom från staden med gödsellasset, varit drucken och ej brytt sig om det.

Löjtnanten blev ursinnig och röt åt Manda att ge sig i väg och säga åt "drummeln" att hämta upp is.

Jo det skulle man tro, att han skulle bry sig om, så här dags på kvällen, men för det, så nog kunde hon gå.

Manda kom åter med beskedet, att rättaren förr skulle tända eld på gården, än att han ämnade omaka sig med den lea isen. Han hade haft nog med den s—ns dyngkörningen.

Manda skrädde inte på orden, hon, mer än rättaren gjort det.

"Förbaskat pack", mumlade löjtnanten, "vete tusan, hur man skall göra med mjölken."

"Hå, det går väl lika bra, som det gjort, när vi inte hade så styv herre hemma", skrattade Manda, just som hon med en skräll slog igen dörren och sprang utför trappan. Hon hade sett, hur husbonden rusat upp från stolen med ögon, som gnistrade av harm.

Regina och Stella, som nu var fullt återställd i benet, kommo hem från ett besök hos mor Botild i stenstugan. De sågo genast, att ingen is kommit i karet och hörde, att rättaren gått och lagt sig utan att bry sig om hela saken.

Stella såg, hur modern rätade upp sig, hur hon bleknade och liksom flämtade efter luft. Fia och Manda kommo med den nymjölkade mjölken.

"Fia, säg åt rättaren, att jag väntar på isen!"

Fia spärrade upp ögonen under fåfänga försök att komma med en invändning. Husmodern såg ej åt henne, syntes ta som en given sak, att hon redan begivit sig av. Mandas hånfulla, frustande skratt bragte Fia iväg.

Hon kom tillbaka.

"Jag vet inte, hur han gör. Men för Guds skyll, frun, håll sig undan", sade Fia med hela anletet förvridet av sinnesrörelse.

"Töm vattnet ur karet, Fia. Kommer du, Stella?"

Utan ett ord till svar, med en fast blick på modern, tog Stella hennes hand. De gingo ut tillsammans. Det var skumt men en lätt virvlande snö hade börjat falla, som täckte den sura, svarta jorden och gjorde luften ljus. Bort emot ishögen gingo de den slingrande, hala stigen runt stenröset. Därborta syntes ishögens sågspånskägla höja sig.

"Hur skola vi göra, mamma? Han lyder inte, han är ju inte här?"

"Då tar jag upp isen med mina egna händer."

Hon hann knappt tala ut, förrän rättaren visade sig. Han kom rusande emot dem, sprungen nästan direkt ur sängen i skjorta och byxor, med det stripiga håret stående ut om huvudet. Den tunga, vassa skyffeln, med vilken han brukade hacka upp isen, höll han upp över huvudet, beredd att slå till den första av de två, som han kom åt.

"Sådana dumheter, rättare!"

Han släppte spaden, som om den blivit slagen ur hans hand. Det var ej de betydelselösa orden från matmodern, som kom honom att göra det, ej det fasans skrik, som

nådde honom från Fia, vilken kom störtande. Det var den första betvingande, orädda blicken, vilken, lik en klar flamma från en honom främmande värld, band hans råa vilja och lamslog hans handlingskraft.

"Rättaren vet ju, att vi skola ha is och vill väl inte, att vi skola få skämmas för mjölken i morgon i staden. Tag kålfatet fullt, ty vi ha tömt karet."

Han gav till en hiskelig svordom, böjde sig ned efter spaden. Men de hade redan vänt om, de två, i sina vita pälsar gledo de undan i snöfallet, som om de inte hört jorden till.

Rättaren stod lutad med spaden i handen, han stirrade efter dem med blodsprängd, ursinnig blick. Då han ej längre såg dem, gav han till ett stönande mitt emellan kvalfull suck och ilsket rytande. Så lomade han av nedåt ishögen, men såg sig skamsen tillbaka, ty naturligtvis skämdes han för att han ämnade lyda sin matmoder och göra sin plikt som tjänare. Naturligtvis skulle han komma att lida men av detta hos kamrater och utomstående, men han rådde inte att stå emot.

"Han såg mammas ängel, därför slog han inte ihjäl oss", sade Stella högtidligt, när de åter voro inne.

De stego upp från bordet. Iwan lade armen om hustruns liv.

"Vet du, jag börjar tröttna på denna egendoms skötsel. De äro riktiga rackare här, hela sällskapet. Efter tre år och min kloka ledning äro de sämre nu och inte bättre än när jag tillträdde egendomen."

"Men du känner dem icke. Du är ju så mycket borta."

"Ja, det skall Gud veta, att jag har annat att göra än att sitta hemma i lugnet. Får jag bara sälja den här hålan, så kommer jag att ägna mig åt en affär, som med ens skall göra oss ekonomiskt oberoende, en genialisk idé, och den är min."

Regina suckade. Hon var så trött på hans "genialiska idéer". Som vanligt sårades han av hennes likgiltighet.

"Vi ha mycket, mycket att göra här ännu. Om vi bara

kunde komma ut med inbetalningen och få ro för de gruvliga ekonomiska bekymren, så skulle vi kunna gagna folket. Vet du, Iwan, jag har tänkt att vi böra ställa till en auktion här på en del vackra och överflödiga saker, som vi ännu ha kvar. Mia har skrivit rent en förteckning, och det blir bestämt rätt bra med pengar."

"Jag skall tänka på saken, och om jag anser skäl att genomföra den, själv sätta upp en lista på det vi kunna undvara, sådant förstår inte du dig på, det kan man ju heller inte begära."

"Mamma! *Förstår* inte mamma?"

Regina gav barnet ett varnande ögonkast. Hon lösgjorde sig, som hon trodde, ömt och varsamt från mannens smekande, kvävande grepp och tog plats på en stol vid fönstret.

"Här har varit en herre helt nyligen, som köper upp alla de stora asparna i djurhagen och betalar kontant. Jag svarade på en annons från en tändsticksfabrik. Rättaren säger, att potatisen är slut, och så ha vi ingen utsädeshavre och mycket annat behövs också, så att jag är riktigt glad över aspaffären."

Iwan stannade framför sin hustru, förstenad av namnlös häpnad och harm. Vredens mörka rodnad steg långsamt upp i hans numera allt för feta, slappa ansikte.

"Vad? Vad? Vad vill nu detta säga? Du, min egen hustru, lagvigd inför Gud, du talar om auktion, du gör upp virkesleveranser, och inte nog med det, du befaller över mitt folk, när jag sett att det inte tjänar till något att bråka med dem. Närvarande eller frånvarande, är jag husets herre och husbonde, kom ihåg det!" Han lyfte en stol och stötte den så hårt i golvet, att ett par av dess ben med ett brak krossades. "Stå inte där och stirra, unge! Jag vet vad jag gör. Det är jag, som säljer och köper. Mig och hushållet är det som du, Regina, skall ägna dina tankar och omsorger, det vore minsann ej för tidigt, ty du är kall som is, såsom jag krusat och fjäskat för dig."

"*Pappa*", utan att med sin blick lämna fadern gick Stella ända intill honom.

"Undan, unge, tag dig inga later emot din far."

"Kom, Stella, pappa är sjuk, sjuk av sorg och de bekymmer, som vi alla kommit in uti."

Eli Kittan kom haltande upp emot gården med brådskande steg. Som vanligt såg hon sig skyggt omkring, som om hon varit ute i orätta ärenden. Det kan väl också vara fråga om, huru därmed i själva verket förhöll sig.

Ehuru rättvisan aldrig fått något egentligt "tag" i henne, hade Eli Kittan ändå en ständigt jagande förnimmelse av att den lurade i hennes närhet. Väl under tak, kände hon sig mera trygg, då de bundsförvanter, hon där förvärvade, skulle av eget intresse veta att skydda även henne.

Eli Kittan kunde spå och var i den konsten flitigt anlitad. Hon kunde skaffa tillrätta stulet gods och hade efter Grusa Cissans hemska slut en stor kundkrets på även det området. Hennes egentliga och mest inbringande yrke var dock att "ställa ihop" folk. Hon skröt över, att hon "väl hatt ihop mönna hundrade par". Eli Kittan gick emellan socknarna nästan över hela landskapet. Hon vädrade upp "möjligheter" på långt håll, lade ut korten och lurade sig till någon liten ömtålig punkt i förhållandet mellan de unga älskande eller unga makar, och med en skicklighet utan like gjorde hon sina iakttagelser fruktbärande för sitt eget geschäft. Hon löste och band samman, en och annan gång, det måste man medgiva, till verklig fördel för vederbörande.

I dag hade hon många uppdrag till Snokegölsgården, där hon ej varit på ett år. Hon hade då inte behövt komma inom dörrarna, förrän hon förmärkt, att det fanns mycket där för henne att utföra. Eli Kittan hade mer än ett "bud" i beredskap för själva husmodern på gården med den "uschlia" mannen hon hade, men nu vid själva målet fann hon intet tillfälle att komma fram med de goda förslagen

för en så "granner, onger fru". Hon fick fatt i Kristian, utav vilken Kittan skulle ha tio kronor och ett fullgott får, ifall hon hade passerligt gifte åt honom.

Jo, nog hade hon sådant, en däka som hette duga. Utifrån öarna var hon, och Kristian kunde få se henne nästa dag, då hon skulle komma in till stan med sillabåt. Däkan var grann nog, fastän hon såg i kors med ögonen, tvåhundra kronor hade hon i banken och blåmålat skåp och kläder som en redig hemmadotter, så tie kroner var allt för lite betalt, om det inte varit för korsögonen. Kristian, den fattige drängen, kunde just ta till tacka med henne ändå.

Men Kristian hade blivit som förgjord, han. Kittan såg nog, hur det hängde ihop, och det med ens som hon fick ögonen på Mia, trind, röd och vit, med gropar i kinderna och tändande bruna ögon just en sådan som kunde sätta manfolkens hjärtan i brand. Eli Kittan vart arg på Kristian, som åbäkade sig och inte stod vid sitt ord, men glad, när hon såg, att han inte kommit långt med Mia ännu. Hon hade stora bud från staden och skulle nu inte behöva gå längre med dem än hit till gården. Kristian skulle inte få mycket för att han hade begynt att spara ihop av lönen och slutat upp med att supa. Han, som på sista tiden gått i fina köpstakläder om söndagarna, vad hade han för det nu och för att han köpt dragspel och sjungit sorgeliga låtar för den fina, väna, som varit lika högt i hans sinne antingen hon gäckats eller lett.

Eli Kittan hade fått tag i Mia, hade henne ensam för sig inne i handkammaren, där det svarta nybakade brödet låg hoptravat i rader på hyllorna med en lukt, som vann övertaget emot både rökta skinkor och gammal ost. Mia stod framme vid hårduksfönstret och skar skorpor till torkning. Nätt och trevlig såg hon ut med det rödrandiga stökförklädet och den lilla vita duken på huvudet. Snabbt och vant skötte hon sitt arbete, medan hon med nedslagna ögon lyssnade till Kittans förespeglingar.

"Si hundra riksdaler om året si, och få det som herr-

skap! Pengar har han så många som potäter i höstopptagningen och så fina rum som kungen själver, och så grannt, ungt manfolk, så skicklig te å doktorera, och piga, som får dras me grovgörat. Inte behöver en så granner och rasker mamsell gå här och slita ut sin ungdom för ingenting. Hi, om jag hade varit onger och hörker, för lustigt och lätt liv jag skulle ha levat, jag halte Maja, som ingenting roligt haft i livet."

Hon talade och talade. De svarta ögonen lyste nästan hemskt i det rynkiga pergamentsgula anletet, ej ett ögonblick upphörde hon att fixera den unga flickan, vars frågor och invändningar blevo allt svagare och svagare.

Plötsligt slängde Mia kniven ifrån sig. Det var, då hon fick höra namnet på den Kittan bjöd ut. Mia såg nu upp på Kittan med en så vild, beslutsam blick, att häxan, förhärdad som hon var, hajade till.

"Pengar ska ni få sen. Säg till honom, att jag kommer i vårflyttningen! Jag är ingen tack skyldig dem här, jag har inte bett om livet av honom och inte om nådesmulorna hos henne här heller."

Regina satt uppe i vardagsrummet och sydde små förkläden av billigt svart tyg. Lilla Adolfine, hustru till en av stalldrängarna, hade helt plötsligt dött i barnsäng och lämnat en hel skara småttingar efter sig, vilka nu under första tiden hade hem uppe i gården, där Stella i den stora pigkammaren med tillhjälp av Fia höll de bångstyrigaste av dem i tukt och Herrans förmaning eller visade sig outsägligt god och frikostlig på smörgåsar och småbröd emot de av dem, som yttrade sorg efter modern.

Det var en så tung dag tidigt på våren. Det låg en viss dyster tyngd i själva naturen, vilken liksom ej förmår slita sig lös ur en tryckande svårmodsstämning.

Reginas tårar föllo stora och klara en efter annan ner över arbetet. Den unga hustrun hade i själva dödsstunden visat henne en oväntad tillit och flera gånger under sjukdomen kallat henne till sig. Regina grät nu över de ensamma moderlösa barnen, över sin egen tröstlösa, ja, hopp-

lösa ställning med mannen, vars företag blevo allt mer och mer huvudlösa och vilkens sinnesvåldsamhet hindrade varje förtroligt samtal mellan makarna. Hon grät över Stella, som växte upp ännu så stolt och okuvad till sinnet utan möjlighet att kompromissa eller ge med sig en hårsmån, när det gällde att vidhålla eller beivra, vad hon ansåg vara rätt. Med ett sådant sinnelag skulle hon gå in i världen, fattig, beroende av andra. Åh, det var ej att uthärda med tanken därpå, på allt, som var så tungt och bittert.

Maskinen stod stilla. Hon lutade huvudet mot handen, satt så och stirrade ut i det dystra grå, över stenrös, nakna gamla pilar och den grågula raserade ishögen.

Regina vände sig förskräckt om. Mia kom så häftigt in i rummet, rakt in på henne med ett vilt, besynnerligt utseende. De bruna ögonen formligen gnistrade.

"Jag vill bara säga, att nu tänker jag flytta. Den tjugufjärde i vår far jag till staden."

Regina såg på flickan, som om hon trott, att hon förlorat förståndet.

"Ja-a, jag behöver inte gå här längre som en annan piga och ingenting få lära mig."

"Får du inte lära dig? Du är ju redan kunnig i alla möjliga husliga sysslor."

"Ja, som jag lärt mig själv, ja — pigsysslor förresten, när jag vet, att jag har rätt att få lära både franska och spelning och målning och allt annat fint, för att jag är löjtnantens dotter, jag såväl som Stella. Jag vet så väl, att jag är det, fast jag låtsas vara upptaget barn. Jag visste det, när jag var liten och kom till Högvidsholm, för mamma hade sagt alltihop för mig."

"Mia, Mia, barn lilla, sansa dig, du vet inte vad du säger. Du blir rädd, när du får se dig själv. Vänd dig om och se dig i spegeln."

"Jag struntar i alla speglar. Jag behövde inte komma på nåder, jag mer än de andra, oskylda stackare, som skulle ha samma rätt, men som fick stanna där de va'."

"Vad menar du, Mia?"

"Det är detsamma, det vet alla människor. De andra löjtnantens ungar, de ha vuxit upp fritt de. Men jag har gått här som en hund för Stella och, och — allihop, alla."

"Du har fått lära mer du än Stella, och jag har trott, att du har varit belåten. Så blind har jag varit, att jag inbillat mig, att du, trots den stelhet och ovänlighet du alltid visat mig, dock i botten om ej hållit av mig, dock förstått, att jag velat dig väl. Vad jag lärt Stella i språk och musik, har jag även velat lära dig, det vet du."

"Ja, men jag är äldre än Stella och skulle kunna mer än hon. Och hon får lära sig någonting jämt hon, både när hon är ute och inne och ser saker, som jag inte ser. När hon blir stor, så är jag säker på, att en prins vill ha henne — men jag är god nog åt drängar eller åt sådana, som ha bara usla tankar. Ingenting i världen är väl så svårt som att vara en faderlös i egen fars hus, som jag är. Nu vill jag inte ha det så längre — det får gå med mig, hur det vill."

Regina blev blek ända ut på läpparna, när hon fick så mycket sammanhang i flickans tal, att hon förstod, vem det var, hos vilken hon ämnade taga plats. Hon hade då haft rätt i sin första, rent av instinktiva känsla, som betog henne i den stund hon såg Walthers anletsuttryck, när han fick henne i sikte, den fraicha unga kvinnan.

Den blytunga dagen kunde sålunda ännu fördjupas i färgen, sjunka in i ytterligare mörker.

"Det är nog nu, Mia, lämna mig!"

Regina sjönk ihop med huvudet i händerna. "Iwan", mumlade hon tonlöst, "det är du, det är genom dig, som allt livets ve hopat sig över mig. Bunden, bunden är jag, ungdomens dagar äro gångna med ungdomsg'ädjen och hoppet. In i medelåldern skall jag nå, in i den tunga långa ålderdomen, men bojan skall jag bära alltid, alltid i evighet. O Gud, o Gud, finns det ingen hjälp?"

Hon låg tyst med slutna ögon och knäppta händer, ensam, mannen var som vanligt ute i bygden i affärer. Smygande steg drogo förbi därnere på gården i den skym-

mande kvällen. Man hade sport, att Kittan var kommen till gården. Gifta kvinnor, förbittrade i sinnet över de usla manfolken, som inte ville bege att supa och slåss, gingo upp för att söka botråd. Matronor och däkor, stadiga karlar och unga spolingar, som aktade att få höra, vad Kittan hade att "bju" dem, skygga och förväntningsfulla kommo de alla. Men nere i pigkammaren sjöng Fia och Stella för de små moderlösa, och hur det var, nådde ljuden upp till den ensamma, som bad.

Snokelgölskvinnfolken voro samlade till arbete uppe vid herrgården, en sorts fest tillika, då de skulle få verkställa det gemensamma arbetet, ullspånad och kardning i fina dagligrummet och dessutom bliva trakterade med både mat och kaffe och annat gott.

Framme vid kakelugnen, där elden brann sutto en tre, fyra kvinnor, vilka blandade samman tottar av svart och vit ull med det i bjärta färger lysande silkesrassel, som Regina och Stella under årens lopp repat upp av gammalt siden.

Gummorna pratade, kardorna raspade, krasch, krasch, och rockarna surrade. Linas röst hördes över alltsammans. Hon talade om hårresande saker från den tid, då hon tjänade som piga hos en "förfaseligt finer" patron i Småland.

Men alla historier dunstade bort till intet inför detta som hänt på Snokegöl. *Det hade spökat!*

Det var klockan innifrån sängkammaren och ut i köket som hade ringt och rent skrämt vettet av folket, som sutto där och hörde ljudet och visste att ingen var inne i rummen, ty de hade med egna vakna ögon sett herrskapet gå ut åt vägen. Klockan hade ringt var torsdagsafton vid samma tid. Och att det hade något att betyda var då säkert. Då Tengman, ägaren före Johanson, sköt sig, hade vällingklockan också ringt, folket hade ju trott att det var

stormen, som fått kläppen att röra sig, men efterut kunde de ju förstå att ej vinden kunde få det skarpa ljudet i klockan att ljuda tre olika gånger.

Inte att det var underligt att det spökade här på gården då en visste allt som skett på denna platsen, men kusligt var det, och visst och sant var att nog stundade det nya hemska tider. Den som levde fick väl se!

Kaffet kom in hett och starkt. "Tårar" och påtårar druckos hejdlöst. Historierna blevo allt mer och mer vilda och fantastiska. Mer än ett av kvinnfolken ägde en genom generationer nedärvd diktaregåva, som just vid sådana här tillfällen kom till sin fulla rätt. Gamla sägner från hedenhös framdrogos, skrock och svartkonsthistorier förtaldes, varsel, spökerier och sanndrömmar upprepades, så kommo de uppskakande skandalhistorierna från orten och staden. Kittans många märkliga "hopställ" och åtskiljningar — surr, surr, surr.

Kvinnfolken fingo arbeta på egen hand hela förmiddagen. Regina var inne i staden i angeläget ärende från mannen, och Stella höll sig ute, då hon alltid hade svårt att finna sig fullt tillrätta så där mitt ibland folket.

Hon kände sig bättre tillfreds ensam ute i det fria bland blommorna och älsklingsdjuren.

Gullögas kalv, en skönhet, glänsande som mörk brons, med högburet huvud och symmetriskt böjda pärlemorfärgade horn, hade blivit Stellas lilla ko, som hon beundrade och älskade.

Gullöga, med ett yttre bedrövligare än någonsin var mer än förr i behov av Stellas deltagande och hjälp. Där var "vännen" Viola, det lilla lammet, den ofärdiga gåsungen, som måste bäras, opereras och läkas, innan den kunde anförtros åt anförvanterna nere i dammen, slutligen den lilla grisen med sitt av vanskötsel skavda ben, som måste ha ans och vård. När Stella var ute med djuren, brukade hon sjunga och dikta lockvisor eller hitta på kurragömmalekar med dem, klänga upp på branta stenklyf-

tor eller göra oväntade, äventyrliga hopp ner i diken och sandgropar, där getter och hundar och små grisar fingo söka upp henne. Men i dag gick hon tyst och tankfull.

Regina var på återväg ifrån staden, mot vanligheten vid sådana resor utan Stella. De timslånga enformiga färderna brukade annars äga sitt stora intresse, bland annat genom de roliga lek-lektionerna mor och dotter gåvo varandra, historiska, geografiska, botaniska "gissningslektioner."

Regina "tänkte" på en stad, ett berg, en växt i Sverige eller i något annat land. Stella gissade, dummade sig, blev utskrattad, fick lite ledning, "kom på det" plötsligt, och så fick hon fråga, mamma gissa. "Gräsligt svårt", — ty Stella kunde "tänka" på den mest omöjliga kung, på ett krig, ett fredsslut, det var ju för mamma att i tankarna flyga igenom hela historien, och det blev skratt och förvirring, när hon misslyckades.

När så mor och barn kommo in till staden, gingo de till det lilla konditoriet vid kajen, och togo en portion kaffe med två koppar, och delade femöresbröden, och försökte överlista varandra vid delningen, så att man själv skulle få den minsta biten.

De brukade gå ner till fiskhamnen och åskåda, hur det livliga, vilda folket med blixtsnabba rörelser plockade den glänsande sillen ur nätens maskor eller huru fiskarna med otrolig färdighet slängde sillarna, fyra i varje kast, ner i de bukiga grepkorgar, som inlandsfolk och skogsbor höllo på stup ner emot båtarna.

Så kom det förfärligt plågsamma, det vartill de stärkt sig med kaffet och den glada leken, besöket hos Johanson. Det gällde då för mamma att lugna garvaren med löfte om pengar, eller kom hon med en mödosamt hopskrapad summa, som han med sniken, butter uppsyn och kränkande ord tog emot. Regina fick då hålla till godo med de bitande

förebråelserna över misshushållning, stånda till ansvar för inköpen i staden, hur anspråkslösa dessa än voro.

I dag hade han skrämt Regina ytterligt genom hotande ord och antydningar om, att det nu skulle "bli annat åv", och det var med knapp nöd han tog emot de sjuttiofem kronor, hon hade samlat in på sparris och smör, samt förbindelsen om mera från mannen.

Regina sökte slå bort de ångestfyllda tankarna och onda aningarna. Hon behövde lugn och självbehärskning för att utföra den uppgift hon förelagt sig. Hon ämnade söka upp Walther och av hans egen mun höra, om det verkligen fanns någon grund till Kittans olycksbringande prat. En oövervinnelig motvilja för att röra i den ruskiga, orimliga frågan, hade hittills hållit henne tillbaka. Men Mias hänsynslösa, buttra och ovänliga sätt bestämde henne för att äntligen ingripa.

Walther blev i högsta grad överraskad vid åsynen av Regina, som trädde in i hans mottagningsrum, blek och, mot sin vilja, med högtidlig, anklagande uppsyn. Efter undanskyllningar och förklaringar kom den stora, tungt vägande anledningen till besöket. Regina var så upprörd, att hon skälvde. Hon hade ju för länge sedan krossat den piedestal, på vilken ungdomsidealet tronat, men att nu hänsynslöst ge tillkänna detta för honom genom en öppen anklagelse, det var vad som upprörde henne. Hon vågade sedan hon talat ut, icke se på honom, satt med bortvänt huvud, stirrade på den fördragna sjalusiens prickmönster.

Regina spratt till, som om ett skott hade avlossats invid henne. Walthers hejdlösa skratt skrämde henne först, men skrattet var så smittsamt, att hon nästan kände lust att stämma in däruti.

"Ha, ha, ha. Till att tänka sig, att jag skulle vara i maskopi med den gamla häxan, och det till bakom ryggen på dig. Det är ju stoff till en hel komedi", han blev plötsligt allvarsam. "Egentligen borde jag bli ond över den förtvivlat låga tanke, du har om mig."

"Åh, gudskelov, det är falskt allarm! Käraste Walther, så glad jag är, ty jag förstår, att det är ett missförstånd och att jag gjort dig orätt."

"Jo, det vill jag lova. Jag skulle bra gärna vilja se den där häxan hängd. Hon förpassar åtskilliga stackars satar till hospital och fängelser, för att inte tala om dem, som hon med sina underkurer ger gratisskjuts in i evigheten."

"Åh, så stor förmåga äger hon väl inte. Men jag riktigt skäms över min narraktighet att taga hela saken så högtidligt och låta den inverka på mitt sunda omdöme. Vill du ge mig din hand och säga att du förlåter mig?"

"Gärna det. Jag är kanske inte bättre värd än att du skulle kunna ha skäl att misstro mig, fastän jag härvidlag står oförvitlig. Det leda trollet måtte stå i någon sorts förbindelse med min hushållerska, som måste lämna platsen. Henne fick jag riktigt nog genom Kittans försorg. Jag kände inte på den tiden den kvinnans ränker. Åhnej, inte vill jag lägga sten på den börda, du bär förut, din lilla fröken Mia eller vad hon heter, får du gärna för mig behålla. Det förefaller mig dock, som om den utsikten inte skulle vara allt för behaglig för dig. Den flickan påvisar allt för tydligt sitt påbrå, ja, förlåt, men, rent ut sagt, vill jag råda dig att skaffa henne bort ifrån ditt hem."

Regina satt blodröd och kämpade med sin sinnesrörelse. Walther gick omkring golvet framåtlutad med händerna under rockskörtet, ett till hälften cyniskt, till hälften medlidsamt leende lekte kring hans vackert formade mun.

"Herre Gud, att sådana barnasjälar som din skola få hemortsrätt på en sådan åt mörkrets makter hemfallen planet som vår eländiga jord."

"Här finns ljus också!" Regina reste sig och gick fram emot honom. Han såg på henne, förundrad, nästan medömkansfull.

"Och det säger du, som jag anser blivit besviken på alla områden?"

"Jag har ju Stella. Farväl Walther, du är rar, som inte blev ond på mig."

Han tog hennes hand mellan sina båda, bugade sig djupt och tryckte en sakta, vördnadsfull kyss på den. Deras ögon möttes i en lång blick. Tårar trängde upp i hennes ögon. Han kramade hennes hand hårt, och så skildes de.

Regina närmade sig hemmet.

Stella stod på trappan och viftade emot henne. Uppe i vardagsrummets tre fönster såg hon kvinnfolkens huvuden tätt pressade emot rutorna, och hon fick en viss obehaglig förnimmelse utav, att hon var föremål för deras såväl som för pigors och drängars påtagliga nyfikenhet.

Fia kom rusande ned till vagnen med en sådan fart, att matmodern knappast kunde få syn på hennes ansikte. Däremot såg Regina genast, att Stella hade gråtit, något som var nog ovanligt för att väcka hennes uppmärksamhet och oro.

Stella flög henne i famnen, hon hängde sig fast vid moderns arm och drog henne med sig upp för trappan utan att ge henne tid, att som vanligt taga av ytterplaggen där nere. Under tiden pladdrade hon oupphörligt på ett anmärkningsvärt osammanhängande sätt, mycket olikt hennes vanliga.

Kaffebord var dukat däruppe i sängkammaren som till fest med blommor och guirlander.

"Nu skall mamma dricka kaffe och äta rysligt mycket plättar, jag har själv gräddat dem, och här, drick vin, hör mamma! Drick ur alltihop!"

Regina såg, att barnets hand darrade, och att hon kämpade våldsamt för att återhålla gråten.

"Bara ät mamma, förfärligt, så att mamma blir rysligt stark och duktig."

Stella satt på huk vid kakelugnen, där hon lade in en brasa, då det var svalt på kvällen. Hon gjorde sin röst

stadig och pratade alltjämt, men Regina såg, hur hennes tårar droppade på den grå stenhällen nedanför kakelugnen.

"Mamma, ack mamma måste äta mer."

"Nej, mamma måste inte det. Men nu skall barnet mitt komma hit och tala om, vad som hänt här medan jag varit borta."

Stella förmådde ej längre behärska sig. Hon brast ut i hjärtslitande snyftningar.

"Åh, mamma, det är rysligt. Jag gick i skogen och hörde, hur det dånade och bullrade vid gården. De ha tagit bort alla våra kor, bara gamla Viga är kvar."

"Käraste barn, de ha fört dem till vårbete uppe i Snokemåla."

"Åh nej då, mamma, flera rysliga karlar ha varit här. En hade ett brev från pappa till rättaren, och han måste lämna korna och oxarna, och de kommo upp i blåsippsbacken efter Gullöga och Veris, min lilla, lilla stackars kossa, som blev så rädd. De skulle till tåget och slogo med piskor och spön — *slogo* Gullöga och Veris. O, mamma, mamma! Men mamma blir sjuk." Stella kom plötsligt till besinning, när hon såg, hur blek modern blev.

"Visst inte, Stella. Det är bara, vad jag kunde vänta", mumlade hon, stirrande ut framför sig med tårlösa ögon, "Svek och uselhet, Johanson skulle överlistas, jag hållas utanför för att inte tillintetgöra alltsammans, lumpet uselt", hon stampade förbittrad med foten i golvet.

"Mamma de skulle vilja slå ihjäl pappa, gummorna skrcko och sprungo ner och höllo fast korna vid hornen. Det var så rysligt, jag lade mig på golvet här och höll fingrarna för öronen, och ändå hörde jag Gullögas råmande."

"Älskade, och jag var inte hos dig. Men vi skola inte jämra oss nu. Bed rättaren komma in."

Fia kom in, skinande blank i ansiktet av gråt, med tillbakahållen ilska i varje rörelse. Hon mera slängde än lämnade fram ett brev från löjtnanten, ända ut i fingerspetsarna visande en allt annat än vördnadsfull känsla mot

brevets avsändare, så hennes husbonde han än var. Hon gjorde sig ärende att stanna inne, medan frun läste brevet, rörde om i elden, satte kaffekopparna samman. Fia ville lista ut, huru hon skulle bära sig åt för att bäst kunna stå på fruns sida vid det uppträde, som alla därute i stor spänning väntade skola följa efter den stora förödmjukande tilldragelsen.

Därute i vardagsrummet knötas nävar och slängdes armar under vilda gester. Ögon gnistrade "Hi, för ett manfolk den husbond var, en så'n skulle jag väl nacka", sade Botilla i Torpet.

"Nacka han! I tjära och blår skulle han svepas och brinna till benen", det var Backstuga-Elina, som kom med det förslaget. "Ställa dom utan mjölk i husen, skall dom springa i gårarna och köpa nu kanske; kokräket, som är lämnat kvar, har då inte mjölk till hela gåren. Ja nu kunde då frun få vara så arger hon ville, om hon så tänkte dänga upp han, när han vågade sig till går's, nog skulle hon ha dom, som skulle skaffa henne vidja. Sån't förbannat kräk, han hade passat sig, mens hon var borta. Det var dom, som hade sett honom hos handelsmans. Må tro han var en skojare han också oppifrån landet, och hade nog hjälpt till med detta."

De hetsade upp sig, rockarnas surr ljöd oregelbundet, i brinnande fart, så att garnet på ett ögonblick snodde ut i en hög valk på rocken, eller stodo hjulen stilla, stannade av hetsiga skälvande händer. Oroliga nyfikna ögon flögo mot dörren. Vid varje ljud från det hållet hajades det till, ryckte det i ögonlock, som när man väntar, att ett skott skall smälla.

Det blev en farligt lång väntan.

Så äntligen gnällde det i sängkammardörren. Gummorna sutto på helspänn. De sjönko ihop snopna, harmsna — med ens nästan över på husbondens sida.

Frun kom ut i rummet vit och blek om näsan och munnen och rödögd som en spädgris, men aldrig ett ord sade hon om kritterna eller om mannen, ongen, den lilla däkan

gick bredvid henne och såg rent av lika stursk ut som förr.

Hon kunde ge sig till att se på garnet, frun, och fråga, om de hade fått kaffe. Somliga av kvinnorna voro undersamma och somliga voro arga, när hon gick. De sprungo upp, klungade sig samman.

"Si, om di bara kunde nå ut till dörren, si — dörren till husbonds rum. — Rättaren var kallad in dit till frun, och där skulle nog bli tal om allt nu. Men Fia, den lea däkan, hade lagt sig framför dörren och gnodde med rotborsten. Därtill hade hon blött ner därframför, så en inte kunde gå dit i sockorna — toset som hon var, Fia, — skura en sån märkelig dag. Aldrig ord skulle en få veta av rättaren heller. Han hade blivit så le och tyst, inte alls så regäl mot folket, som han var förr, då statarna mitt för ögonen på honom kunde få mäta till sig av spannmålen till deras grisar, och han inte var så noga om ett potatismått mer eller mindre, och då de kunde få ta ut vilstunderna mest så långa de ville. Rättaren räknades snart bland de misshagliga, som borde "se att akta sig", när någon av hans många vedersakare fått stärka sig litet extra.

Man började just på att draga misstankar, "kvinnfolk va' kvinnfolk", och frun var nog inte av något annat släkte hon, så hög och fin hon än syntes. Manfolken på gården flinade, kvinnorna tisslade och viskade. Innan en människa stod på husbonds sida, som rättaren, så var det något alldeles aperte med honom, det var ju klart.

Det var tissel och tassel i dagligrummet. Tysta gingo rockarna, nysmorda med såpa. Rättaren hade varit inne hos frun i löjtnantens rum — åh för lång ti! Han hade kommit ut därifrån, röd i ögonen. "Må tro, han hade nog hatt'et nöjsamt, han!" Frun och Stella hade kommit ut strax efter, och då först hade den lea däkan, som skurade, kommit från golvet. Hade hon hört något, så ville hon inte säga, hon heller.

Men när Fia kom med aftonvarden, sedan även hon varit inne hos frun, talade hon om, att frun fått brev från

löjtnanten om att kritterna skulle lämnas ut, fastän hon inte fått det för hon var i staden. Rättaren var nu ute och styrde om att få låna två kor hos nämndemannen, och när husbonden kom, så skulle han reda ut alltihop.

Så var det då att ge sig i väg hem med rockarna, utan att det blev något vidare av en tocken dag, då så mycket märkeligt kunde ha varit i vänte. Den till hemmet återvändande spånadshjälpen slängde och snäste i verkligt dåligt humör. Dagen hade inte slutat fullt så bra, som de velat.

Han kom mycket riktigt på kvällen, löjtnanten, kom åkande i handelsmannens trilla, som Jönsson själv körde. Löjtnanten, orimligt morsk och kavat, ropade efter Kristian att ta' hästen och lät Mia med all omständlighet hjälpa sig ur det höga åkdonet och ta hand om resväskan.

"Kors i Jesu namn, så'na historier han fick höra. Detta med kreaturen. Var man inte själv på platsen, gick då alltsammans på tok. Kreaturen voro visserligen sålda, rättaren hade fått fullmakt att lämna ut dem, men där stod ju ingen dag utsatt, sånt Herrans spektakel. Hans stackars lilla hustru och barnet sedan, så alltför svårt! Det var då väl, att han nu som alltid tänkt på dem med något som skulle komma riktigt till pass — Lilla nåden ville kanske hålla till godo med ett anspråkslöst stycke ljust siden i stil med ett par himmelsblå ögon, och lilla prinsessan, som brukade gå i träskor ville kanske vara så obligeante att taga emot de ljusa, höga stövletterna av mjukaste ryssläder och den mörka, fina sjömanskostymen. Ser bror", sade han till Jönsson, där de sutto vid toddybrickan, "min princip är att behandla fruntimmer väl, ja, inte endast väl, utan ridderligt, som om de vore väsen stående över mig själv." Han blev rörd, harklade och snöt sig. "Kan man, så skall man bespara dem oro, sådant tåla de ej vid. Bror förstår — skål — vad jag nu syftar på."

Meningsfullt stötte de glasen tillsammans.

"Visst tusan förstår jag, därvidlag har jag väl nyss fått titta i själva hjärtekladden", Jönsson skrattade uppsluppet åt sin kvickhet.

"T-st. Du är väl inte galen." Löjtnanten såg förstulet bort mot det hörn av rummet där Regina uppehöll sig.

Med högröda kinder och flammande ögon stängde hon en låda i den stora mahognychiffoniern, i vilken hon, utan att ens taga upp paketet, kastat ned det tyg, som mannen med överdriven "ridderlighet" i sättet nyss överlämnat till henne. Regina visste ju, att han ljög i varje ord han talade. Hon förstod alltför väl, att han endast velat hålla sig undan det bråk och de invändningar, som denna dag skulle ha mött honom i hemmet från till och med tjänarnas sida, och som vanligt tagit sin tillflykt till Jönssons. Med gränslös förödmjukelse var hon medveten om, att han betjänat sig av hennes frånvaro, som han ju själv hade föranstaltat. Iwans "förklarade brev" till hustrun förrådde tydligt, att han i hög grad ägde de egenskaper som hon mest föraktade hos en man: lumpenhet och feghet. Skammen och harmen bringade henne utom sig nu, när hon med oförvillad blick såg bekräftat, vad hon under de första åren av sitt giftermål knappt hade ansett sig ha rätt att misstänka.

Hennes man delgav henne helt frankt, att han gjort en mästerkupp, som nog skulle ge garvaren is i magen. Genom hans verkligen hederlige vän Jönsson hade han lyckligtvis blivit underrättad om det snikna listiga sätt, varmed "den boven" ämnade taga egendomen i nät. Han, Reginas make, ansåg sig vara i sin fulla rätt, när han gick mannen i förväg och helt hastigt sålde undan de värdefullaste inventarierna. Han behövde pengar till ett nytt företag, som åter skulle bringa familjen på fötter och hjälpa dem ut ur råtthålet Snokegöl. Lyckligtvis för Regina och Stella, vilka väl nu som förr ej skulle förstått sitt eget bästa, var saken redan en "fait accompli" och stod ej att ändra.

Lina vid kvarnen hade en lång tid drömt underliga hemska drömmar. Tre nättter i rad hade hon drömt om stora svarta vatten, i vilka Snokelgölsgården seglade med taket ner. Hon visste inte, om hon var i dröm eller vaka, då hon en natt tyckte sig höra ett så farligt doft bullrande av grova vagnshjul, så fick hon mitt i alléen se en stor kolsvart likvagn, som svängde upp till stora trappan och stannade där.

Och en gång mitt på ljusa dagen kommer Lina upp i stora salen med ett fång torra kläder, då får hon se en karl stå framme vid fönstret, rakt utan huvud. Ändå gick han förbi henne, rätt ut genom dörren. Lina visste inte till sig, utan föll till golvet avsvimmad.

Nu kunde man ändå säkrare än förr vänta, vad som helst, ty Lina hade aldrig drömmar och syner utan att där följde något efter. Innan Bengt i Kroken blev ihjälslagen, "såg" hon eldslågor över huset, där han bodde, när Jeppa hos fogdens tog livet av sig, såg hon ett litet vitt lam gå på gården ner till sjön, och när ladugården brann upp hos länsman, då Kalle Skuta hade tänt på, så såg Lina det också förut. Så nog visste var och en på Snokegöl, att det skulle bli något farligt av, alla utom herrskapet förstås.

Fia hade ju reda på alltihop, och hon följde frun och Stella, vart de gingo, som om hon varit hund åt dem. De förstodo inte varför.

Men så kunde hon rakt av inte tiga längre, Fia. Det var en söndagsafton mitt i högsommaren, rätt tidigt på eftermiddagen, men ändå nästan skumt. Åska var i vänte och himmelen var svartblå av sammanpackade moln, kopparröd, där de började fräta sig in i varandra. Det susade och kved i den stora kastanjen vid övre gaveln av huset, dit flögo småfåglarna för att söka skydd. Kajorna skreko och kretsade kring den risiga poppeln, och skatornas skratt ljöd hest och olycksbådande.

Nere i rättarebyggningen voro fönsterna tillstängda,

men därifrån trängde ljud från folk i feststämning, dragspel och skrål, skratt och vilda röster.

Uppe i gården var det tyst, som om intet liv funnits där.

Plötsligt slogs fönstret till löjtnantens rum upp. Husbonden visade sig i fönsteröppningen.

"Hör upp, era drumlar därnere!" Han såg grinande ansikten pressas mot fönsterrutan, men ingen av folket hörsammade hans kallelse.

Löjtnanten bultade i fönsterposten och for ut i tillmälen, som det var bäst för honom, att ingen hörde. Till sist kom Fia utfarande från stugan.

"Hör du inte jänta, Kristian skall sela på en häst för mig, och det i blinken."

Fia vinkade avvärjande åt husbonden. Flämtande stod hon inne i rummet.

"För Guss skyll far inte ut! De ha kantinerna fulla, och en tocken kväll, när åskan begynner te gå, så kan han nog få skyll för mycke."

Regina som setat och läst i dagligrummet, kom ut, skrämd av Fias häftiga röst.

Det var ingen möjlighet för Fia att längre hålla inne med allt, vad hon visste. "Frun var väl liden av folket, men si löjtnanten! Och som de gör opp det, och som de hota, och det gör ju manfolk, när de ä supeta, så för den delen var det inte att bry sig om, men Lina hade "sett" och hade drömt och varslat, och kattorna på gården hade självdött. Ugglorna hade tagit sig te å sitta invid husen om nätterna och skrikit, som när de vänta olycka, och på nyårsnatten hade tuppen galit, just när detta året gick in.

"Kors i Jesu namn, jag menar, att flickan är från förståndet", sade Iwan, som helt bestört vände sig mot sin hustru.

"Ja, och jag säger inte te om åkat", skrek Fia i en tjutande snyftning, i det hon lämnade rummet och med en skräll slog igen dörren.

Regina hade blivit blek, upprörd och begrundande stirrade hon ut framför sig. Så vände hon sig emot mannen.

"Ack Iwan, res icke ut. Du tyckte förr om, att jag spelade för dig. Jag är ängslig för dig och vill ha dig hemma."

"Sådana förbaskade dumheter! Du tror väl inte på de historier, som den där fåniga, hysteriska jäntan dukar upp?"

"Jo, Iwan, till en del gör jag det. Jag tror, att de här stå i någon sorts rapport med makter, från vilka vi, civiliserade människor, avlägsnat oss. De ha intuitionen kvar ännu, hemsk och vild och rå visserligen, men jag har lärt mig att inte ringakta eller skratta åt den. Det är nog många, som vilja dig ont, Iwan, du är inte försiktig. Du har blivit så olik dig också i sättet. Låt oss tala lugnt Iwan, ty jag är inte ett tanklöst barn, vill inte heller vara bitter och dömande mot dig. Åh Iwan, om vi kunde få tala ut och få det gott, vi två."

Reginas osäkra, tveksamma röst vann småningom i fasthet. Hon märkte med undran och en hastigt uppspirande känsla av glädje, att hennes ord denna gång gjorde intryck på mannen.

"Åh du, jag skulle väl ingenting hellre se, ty det är inte bra som det är nu."

Iwan strök häftigt med handen över pannan och hjässan, som om han känt fysisk smärta. Hans blick var orolig och förvirrad. De båda makarna gingo in i stora salen. Regina drog mannen ned bredvid sig i den lilla soffan mellan fönstren.

De voro ensamma. Prästbarnen voro hos Stella på lysningskalas för dock-Matilda, som skulle gifta sig.

"Har du hört det där fåniga pratet länge?"

"Nej, inte så där direkt med anspelning på oss. Men annars är jag inte alls ovan vid deras för oss underliga uppfattning. Olyckor och brott inträffa ju här allt som oftast, och när de varsla så där, så kunna de ju inte bestämt framhålla någon viss. En olycka kan ju drabba vem som helst av oss, mig såväl som dig."

"Åhnej, hon menade tydligen mig. Lika gott vore det,

jag är egentligen en förbaskad slusk. Men det är fattigdom och bekymmer, som bragt mig därhän. Varje ny chock har skjutsat mig en bit längre ut på det sluttande planet, lite till, och det bär rakt ner i avgrunden med mig."

Tårar sprungo upp i Reginas ögon. Hon betogs av en vek, nästan moderligt beskyddande medömkan för mannen bredvid henne.

"Nej, ser du, därhän skall det aldrig gå. Om vi bara hålla fast tillsammans du och jag, så kan det bli bra igen. Låt oss sälja den här egendomen och betala fullt till förre ägaren. O, Iwan, den dag det vore gjort, skulle jag känna mig som en fri och lycklig människa."

"Även om du stode alldeles på bar backe?"

"Jag kan ju rita och måla lite. Här har jag lärt mig att ta del i praktiska sysslor. Vi skulle fara dit upp och ta Fia med oss och Mia."

"Mia är en otacksam slyna, som kan dra för katten i våld."

"Och det tror du, så som jag har kämpat för att hålla henne uppe."

"Bortkastad omsorg, sådana där kan man aldrig göra något utav. Hon kommer att gå samma väg som modern."

"Nej jag tackar. Mia strävar efter lyftning och förfining. Högmod är hennes olycka. Vi skulle taga henne med oss och få henne in i en hushållskola."

"Men Jönsson vill ha henne", brast Iwan ut, "han har det allt för illa ställt i hemmet med den där surmulna hustrun. Där får tösen ett gott underhåll."

"Gud i himlen, Iwan, du måtte väl känna den karlen, en förförare och usling, för vilken *ingen*", hon betonade betydelsefullt ordet, "och intet är heligt."

"Än sen, Mia hör väl inte till de heliga!"

Regina blev med ens tyst. Med en trött hopplös blick satt hon och stirrade ut framför sig. Hennes plötsligt förändrade sinnesstämning undgick mannen.

"Har du något bättre förslag, så inte mig emot, fastän jag ogärna sviker Jönsson, som med sina små ovanor är ett klippskt huvud och en förbaskat duktig affärsman. Fruntimmer ha alltid så dumma fördomar, därför att ni inte förstå livet."

Regina reste sig upp häftigt, som om mannens närvaro hade besmittat henne.

"Fördomar! När jag vet att han behandlar sin hustru så rått, som om hon inte ägde mänskliga känslor! Du vet bäst själv, om de rysliga historierna om honom äro sanna. Det är detta, som utgör olyckan emellan oss och emellan så många makar, att ni män kalla sådant för ovanor, som vi hustrur betrakta som avskyvärda brott!"

"Bevars, bevars, fruntimmerna äro inte bättre de! Vad sägs om mamsell Stava på apoteket t. ex., är hon en bit bättre, fastän hon nu, Gud bevars, blivit fru, då han varit nog hederlig att gifta sig med henne."

"Hederlig, han som vanärat henne och gjort livet för henne omöjligt att leva annat än där! Det var skammen, som drev honom till det, när han såg, att vi inte ville fatta förhållandet annorlunda än som giltigt. Men det var ju hederligt av honom att kunna blygas och vilja gottgöra. Stackars mamsell Stavas förnämsta fel var, att hon trodde och hoppades på denna gottgörelse. Inte kan man jämnföra hennes trofasta ensidiga känslor med den där Jönssons. Då ville jag hellre låta Mia få komma till apoteket, ty han, apotekarn, är trots sin lojhet en god och hederlig människa."

"Ja, det är äkta kvinnlig logik. Flickan besudlas av att vara i ett hem, där makarna äro lagvigda, men får med pukor och trumpeter ta plats, där en hålldam för spiran. Ni äro lustiga, ni små frutimmer, det är då visst och sant. Men vart tar du vägen, vi skulle ja tala förstånd?"

"Åh Iwan, det tjänar ingenting till."

"Se så, äro vi nu där? Jag tyckte, att min lilla hustru var så mjuk nyss, och vet du, det klär dig. Kom nu hit så får vi ha det gott igen."

Med en resignerad suck återtog hon sin plats vid hans sida, kännande djupt, att hur nära de än voro förenade lekamligen, de i andligt hänseende ej ägde en enda punkt, där de sammanträffade eller förstodo varandra, och att de ändå hade en lång, lång, bana att tillryggalägga tillsammans.

Stella satt uppflugen i den stora kastanjen på gården och läste franska verb. Hon rabblade upp läxan helt mekaniskt medan hennes skarpa ögon iakttogo, vad som tilldrog sig inom gårdens område.

Inne i dagligrummet surrade symaskinen, barnets anlete fick ett ljust uttryck. Hon hörde, hur mammas låga ljuva röst beledsagade surret. Mamma var glad i dag, därför att pappa varit så lugn och god, då han reste ut på morgonen och hade sagt, att han skulle komma hem redan före middagen.

Men solen stod ju mitt över brunnsstången, då var ju middagstiden för längesedan förliden. Dröjde pappa borta hela kvällen, då skulle det åter bli svårt för mamma.

Stella började tänka på Kajsa, gammelhästen, som pappa körde i dag. Hon stackaren, fick väl varken hö eller vatten, ty hur god och glad pappa än var, så brydde han sig aldrig om djuren.

Hon svingade sig ned ur trädet, fäste snabbt upp förklädet till en väska åt boken och sprang ner till stallet, för att se, om Kajsas havretornister var borta. Förskräckt stannade hon innanför dörrarna. Lättfot och Stormvind stodo inne i dag, när Stella visste, att det skulle köras hö med dem uppe vid utgården. De åto havre ur fyllda krubbor, voro blänkande väl ryktade med svärtade skinande hovar och hade med detta återfått något av sin forna glans.

Stella gav till ett skrik, störtade in i Lättfots spilta, slog sina armar om stoets fint böjda hals.

"Lättfot, hör du, jag vet att något rysligt skall ske.. De skola ta bort dig från mig och fara illa med dig, och jag skall inte få akta dig, o Lättfot."

Stoet gnäggade lågt, som i ömt förstående. Det strök med sin fin lena mule över den unga flickans uppåtvända ansikte. Tårar droppade från Stellas ögon, och hästens svarta ögon glänste fuktiga.

"Nu förstår jag pappa, och varför han var så god emot oss. Så väl jag förstår, varför ni stå här på parad. Men hur det blir, så måste vi få springa tillsammans igen, du och jag."

Stella löste med van hand jernkedjan, varmed hästen var bunden, gav Stormvind en smekning och en bit socker ur den lilla väska, hon alltid bar vid skärpet. Så sprang hon ut ur stallet över bakgård och diken rätt ut till den stora nyslagna ängen, prickad av hövolmar. Lättfot följde i kort elegant galopp med sirligt lyftade fötter, frustande av välbehag. Hon sköt förbi Stella, jagade utåt ängen, vände tvärt vid skogsbrynet och kom åter i susande fart med framsträckt huvud, skälvande näsvingar och lågande ögon.

Hon flög fram emot den späda, smärta flickan, som stod stilla mitt på ängen. Men alldeles invid henne mitt i den stormande farten stannade Lättfot med sin flämtande mule, sitt tunga huvud på Stellas axel. De stodo så länge, djuret och den unga flickan. Tyst och stilla var det runt om dem. Luften var så mjuk, så doftande varm, vällukten från klövervålmarna så hänförande. Biens surrande, lärkornas ideliga drillar, lövsångarnes mjuka visor, ängsknarrens underliga kväde, det blev allt till ett enda stort harmoniskt accord, som verkade betagande, rogivande som en helig tystnad.

Plötsligt spetsade hästen öronen, vädrade ut i luften. Stella blev uppmärksam. Hon hörde ljud av rasslande vagnshjul, vilka med hoppande ojämn fart närmade sig genom den steniga backkröken i alléen. Från platsen, där hon stod, hade hon gården i sikte.

Med ett utrop av förskräckelse gav Stella sig till att springa hemöver. En oförklarlig ångest betog henne. Hon hade fått syn på den gamla hästen, som med den tomma vagnen slängande kullstjälpt efter sig, skenade in på bakgården.

Stella ginade av utåt ängen springande som för livet. Hennes fyrbente vän följde henne i spåren, utstötande klagande gnäggningar.

Var var pappa? Pappa? Var var pappa, hade någon dödat honom? Fia sade kanske sant. Tänk om han ligger ensam på vägen, men var?

Regina kom också springande. Hon hade sett den tomma vagnen som slängde efter den skenande hästen.

Mor och dotter slöto sig samman, skälvande av fasa inför detta fruktansvärda som hotade dem — ty instinktivt kände de bägge att de stodo inför något hemskt ofattligt nytt — att ångesten och fruktan de burit på så länge, nu skulle bliva till något verkligt.

Fia kom rusande ner ifrån bakgården. Hon hade sett rättarn komma ridande ifrån skogsstigen på en främmande häst.

Hon var gulvit, som en oblekt lakansväv i ansiktet, ögonen spärrade hon upp som hon varit färdig att kvävas, huvudduken var avfallen och håret stod i stretor runt om huvudet.

"Jessus, frun, nu har den kommit, olyckan, som det spökat för långa tider. Hon skakade i hela kroppen.

"Men vad är det barn? Förstår du inte, att du skrämmer oss med ditt sätt."

"Kära söta, förlåt mig frun. Kom och gå in och sätt sig så skall jag tala om det, precis som jag hörde det.

Regina kände hur det svartnade för blicken, men hon höll sig upprätt, tog Stellas arm i sin och så gingo de långsamt emot hemmet.

"Se, det var rättarn, som kom ridande genvägen ifrån moängen. Han talade om att några karlar funnit löjtnanten ligga livlös vid vägkanten strax vid ett stenrös. Han

var skråmad och blodig i hela ansiktet, och inte en puls hade han haft, utan livet var redan flytt. De hade burit in honom i gästgivargården och sänt bud efter doktor och länsman — för se ingen trodde på annat än att det var mord. Men aldrig att de få fatt i gärningsmannen — det är då säkert", slöt Fia och snöt sig i fingrarna, för hon hade ingen näsduk och medan hon talade hade tårarna runnit i en oavbruten ström.

"Se rättarn tyckte det var så lett, så han orkade ej tala om det för frun själv. Men kära, söta frun trillar väl inte ikull — tag mig också till stöd.

Som en sömngångerska gick Regina emot hemmet. Nu stodo Stella och hon ensamma i livet, utan stöd, utan hem, utan vännen! Och Iwan låg ensam borta i gästgivargården... död... kanske av mördarehand.

III.

En smärt, spänsligt byggd ung flicka kom med snabba steg gående gatan fram upp mot ladugårdslandstull. Påsar och paketer bar hon på armen, en del dinglande i snören, som hon höll sammanknippade i den av svart trådvante skyddade handen.

Hennes dräkt var enkel, av billigt tyg, men självständig till snitt, tydligen hemsydd. Hon vek in på en sidogata alldeles invid stadens utkant, där gatan ännu på ena sidan var kantad med grönt.

Plötsligt slängde hon påsar och paketer ifrån sig ned i gräset vid dikeskanten. Hon hade fått sikte på en fyrväppling, förborgad djupt inne i det gröna och det gällde att plocka den med hela långa stjälken i behåll.

Med ett stolt lyckligt litet leende reste hon sig upp. Fyrväpplingen höll hon i handen. Påsar och paketer placerades åter på bästa sätt, och hon fortsatte nästan springande den återstående korta biten hem.

Det var Stella. Stockholmsbo, sedan flera år tillbaka, inte svår att känna igen, med det fina högburna huvudet, på vilket den polska mössan med tofs vid ena örat så lätt och käckt vilade. Håret, guldbrunt, med stark benägenhet att krusa sig föll i en nära nog armstjock fläta av anmärkningsvärd längd nedåt ryggen.

Stella nådde grinden till staketet, som skiljde tvåvåningshuset därinnanför från gatan.

Med en smidig manöver med den högvristade foten puffade hon upp grinden och gick fram över den lilla stenlagda chausse'n, som genom grönskan på gårdsplanen ledde in till boningshuset.

"Goddag mammis, älskade. Titta, i dag på födelsedagen har jag hittat en fyrväppling, tänk, mitt i stadshålan."

"Så underbart, jag skall hålla den åt dig, medan du lastar av dig, stackars älskling, så mycket du har haft att bära."

Regina stod ute i tamburen, magrare, smärtare än förr med unga, strålande ögon i det i förtid åldrade anletet.

"Se så där ja, och nu skall jag hälsa riktigt på dig, mammis min."

Modern besvarade dotterns varma hälsning, som om de varit skilda dagar i stället för ett par timmar. De gingo med armarna om livet på varandra in i hörnrummet som hade utsikt åt slätten och de grönskande popplarna på gården. Om dagarna utgjorde det deras salong och arbetsrum, och nätterna deras sovrum med då inflyttade tältsängar.

Framför soffan, som stod i vinkel mellan hörnfönstren var kaffebord dukat med små enkla blommor och grönt i vas på bordet och i buketter i dukens hängande, sirligt uppfästade snibbar.

"Nej, så förtjusande här är! Och så kom ju solen ändå, fastän det regnade i förmiddags, så rädd som jag var att inte få en endaste glimt av den på födelsedagen. Det är så rysligt snällt, att mamma har gett mig så mycket strumpor och blustyg och en så hänförande klippsax. Alltsammans måste ligga här på födelsedagsbordet, när de komma."

"Hur många bli de ungefär?"

"Åh, en tio stycken, utom Dagny."

"Nå, men hon är väl en person att räkna med?"

"Asch, ja, man kan väl inte slippa henne. Ja, söta, lilla mamma se inte olycklig ut. Hon skall ju vara med, fastän nog är det ledsamt, då hon börjar "växa", bara gossarna göra ett skutt eller säga ett ord så där på slams. Mamma vet, att de äro lika snälla för det."

"Åhja, hon är nog litet insnörd Dagny."

"Gudskelov, att mamma tycker det, hon är helt enkelt

ohygglig. Ja, Magnhild kommer och Helga, Estrid, Carin, och pojkarna, hela kotteriet, Pontus och Torkel, 'Limpan', 'Snuten' och 'Tåten'."

"Men skulle inte 'Tåten' och 'Limpan' fara med föräldrarna till Visby i kväll?"

"Jo visst, men de få dröja till nästa båt bara för att de skola vara här i kväll, och det är så rart av dem. Edvin, kan mamma tänka sig, han tänkte inte komma alls han, skulle till kamrater och "dra en spader" att tänka sig så ynkligt, unga pojken!"

"Så, han kommer inte då?"

"Ah, jag vet inte. Han må göra som han vill, det sade jag också åt honom. Så kom han rusande efter mig och frågade, om jag ville — — —. Att du skall låta bli att spela sa' jag, ja, det kan du lita på, att jag vill, så sprang jag min väg, men tyckte, att han gastade — kommer —. Det behöver han inte alls göra, då både han och Dagny säga, att de rakt kunna skämmas ögonen ur sig över att vi kunna ge oss, att bjuda ungdom från så fina familjer till vårt tarvliga, fattiga hem." Tarvligt, fattigt! Ett hem med en god och vacker mamma kan inte vara tarvligt och fattigt, ty då vore det inte ett hem."

"Nej, det har du alldeles rätt uti", Regina, som satt vid fönstret och kammade ut fransar på små servietter, log emot Stella.

"Hemmen äro ju så olika", fortfor Stella, "förfärligt fina hos alla de här ungdomarna med mattor som mossan i skogen och tavlor med grönt havsvatten och ängar med björkar och kor och små vikar med konvaljeholmar, så att man kan längta sig sjuk, när man ser det. Och de behöva bara vrida på knappar, så ha de ljust överallt. Men ingenting är väl ändå så förtjusande hos dem som dessa trinda, röda och vita kokerskor, som stå så rena i vitt ute i köken bland all den vackra, glänsande kopparen."

Regina skrattade.

"Det var det sista jag väntade att höra, att du svärmade för."

Stella satt hopkrupen vid kakelugnen och skurade av mässingsluckorna.

"Ja, visst må mamma tro, att där är mycket annat att tycka om. All den fina goda maten, som jag inte förmår att äta därför, att du inte får med av den. Sparris — minns mamma, när vi någon gång slogo oss lösa och behöllo för oss av den, som vi annars sålde, hur vi festade. Men nu tar jag aldrig sparris och inte hummer heller. De skratta åt mig, tro nog, att jag inte förstår mig på vad som är fint, och det få de. Jag tänker på en liten mamma jag, som sitter hemma och komponerar mönster och äter den leda havregrynsgröten."

"Men jag blir ledsen och bedrövad och ond på dig, Stella. Du vet väl, att jag njuter mera av, att du har det bra, än om jag själv hade det — sådan är moderskärleken, förstår du."

"Och du vet väl, att jag inte kan njuta, när inte du festar med — sådan är barnakärleken, förstår du." Stella sprang med yllesudden i handen fram till modern och kysste henne. "Sluta med det där krafset, inte behöva vi ha så fina servietter. Vila i gungstolen, mamma, så att du orkar med oss i kväll, annars blir det inte alls roligt. De andra kotterimammorna äro aldrig med, när vi dansa och leka, och en främmande fröken spelar. Hon ser så bedrövlig ut, när hon ser på oss, som om vi vore kycklingar i en bur, och man skulle vrida huvudet av oss i morgon dag. Stackarn, hon har inga goda, glada mammaögon hon inte. Gudar, vad den Fia gastar med sina frälsningsarmépolskor. Sjunger hela armén så där taktfast, så är det ett rent under, att inte församlingen rusar upp och börjar dansa. Hon har nog inte en vedpinne uppe, det är jag säker på."

Stella sprang ut. Var åter ögonblickligen inne.

"Naturligtvis icke en vedpinne. Vet mamma, nu har jag lärt alla gossarna att dansa hambo. De ha blivit så präktigt stadiga i benen, förut vinglade de som ny-

födda kalvar. Se så, har du äntligen veden uppe nu, så att jag kan få eld till kaffet."

"Tycker tuktoriset, att jag dröjt länge, när hon själv lever i syndahopp och skutt, medan jag alltsedan reväljen exercerat i min herres tjänst?"

"Var så god och kalla inte mamma för herre, det är väl i hennes tjänst du är i alla fall? Marsch pannkaka och gör upp eld till kaffet!"

"Pannkaka, kan Stella vara själv. Av med skorna, de äro ju så röda, som kalkonhalsar och behöva borstas. Jag har haft annat te göra i dag."

"Har du huggit veden själv igen, barn?" Reginas vänliga röst och det lilla ordet barn knäckte Fia med ens.

Hon brast i gråt.

"Visst har jag det, vi ha ju inte råd att hålla någon vedgubbe, så jag bryr mig inte om att ta hit någon, fast jag får lida så ont av att jag inte gör det av Emeli här inne. Vi var de bästa vänner, hon och jag, jag höll på att värva henne för armén och allting. Men se'n hon fick si att jag hugger ved, är det slut emellan oss, aldrig att hon ens gör honnör, när vi borsta kjolarna i samma förstu om mornarna. Och så kommer tuktoriset och är orättvis."

"Fia, kan du på din soldatära säga, att du gråter för pigans därinne och min skull? Du anstränger dig och pumpar upp tårar så där bara för att mamma skall kela med dig."

Fia tog förklädet från de rödgnidna ögonen och stirrade på Stella.

"Du söte tid, däkan har rätt. Det här blir rent te å vittna om." Fia gick ut tyst och skamsen.

"Hon är lustig, Fia, jag tror, att hon skulle kunna låta skära fingrarna av sig bara för att få ett gott ord av mamma. Hon vill rent av bli smekt och kelad med."

"Hon är nästan så mammasjuk, som min egen unge, Fia som ingen riktig mamma har, men ser, huru gott det kan vara att ha en sådan."

Stella rodnade. Hon mötte moderns leende, meningsfulla blick.

"Mamma tycker att jag är självisk, lite kärlekslös?"

"Inte så alldeles utan, när det inte rör mitt vidkommande. Se så, tycker du inte, att vi skola lägga en liten blomma här i hörnet av var serviett?"

"Jo, mamma", Stella lade avbedjande sin kind emot moderns hand, "o mamma, vad vårt hem är rart, fastän det är så . . ."

"Tarvligt vill du kanske säga."

"Nej, hu, enkelt kanske, men det är inte precis det heller. Jag skall säga, att jag tycker att vårt hem är som en mjuk, klarögd liten lapphundsvalp bredvid en högbent, smalnosig, släpsvansad dansk vinthund, som de där fina hemmen likna. Man beundrar vinthunden, tänker på dess dyrbarhet. Men lapphundsvalpen, den tar man i famnen och kramar den och blir varm av den och vill inte för något i världen bli av med den."

"Stella, vad jag är glad, att du tycker så mycket om ditt hem."

"Ja då, det är så förtjusande. Vi ha ju allting utom de där otäcka pengarna. Om vi inte hade så ont efter sådana, så voro vi nu förfärligt lyckliga. O, mamma, när jag tänker på, hur du hade det därnere — Aldrig är jag så glad som när du sitter så där i gungstolen och håller upp med arbetet för en enda minut."

"Men de voro snälla mot oss på slutet, Stella. Tänk vid pappas begravning, huru varenda en visade deltagande både på det vackra sätt de bruka därnere med grönt vid vägen, där sorgetåget går fram, du minns, och så kommo de ju från alla herrskapsgårdarna med allt gott de kunde hitta på."

"Ja, de tyckte förstås, att det var synd om oss, med Johansson, som strax han fick höra att pappa blivit dödad, skickade utmätningsmän och ställde till med exekutiv auktion och allting! — Nej, hu mamma, jag kan inte tänka på det där för det känns som knivar skar i hjärtat.

Det finns saker man aldrig kan glömma. Det vet nog lilla mammis bättre än alla andra. Det underliga är bara, att man ändå kan leva — att man kan skratta — att man kan finna lycka. Ännu ibland kan jag vakna om nätterna som i frossa, då jag tänker på Violas bräkning, då hon fördes ifrån mig. Vet mamma, hade jag bara fått vara ensam med henne en enda gång — så hade jag strypt henne med mina egna händer — för så älskade jag henne. Eller dränkt henne."

"Men Stella, vad menar du? Aldrig har du sagt något sådant förr. Det låter hemskt att höra dig säga så där."

"Nej, ser du lilla mammis, förr har jag inte kunnat tala, ty såret efter Viola, Lappo, hästarna, alla djuren har varit för blödande. Nu är det liksom en tunn liten hinna över, därför kan jag tala om det. Men aldrig, aldrig blir det såret läkt, det vet nog mams. Och Lappo var lycklig som blev skjuten, då vi ej hade råd att taga honom med oss. Åh, om de andra djuren också hade blivit det. Men Johansson unnade oss inte den lyckan. Det är hemskt att tänka på Johansson för visst måste han vara osäll så gräsligt grym som han var både emot oss och alla djuren. Jag skulle inte våga ligga en enda natt där nere sedan han blev dödad, för Fia hon påstår säkert att han går omkring och vrider händerna som i ångest. Både rättaren och Fias syster har ju skrivit och talat om för oss att det är folk som han visat sig för. Tänk mamma, så rysligt att vara död och tvingas av sina onda gärningar, att komma hit till jorden igen. Att kanske ångra sig och vilja gottgöra det onda eller säga något, som kunde gottgöra det onda och till en ringa grad hjälpa människor och så finna att det inte är någon som förstår dem. För ser vi levande de döda, så bli vi förstås rädda, eller också ser man dem inte och då är det ju nästan ändå värre... Men jag är glad om Johansson får fara omkring, utan att någon ser honom eller hjälper honom. Det är bara lagom, för han var så stygg emot oss och djuren och allting.

"Men Stella, tycker du att du nu talar kristligt, då du säger så där? Regina såg förebrående på dottern.

"Nej, lilla mamma, det tycker jag inte alls, men jag är inte alls kristen i mitt hjärta, då jag tänker på Johansson. Jag är glad att han får spöka och fara omkring utan hjälp, det är rätt åt honom. Minns mamma hur vi fingo lida där nere i Snokegöl? Minns mamma det? Mamma är det inte underligt att människorna inte äro bättre än djuren. Jag minns så väl när vi släppte in en ny ko bland de gamla, vilket bölande det blev. Alla de förut så lugna små kossorna blevo med ens så stygga. De ville bara stånga den nya stackarn, som aldrig gjort dem det minsta för när och som kände sig ensam och bortkommen och olycklig nog, förut.

Hästarna och hönsen och ankorna och alla djuren likadant. Och vi människor vi äro väl minst lika stygga emot varandra, då det är till fördel för oss — åtminstone en hel del människor."

"Jag hoppas, att du nu överdriver, Stella, men jag förstår hur du menar. Jag minns allt det där. Jönssons hustru håller jag nu riktigt av, stackars liten. Hade jag sett dem med samma ögon då vi kommo dit, som då vi reste därifrån hade ej tillvaron där varit fullt så svår som den då var. Men det är perspektivet, avståndet, du förstår, som låter huvuddragen framträda och döljer de gnagande, sargande smådetaljerna. Men livet består mest av de senare..." Regina tystnade.

Efter en liten stund sade Stella med en röst blyg och tvekande.

"Mammis, jag har undrat så mycket på, hur det varit för oss om inte farbror Walther funnits och hjälpt oss på alla vis. Både vid pappas begravning och då vi höllo på att bli utkörda av Johanssons — ja överhuvud, hela den där hemska tiden.

"Ja, vet du Stella, det har jag också undrat på. Men det var väl Guds mening att vi ej skulle bliva helt övergivna."

"Men om han hade fått leva? Hur hade det då blivit?"

"Ja, om han fått leva?" Regina blickade framför sig med något inåtvänt fjärrskådande i uttrycket. Då hade det blivit kamp och strid emellan kärleken till dig — och — till honom —. En hård strid, det vet jag. Också om ni bägge för min skull sökt övervinna det egna lilla självviska jaget. Det var underligt att han skulle dö på dagen ett halvt år efter Iwan."

"Då pappa dog sörjde jag honom inte. Men då farbror Walther dog, då sörjde jag och det gör jag än."

"Men Stella, du får inte säga så där. Det låter så hemskt."

"Men det är sant! Varför skall jag hyckla? Jag vet precis lika bra som om du sagt det mammis, att du inte heller sörjde utan kände en lättnad, en oändlig befrielse då pappa var död, men att du fruktade för vår framtid och allt sådant där. Sedan, då farbror dog, då sörjde du. Men det fick du inte visa, utan alla som sågo dig trodde att du i hjärtat sörjde pappa. Människorna äro allt bra insnörda."

"Kanske man kan säga kortsynta", inflikade Regina medlande.

"Ja det är då visst och sant! För annars hade väl inte farbror Walther ansträngt sig för oss som han gjorde. Skaffat de här rummen i Stockholm, ordnat med vår flyttning skaffat mig in i skolan och dig mammis första början till arbete med förtjänst."

"Åh, jo, det hade han gjort ändå — för han ville gottgöra vad han en gång i ungdomen, av för stor anspråkslöshet hade underlåtit. Han var förresten ej kortsynt — han hade ju till och med tänkt på oss i sitt testamente. Hans tvåtusen kronor känns så tryggt att äga. Det är en summa som ej får röras annat än i yttersta nödfall — om vi bli sjuka, eller . . .

Stella avböt modern. "Varför gav han så lite?" Hennes ton var förebrående. "Hela testamentet var ju bara ett

utkast — han kunde lika gärna satt dit två kronor. Han hade ju ingen tanke på att dö. Men så blev han ju likförgiftad och dog utan att hinna ordna med det han säkert önskat att kunnat få ordna med. O, mammis, varför skulle vi draga upp de här gamla minnena, nu är du sorgsen och nu känns allting så svårt."

Stella sprang upp och kysste modern. Vad gör det att arbeta och slita ont, bara vi ha varandra och kunna låta bli att tänka på allt otäckt som varit. Kan du se, att Voje viftar på svansen." Stella sprang bort till kakelugnen där det stod ett vedträd med tvenne utstående små kvistar till stöd såsom framben. Stella kallade det för Voje och låtsades att det var en hund. "Voje" var redan över två år, och det var ett under, att Fia ej för länge sedan förpasat Voje in i kakelugnen eller i spiseln till kaffeved, ty för henne var Voje blott ett kvistigt vedträd, men för Stella var det som sagt, en trohjärtad förstående vän, en som hon i mörka stunder kunde delgiva sina sorger. Och en som fick vara surrogat för den levande hund hon så outsägligt längtade efter att äga. — Nu tog hon Voje i famn.

"Se mamma, han höjer ena örat, och se så han viftar på svansen. Han menar att vi skola vara glada. Det är ju födelsedag. Hör — nu kommer ungdomarna i trappan. Tyst Voje — inte skälla så."

Stella kysste modern. Så satte hon Voje tillbaka på sin plats och sprang ut och hälsade på den glada ungdomsskaran som kom.

Det började bli kyligt på hösten. Regina hade flyttat sitt mönsterritningsbord intill kakelugnen, där hushållsskolen lyste och prasslade på gallret.

Pamela, hennes släkting och vän från förra tider, satt i en gammaldags vilstol dragen fram till elden mitt emot henne, sysslolös, med upphakade hattband, het och med

nervös stämma med ens inne i brännande familjefrågor, det tröstlösa dryftandet av Reginas och Stellas framtid.

Pamela var klok och erfaren, praktisk och rådsnar, en auktoritet i släkten, även för den solida, välbärgade, så mycket mer, det ville hon mena, inför en så drömmande, opraktisk varelse som "denna Regina".

"Jag säger dig, det duger inte att gå så här och söka upp små undangömda förvärvsvägar. Ut på de öppna stråkvägarna bara, i fri kamp om brödstycket.

"Men vi äro så rädda för det, Stella och jag."

"Ja, det låter, sa han, som trampade i klaveret. Tror du, att du kan lägga ihop något med det där knåpgörat. Tag du mans Stella ur den där Tekniska skolan och låt henne få någon regäl plats! Någon bankplats lär hon väl inte kunna få, men en skaplig kontorsplats eller, så händig som hon är, en anställning hos en modist."

"Varför det, Pamela?" Regina såg upp med förbittrade, allvarsamma ögon. "För att vi skulle lära oss att undvara varandra, för att Stella skulle tvingas att bero av andras hjälp med sömnad och tvätt och jag att sakna hennes hjälp och passning i hemmet och hennes sällskap sedan."

"Joo, jag vill lova jag, sällskapsdam och världsdam, det gör du henne till, och till en baldocka sen. Du låter henne komma in i familjer, som inte äro passande för henne, fattig och beroende som hon är och kommer att förbli."

"Men till de kretsarna hör hon till födsel och anlag. Det är familjerna själva, som hos mig utbett sig att få Stella i hemmen som sällskap åt deras barn."

"Ja, det är nu det, medan Stella är ny och bevars väl, lite ovanlig. Så tycka de, att det är synd om henne, men den känslan ger sig snart, så morsk och oklok som Stella är. Det står inte på, förrän de överge henne. Jag känner världen och sällskapslivet."

"Med det kalla, ytliga begreppet innefattar jag icke det lilla ungdomskotteri, i vilket Stella, som jag tycker, nästan bildar medelpunkten. Jag är så glad, ja rent av tacksam

emot Gud, som lett det därhän, att hon kommit tillsamman med kamraterna från de goda hemmen, så som Stella med de tidiga, sorgliga livserfarenheterna var på vippen att bli människoskygg och brådmogen."

"Ja, vad var det jag sade, när ni flyttade dit ner till förvisningsorten? Du skulle ha lämnat Stella till mig, dina då så hjärtnupna vänner hade nog gärna betalt inackorderingsavgiften. Hon kunde ha kommit in som elev i någon flickpension här och sedan blivit lik en vanlig ung flicka, som vet vad hon skall tala och tiga med. Nu dummar hon sig, så att det är ett rent elände åt det."

"Så, det var gruvligt ledsamt det. Om du bara säger mig på ett ungefär, på vad sätt hon dummar sig, så kan jag ju ge henne en liten varning."

"Ack det är omöjligt att klargöra. Hon kommer med simpla liknelser från landet, så att Dagny är riktigt rädd att folk skall tro, att hon är släkt med en bondtös. Och så har hon ett så burdust sätt emot herrar, behandlar dem som småpojkar eller gamla vänner, som hon läxar upp. Edvin, stora karlen, så uppburen som han är bland kamrater, ja till och med bland officerare — du vet hans röst, hans briljanta huvud och så betagna, som flickor äro i honom se'n, men den där ungen — ja hon tycker, att han liknar en foxterrievalp, och sådana liknelser vågar hon komma med. Det är starkt. Då kan man inte undra över, att hon känner herrarnas förlustelseställen och även de simpla binamn, under vilka de äro kända."

"Fy, så du säger Pamela."

"Säger! Det finns ett kafé i närheten av Högskolan som gossarna ibland besöka för att stärka minne och nerver med en absint eller vermouth, de kalla stället Rullmöjan."

"Ja, jag vet, ett gement farligt ställe för dem."

"Nå, tycker du att det passar sig för en ung fin flicka, som väl Stella vill vara att bara låtsa om, att hon känner till ett sådant ställe. Men det generar inte henne. Hon har mött Edwin ett par gånger just när han kommit ut

därifrån, och efter det så förklarar hon helt enkelt, att hon inte ämnar hälsa på honom. Hon! Vad sägs."

"Jag tror, att hon kommer att hålla sitt löfte, tills Edwin lovar att upphöra med de där besöken, vilka, Pamela jag vet det, kunna fördärva gossen och göra honom till en dålig man och familjefader."

"Äh, kära du, sådant där kunna inte vi fruntimmer hjälpa. Ungdomen måste ha sin tid att rasa ut. Om de ödsla med sina krafter på sådana där ställen, så veta de ändå alltid att göra skillnad på vad som är fint och inte. De, som på så sätt känna till livet, göra alltid sedan de bästa partierna, därför att de genom jämförelse lärt sig att uppskatta de rena och oskyldiga flickorna. Jag tycker inte, att du skulle vilja att herrar ansåge Stella för en som vet för mycket ieda på livet. Det kan du just säga henne från mig. På samma gång kan du låta henne veta, att det inte är värt, att hon retar Edwin. Han är god vän och kamrat med många fina herrar och får Stella rykte om sig att vara fri, så är det förbi med henne i de fina sällskapskretsarna, så mycket kan jag säga. Nu har hon då ställt till ett elände igen hemma hos mig, Edwin har ett så tungt lynne och den där ungens ovänlighet, att inte säga något annat, har tagit honom så, att han bara sitter och tjurar. Är du något till mor och till vän också, så befaller du Stella att hälsa på Edwin."

Regina reste sig skälvande av vrede.

"Nej du, det är vad jag icke ämnar göra. Stella är i sin fulla rätt. Vet hon, att en ung man, som hon betraktat som sin vän och kamrat, är en slyngel, som till på köpet liksom Edwin skryter över det liv han tar del i på dåliga ställen, så behöver hon inte visa någon hänsyn emot honom."

"Men Herre min Gud, skall en ung man leva som en liten mamsell, hålla mamma i kjolen på gatan och sitta inom låsta dörrar om kvällarna? Om han nu vill dra ett bloss och språka med kamrater. De ha ju hela framtiden att fundera över."

"Så kunna de göra detta i hemmen."

"Sitta och röka ner gardinerna och svira? Åh nej tack!"

"Hade jag en son, som en gång kommit in i den dåliga vanan att röka, så skulle han få göra det hemma, om jag också skulle ta nätterna till hjälp för gardinernas rengöring. Jag skulle fängsla honom och hans kamrater vid hemmet, jag skulle ta de finaste, gladaste, raraste unga flickor till deras sällskap och kamrater, jag skulle duka upp av det goda jag hade för dem, kaffebord skulle finnas ordnat åt dem vid brasan under vinterns kulna dagar. O, jag skulle vilja rädda gossar åt dem själva, innan de skulle hinna få smak på det dåliga i livet."

"Men det är ju så du gör med dina kotterikvällar", Pamela tystnade tvärt, själv häpen över det alldeles ofrivilliga erkännandet hon gav åt Regina. "Vet du, att människorna gör narr av dig för dina 'fattigfester'. Har man inte råd att ha allting riktigt som vanligt folk, så är det bättre att låta alltsammans vara, man blir bara utsatt för åtlöje."

"Menar du därför att vi ha kaffebord i stället för punschbricka, och att ungdomen leker och dansar i stället för att spela kort, och att vi bara ha smörgås och te eller dricka till supé."

"Ja, kära du, och så lära ni ha stoppat duktyg och inga riktiga servietter."

"Du gode Gud, vad världen är lumpen och svår emot den präktiga uppväxande ungdomen. Hur skall den kunna kämpa sig igenom, när allting enar sig uti att draga den bortifrån det, som är enkelt och sant? Jag behandlar min ungdom, som mitt hjärta lär mig, att den vill ha det. Under två års tid har vårt kotteri troget samlats hos oss, om jag nu undantar Edwin. Åh gudskelov, nu kommer Stella."

Tre häftiga ryck i klockströngen annonserade Stellas ankomst. Hon tog av ytterplaggen och kom in med den dansande lätta gång, som var hennes förvärv från friluft-

livet under uppväxten. Stella ägde ett egndomligt tilldragande utseende, vilket kunde förklaras av den sällsynta friskhet och charm, som liksom strålade ut från den unga smidiga gestalten, som i sina rörelser ägde något av stengetens stolta oåtkomliga, vilda behag. Den låga breda pannan med de fint tecknade, svagt böjda ögonbrynen skuggades av det ovanligt rika håret, hyn var frisk och genomskinlig, munnen mera stor än liten, av en vacker bågform, fast sluten vittnade den om allvar, gränsande till vemod och i stunder då hon var helt ensam fick den ett uttryck av genomkämpade sorger.

Redan vid sitt inträde fattade Stella, att samtalet mellan modern och tanten gått i en ömtålig riktning. Hon kände allt för väl dragningen på högra mungipan hos tanten, när denna var i "huggtagen".

Stellas uppsyn blev med ens butter och trotsig. När hon, sedan hon med ömt deltagande kysst modern, gick fram och hälsade, kunde hennes motvilja för tanten förspörjas ända ut till den smidiga ryggen, som böjde sig i hälsningen, men sedan hastigt rätade upp sig.

Stella tog fram sin arbetskorg och satte sig att stoppa gammalt linne.

"Jag kan hälsa tant från Edvin", började hon.

Tanten ryckte till, såg upp med ett triumferande, nära nog hånfullt leende.

"Du har varit hemma hos oss, det gjorde du äntligen rätt uti. Det var så dumt med det där bråket er emellan."

"Jag! Skulle jag söka upp Edvin! Åh, det var det gräsligaste jag tänkt mig. Nej, men han satt i en soffa i Humlegården, när jag gick hem från Tekniskan. Jag tror, att han hade väntat på mig. Och nu är allt bra igen, han tänker upphöra med sina besök på Rullmöjan och bli klar med examen till våren, och det är på tiden, han är överårig tycker jag.

"Åh Herre Gud, och du har vågat tala ur den tonen till honom. Om jag bara hade sagt något ditåt, så hade

han rusat på dörren och sagt, att han skulle följa pappas exempel och kasta sig under tåget eller också hade jag inte fått ett ord ur honom på många veckor efter en sådan scen."

"Men snälla tant", Stella steg upp med sitt arbete i handen, "lova mig nu att inte säga ett ord till Edvin av undran över att han läser och sådant. Han kan kanske bli en duktig pojke Edvin, och det kan kanske också bli folk av honom, när allt kommer omkring, bara tant inte själv förstör honom."

Pamela hade svårt att behärska sig vid Stellas ord, det sjöd av sårad stolthet och vrede inom henne, men på samma gång kände hon att flickan hade rätt. Hon böt hastigt om samtal och gick efter en stund för att själv se vilken stämning Edwin nu var.

Regina kämpade en hård kamp för tillvaron. Hon arbetade från morgon till afton på olika områden, då hennes ekonomi ej tillät henne att låta verkställa någon av det lilla hushållets sysslor utomhus.

Hon tänkte på hur hon under de första åren i huvudstaden ej uppsökt de vänner och bekanta, som under hennes välmaktsdagar stått henne nära. En instinktlik förskräckelse för att ej återfinna dem på samma hjärtats eller vänskapens område som förr, höll henne tillbaka. Under de första ungdomsdagarna hade Regina levat i idealens värld, sedan hade hon, nästan i ett slag, fått ögonen öppnade för det råa, brutala i livet. Svek och förställning hade hon fått nog av. Trots allt sökte hon dock att övertyga sig själv om, att hon fortfarande trodde på det stora och ädla hos människorna, men hon undvek nästan ängsligt att sätta denna sin tro på spel. Nu satt hon och arbetade medan tanken gick som vanligt till Stella. Det var då hon såg en gammal skolbok, som Stella haft, som hon kom att tänka på det.

Stella började sin skolgång sedan de äntligen fått sitt lilla hem ordnat uppe i Stockholm, hon måste ju fullständiga sina ojämt inhämtade kunskaper. Den första tiden där var för Stella nära nog outhärdlig, det visste Regina ovan som dottern var vid skolreglemente, disciplin och inbänkande, olik de andra flickorna som hon var med sitt främmande väsen och sin hemsydda dräkt. I synnerhet plågade det henne, då hon till sin fasa, ja ångest förnam hur hon var föremål för hela skolans åtlöje, undran och prat. Regina mindes hur Stella skygg och skrämd, med mörka trotsiga ögon deltog i lektionerna och under lovtimmarna drog sig tyst och oåtkomlig ifrån allt sällskap, vems det vara månde av skolkamraterna.

Mamma, bara hem till mamma. Regina log ett ömt vemodigt leende, då hon tänkte på hur uppskakad, skälvande av ängslan Stella ofta nog kommit hem. Rädd över svårfattliga, ledsamma läxor, över obekanta kamrater, men väl inom hemmets dörrar var hon glad och behärskad, till och med i stånd att skämta över bedrövelserna i skolan.

Hon ansågs på den tiden i skolan rent av inskränkt, då hon ofta svarade uppåt väggarna på mången gång föga invecklade frågor, och hon var ibland så bortkommen, som om hon inte förstått svenska språket. Men skolan låg ju öppet och fritt, och Stella kunde från sin plats se den blå himlen, de skiftande molnen, se topparna av popplar, kring vilka fåglar av skilda slag kretsade.

Regina förstod allt detta så väl, men vem kunde begära att dessa främlingar skulle göra det. Men äntligen inträffade ett annat sakernas tillstånd, det var då naturkunskap förekom som lektionsämne och Stella fick redogöra för fåglarnas anatomi och levnadsvanor. Då vaknade hon med ens till liv, visste besked om fågelvärlden in och ut, fjäderskrud, bo, häckning och de olika slagen av ägg. Hon beskrev hur de betedde sig vid olika tillfällen, vad deras sång och läten betydde. Hon hade stått stilla med ögonen hänfört riktade mot den vårblå himmelen, kinderna purprade, hela hennes anlete lysande. Då glöm-

de hon sin rädsla och blyghet och höll hela klassen fången med sina skildringar av djur- och naturvärlden.

Efter den dagen blev hennes ställning i skolan helt annorlunda, det var en verklig tävlan emellan kamraterna att vinna framgång hos Stella, att förvärva sig rätt till hennes sällskap, i bästa fall vänskap. Detta visade sig dock ej vara så lätt, Stella var skygg och oåtkomlig, men slutligen lyckades det dem att få henne med på ett kälkparti, och snart var hon medelpunkten i det lilla kotteri av ungdom ur goda familjer, som var vecka kommo samman i de olika hemmen.

Regina smålog åter litet vemodigt vid tanken på den där tiden — åren gingo ju så fort.

Hon lät minnet följa den påbörjade vägen. Redan året efter det Stella slutat skolan, hade hon kommit in i Tekniska skolan och på samma gång ägnade hon sig åt språkstudier, gick ett par gånger i veckan till tant Livia, den gamla vännen och grannen från förr som förblivit sig lik i motgångens dagar. Hos henne fortsatte hon de lektioner i franska, vilka i skolan varit henne en plåga.

Tant Livia, som jämte sin make, den pensionerade, men ännu ungdomlige generalen, hade sitt komfortabla hem vid en öppen och vacker plats på övre Norrmalm, motsåg dessa avtalade lektionstimmar med verklig längtan, det visste Regina. Den unga flickan med de lätta rörelserna, den mjuka klingande rösten verkade, där hon visade sig i det tysta regelrätta hemmet, som sol och vår.

Det var en så trygg och behaglig känsla, att, när Regina sedan kom efter med sitt arbete, sitta samman under förtroliga samtal, vilka mest rörde sig om sonen Stig och hans förhållanden ute i det främmande landet, och att då om och om igen orda om möjligheten för hans snara återkomst.

Regina sänkte arbetet i knäet. Hennes blick vilade på Stellas porträtt som stod på skrivbordet. Reginas tankar gingo hastigt in i framtiden. Men så döko de lika hastigt

tillbaka till sista besöket hos ungdomsvännen och till det samtal de haft, då Stigs alla porträtt tagits fram.

Stig brukade med vissa mellanrum skicka hem porträtt av sig till föräldrarna. Livia sökte genom dessa följa med hans utveckling från sorglös yngling till man.

"Ser du Regina", hade vännen sagt, "av gossens porträtt kan jag bättre se, hur hans liv gestaltar sig än genom hans knapphändiga brev", Livia hade torkat av glasögonen och satte dem på för att i tur och ordning granska den samling porträtter, som hon hade liggande framför sig på bordet.

Regina hade tagit det sista av de nämnda konterfejen ur hennes hand. "Rare gossen, han är sig lik, tycker jag. Vad säger du Stella?" Regina visste nog varför hon, Stella, hade betraktat alla korten ett efter annat allvarligt, begrundande.

"Det här första", hade hon sagt, "är taget, strax han kom ut, han har fått uniform, är kaxig, har smakat friheten, men han är alldeles lik sig ännu."

"Ja. Huru lite vi då kunde ana, att han skulle komma att dröja så länge därute. Jag tycker ibland, att det hade varit bättre om han hade fått stanna härhemma, blivit officer i svenska armén och hedrat sitt vapen liksom hans far har gjort.

För övrigt så hade han ju alltid kunnat skaffa sig någon biinkomst genom att ge lektioner till skolynglingar eller något dylikt, så grann examen som han tog i studenten. Jag är så rädd, att det var fåfänga och högmod, som drev honom från hemmet, då han inte tyckte att vi kunde representera efter vårt stånd."

Regina suckade nu precis så som hon gjorde, då hon hörde de där orden.

"Ingenting i livet plågar mig så förfärligt som den tanken, att er gosse skulle tvingas att söka sitt uppehälle i främmande land för vår skull. Hade inte farbror Uno gått i borgen för att, som han då trodde, rädda oss, så hade Stig icke endast fått stanna hemma till tröst och glöd-

je för er, utan även fått följa sin böjelse och gjort som du nyss sade, gått in vid något regemente." Det var Reginas ständigt gnagande tanke hon då sagt.

"Har jag inte sagt dig tusen gånger, att det inte fanns nog av ruter i Stig. Ridderlig och till ytterlighet ömtålig till lynnet, hade han fått en svårare kamp att kämpa sig igenom här bland en mängd kamrater, vilka säkert hade skämt bort honom, än därute där han blivit härdad till både kropp och själ. Du, Stella, håller nog med mig." Det var så likt Livia att säga så där, för att lugna vännens oro — och så likt Stella att fortsätta i samma stil då hon sade:

"Ja, vet tant, det gör jag. Se mamma lilla. Stig var ju förr blyg och skygg för människor, men på det här porträttet från den första tiden därute ser man, att han redan blivit obegripligt kaxig, bortskämd av sin farbror och fått fickorna fulla med pengar förstås. Här, ungefär, börjar han lida av övermättnad, se så uttråkad han ser ut. På det här kortet är han dyster, nu vet jag, att han längtade hem, ty hans ögon se så långt bort, som om de sökte efter hemmet och mor och far." Stella hade sett på porträtten som i en vision. Hon satt på en låg stol vid hörnfönstret, vårkvällens sol spred rosenglans över rummet och bildade en skimrande gloria kring den unga flickans huvud.

Regina såg henne för sin inre blick precis som då Livia och hon hade setat sysslolösa med sina arbeten vilande i knäet och lyssnande till Stella, som om hon varit en Pythia, som förkunnat märkliga ting.

"Nå detta, vad ser du på detta, som är senare?" frågade då Livia.

Stella drog samman ögonbrynen. Här har han rest från Indien, är åter i England. Han har ett bekvämt liv på sin farbrors stora gods. Han njuter livet. Hans ögon se ej längre så långt bort eller hem. Det har kommit något annat uttryck i dem. Han håller huvudet högt, och se, handen är knuten. Han har blivit herre och husbonde över många underhavande. Det är väl taget vid den tiden, när farbrodern fick slag och han med ens blev herre, då när

kusinen kom hem." Stella kastade plötsligt undan korten, och återtog tyst sitt arbete.

Regina hade blivit oroad över Stellas sätt. Hon hade tänkt på det många gånger efteråt. Men Livia tycktes ej märkt det, hon hade bara fortsatt.

"Du tyder ansikten så bra, du Stella. I brevet, som vi fingo från Stig i dag, sänder han ej mindre än tre fotografier av Amy. Jag ser bara att hon är mycket vacker, av en sydländsk typ. Hon bräs väl på modern, min svägerska, den vackra furstinnan, som lär ha varit en strålande skönhet. Vi fingo ju aldrig se henne. Fabian längtade och väntade, att vi skulle komma ditut, han ville till och med bjuda oss på resan, men Jolanta var ju ständigt så upptagen av det lysande, bullrande sällskapslivet i London, och då tyckte Uno, att det inte passade att vi reste ut. De sista åren sedan Jolanta dog, har ju Fabian hälsat på oss, men nu efter hans slaganfall lär det väl bli slut på de resorna och på förhoppningarna om att få hem Stig också. Hur tycker du Amy ser ut?"

Livia hade sett på Stella medan hon talade.

Stella hade länge hållit i fotografiet. Så sade hon långsamt. Hon är vacker — sällsynt vacker — men — Hon är självvisk, hjärtlös, en sirén är hon."

"Jag är så rädd, att Stella har rätt i sin tanke om henne, mest rädd för att Stig fäster sig vid henne på allvar och sedan i sitt äktenskap kommer att känna sig lika ensam och olycklig som Fabian." Vännen hade suckat tungt.

Regina tog åter upp sitt arbete. De där tankarna ville aldrig släppa henne, de malde och malde i hennes hjärna. Små barn, små bekymmer, stora barn, stora bekymmer — fortsatte hon i tankarna, slutligen lämnade hon Livia och Stig åt sitt öde och fortsatte att enbart tänka på Stella.

Stellas skarpa blick på människorna oroade modern —, men gav på samma gång ett visst lugn, ty hon hoppades att Stella ej skulle bedragas på livets högsta lycka, så som hon själv blivit det, men hon visste också att Stella gjorde som hon själv mången gång, tvingade sig att ej se svag-

heterna hos dem hon mötte, utan sökte i dess ställe bygga upp egenskaper som ej funnos — ty, som hon ibland kunde säga — jag orkar ej leva om allt omkring mig är grådask eller svart lumpenhet, förställning, falskhet, svek och framför allt dumhet och självviskhet. Därför ser mamma, försöker jag att fälla ner en slöja över min inre blick och bara se med de här vanliga ögonen. Det är ju så mycket bekvämare."

"Ja — stackars liten", fortsatte modern sina tankar. Livets prövande skola har börjat redan vid allt för unga år för min flicka. Och ändå söker hon locka fram solskenet, där man minst anar det. Hur tuktad, hur tilltrampad och kusad har hon ej blivit — hon "den lilla prinsessan. Hon som kunde befalla." Hur skulle ej hennes stolta sinne lida. Men livet hade lärt henne att övervinna sig själv. Modern kände sitt hjärta skälva av medkänsla med dottern. Nog visste Regina att det ej kunde vara så roligt för Stella, att tvärt sluta upp med alla tankar på att bliva "en storhet"! Ty då hon började i Tekniska skolan var det Stellas hopp att få fortsätta och så småningom komma in i målarakademien — att få stipendier, att få resa ut i vida världen, att bli firad, berömd, eftersökt. Ty för fantasien finnes inga skrankor. Men ack, i realiteten förstod Stella att detta var omöjligt. Hon hade en mager tröst uti den tanken, att hade hon också haft medel, hade ej hennes talang burit henne över medelmåttorna.

Nu klippte Stella serier av silhuetter, vilka rönte ganska god åtgång. Det var mest sagor med prinsar och prinsessor och idyller med olika sorts djur. Själv hade Regina lyckats vinna erkännande för sina originella mönsterritningar. Men det var alltid med samma oövervinnerliga känsla av förnedring som hon gick till mönsteraffären för att sälja dem eller få nya beställningar. Hon hoppades att Stella ej kunde känna samma skygghet och förtvivlan därvidlag som hon själv, och lät därför dottern i regel gå dessa ärenden.

Stella hade helt tvärt slutat Tekniska skolan, då hon en

gång kom hem och överraskade modern i en av dennas "mörka stunder". Regina ville aldrig visa barnet dessa "stunder", då hon lät smärtan av allt som varit och var taga ut sin rätt och då hon ej längre betvingade sig utan lät tårarna fritt flöda. Det var emellertid vid ett dylikt tillfälle Stella helt överraskande kom hem och som sagt fick se modern. Och Stella förstod att de långa ensamma dagarna, då hon var på sin skola, ej voro till lycka för modern. Regina måste erkänna det, livet var så mycket lättare att leva, då hon hade barnet vid sin sida och hon hade utan allt för stark motsägelse givit vika för Stellas önskan härvidlag.

Men oaktat all deras strävan att lätta bekymmerna för varandra, grep missmodet dem ibland, Regina suckade. Det var oftast då Stella gick till bokhandeln eller Bikupan och fick höra att inga nya beställningar inkommit. Det var en sådan gång då de beslöto att sälja någon av de gamla möblerna för att därigenom få medel att köpa en stickmaskin och på så vis få en ytterligare inkomstkälla. Men frågan blev ständigt, vilken av möblerna de skulle hava hjärta att lämna ifrån sig.

Den gamla bukiga roccocobyrån, som varit i släkten i fem, sex generationer och i vilkens lådor alltid de små nyfödda barnens utstyrslar förvarats. Eller empirebyrån där de olika vita bruddräkterna legat och där Reginas ännu fanns i behåll. Eller skrivbordet med lönnlådan där de gamla breven lågo ordnade i buntar. Brev från morfar till mormor, då de voro förlovade och ändå mera gulnade brev ifrån dessas föräldrars tid. Nej, inte kunde man göra sig av med dem, det hade mor och dotter varit fullt på det klara med. Och inte heller det gamla slädnätet, det som virkades av inspektorer och husmamsell på Högvidsholm och som varje stjärna liksom berättade en saga ifrån Stellas drömslott. Stella kunde ibland taga fram det och bara sitta stilla och se på varje maska, och medan hon såg på det tyckte hon sig se slottet och modern som lik en drottning gick där! Hon såg brädgården,

parken, djuren, alla människorna. Stellas näsborrar brukade själva, då hon såg det. Så kunde hon fästa blicken på Regina och säga. "Nej, mammis, allt annat, men slädnätet det kunna vi ej göra oss av med, varje maska viskar en saga, en så underligt främmande och ändå så bekant saga. Inte än", kunde hon sedan lägga till med låg röst, som fruktade hon att det dock kunde komma den dag då de tvingades också till detta!

Till slut beslöto de sig för att sälja silverbägare och fat, som Stella fått på födelsedagar då hon var liten. De fingo verkligen ihop till en stickmaskin och på den turade de om att arbeta.

Regina blev väckt ur sina tankar av Fia som kom in med ett brev i handen.

"Farligt underliga skrivbokstäver", sade Fia, som noga beskådade brevet, innan hon lämnade fram det.

När matmodern tog brevet utan att göra min av att öppna det, gjorde Fia sig ärende att stanna kvar i rummet, hon noppade ett visset blad från en fönsterväxt, strök med förklädet över möblerna. Brevet var tjockt och såg så underligt ut, Fia hade drömt om ormar till huset, och en kunde nu vänta friare vad stund som helst, "och väl vore då det, Stella var snart oppi tjugu åren och hade inte så mycket som en enda fästman, som kunde räknas bli något med, småfästmännerna, som nyss fått vit mössa, var det då inte mycket bevänt med, fastän dom for och sprang i huset och skulle ha kaffe och tog bort tiden med onyttigt tal, då de kom som sillastim på torsdagsaftnarna." Sådana fästmänner (Fia inbegrep i denna kategori alla unga man, som visade sig inom husets dörrar) kunde man gärna undvara."

Stella dammade innan hon gick. "Har du satt på bönorna, Fia?"

"Åhja bevars, jag skall nog veta att gå, så brevet får läsas i ro. Stella skall väl både ha friare, få ring på fingret och stå brud också, innan en tocken som jag får nosa sig till det. När det är roligheter med friarbrev och toseta

manfolk, som si ut, som om dom ville spränga skallen med dynamit, då, kantänka, får en gå ovetande, så när som det lilla en kan sno sig till att få reda på, men då det är bedrövelse på färde med rödgråtna ögon och sömnlösa nätter, då måtro är Fia rar och snäll, när hon kommer med starka kaffetåren. Tvi för den Lede, så vårldslöst det är te leva bland sånt folk, en har då större tack och välsignelse åv te vittna i armén och nyttja det rena ordet." Fia gick ut och slog igen dörren till köket med en skräll.

Med "rena ordet" menade Fia högsvenskan, som hon visade sig kunna behärska inom armén. Hemma bibehöll hon otvunget sitt modersmål både i repliken, i vilken hon ägde sin styrka och i monologen, som hon utförde därute i köket så kraftigt med växande tonfall, att man i angränsande rum kunde tro henne vara i fullt gräl med alla kvarterets tjänstehjon.

Fia kom att tänka på blomkannan, som skulle fyllas.

Hon ryckte upp dörren, men slöt den hastigt igen, helt gråtfärdig. Hon hade sett matmodern sitta därinne i gungstolen blek med bestört utseende "det var väl länsmansfan i syne igen eller annat leatyg" mumlade hon för sig själv. Viss om att det nu åter var olycka i antågande, ty sådant uttryck hade matmodern haft.

Regina läste brevet om igen. Hon kunde ej återkomma från den bestörtning och ledsnad, det vållade henne. "Edvin, pojken komma med sådant."

"Vördade tant Regina!" stod det.

"Som det är alldeles omöjligt att få något håll på Stella och jag är alldeles utom mig kär i henne, så vet jag mig ingen annan råd än att skriva till tant, som alltid förstår ungdomen och har varit snäll emot mig. Ser tant, att jag är en eländig, förlorad människa, om jag inte får Stella. Och varför skulle just hon inte vilja ha mig? Jag är nu tjugutre år med en god framtid, och det kan jag säga, att jag har Stella att tacka för. För hennes skull slutade

jag upp med en hel del trevligheter, som precis inte voro nyttiga för mig, men som jag nog hållit i med om inte hon blivit så rasande på mig för det, hon såg ut, som om hon inte velat ta i mig med tång, och det härdade jag inte ut med. Men vill hon ej bliva min svarar jag ej för vad jag sedan gör. Har hon nu gjort mig hygglig, så bevisar väl det, att hon på det hela tycker om mig, jag nöjer mig med det tills vidare, ty bara jag får henne, så kommer nog den stora kärleken sedan. Juristbanan, som skulle ha förskaffat mig en lysande framtid, har jag för Stellas skull gått ifrån. Jag var så rädd, att någon annan skulle ta bort henne, om det dröjde för länge, innan jag blev min egen, men med den präktiga kontorsplats jag nu har, tror jag just inte, att någon annan bjuder en så fattig flicka som Stella något bättre, och en vacker dag kanske jag sitter som bankir — man kan aldrig veta.

Tror hon, att den där Serron, den rike göken menar något med sitt fjäsk, så bedrar hon sig, det är nog som konstnär han ser henne, för att han tycker hon är vacker, för Stella är vacker, hon är gudomlig. Det är något så ljust och lätt omkring henne, och jag är så ofta dyster och tungsint, tant vet, hur gubben var, tog livet av sig för en ringa motgång. Jag tänker på, hur ljust och glatt livet skulle bli för mig, om jag jämt finge äga Stella. Om hon bara ville höra och förstå mig. Jag har sagt så mycket till henne, att vilken annan flicka som helst skulle tagit hälften av det som frieri, men Stella vill inte förstå någonting, och hon gör mig tokig om det inte blir ändring snart. Jag vill också ha allting avgjort, innan gumman kommer hem och börjar bråka med Mimmi Svensson, som har en million, men läspar och går in med tårna, nej jag tackar, inte för mig. Gumman är inte för det här med Stella, men det bryr jag mig inte om, härvidlag gäller det min sak

och min vilja, och hon ger nog med sig, när hon ser att allt är avgjort. Om så väl vore! Käraste tant, Stella gör nog allt, som tant vill, säg henne, att jag tyckt om henne ända sedan vi lekte tillsammans på Högvidsholm. Jag blir utom mig, om hon nu krånglar på något sätt. Jag måste få henne och säger tant högtidligt inför Gud, att jag inte vet, vad jag gör, om Stella nekar att bli min hustru. *Min hustru* Stella! Jag som aldrig bett till Gud, jag ber honom nu, att allt skall gå bra. Jag kommer upp i afton. Stella behöver inte säga ett ord bara möta och ge mig handen, så vet jag, att jag blir den lyckligaste på jorden. Annars — — —!

Tants Edvin."

Stellas glada röst hördes ute i tamburen, där hon pratade med Fia, som var oroande ömsint i sina omsorger om henne.

Riktigt misstänkt, kunde väl aldrig ha hänt något, Stella flög iväg in till modern. Jo, mycket riktigt just vad hon trodde, mamma upprörd med ett långt brev i handen, någon av pappas gamla fordringsägare, som var gemen?

Stella satte sig så gott hon kunde i moderns knä med armarna om hennes hals. "Se så, mammis, jag är beredd på det värsta, vi kunna ju alltid rådfråga farbror Uno, om det är något farligt. Och så få vi sälja mitt guldarmband, för slädnätet och de gamla möblerna kunna vi ej leva utan. Stella tog brevet ur moderns hand och läste det långsamt med begrundande uppsyn, som om hon försökt översätta ett främmande språk.

Sedan hon slutat läsa, satte hon sig att stirra ut framför sig en lång stund. Så började hon skratta muntert, uppsluppet.

"Jag menar, att Edvin inte är klok. Vad skulle han med mig, som varit så rent orimligt stygg emot honom? Du söte tid, som Fia säger, och inte det minsta dugg tyc-

ker jag om honom. Jag har bara velat rätta på honom, plantera honom i en ny kruka och ge honom sol och vatten, då jag såg att roten höll på att ruttna bort. Nu skjuter han gröna skott och artar sig. Hu, så rädd jag först blev att det var något rysligt som hänt. Åh, det är makalöst ohyggligt. Hur kan Edvin bara våga!" Stella började omotiverat gråta.

"Stella, han har ändå brutit sin bana och offrat mycket av vad han ansett som njutning i livet för din skull."

"Bevara mig, mamma låter så förebrående, som om han blivit en riktig usling för min skull i stället för motsatsen. Inte sörjer han för, att han inte får mig, ingenting kan jag, och ingenting är jag och så bedrövligt fattig. Nej, men om jag förstår mig på pojken, som aldrig talar om annat än "partier" och om hur mycket flickorna äga! Fy, det här är egentligen riktigt tråkigt. Så dumt att hitta på sådana här tillställningar." Hon torkade sig i ögonen med baksidan av handen och sökte se glad ut.

"Men har du aldrig någonsin misstänkt detta?"

"Jag? Åh hur kan mamma tro? Nog har han pratat underligt ibland, och blivit sur och dyster, när jag läxat upp honom. En gång, det talade jag om för mamma, sprang han efter mig uppför trappan och ville kyssa mig, fast det fick han förstås inte. Sen har jag nästan varit rädd för honom, för att han säger, att en herre kan kyssa en flicka, när han vill, och att flickorna vilja ha det därhän. Usch, aldrig i livet får någon kyssa mig."

"Annat än den du skall ta till man en gång."

"Men jag vill ingen ha, ser mamma, jag tycker att allihopa är på något vis moraliskt defekta och att tänka sig att lämna mamma och så i evighet vara hos en man, som kanske inte skulle vara god och fin emot mig, som skulle kunna vara artig och uppmärksam emot mig, när folk såg det, men rå och befallande när vi voro ensamma. Då är det väl millioner gånger bättre att jag alltid får vara hos dig, mamma min, som är god och kärleksfull och älskar mig. Stella böjde sig ner och kysste moderns hand, hon

ville dölja tårarna, som åter sprungo upp i hennes ögon. Regina kämpade också för att återhålla sin rörelse.

"Edvin kommer i afton Stella, du måste ge honom svar."

"Han väntar kanske, att jag skall möta honom med utsträckt hand, som han så enkelt och praktiskt föreslår. Du gode Gud, som om jag inte visste, hur mycken bedrövelse som måste följa med, när man gifter sig, om det också vore med en mycket noblare och bättre man än Edvin, ja med en riktig 'Guds ängel' som Fia säger."

"O, du stackars liten. Det är bittert att tänka, att vi, dina föräldrar ha skrämt lyckan ifrån dig."

"Lilla mammis. Det är nog inte bara ni. Jag tycker att vart man än vänder sig så ser man bara olyckliga äktenskap. De skenbart lyckligast äro ändå inte vad jag ville ha. Det är något som fattas — något — jag vet inte vad det är men då jag blir äldre, så kanske jag förstår det. Men det kan väl vara annat i världen, som är lycka? Jag har ju dig mamma, hemmet och kanske i en framtid också mitt arbete kan giva mig lycka, och så får jag sjunga och vara ute ibland, får slippa att sitta på kontorsstol. Och Edvin skulle tänka — — — ! Söta älskade mamma, jag går till tant Livia i kväll, och så talar du för mig. För jag skulle antingen skratta eller gråta åt hela eländet."

Ett par dagar senare mötte Regina Pamela i Humlegården. Pamelas utseende var olycksbådande.

"Jo, ni äro goda ni", började hon, "du milde Gud, ett sådant beteende mot min Edvin. Hade jag inte kommit hem tidigare än som ämnat var, så hade jag kanske inte haft någon son nu. Han satt med revolvern i hand, när jag kom in till honom. Om han hade dödat sig, så skulle jag anklagat Stella för det, hon har hypnotiserat honom med de där farliga ögonen, snärjt och fängslat honom, och när hon så väl har honom i nätet, så frågar hon inte efter honom. Jag begriper inte, hur hon kunnat så komplett förhäxa Edvin, som alltid varit så nogräknad på

flickor. Hur rika och förnäma de än varit, så har han aldrig fästat sig vid dem, bara lekt med dem. Och Stella, fattig, obetydlig, henne går han och blir förälskad uti. Inte bara som i en 'flirt', nej på djupaste allvar. Men jag skall säga dig det Regina, att Stella skall akta sig! För hon leker och lockar och snärjer, men har hon dem blott i sina garn drager hon sig undan — Edvin har nog talat om hur hon gör. Men det straffar sig! Det straffar sig!" Pamela slog paraplykäppen så hårt i marken att det var nära att den gått av.

"Pamela lugna dig och se saken som den är. Du är och har alltid varit oresonligt orättvis emot Stella — och nu mera än någonsin —. Så sant som jag hoppas på en högre tillvaro efter döden, så sant är det att Stella icke 'leker eller lockar' de unga männen, för att som du så älskvärt säger, sedan draga sig ifrån dem. — Nej hon är bara allt för litet beräknande därvidlag. Det faller henne aldrig in att någon skall bliva kär i henne. Hon vet ju hur fattig hon är och hur beräknande män i allmänhet äro, — livet tvingar dem ju till det. — Du skulle sett hur förbluffad hon blev, då hon fick läsa Edvins brev. Men hon är glad att råka unga män och att få resonera, ja skämta och dansa med dem. Jag tror att Stella, som alla andra unga flickor djupast inne hoppas på att en gång råka det ideal hon oklart drömmer om — men, som jag fruktar, hon aldrig kan träffa — och Pamela — jag fasar för den tanken att hon en gång skulle tro sig möta den hon helt kunde älska ... och så upptäcka att hon bedragit sig."

Efter en kort tystnad fortsatte Regina. "De unga männen kanske fängslas av den värme som döljer sig bakom Stellas ibland kantiga, ibland alltför livliga sätt — eller av att de förstå att hon fordrar mera karaktär, mera om jag så må säga, moral, än vad de flesta andra unga flickor göra — och så har hon redan en gammal kvinnas bittra livserfarenhet bakom sig. — Hon har redan prövat livets försakelser."

"Ja, Gud vet vad det är", föll Palmela in med skarp ton,

"men det är bäst att hon tager sig i akt innan någon olycka händer. Jo, jag tycker just, vad rättigheter har hon att spela mentor mot unga herrar, till på köpet ur framstående familjer, men ingenting är heligt för den ungen, fast hon själv är fattig och beror av andra."

"Beror hon händelsevis av dig, eller vet du någon annan, som beklagat sig över att behöva hjälpa henne?" Regina talade lågt, hon var betänkligt blek.

"Av dig först och främst. Hela världen undrar på hur du kan ha råd att föda och underhålla din dotter."

"Hon underhåller mig lika mycket. Vi hjälpa varandra. Hon lär sig att reda sig med ganska litet, spar in sömmerska, tvätt och mycket mer åt oss".

"Som om jag inte visste allt det där förut. Men hur hon sparar, så lära väl ändå inte inkomsterna räcka till att leva så som Stella gör. Vet du Regina, alla dina vänner undra varifrån Stella fått den där stora gula plymen, som hon har på sin sommarhatt, det var häromdagen en som tyckte att hon skulle ta bort den".

"Varför det? Plymen är förtjusande vacker och klär henne?"

"Ja men jag skall säga dig att Stella kan förlora rykte och anseende genom den där plymen. Jo du, det var någon som sade häromdagen, att någon annan hade undrat, om det inte är någon viss, som underhåller den unga skönheten".

"Ja det gör ju jag förstås, fastän hon hjälper till, och den mycket omtalade plymen har hon för ett litet 'klippalbum' fått av Livia, som inte längre vill ha den. Men jag borde ej vårda mig om att avge förklaringar och liksom försvara oss för lågt förtal. Kunna vi inte få vara i fred, vi stackars överklassarbetare, som anse, att andens och kroppens arbete kan och bör utföras så avvägt, att sinnets jämvikt och livsglädje vinnes därur. Därför att du och dina vänner, nämn dem aldrig som mina, icke förstå oss och vår strävan att göra det bästa av det liv och de gåvor Gud givit oss, klandra ni och ömka oss, antingen vi

skura våra golv själva eller vi understå oss att gå väl klädda. Farväl med dig Pamela."

Pamela stod handfallen och såg efter Regina, vilken skyndsamt avlägsnade sig. Det sjöd inom henne av upproriska känslor. Skulle hon aldrig lyckas stuka till dem, skulle hon alltid hela livet igenom vara den som tvingades att känna sig underlägsen, liksom stå på ett annat "plan" än barndomsvännen?

Stig hade kommit hem helt oväntat. Hans rike farbror, vars stora gods han hjälpt till att sköta, hade fått ett slaganfall, som nära nog ändat hans liv. Sjuk, nästan döende ville denne ännu en gång återse fädernejorden och om möjligt söka återvinna sin hälsa där. Stig, samt enda dottern Amy följde med på resan, som hastigt bestämdes, utan att brodern förut underrättats därom.

Allt detta hade Regina och Stella till sin stora överraskning fått höra ute i staden av en person, som varit med på samma båt som de anlände. Denna visste även förtälja, att en förlovning mellan de unga kusinerna var så gott som avgjord.

Några dagar senare kom Andersson, portvakten hos general Grundtwell, med bjudningsbrev till "enkel vardagsmiddag" med anledning av sonens och släktingarnas oväntade hemkomst. Livia hade tillfogat några ord: "Regina och Stella kunde gärna ha sitt arbete med och slå sig till ro, man visste ej, om inte de unga ämnade sig något ut på kvällen, och det var så mycket att rådgöra och tala om".

Stella var osedvanligt retlig och otålig, när hon skulle ordna sig till "kalaset", förtretad på gamla, fula, nödtorftigt ändrade plagg, retad att ej se ut som vanligt folk, mera lik en fågelskrämma än någonsin med den där vitprickiga röda musslinstrasan, som bestämt var tjugu år gammal och som varit ändrad minst sex gånger. Skorna sen, i riktig galoschstil. Jo, hon skulle komma att ta sig ut bredvid den där guldprinsessan, usch!

Stella satt vid det öppna fönstret och smorde sina gam-

la gråspräckliga blankläderskor med matolja, oförfärat duschande på med bittra tårar och dito utfall emot tillvarons bedrövelse. Småningom slutade hon upp, ty en högst obehaglig förnimmelse av att hon talade ensam och dessutom gjorde modern bedrövad grep henne. Denna satt så tyst därframme vid den stora ovala spegeln, med glaset dunkelt av fukten på Snokegöl, och sökte efter bästa förmåga att göra sig presentabel.

Stella kastade en förstulen blick ditöver. Hon såg moderns bild i spegeln så sorgsen, så blek med ett trött, tåligt utseende, och hennes ögon tårades igen, hon ville även vara tålig, fast det var svårt, så som det sjöd och brände inom henne. Hon bet ihop tänderna, höjde huvudet med en energisk skakning. Hastigt trädde hon skorna på.

"Titta bara mamma, om inte mina skor äro som nya. Det blir ganska sött med det här vita skärpet om livet med stor rosett där bak och med den här broschen, av Lättfots vita man, blir jag 'oförliknelig'; ty ingen flicka har väl ett dylikt smycke och ett så vackert minne av en arabisk vän."

Regina vände sig emot Stella.

"Lilla älskade rönnbär. Nå duger jag, som jag är nu?"

"Syperb helt enkelt. Men vänta jag skall vrida upp mammas hår lite så där i empire — det hör till mammas utseende."

Fia kom in, stannade full av beundran framför Regina. "Du söte tid, så fin är väl inte själva drottningen", sade hon med övertygelse i stämman, "och si Stella — rakt som en tavla på en snusdosa." De måste ju känna sig smickrade över en så kompetent persons oförställda beröm och småleende åt Fias lustiga ord lämnade de om en stund hemmet och vandrade iväg till den omtalade middagen.

Clara, den gamla bräckliga jungfrun, som tillhört familjen Grundtwell sedan ungdomen, öppnade tamburdörren. Man såg genast av hennes högtidliga uppsyn och tysta vördnadsfulla sätt att passa upp, olikt hennes vanliga välvilliga pratsamma, att en främmande hand lagt "selen" på

henne. Hon strök utefter kanterna på sitt vita stärkta förkläde och neg stelt och automatiskt.

Stella skrattade. "Kära Clara, vad står nu på?"

"Befaller herrskapet något mera?"

"Ja, knyt genast fast mitt skoband." Med en högdragen befallande åtbörd satte Stella fram foten. Clara bara stirrade på henne, som om hon fruktat, att Stella förlorat förståndet.

Hon fick en kraftig ruskning. "Sjåpa sig inte för oss Clara", Stella skrattade igen. Clara måste ju småle emot Stella, barnet som hon sett ända ifrån det denna låg i linda. Clara förstod äntligen att Stella "lekte förnäm", så där som hon ibland kunde leka när hon var liten.

Livia mötte sina gäster ute i salen, klädd i mörkgrön sidenklänning och sin finaste spetsmössa samt med juvelringar och smaragdbrosch på, mitt i vardagslag.

Både Regina och Stella sågo av hennes nervösa rörelser och nästan exalterade vänlighet, att hon var bringad ur jämnvikten. Det var bävande glädje över sonens närvaro i hemmet, som strålade ut ur de på senare tid trötta, tungsinta ögonen. Men där fanns också något uppjagat oroligt.

Med ens lyste hennes ansikte upp, fick ett uttryck av stolhet och förväntan. Hon hörde sonens kära välkända steg. Taktfast, med hastig fart närmade de sig.

Det var Stig, som skyndade genom rummen, strykande håret tillbaka med bägge händer, påtagligen i sista stund färdig med middagstoaletten. Lång, smidig med klara blå ögon och friska bländande tänder. Han log ett ljust leende.

"Tant tar jag i famn; gammal god vänskaps privilegium — och här har jag Eja Heja, äntligen!"

I stormande översvallande glädje gjorde han min av att upprepa omfamningen även med henne, den rodnande unga flickan, "lilla fästmön" och "hustrun" från barndomsdagarna.

Men Stella steg tillbaka med en mörk blick ur de blixt-

rande ögonen. Det var som om Stig fått en stråle isvatten över sig, han rätade upp sig och blev med ens den korrekte världsmannen. Med en avmätt bugning hälsade han på Stella och det var med en ceremonimästares kalla röst han föreställde henne för sin kusin Amy Grundtwell.

En ung dam reste sig lättjefullt ur fåtöljen framme vid fönstret. Hon var så strålande vacker, en så från huvudet till fot praktfull företeelse, att Stella greps av en liknande hänförelse som om hon stått framför ett underbart konstverk. Den tvära för henne själv underliga misstämning, som överkommit henne därute i salen, gav med ens vika. Hon såg på Stig nästan avbedjande. Var det underligt, att han blivit fängslad, fången, bedårad. Han var väl ej mer än människa. Bilden av ungdomsvännen återfick platsen i hennes hjärta, ofördunklad, nu då hon förstod honom och tyckte sig äga visshet om, att hans framtidsplaner icke, som hon förut misstänkt, leddes ev egennytta och beräkning. Att böja sig under en stor mäktig kärlek, däri låg ingenting lågt och nedsättande för karaktären.

Stella vände blicken mot Stig med ett tveksamt avbedjande litet leende. Hon såg hur det kom glans i hans blick, hur hela hans ansikte värmdes och strålade upp. Han gick fram emot henne med båda händerna utsträckta.

"Lilla Eja Heja, min vän ändå?"

Stella rodnade, det var som om hon haft svårt att enkelt och otvunget besvara hans hjärtliga hälsning. Stigs uppsyn mörknade åter.

"Så-å. Hylta Beja igen, som därute. Aldrig har jag när jag drömt om lilla vännen min från barndomen, tänkt, att jag skulle återfinna henne som en ovänlig nyckfull ung dam. Det är ju, som om vi aldrig hade sett varandra förr, av mors långa och många brev har jag alltid fått ett annat intryck, då hon berättat om dig" — Stig vände sig häftigt bort färdig att lämna henne.

"Nej Stig då, tänk inga dumheter."

Stig stannade fängslad av den lidelsefulla stämman av hennes mjuka bävande "Stig".

Det var med en nästan tveksam rörelse han tog hennes framräckta hand med en obestämd känsla av missmod, gränsande till harm han hörde hennes svala vänliga:

"Stig kan tro, att jag också är glad att återse barndomsvännen."

Han följde henne med ögonen, där hon smidig och graciös böjde sig i en både vördnadsfull och hjärtlig hälsning för hans far, vilken rak och prydlig kom ut ur sitt rum för att med de andra begiva sig till den väntande middagen.

Generalen förde sin unga släkting till bordet, där hon, som om den saken fallit av sig själv, intog hedersplatsen, medan Regina, som han förbindligt erbjöd platsen vid sin andra sida, denna dag knappast tycktes existera för honom, något som icke vidare syntes beröra lilla mammis, tänkte Stella med tillfredsställelse.

Mammis, såväl som Stella själv, var ju idel öga, idel hänförd beundran för den unga främlingens fullkomligheter.

Det låg något trolskt bedårande i de halvslutna blåsvarta ögonen, vilkas blixtrande glans förhöjdes genom den täta svarta ögonfransen och ögonbrynets mörka sammetslena båge. Pannans, näsans och munnens linjer voro av en sällsynt finhet. Hennes hy, bländande ren och klar. Hon förde sig med uttråkad vårdslöshet, som om hon var trött på hela världen. Stella bemärkte med häpnad och oro det obesvärade sätt, hon tillät sig gentemot den aktningsbjudande överlägsne onkeln, som icke annars plägade tillåta några friheter utan höll på "decorum" i allt vid alla tillfällen.

Men fastän fröken Grundtwell helt taktlöst började kritisera allt, som var svenskt, klimat, måltidstimmar, hemvanor, så bibehöll generalen dock sitt gammaldags ridderliga sätt emot henne. Stig blev däremot häftig, tog sitt land i försvar och gav henne skarpa svar. Det uppstod

en skärmytsling mellan de båda, som ej upphörde, förrän Livia medlande lade sig mellan.

Då de reste sig från bordet gick Livia fram och tog sin gosses arm, smeksamt lade hon sitt huvud mot hans axel.

"Innan du går ifrån oss skola vi fira vår skymningsstund med brasa, och så sjunger du som förr 'dossen min'."

"Dossen" såg lite besvärad ut, men belåtenheten att åter höra det gamla smeknamnet från barnaåren tog överhand.

De vandrade in till hörnsalongen, där sällskapet samlats.

Efter en stund gingo Stig och Amy in i det halvmörka förmaket. Stella kunde förstå, att det föregick en försoningsscen i den lilla soffan bakom dörren, därifrån rösterna hördes låga, viskande eller häftigt passionerade.

Amy höll honom fast därinne, förbittrad, svartsjuk, lidelsefull i smekningar, glödande av älskog, ty hon hade ärvt sin mormors häftiga sinne och hetsiga temperament. Amy älskade Stig med sin naturs obändighet, hon hade gjort det allt ifrån det ögonblick hon såg honom i faderns hem, då hon denna sista vinter återvände dit från den långa vistelsen i södern hos sin mormors släkt.

Den unga flickan var fullt medveten om sina företräden, hon visste till punkt och pricka att uppskatta det värde, hennes ungdom, skönhet och obegränsade förmögenhet förlänade henne.

Det var vid faderns, som hon då trodde dödsbädd, som hon såg Stig för första gången. Hans manliga allvarsamma och dock vid sjukbädden så vekt deltagande väsen gjorde ett mäktigt intryck på henne. Också hon gjorde ett överraskande intryck på honom, där hon trädde in i sjukrummet i hela den mäktiga strålglansen av ungdom och skönhet. Det liksom föll av sig själv, att de skulle tillhöra varandra, fastän från hans sida knappast ett yttrande fälldes i den riktningen. Bara det att blickar och

tonfall, när de allt oftare möttes invid sjuklägret blevo mer och mer sökande, tillmötesgående.

Vid den hastigt beslutade avresan, oron, villervallan, blev det ett mera direkt närmande emellan dem. Hon kom honom i möte som en flammande låga.

De skiftande känslor, som under åren därute behärskat honom, av missmod över en kanske illa vald levnadsbana, av okuvlig hemlängtan gåvo vika. Glödhet flammade hans kärlek hennes i möte.

De nya känslornas berusning hade stegrats under resan. Men nu under hemmets svala lugn kände Stig, som om han började vakna ur en bedövning.

Amy var den första, som till sin undran och vrede märkte den förändring, han undergick. Det var ej längre han, som sökte ögonblick, förlängda i det oändliga för passionerade kärleksbetygelser. Hans trygga väsen och den självsäkerhet, med vilken han behandlade henne, retade henne. Hon hade nu efter middagen överhopat honom med förebråelser. De våldsamma anfallen av svartsjuka gåvo omsider vika, och försoning kom till stånd mellan de två.

Stig höll den tillbedda i sin famn, han höljde hela hennes ansikte med kyssar men det oaktat förlorade han icke ett ljud från det som sades inne i hörnsalongen — och gång på gång skymtade hans blick Stella, som satt böjd över sitt arbete, men ibland såg upp med ett strålande leende då hon talade vid de "gamla" som också sutto runt omkring. Det ryckte i honom av lust att få taga del i deras samtal — att som förr vara den "lille dossen".

Plötsligt sprang han upp, hänsynslöst stötande undan den mjuka arm, som snärjde sig om hans nacke.

"Huru kunna vi så glömma oss, inte tänka på våra gäster?" Utan att ägna en blick åt den älskade, lämnade han henne, under det att han brådskande strök sitt hår tillrätta. Bländad av ljusskenet stannade han i dörröppningen, till hälften dold bakom draperierna. Så gick han rakt fram till flygeln och började sjunga underliga indiska

sånger omöjliga att förstå. Sedan övergick han helt tvärt till:

"Eja gick på ängen och räfsade hö
Hitt, gossen, sade, För dig vill jag dö.
Hytta Beja log
Nej, nej, *nej.*
Eja Heja log."

Blossande röd över hela ansiktet satt Stella böjd djupt ned över sitt arbete kränkt och förorättad. Det var ju rent av vettlöst av honom att stå så där och bassuna ut namnen, som de använt gentemot varandra, hon och Stig, när de i barndomen lekte fästfolk, och skulle nu dumheterna från den tiden dragas fram kanske, skrattas åt, bli föremål för den verkliga fästmöns bitande skämt? Stella greps av sådan förskräckelse vid tanken på detta, att hon tyckte strupen snörde sig samman.

Hon hörde fästmöns kalla, malmklara röst.

"Vad i all världen är det för underliga ord?"

"Det är ett par indiska glosor, jag snappat upp."

"Du vet väl i alla fall, vad de betyda, så hördes det åtminstone." Det låg misstanke i hennes röst och blick.

"Eja Heja, vill jag minnas betyder ljusa stjärna, Hytta Beja, liten satunge, Hitt", Stig skrattade uppsluppet, men hans uppsyn blev vek. "Hitt, ja det betyder förälskad liten karl, ungefär."

Med händerna i byxfickorna gjorde han en lov kring salongsgolvet. Han hade sett Stellas min, och han erfor en brinnande håg att möta hennes ögon och utav uttrycket däri kunna sluta sig till, hur hon upptog hans sätt att väcka de gamla barndomsminnena till liv. Han ville se hennes ögon hellre än att höra henne tala. Ty han anade att Stellas tunga förr skulle förneka än förråda hjärtats känslor, vilka dock alltid skulle återspeglas i hennes ögon.

Tant Livia kom och tog gossen i famn. Amy som var klädd i en dräkt av havsgrönt siden med pärlor i håret och om den mjukt rundade halsen, satte sig bredvid Stella. Kontrasten dem emellan blev större då än annars.

Amy log ett litet målmedvetet leende.

Amy klädde sig väl. All den inneboende skönhetsträngtan, som hon i likhet med de flesta kvinnor ägde, odlade hon och gav näring åt genom att tänka ut och att övervaka utförandet av dessa eleganta toaletter eller dessa förtjusande lyxartiklar, som hon med en konstnärs fina blick anbragte för att förhöja sin egen skönhet. Hade hon vårdat sin själ som sin yttre människa skulle hon varit färdig för evigheten vilken stund som helst.

Hon skänkte icke Stig en blick, hon visste ju att han i denna stund förhäxad skulle följa henne vart hon än gick.

Så reste hon sig upp, tog farväl av de övriga, och "gled" ut ur rummet lik en sjöjungfru, en Loreley, tänkte Stella.

"Tänk, att det rent av blev mörkt här i rummet efter henne", halvviskade Stella med en suck av både lättnad och saknad.

"Men Stig — stå inte där utan följ Amy" — sade generalen och gick själv ut i tamburen för att se till att hon fick pälsen på sig. — Stig gick tyst efter.

"Ja, nu skola vi ha riktigt trevligt, vet ni. Du min unge, kan gärna säga till Clara om lite extra kaffe med bröd, det är så stelt och främmande att få det så där strax efter maten. Puh, det är en hel evighet, sedan vi sutto så här fredligt tillsammans. Du har väl pall under fötterna Regina? Vrid på skärmen Stella, så ser du bättre."

"Vilken praktfull företeelse, kära Livia! Gott för den moderlösa flickan att få vara i ditt hem en tid."

"Ja, jag önskar, att jag finge behålla henne här åtminstone ett år. Amy behöver försvenskas för min gosses skull, så böra de lära att rätta sig lite efter varandra. Stig är så hänsynslös i sitt sätt emot henne. Han har två naturer Stig, en nobel, varmt beskyddande, ridderlig, och en annan rent av brutal, den sidan vänder han ofta till emot Amy, ja, ni hörde själva i middags. Märkvärdigt nog tycks hon bli mjukare, i den mån han är tvär och likgiltig, och inte ett uns av sin svenska fars blod tycks

hon fått i arv. Fast svenska talar hon Gudskelov flytande."

"Men käraste vän, hur skall det gå, när de bli gifta, det där var då ingen god grund att bygga på?" Regina såg begrundande upp. För det är ju klart att de äro förlovade. Men varför eklatera de ej?"

"Det är en sak du får fråga dem om själva, men jag tror att de ämna göra det bara svåger kunde bli litet kryare."

"Skola de gifta sig snart, tror tant?"

Stella höll sitt broderi av vita näckrosor på blågrön botten upp emot lampskenet, granskande.

"Jag tror att svåger Fabian önskar, att bröllopet skall äga rum så fort som möjligt, han känner nog att hans dagar äro räknade och vill ha ett stöd för flickan. Vi voro hos honom i går på Röda Korset. Han skall flyttas till ett privat sjukhem så snart som möjligt. Det är rörande att se hur varmt han är fästad vid Stig, och med vilket förtroende han lämnar honom både dottern, sin käraste skatt och allt det myckna av denna världens goda, som han äger."

"Stig skyndar väl också på med bröllopet, tant?"

"Nej, jag har inte hört honom yttra ett ord i den riktningen."

Det är ju också en mycket grannlaga sak för honom, då han genom giftermålet kommer att intaga en helt annan ställning hos dem än förut. Han kan ju inte själv pocka sig till det. Jag är lycklig över min gosses stora framgång, betänk en flicka, som kunde passa åt en prins, men ändå ack, — ändå är det ej den hustru jag drömt om att han skulle få! — ack om jag finge behålla honom en tid ännu. Sen reser han bort ifrån oss. Amy skall behålla honom helt för sig. De hundratals underhavande på godsen skola kräva hans närvaro. Han blir aldrig 'vår egen dosse' mera. Han mister hemortsrätt i sitt eget land. Men vi få ej tänka på oss och vår personliga

lycka, vi äro ju så stolta, glada och lyckliga över den framtid vår gosse går till mötes." Den lyckliga brast i gråt.

Det var ganska tidigt på vintermorgonen, knappast dager. Brasan flammade och lyste upp det morgonskumma vardagsrummet. Regina satt på en pall ute i tamburen framför lilla kolibrikaminen "Calle" ur vilken hon tömde kol för att göra den klar till eldning, ty dagen var kall, fönsterrutorna vita av frost.

Stella stökade i köket, där hon, medan frukostelden brann, hade strumptvätt. Hon bar ett rött- och vitrandigt blusförkläde över den mörka vardagsdräkten och hade en liten vit duk knuten om huvudet. Hon sjöng med dämpad röst Julias aria "Låt mig lycklig vara i min ungdoms vår". Den jublande sången ljöd högre och högre, tvållödret fräste i baljan som brusande ackompagnemang. Stella vände sig halft mot dörren, det drog kallt därifrån, som om den stått olåst, som man också kunde vänta, då Fia nyss gått ned för att köpa bröd och naturligtvis glömt att låsa den.

Jo, den stod öppen. Och där, både så att han kunde ha sett och hört henne, stod Stig med frost i mustascherna, skrattande, så att de vita tänderna lyste.

Stella blev röd som ett bär, ond, kan man förstå. Veta, att han stått där och tittat i smyg. Usch!

Hon tog handen full med lödder. Plask! Där hade han mitt i ansiktet. Med samma slog hon igen dörren och vred om låset. Och nu kunde han stå där eller gå sin väg det kvittade.

Men så ljöd en ringning som hördes över hela huset, regelbundet kling, kling, kling, kling outtröttligt som en vällingklocka. Regina och Stella stötte häftigt samman ute i tamburen. Bevare oss väl, ett sådant väsen!

Stig stod i dörren, bugande, allvarsam med såplöddret som en sadel över näsan. Han fick förklara saken för

mamma. Stella gick ut i köket och lyfte av havregröten och satte kaffepannan över elden. Någon varm morgondryck fanns nog inte färdig så här dags i Stigs hem och te kunde han få nog av, då han blev bosatt i England, tänkte Stella.

Så tog hon av sig stökdräkten, kom in vardagsfin, med håret som vanligt prydligt uppsatt, Stig hade just undrat, om halsduken icke möjligen var på för att dölja ett okammat huvud.

Han följde henne med ögonen, medan hon lätt och raskt ordnade serveringsbordet. När de så äntligen alla tre slogo sig till ro vid kaffet, fingo Regina och Stella del av anledningen till det vid denna tid på dagen högst ovanliga besöket.

Det var nu så, att Amy skulle på amaranthen, och nu hade de funderat ut därhemma, att Stella skulle knippas samman med henne på lämpligt sätt. Stig bad att få vara den som bjöd.

"Det är en bunt krims krams därute i tamburen, mor tänkte skicka Andersson med det idag, men jag fick händelsevis se adressen, och när jag ändå skulle ut och få lite luft, så tyckte jag, att jag kunde 'luffa' hit med det själv."

"Det var rart alltigenom det där Stig, min gosse."

Stig kunde ej dölja den belåtenhet, som tantens vänliga ord ingåvo honom.

Stella knep modern över armen, blossande röd av glad överraskning.

"Mor trodde, att med den färdighet ni äga att splitsa ihop sådana där grejor Stella skulle kunna bli färdig till balen i tid. Det är ju ännu långt till dess. Allt, som behövs till den lär vara i det där knytet." Han slängde ett stort paket på soffan. Stig ansträngde sig till det yttersta att dölja hur besvärad han fann sig av situationen, ty för intet pris i världen ville han att Stella skulle ana att det var Amys förkastade kläder, som erbjöds henne.

Stella rodnade plågsamt, det var som om hon anat sam-

manhanget, tårar av förödmjukelse kommo henne i ögonen. Hon såg förstulet på modern, ertappade i detsamma dennas lika förstulna oroliga blick, så måste de ju le emot varandra, lite sorglustigt ändå. De sågo det mörka moln, som spred sig över Stigs hela anlete, fattade, att han plågades, tänkte bägge på den älskliga, goda tanten, som menat så väl.

"Vad det är likt Livia, så rar hon är, allt detta fina vackra åt mig. Nog är det tant som tänkt ut det, säg Stig?" Stella såg forskande på Stig.

"Mamma och jag i förening, för tror du, att Amy kommit upp med det, så tar du miste. Jag tycker helt enkelt, att det skulle vara pampigt att få se lilla Eja Heja leka prinsessa, som när hon var liten, och så funderade jag med mor, som blev över sig belåten och sade, att det fanns överflöd av sådant där hos oss." Han pekade på paketet. "Det där tunna, som skall sitta över, hade jag hem med mig till mor, som inte blev vidare angelägen om det. Jag tyckte det var så vackert och ljust, men det är just det, som inte duger för mor i alla fall."

Stella såg misstroget på Stig, hon hade aldrig hört tanten tala om det tyget, men hans min var i denna stund djupt allvarlig.

"Silkestyget skall vara något väldigt stiligt, bara något fel i akterriggen. Amy tänkte slänga bort det. Mor, som är själva sparsamheten och klokheten, gjorde affär av saken. Hon ville, att Stella skulle övertaga hela stassen för, jag tyckte hon sade, ett klippalbum."

"Nej, så förtjusande, så rart av tant. Om hon vore här skulle jag krama ihjäl henne. Stor bal utan att det kommer att kosta mig något. Åh mamma!" Stella såg på modern nästan med extas i blicken. "Jag har aldrig varit förr på en riktigt så där stor fin bal. — Tänk på ljusen, blommorna, alla de vackra flickorna."

"På dansen med mig också, vill jag hoppas. Jag anhåller redan nu om andra valsen och supén."

"Fröken . . . Amy då?"

"Det är inte gott att veta var jag har henne vid ett sådant tillfälle. Blir hon mycket kringsvärmad, så ger hon väl mig katten, och hon blir nog belägrad. Hon ämnar visst rigga sig som en snödrottning med släp och sådana där krusiga gåsfjädrar. Jag är så hemma i toalettfrågor efter detta sista halvåret, som Amy dagligen hållit föreläsningar i ämnet, att jag när som helst kan bli vår huvudstads Worth."

"Som skall garnera baldräkter med gåsfjädrar. Jag tror inte att kundkretsen blir stor", skrattade Stella.

Efter oändligt prat för och emot hade Fia verkligen flyttat för att helt ägna sig åt "soldatyrket" som hon sade. Visst var det tomt efter henne. Hon som hade varit med om den hemska Snokegölstiden och alla de första svåra åren här i Stockholm. Men samtidigt var det en oändlig lättnad för Regina och Stella att vara befriade ifrån sin hustyrann, ty Fia hade under årens lopp blivit en sannskyldig sådan. Hon hade snäst de gäster, som kommit och vilka hon ej gillade, blev "sur" ifall hon ej blev tillfrågad i den allra enklaste sak, ändå mycket mera då det gällde något som kunde anses viktigt. Och så blev ju hushållet billigare. Stella skulle få den lön Fia haft, så indirekt blev det ju en avsevärd inkomst, Fias flyttning. Men då dagen för flyttningen kom gräto de alla tre värre än om någon av dem varit död.

Det var ett gammalt band som slets. De kände det alla tre. Fia påstod att var stund hon fick ledigt skulle hon kvista upp och fråga hur de mådde och fröjda sina ögon vid deras åsyn, så helt skilda åt skulle de aldrig bliva.

Stella hade svullna ögonlock dagen efter Fias flyttning och var därför tacksam emot försynen att det ej var "själva baldagen" detta hände, ty hur hade det varit att komma på den festen med av gråt så gott som igensvullna ögon!

På baldagens afton kom ett bud från en blomsterhandel

med en kartong, ur vilken Stella hämtade den härligaste bukett la Franc rosor och nästan dold inne vid de långa stjälkarna en knippa doftande violer.

"Det är nog ett misstag det här", sade Stella misstroget granskande buketten, som var adresserad till henne och jämförande den med den andra som låg kvar i kartongen, vilken med undantag av violerna, var alldeles lik hennes.

"Den ena skulle hit och den andra till general Grundtwells, och den här skulle lämnas först", sade budet.

De härliga rosorna voro således Stellas.

Sedan budet gått lade hon smekande sina kinder emot de daggstänkta rosenbladen, berörde dem med sina läppar i en nästan andaktsfull kyss, tog så violknippan och såg på den.

Hon greps av en vild oresonlig längtan till landet, till djur, till djupa skogar, blomsterfyllda ängar. För ett kort ögonblick tyckte hon sig förflyttad långt bort till sol och sommar och doftande rosenhäckar. Den ena tåren efter den andra föll på blommorna, som hon höll emot sina ögon.

Först efter en stund blev hon lugn nog för att gå in till modern för att visa skatten, ändrade så tanke och lösgjorde hastigt ungefär hälften av rosorna samt violbuketten. Varligt, med upplyftad kjol smög hon ut i köket, där "överraskningsbrickan" med fin kvällsvard och goda saker stod ordnad för modern. Stella satte ned blommorna i ett högt slipat glas, som hon placerade mitt på brickan.

Stella hade redan en god stund varit färdigklädd och väntade på vagnen.

Hon liknade närmast en prinsessa Törnrosa nyss återvaknad till livet, där hon gled genom de sparsamt upplysta rummen. Hennes dräkt av rosenfärgat siden med vit chiffon däröver var i all sin enkelhet ett litet mästerverk, som givet var, då Amy själv med sin utsökta smak hade komponerat den. Amy hade tillfälligtvis varit närvarande, då Stellas dräkt skulle "funderas ut". Med ett satiriskt leende satt hon tyst och åhörde tanternas överläggningar.

Det var när hon hörde förslaget om snäv kjol med volanger och halvlånga ärmar, som hon inte kunde tiga längre.

"Snäv kjol till baldräkt till den mjuka graciösa figuren."

Småsinthet låg ej i Amys karaktär, och när hon bara iddes eller av någon anledning kom ifrån de ansträngande och vittomfattande tankarna på det egna jaget, kunde hon visa verkligt intresse.

Det var en egendomlig äggande känsla, som denna gång väckte hennes intresse till liv, det var en hemlig förnimmelse av att hon ville ge sig in i en tvekamp och göra segern så raffinerad som möjligt. Det var nog ej så litet grymhet i denna känsla, ej så litet av kattens lek med råttan. Amy tog ej heller så mycket åt sig av de varma, hänförda lovord, som slösades på henne av Livia och Regina, lika litet som hon frågade efter den tacksamma men ändå stolta tillbakavisande hållning, varmed Stella rättade sig efter hennes anordningar.

I dag, när dräkten kom hem från Grundtwells, där Stella med hjälp av modern och tant Livia sytt den, veknade Stellas sinne, känslan, att hon gjort Amy orätt, grep henne med makt, hon kände en maning att lämna hela härligheten för ett ögonblick, att söka upp Amy och ge henne en varm kramning ett ångerfullt avbedjande ord. Det var väl för henne, att hon ej hann sätta sin önskan i verket. Amy skulle lika litet ha förstått ett dylikt känsloutbrott, som katten, vilken ligger med ögonen vidöppna mot solen, skulle förstå om råttan smeksamt smög sig in emellan hennes tassar.

"Vet du Stella, när du kommer in så här ifrån den mörka tamburen, så tycker jag, att du är så lik Askungen, som féen gudmor klätt till bal."

"Ja mamma, knappast finns det väl någon i Sveriges land, som bättre stämmer i hop med den sagan, utom skönheten och de små fötterna, fast i mammas rara ögon stämmer nog alltihop. Det är så märkvärdigt, att jag känner mig så trygg, så fri från tankar på att jag går något vidunderligt i möte, men det är väl därför, att jag vet,

att det är omöjligt, att något vidunderligt skulle kunna hända den Askungen, som hör verkligheten och inte sagan till. Älskade mammis, jag menar inte något illa med det, så glad som jag är med den askhärden med dig. Jag bara undrar på att jag inte är rädd."

"Rädd, du kommer ju bara in i den krets, dit du hör genom din börd." Regina såg med stolthet på dottern, som med rosenbuketten i handen stod framför henne.

"Ja, det är pengarna förstås, som håller mig utanför men det är ju pengar som regera världen och jag kommer att känna mig rädd och bortkommen där, det vet jag."

"Tyst!" Stella sprang fram till fönstret. "Bjällror! Då är vagnen här. Farväl då älskade! Värm genast upp teet där ute!"

Sedan Stella gått gick Regina ut i köket, såg den trevligt ordnade brickan, såg blommorna som fyllde det lilla rummet med doft. Hon strök över dem ömt, som om hon haft barnets lena kinder att smeka.

"Rikedom är ej alltid lycka", viskade hon, "att behålla kärleken mitt i fattigdom och försakelse, det är dock den stora lyckan".

Så bad hon åter och åter Gud välsigna barnet.

En underlig oro, en fruktan för något nytt som skulle hända dem, höll Regina vaken. Den ångesten brukade hon aldrig känna utan orsak. Hennes fantasi jagades upp mer och mer. Det minsta ljud fick henne att darra av fruktan. Gamla genomgångna skräckscener genomkorsade hennes huvud. Gång på gång tände hon ljuset för att se vad klockan var — till slut tände hon lampan och lät den brinna. Anblicken av blommorna lugnade, men bara för en kort minut, sedan tog oron vid ändå värre. Klockan blev tolv, ett, två och ännu var ej Stella hemma.

En liten knäpp i tamburdörren; så gott som ljudlösa steg därute, vilka närmade sig hennes dörr, kom Regina att sätta sig upp i sängen.

Var det inbillning? — Varsel? Någon tjuv?

Nej — där stod Stella i dörren.

"Ah mammis, mammis att livet kan vara så vidunderligt — så — så — så jag vet inte vad — o-o! — Hon bredde ut armarna och föll på knä vid moderns säng. Ögonen lyste, hela ansiktet var som i hänryckning. Vet du nu förstår jag vad fjäriln skall känna, då den får lämna sitt tunga grå pupphölje och flyga ut i solen." — — —

"O mamma, så roligt har jag aldrig haft i hela mitt liv. Att man bara kan få ha det så hänförande!"

Det stack till i moderns hjärta. Det var första gången Stella så öppet medgav att hon haft oblandat roligt utan henne. På samma gång erfor hon en osjälvisk glädje över dotterns glädje och deltog sedan hjärtligt i barnets livliga beskrivning över festen.

Regina följde Stella med ögonen, där hon snabbt lösgjorde de tallösa kottiljongsdekorationerna, vilka voro fästade vid varje tänkbar plats på livet, allt emedan hon pratade. Hon samlade händerna fulla med rosor, liljekonvaljer och andra balbukettsblommor och höll dem tätt intill moderns ansikte.

"Känn så de dofta, mamma, de älskade raringarna. Jag har inte knäppt till kappan för att inte klämma ihjäl dem och för att vi länge skola kunna ha glädje av dem, vi två."

"Så härlig den gula rosen är! Vem gav dig den?"

"Stig tror jag det var, och han har varit så rar hela kvällen, det är han, som presenterat så många för mig, så att jag har dansat oupphörligt, och han förde mig till supén."

"Men käraste du, Amy då?"

"Åh, hon hade så många ändå. Hon var alldeles bedårande och kavaljererna voro omkring henne, så att jag tyckte, att hon skulle vilja kvävas inom muren av dem. Stig och hon voro så underliga, precis som om de inte brydde sig om varandra. Stig var så rar emot mig redan från början, men då var det riktigt Hytta Beja, jag vet inte alls varför, jag bara inte tålde honom."

"Det hoppas jag, att tant Livia inte märkte. Inte var

det snällt av dig heller, för att inte tala om tacksamhet —"

"Nej visst. Men så kom han bara fram med kavaljerer och satt ensam utan att dansa och då sade jag åt honom, att jag tyckte han borde dansa, och så kom han. Och vet mamma vi ha inte talat så med varandra se'n vi voro små. Där mitt i folkmassan gick det som en dans, även att tala förstånd. Mamma vet att jag har inte kunnat tala riktigt naturligt med Stig. Förr när jag varit hos dem, så har jag tegat som en mur, och när han varit här, så har jag gjort mig alla möjliga ärenden att slippa vara inne eller också ha vi bara pratat 'tjafs' och i längden blir det så ledsamt."

"Ja, ibland har jag tyckt, att min lilla flicka varit bra krånglig emot den präktige gossen."

"Ja, och han har tyckt detsamma, alldeles rysligt. Men nu i alla fall. Vi talade om alla de små stugorna och slotten vi byggde åt oss på Högvidsholm och på Svanesjö. Han mindes namnen på våra hundar och hästar, Lundqvist och Ulla, ja allting kom han ihåg. Jag sade åt honom att när han blir rik, så skall han köpa Högvidsholm, som nu är till salu, men han blev nästan ond. 'Blir jag rik, som du med sådan säkerhet tycks ifrågasätta, så kommer jag aldrig, aldrig mer till Sverige', han sade det med så bedrövlig stämma, som om han talat om att bli deporterad till Sibirien." Stella tystnade ett ögonblick för att andas ut, så fortsatte hon. "Och kan mamma tänka sig att Serron var där i frack och ordnar, blek och förnäm. Han var tillsammans med en utländsk familj med en vacker ung dam, som han talade mycket och livligt med. Men så fick han se mig, och mamma kan förstå, vad han skulle bli förbluffad och knappast tro sina ögon, för han blev tyst och bara stirrade på mig. Ja, så kan mamma tro, att Torkel var där, flintskallig, med monokel, hemma på ett ryck från Paris. Han kände inte igen mig, bugade och såg släpträtt ut, men jag kände igen honom på det ena lilla hopklämda örat och började skratta, för han såg ut alldeles som när han förr gjorde sig till och agerade snobb

och med ens blev han sig lik. Det var så lustigt att återse de gamla kotteripojkarna, nu som 'riktiga män i staten'.

Tänk Pontus var också där, väldigt vacker; Amy såg mera förtjust ut i honom än i Stig, ibland förstås, och vet mamma, det roligaste av allt var att då jag blev presenterad för några av de äldre fruarna, så var det en som höll kvar min hand medan hon bara stormstirrade på mig och så sa' hon: 'Frökens mor heter bestämt' — ja — kan mammis gissa vad hon sade?"

"Sade hon mitt namn? Vem var det?"

"Jo, nu hette hon Elisabeth von Bjurn, men som flicka Elisabeth Enberg. Mamma har ju berättat om henne ibland, då mamma talat om sin ungdom, och hon är gift på något slott. Hon tyckte att jag liknade dig, lilla raring, och då hon fick höra att jag var din dotter, tog hon mig i famn och kysste mig och fick fullt med tårar i ögonen. Var det ej rart. Och så frågade hon var vi bodde och varför du ej sökt upp henne, hon som varit så god vän med dig och skol- och läskamrat dessutom, och hon hade så ofta, ofta tänkt på dig och längtat efter dig och föresatt sig att försöka få fatt på din adress för att skriva, men så hade det aldrig blivit av och nu blev hon så glad att ödet låtit mig komma dit på balen, för nu skulle ni åter träffas som förr. Då sa' jag förstås, att vi nu voro så fattiga och att du därför ej ville söka upp någon av de gamla vännerna. Och vet du, då fick hon ett så vackert uttryck i blicken och så sade hon att då du ej sökt upp henne, så skulle hon i stället göra det i morgon — ja — i dag förstås, ville hon komma, ty en god vän är en för dyrbar gåva för att ej strax söka reda på, sade hon och så klappade hon mig igen och såg så kärleksfull ut så det riktigt värmde allra längst in i hjärteroten, och sedan tog hon mig med sig till en del andra damer och presenterade mig och sade att jag var 'Reginas' dotter och så kom hennes man, och han hade så mycket dingeledanger, ordnar förstår du, så det var synd att han ej hade en gammal ful frack i stället för den han hade, för varken stoppar eller fläckar hade

märkts. Han var så kall i blicken, men ändå, ja, jag vet inte vad det var, det var något otäckt, då han såg på mig. Jag tycker inte om honom och jag tror ej att tant Elisabeth är lycklig, fast hon är så fin, förnäm och rik! Men o, mammis, jag vill, vill, vill bli rik och förnäm som hon, jag vill att vi åter skola vara som förr. Åh, mammis — det får inte fortsätta så här! Aldrig har jag känt det så tydligt som i kväll att det är den världen vi tillhöra."

Stella sträckte upp armarna som i anropan, så borrade hon ned huvudet i täcket på moderns säng och blev tyst —

Var det detta som kvällens oro betytt? Regina strök dottern över huvudet. Skulle det bliva ännu en ny kamp att strida igenom? — — — Skulle bränningarna driva dem till undergång? Skulle deras lilla bräckliga farkost splittrats emot klipporna, eller skulle de nå bortom skären? Skulle de någonsin nå hamn med lugnt vatten?

Regina strök ömt över dotterns huvud, som alltjämt låg nedböjd över sängen.

Det var olidligt hett denna sommar. Intet regn hade fallit på flera veckor. Vinden drev dammet i tjocka moln på gatorna och gjorde en promenad till en fullkomlig pina. Mjölken surnade, smöret smälte och den minsta överblivna mat skämdes. Den "välsignade skinkan", som de trodde skulle räcka ända tills de kunde få resa bort, hade känning av en spyflugas besök, så då Stella en middag skulle skära av den till bräckning, upptäckte hon däri en hel härd av välmående larver.

Stickmaskinen hade fått något fel, så då hon arbetade blev det ett öronbedövande biljud. Stella påstod att den var uttröttad och behövde vila, men naturligtvis, det visste hon ju, måste den i alla fall vara i farten, ty det gällde att få alla beställningar färdiggjorda innan de kunde tänka på att få resa.

Ibland tyckte Stella att det var musik det där skriket, med tydliga ord till — "Jag är så trött, så trött, så trött,

så trött", skrek den, eller "Husch så hett det är, husch så hett det är", "Livet är svårt, livet är svårt, skall det jämt vara så här". Men ibland lyckades hon få det till fågelsång. Då satte hon "Voje" på en stol bredvid sig, öppnade fönstren och dörren så det blev korsdrag och så låtsade hon att hon var på landet, ute i skogen, då stormen drev igenom lövade trädkronor.

Åh, så hon och Voje kunde springa i kapp och hur fåglarna sjöngo. Trastarna lockade och svarade. Hur blommorna vinkade åt varandra. Vilket surr av bi och syrsa, vilket fladdrande liv av slända och fjäril.

Det kunde hända att just då hon tyckte sig helt förflyttad bort till landet och rusades av blomsterdoften, som blev starkare och starkare, vaknade hon till nuet och fann att hon glömt maten som stod över gasen och att denna kokat över eller bränts fast el. dyl., eller också blev hon kallad till verkligheten genom att tråden på maskinen snott sig eller att hon hoppat över ett par maskor.

Mor och dotter hade tagit sig ledigt från arbetet. Det var söndag och Livias dödsdag och de hade årligen gått till graven med blommor denna dag. Nu gingo de fram genom de dödas viloplats, fram till graven, där Livia och hennes make lågo. Det var en ståtlig gravsten med namn i guldbokstäver, nedanför vilken mor och dotter lade sina små blommor. Hela graven verkade kallt dyrbar. Regina och Stella kände sig alltid mera beklämda där borta än annars vid en kär väns grav. Det var som om de döda blivit glömda sedan de fått sin lysande gravsten.

"Vet mamma, jag kan inte fatta att det är fem år sedan tant dog", sade Stella med halvhög röst.

"Nej, det är ofattligt hur tiden går. Nog var det underligt att hon så snart skulle följa efter Uno."

"Minns mamma då Stig kom uppstörtande till oss, dagen efter den där Amaranterbalen, och bad oss strax komma ner till tant, för farbror hade fått slag och tant var så förtvivlad?"

"Om jag minns!" Regina hade ett så underligt ton-

fall. "Den dagen blev ju som ett nytt skede i vårt liv, fast vi inte förstod det strax."

"Hur menar mamma?"

"Jo, det var också den dagen som Elisabeth kom upp till oss, och tycker du inte själv att det har blivit något nytt i vårt liv sedan dess?"

"Kanske. Så underligt livet är. Det var Stig som bjöd mig på balen och indirekt alltså igenom honom som vi återfunno tant Elisabeth och allt det nya. I det där brevet mamma minns ifrån Stig, däri han förebrår mig för att jag ej vill gifta mig med honom, där anklagar han mig också för ytlig, självisk beräkning, ty, som han säger, han förstår att jag strävar högre — att det är slott och friherrinnetitel jag vill äga — och att jag ej bryr mig om ett ärligt, trofast hjärta som hans. Strax efteråt ber han om förlåtelse för sina hårda ord, men han var så olycklig. Stackars Stig!"

Stella hade fullt med tårar i ögonen. "Först förlora far och mor så gott som i en veva, och så känna att han älskade en annan än den han är förlovad med, och så bryta med denna, och så fria till en som absolut inte vill ha honom — för det ville jag inte! Inte för något pris i världen. — Vet mamma jag tror att jag hela min barndom och ungdom gick och trodde att jag var kär i Stig — och drömde om honom som jag aldrig såg, men bara hörde talas om. Och så då han kom, ja då överensstämde hans yttre människa precis med min lyckoriddares, för precis så skulle han se ut, hade jag tänkt, om jag någonsin skulle gifta mig. Men så högt skulle jag älska honom, att om jag satte honom ensam på ena fatet av en våg, skulle han väga tyngre än alla rikedomar, vänner, allt annat på jorden, som lågo på det andra fatet. Men en sådan kärlek till en man kan jag aldrig känna, inte åtminstone till Stig. Det vet jag, tillade hon med ett dröjande tonfall. Då jag märkte hur han vacklade hit och dit — hur oviss — ja krukig han var, då det gällde kärleken, hur lite han ägde kraft att leta sig till vad jag tänkte och kände, utan bara

fäste sig vid orden, vet mamma, då föll hela hans gloria bort. Ännu tror han att det var för Amys skull jag ej ville gifta mig med honom, eller att det var beräkning och att jag hoppas på det där andra —"

"Ännu?" Regina såg förebrående på Stella.

"Ja, lilla mamma, jag rår ej för det, men mamma vet väl, att då en man har fått något i sitt huvud, så sitter det där, och Stig vill inte tro att jag ej älskar honom."

"Men han har ju nu äntligen gift sig med Amy, så nu hoppas jag verkligen att de där tankarna äro bragta ur världen."

"Ja visst, men han tycker väl att hans manliga ära liksom far bättre av att jag ej ville gifta mig med honom av medkänsla och kränkt stolthet, än om jag ej ville det av brist på verklig kärlek. Nu lever han där borta på hennes stora gods, rik och pampig och sveper in sitt innersta hjärta i det där falska, förskönande höljet. Tänk det är inte ett år än, som de varit gifta. Hade han varit gift med mig, hade tant och farbror aldrig fått en så här stålig, osympatisk och kärlekslös gravvård. Vi ha inte råd att dö, vi — för inte ha vi så mycket pengar att vi kunna bli begravda."

"Usch, Stella, så du pratar — men kom nu så få vi gå hem." Regina böjde sig ned och strök med handen smekande över graven till avsked.

Vid Haga grindar fingo de stå i kö för att få plats i en spårvagn. De hade hoppats på att få sitta i den öppna släpvagnen, och låtsas "att de åkte i egen bil", men nu trängdes de i den första tillsammans med återvändande söndagsfirande med barn och matsäckskorgar. Lukten av svett, mat och instängd luft var kväljande.

Gatorna lågo öde. De flesta fönstren uppåt Östermalm hade papper för rutorna eller också voro de kritade. Stockholm föreföll dem denna söndagskväll vara ett helt annat Stockholm än det Stockholm deras vänner kände till ifrån vintertiden. Staden var dem i den stunden ve-

dervärdig och främmande och de tyckte sig ej ha hemortsrätt ibland stenmassan av tysta, övergivna hus.

"Vet mamma", sade Stella då de väl voro hemma, "nu låtsas vi att vi äro på en stor ångbåt som passerar ekvatorn. Rummen här äro våra hytter, för vi äro ju så rika så vi ha första klass förstås. Och nu" — Stella tog hastigt av sig hatt, klänning och en del underkläder och behöll bara de intimaste plaggen — "nu är jag den där lilla kyparen som väl brukar finnas, kan jag tro."

Hon bockade sig för modern. "Behagas det citron, glace eller ett glas iskyld champagne?"

"Champagne och en vilstol i skuggan", sade Regina med läspande trött ton och en nådig nick.

"Ska ske, hennes högvälborenhet."

Stella försvann och kom snart igen med ett glas friskt vattenledningsvatten med en citronskiva på fatet. Så sprang hon efter en bekväm stol, tog fram en pall och letade fram dagens tidning.

"Var så god, nu är det klart."

Hon bockade sig ytterligt högtidligt och härmade så gott hon kunde i uttryck och röst Gustafsson, betjänten hos von Bjurns.

Det var en härlig champagne. Regina njöt drycken och slog sig till ro på den framsatta stolen.

"Stella du, egentligen tycker jag vi kommit på en riktigt bra båt."

"Ja visst! Den segla vi allt världen runt på. Ska vi inte?" svarade Stella med ett litet leende.

Med dylika små fantasiutflykter roade sig Regina och Stella ofta nog, och de "återvände" alltid helt upplivade till hemmet.

Ibland var det ett, ibland ett annat "extra nöje" de bestodo sig. I den ringaste lilla småsak kunde de finna anledning till glädje och otaliga voro de ämnen de på så vis skaffade sig, som gav dem nya krafter till att arbeta och se ljust på livet.

Stella stod böjd över strykbrädan på vilken hon hade trätt upp en vid bomullsklänning, som hon nu var i färd med att stryka. Det rann små svettpärlor utför hårfästet och kinderna voro blossande röda av hettan ifrån strykjärnet, av arbetet, av sommarvärmen, men också av den där inre skälvningen hon så ofta kom i då tant Pamela var i det lynne hon var uti i dag.

Stella hade sett det strax hon öppnade tamburdörren och tant Pamela hälsade. Det var omöjligt att säga vari det bestod, men det var som om hela rummet blivit fyllt av ofrid och misstämning, då tant Pamela kom i närheten med det uttryck över sig, som hon nu hade. Naturligtvis hade hon smålett och kysst dem och pratat likgiltiga saker Men både Regina och Stella visste hela tiden att *"det"* skulle "komma". Det som var ledsamt eller sårande, men "vad" kunde de ju ej veta så där i förväg.

För att ekonomisera brukade de alltid baka samtidigt som de ströko in tvätten, ty ugnen var då varm "alldeles gratis". Det luktade också nybakat bröd långa vägar, och Stella, som kokat kaffet, hade lagt på extra mycket bönor i hopp om att tantens sinnesstämning skulle mildras och modern slippa gå igenom en extra pinostund. Nu var emellertid kaffebrickan utburen och arbetet åter i gång. Stella strök så det fräste om järnet. Fönstren stodo öppna och på avstånd hördes biltut och skrammel av spårvagnarna.

Pamela fortsatte att tala.

"Ja, det säger jag, att om det så vore mitt sista ord, aldrig skulle jag i ert ställe hänga efter gamla bekanta som ni göra och aldrig skulle jag sätta min fot i deras hem. Jag skulle vara för stolt till att förnedra mig att krypa för de förnäma och rika. Nej, fattig men stolt, det är mitt valspråk lika väl som man säger: var sak på sin rätta plats. Och ni kunna väl i alla fall inte anse att ni numera höra till den högre societeten och att er plats alltså är där. De skulle just se er som jag ser er nu. Vad tror ni de skulle säga? Fattiglappar, knaperadel, om det ens

skulle gå av för så älskvärda epitet, de skratta åt er på ryggen, det kunna ni vara övertygade om. Men ni tänka förstås resa ändå?"

"Ja, vi ha tänkt det." Regina hade svårt att få rösten stadig. "Och för att svara på vad du först sade, så trodde jag att du mer än väl visste, att det från början ej var vi som gingo till Elisabeth, utan hon som kom till oss. Jag vet att jag redan för fem år sedan, ja, då vi återfunno varandra, Elisabeth och jag, talade om för dig hur hjärtevarm och förstående hon var, då hon kom och sökte upp oss här i vårt lilla hem. Och vet du, då man fått gå igenom livets hårda skola, som Stella och jag ha fått, då är man ändå mera tacksam än annars att få möta den verkliga vänskapen, som ger utan avund. Ser du för oss är det mera värt än rikedom."

"Det är som om ni inte hade begrepp om den sociala skillnad, som är emellan dig och den där friherrinnan."

Pamela såg strängt ogillande ut.

"Men käraste, om du t. ex. helt hastigt bleve gift med en greve eller landshövding eller vad annat fint en kan tänka sig, så inte kan du begöra att jag skulle se dig med andra ögon för det! Du är ju den samma ändå. Samma bildning, samma person, samma antecedentia. Precis samma människa som nu. Och om jag också ansträngde mig, skulle jag inte kunna få något annat begrepp om dig än det jag nu har." Regina log. Minns du händelsevis Augusta på Krokens gästgivaregård, dit man ibland gjorde små utfärder och drack glögg om vintrarna och kaffe med våfflor när det var sommar, nå, Augusta, som passade upp på oss, hon blev emellertid gift med en uppåtsträvande man. Nu är han statsråd, och en gång råkade jag henne på en basar på Grand. Livia hade tagit mig med sig. Livia bjöd på the och i buffén stod Augusta ibland alla de andra juvelprydda och eleganta damerna. Själv var hon den finaste. Hon var sig så lik, fast det glada leendet var borta, ersatt med något stelt, förnämt, som inte klädde henne. Livia var god vän med en del

av de andra damerna och hon presenterade mig för dem. Då turen kom till "Augusta", sträckte jag fram handen och sade, det behövs inte, vi känna varandra sedan förr. Ty jag var verkligen glad att råka på någon sedan den lyckliga ungdomstiden. Men då skulle du sett hennes lilla oaristokratiska ansikte, hur det stramade till. 'Det är visst ett misstag', sade hon, bockade sig ytterligt stelt och gick bort till en av sina s. k. förnäma vänner. Först blev jag till den grad förbluffad, så jag kom mig inte för att säga ett ord. Sedan blev jag ledsen och på samma gång förargad. För jag visste att hon kände igen mig och dessutom hade ju Livia sagt mitt namn. Men nog kan du väl förstå, att för mig är och förblir hon i alla fall den lilla glada, snarfyndiga Augusta i Kroken och statsrådinnenimbusen får hon aldrig i mina ögon. Och på samma vis är det med Elisabeth. Hon är min ungdomsvän. På den tiden var det hon, som fick försaka och jag, som levde i överflöd. Och som sagt, för oss är hon vännen, människan utan infattningen av rikedom, rang, namn!"

"Och det tror du att någon människa tror!" Pamela fnyste fram orden.

"Ja, dom som inte kunna förstå det, beklagar jag, ty för dem måtte livet vara outhärdligt. Och jag vet att Elisabeth också har behov av en sann vän, som hon kan våga förtro sig till. Ser du Pamela, det kan nog hända att just för dem, som stå på samhällets tinnar, kan vinden blåsa skarpast och ensamheten kännas svår nog."

"Tror du också att det är så där svårt som Regina säger, att vara rik och förnäm och äga allt vad livet kan giva?"

Pamela vände sig emot Stella, som just då drog den färdigstrukna kjolen av strykbrädet, vilket med en smäll föll i golvet, dragande stolen, emot vars ryggstöd brädan vilat, med sig i fallet.

Stella hann ej svara, eller kanske hon ej hade hört frågan. Stora klädkorgen stod full av ostrukna kläder och vetebullarna skulle skäras till skorpor, som sedan skulle

torkas i den avsvalnade ugnen. Så Stella hade minsann mycket att tänka på. Med av brådska skälvande händer slängde hon en ny kjol på strykbrädan, reste upp stolen och började åter att stryka, svetten rann utför ryggen i små rännilar.

Pamela väntade ej på svaret och hade ej störts av detta intermezzo, utan fortsatte på den inslagna vägen.

"Du hörde ju vad jag sade", svarade Regina på en nyss gjord anmärkning. "Vi skola i år precis som de senast föregående åren, hyra ut vår lilla våning under slutet av juli och hela augusti. Det är en underbar tur så länge de snälla människorna måste komma hit ned till Stockholm och så länge de nöja sig med de här rummen."

"Åh ja, därvidlag får jag säga turen kan vara hos de där 'snälla människorna', som du säger, lika mycket, ty det säger jag, ingen makt på jorden skulle förmå mig att låta främmande människor komma in i mina rum. De kunna ju hade både ett och annat som är obehagligt, ja, som kan rent av vara farligt för er att få in i hemmet."

"Det värsta vore väl om de skrämde bort vår lilla tomte", mumlade Stella och gav modern ett varmt ögonkast.

"Vad säger du?" Pamela vände sig misstänksamt mot Stella.

"Hon säger, att de hitintills varit snälla och betalat punktligt och att de inte förstört något av vad vi sätta värde på."

"Tänker ni inte leja någon hjälp till städningen i år heller?"

"Nej, det skulle taga för stort hål i vår kassa. Stickmaskinen kunna vi ju ej draga med oss, så på den blir det ingen förtjänst och med annat inkomstbringande arbete få vi ej heller räkna på under sommaren."

"Ja, det är det jag säger, det är en dumhet att ni resa härifrån. Innan ni kom tillsammans med den där friherrinnan då arbetade ni året om. Men nu gudbevars, nu ska ni som alla andra överklassare, rekreera er. Stella skulle försöka att göra ett bra parti. Tänk på min Dagny.

Lyckan kan man säga riktigt har trillat fram för hennes fötter. Och nu sitter hon där med armarna i kors och har ingenting att göra. Hon, som förut fick sträva på posten som hon gjorde."

"Mitt ideal av livslycka är ju inte att sitta krävstinn med armarna i kors", sade Stella och strök så det knakade i stolsryggarna, på vilka strykbrädan låg.

"Och så, då hon blir gammal", fortsatte Pamela, "har hon en hel krans av barn och barnbarn omkring sig. Det är annat än att gå ogift."

"Ja, visst är det det. Men för det första vet man ju aldrig i förväg, om man får den där kransen av barn och barnbarn, som tant talade om. Av mina gifta vänner är det hälften" — Stella räknade efter — "ja, precis hälften", lade hon till, "som fått barn, de andra går där utan, precis som innan de voro gifta. Och så, tänk om man gifter sig med en man, som man tycker är så där måttligt förtjusande, och så står man omgiven av en krans av barn och barnbarn med hans — mannens — låt oss säga, vindande ögon, krokiga knän, läspande röst, tafatta gester! Kopia på kopia efter samma mönster, som man redan från början mådde smått illa av att bliva kysst av! Hu-u-u-u-u! Och det yttre, det gör ju egentligen rakt ingenting, men tänk på alla de inre defekter, som man skulle lida av."

"Du tar då till också," Pamela måste emot sin vilja skratta. "Tycker du att de ha det bättre, flickorna som sitta på kontor?"

"Ja — och nej. Det beror alldeles på. Men se tant, jag — jag är så lycklig att bara få vara piga här hos min egen lilla mammis."

Pamela log ett retsamt leende, det kunde betyda både ett och annat.

"Men det är oförståndigt. Nu går du och är nöjd med att vara piga hos din 'egen lilla mammis'. Men sedan då du blir ensam och gammal, hur blir det då?" fortsatte Pamela. "Stella kan aldrig få en man på det här viset.

Hon får pretentioner och herrarna bli bara rädda för henne. En hederlig karl kommer inte att fria till henne. Att dansa och slå för henne, bevars det göra de nog och att springa hit både i tid och otid, ja det kunna de också göra, men de gifta sig inte med en sådan flicka. Se bara hur Stig Grundtwell har gjort. Åh nej, de akta sig. Tänk också på den där Bergström. Alla människor trodde att han hade allvarliga avsikter med Stella, men så tvärt går han och gifter sig, precis som Stig, fast den här fästmön är både obetydlig och inte vidare begåvad. Och nu sitter hon där rik i ett vackert bo och har allt vad hon kan önska."

Regina och Stella kastade en snabb, förstående blick på varandra. Bägge tänkte de på ett brev som Stella för två år sedan fick just ifrån "den där Bergström", och däri han bad henne bliva hans hustru. Hon hade ej haft Eva Blacks mod att våga ett giftermål med den omtalade Bergström.

"Varför se ni på varandra? Är det kanske inte sant, att han en tid föreföll att slå för Stella?"

"Åh, slå kan man ju inte precis säga. Han kände kanske sympati för oss", sade Regina undfallande.

"Ack söta du, tror du inte jag vet hur en karl ser ut, då han slår för en flicka, lika väl som då han menar allvar. Jag känner nog mina pappenheimare. Men för att återgå till sak, ni gör dumt, ja orätt i att resa ned till Stjärnhögsslott. Alla människor, som jag redan sagt, skratta åt er på ryggen, för de förstå ju att det är för unge baronens skull ni resa dit! Men har det inte blivit något av emellan honom och Stella under de här åren, så blir det inte sedan heller, det kan ni slå er i backen på."

Stellas ögon gnistrade till, hon öppnade munnen för att säga något, men så ändrade hon sig, tog strykjärnet och gick ut i köket, där hon baddade ögonen och pannan med vatten, hon drack också ett par glas, hon ville vara lugn och behärskad — "för mammas skull" — men det dröjde om en stund innan hon åter kom in med ett varmt järn

och fortsatte att stryka. Hon visste ej vad som under tiden avhandlats, men av moderns uttryck förstod hon att denna alltjämt led.

Det sjöd till i Stella, och om det gällt livet hade hon ej kunnat tiga. Då det blev ett uppehåll i samtalet, började hon, i det hon förbindligt log:

"Det är verkligen bra snällt av tant att så uteslutande ägna sig åt vad folk säger och tänker om oss, nu borde väl vi vara lika fina emot tant, och då kanske att vi skulle börja med Edvin. Var är han nu?"

Det var som om ett piskrapp träffat Pamela vid Stellas ord, hon bleknade till och andades häftigt, så kom det med skärande, skarp ton:

"Det är väl snarare jag, som borde fråga dig var han är! Och du vet mycket väl hur ursinnig han blev av det där uppträdet hemma, då han kom och fick höra att jag av idel omtanke om dig och din framtid, bett dig försöka fånga den nyss omtalade Bergström. Och då vi sedan i hettan lät ord falla på ord som vi annars aldrig skulle sagt, då brast bandet och sedan den kvällen har jag ej sett eller hört ett ord om honom, men jag vet att han är i Amerika och att...

Pamela snyftade till, det lät som något mitt emellan en hickning och en rapning.

Stellas för en stund sedan allt för hårt spända nerver voro strax färdiga att se det skrattretande i tant Pamelas utseende och sätt som på samma gång väckte hennes medlidande.

Stackars gamla mor! Att älska så utan minsta tack. Stella kom tvärt ihåg en gång, då hon stod nere vid Centralstationen för att avlämna ett paket till inlämningen, och då fick se hur tant Pamela stod vid utgångsdörren som på vakt, och så kom Edvin, vilken skulle resa bort över en dag. Han tog henne bara flyktigt i hand och så rusade han iväg, men tant Pamela hon följde honom på avstånd och inte förr än hans tåg gått, kunde hon förmå sig att gå därifrån. Och nu satt hon här och visste att

den enda han skrev till ifrån Amerika, så var det till henne, Stella. Och kanske hon hoppades att få höra något nytt ifrån honom — just genom den, för vars skull han övergivit hem och fädernesland.

Vad skulle hon göra för att kunna giva tanten en liten glädje — och hur skulle hon börja att berätta vad hon hade att säga? Hon ångrade varmt att hon bringat ämnet på tal.

Regina hade haft samma tankar som Stella, ty också hon grubblade över sättet att meddela modern vad de visste om denne son, som var det enda hon älskade i livet Slutligen började Regina med den skenbart lugnaste röst i världen att säga: "Vi hade brev häromdagen ifrån Mia." Det var svårt för Regina att låta fullt lugn och naturlig. "Hon är i Amerika, som du vet. Under många år skrev hon ej till oss. Och de få gånger hon gjort det, önskar jag hon låtit bli, ty det är svårt att få falska beskyllningar och bittert hat, där man hoppats på motsatsen. Nu, i sista brevet lät hon helt annorlunda. Men vi kunde förstå att hon prövat så gott som alla olika sorters inkomstkällor där ute. Att det ej alltid varit de klaraste källorna hon levt av, var också lätt att förstå. Men nu tycktes hon stå på säkrare grund. Arbeta fick hon, mer än skäligt var, men hon tycktes vara förhoppningsfull. Vad som gjort att hon ej helt och hållet sjunkit, skrev hon, var minnet av mina lärdomar i ungdomen. Förr hade hon ej förstått dem, men de hade så småningom mognat och nu, då hon mitt i virveln av andlig smuts och elände helt tvärt råkade — ja råkade Edvin — så hade de liksom bundits tillsammans av barndomsminnen."

"Menar du att Edvin...?" Pamela knäppte ihop läpparna hastigt, som oförmögen att fortsätta sin tankegång.

"Jag menar ingenting, relaterar bara vad Mia skrivit. Hon har köpt en charkuteriaffär, vilken tycks löna sig. Edvin, som ibland varit ett, ibland ett annat, tycktes stått fullkomligt på gränsen till undergång han med, då de

möttes. Han har nu anställning hos henne tills vidare. För övrigt bad hon oss bevekande att skriva till henne någon gång, ty hon påstår att ibland längtar hon hem till Sverige! Längtar efter språket, lugnet, luften, gatorna, dammet, ja efter själva himlen, som hon påstår är olika här än där. Ja, och så skrev hon att Edvin längtar hit hem och att han så ofta talar om sin barndom — och att han ångrar sin häftighet och att" — Stella ville så gärna säga något mera, som kunde göra tant Pamela litet glad, men hon kunde ju ej uppsåtligt ljuga — "ja så skrev hon att då längtan blev dem för stark — då skulle de bägge resa hit hem till Sverige! Ja, nog förstår jag vad det vill säga att längta så det värker."

Stella såg ut genom fönstret. För hennes inre blick skymtade allt det som hon drömt om: nyplöjda åkrar, djupa skogar, doftande ängar, nyslaget hö, fria vidder, djur, ja allt, allt som hon en gång som liten ägt.

I verkligheten voro hennes ögon fästade på ett fönster mitt över gatan, där en kanariefågel hoppade omkring i sin bur, vilken hängde utanför fönstret. Så föll blicken på hennes "eget trädgårdsland", ett rosenträd, som stod i en kruka och vars blommor utgjorde en av moderns och hennes glädjeämnen, och vilket de ibland "lekte" var en stor "rosenrabatt". Nu ägde växten blott en blomma kvar. Stella såg bedjande på modern, så gick hon fram till fönstret där krukan stod, bröt rosen och gick med den fram till tant Pamela.

"Se tant, är inte den här rosen söt — den doftar så härligt, får jag sätta fast den i tants rosett?" Rösten hade ett ömt av bedjande uttryck.

"Ja, den är vacker, sade Pamela och gav Stella en liten nick, "den liknar precis en konstgjord ros!"

Äntligen hade Regina och Stella lämnat Stockholm.

Mörbultade av allt kroppsarbetet, pinade av hettan, av känslan av att ej vara lika andra, av misströns frö, som

Pamela låtit dem smaka, och vars grodd de ej helt mäktade rycka bort, kände de sig mera än vanligt i behov av naturens helande och stärkande inflytande, men det var tusen osynliga små stötestenar, som tagit bort känslan av glädje och befrielse. Och då tåget gled ut ifrån Centralstationen var det huvudsakligast lekamlig trötthet de erforo.

De hade fått var sin fönsterplats. Hettan var olidlig. En del av medpassagerarna pockade på att fönstret skulle stå öppet, en del åter att det skulle vara stängt.

T. o. m. ute i korridoren satt det passagerare, vilka ej fått plats inne i vagnarna. I avdelningen bredvid deras satt en familj med fem barn, alla i åldern emellan ett och tio år. Och alla hade de kikhosta. Stella, som satt baklänges, tyckte att hon kände doften av sjösjukeångor strax efter sedan någon av telningarna bakom henne haft ett starkare host- eller kvävningsanfall med ty åtföljande hickning.

Oberörd av det hela satt en gubbe och sov, han drog långa timmerstockar, några flugor kröpa in i hans öppna mun. I stället för fyra personer på en bänk hade de trängt ihop sig, så fem kunde sitta där.

Och ännu var klockan bara tolv på natten. Inte förrän klockan fem förmiddagen skulle de vara framme vid Stjernhögs station.

Stella såg på modern med ångest i blicken.

Så blek och mager hon var och så trött hon såg ut, där hon satt med slutna ögon.

Det spratt i benen av trötthet på Stella och det värkte i ryggen och hjärnan kändes tom. Stella förstod hur ändå mycket värre modern naturligtvis skulle känna det.

Hon krängde sig upp och fick fatt i deras tjockmagade plädrem, vilken hon satte på golvet, tog sedan helt varligt och lyfte upp moderns ben på den, fötterna fingo vila på bänken där Stella satt.

"Tack liten!" Modern smålog och gav Stella en öm blick. Så slöt hon åter ögonen.

Stella ville också försöka sova ett tag, ty alla de förbidragande telegrafstolparna och träden gjorde henne vimmelkantig.

Men just som hon var nära att nicka till, kom en ny hostattack ifrån en av de "fem" och så kändes olustkänslan och trötthetten värre än förr.

Om hon bara kunde tänka på något roligt. Bygga på ljusa luftslott, men det gick inte! Bara hon började, föll det som en ogenomtränglig slöja ned över dem, och hon såg i dess ställe sådant som redan varit, mest tydligt stod minnet ifrån sommaren för tre år sedan. Den gången då hon ridit ut med Adam von Bjurn, följd av hela hundflocken. Ännu kunde hon se som då, hans uttryck då han började att tala till henne om sina framtidsplaner för godsets skötsel, om hans förhoppningar att föräldrarna skulle bosätta sig i Stockholm, så som de ofta talade om och att han då helt och hållet efter eget huvud skulle få sköta allt här hemma. Men ensam ville och kunde han ej vara, han hoppades att Stella ville — — —

Just då hade Stellas häst ryckt till och tagit ett oförmodat hopp över en kullfallen stock. Den hade blivit rädd för hundarna, vilka i vilt lopp kommit jagande efter något villebråd, vad hann hon aldrig se, ty det hela hade gått så fort, varit så oförberett, lika oförberett som att hon skulle trilla av hästen och vricka foten. Smärtan därvidlag glömde hon för ögonblicket, då hon såg hur Adam red fram till hennes häst, tog den i tygeln och gav den rapp på rapp med sitt spö.

"Den skall lära sig att inte göra så mera", skrek han.

Hästen skälvde, näsborrarna vidgades och ögonen sågo som i ångest på honom.

"Slå honom inte, det var mitt fel." Stella hade rusat fram till hästen och sträckt sig efter ridspöt, som med ett vinnade ljud fallit på hennes egen hand.

Adam hade blivit förtvivlad, utom sig. Ond också på hennes vansinniga tilltag, ond på hundarna, som varit an-

ledningen till det hela. Under surmulen tystnad hade de återvänt hem.

Dagen därpå hade hon ej kunnat gå, trots att hon hela natten haft våta omslag på foten.

Tant Elisabeth ville sända efter läkare, men föreslog att herr Enberg först skulle få se på foten, ty han förstod sådant lika bra som en doktor. Han var tant Elisabeths brorson och han hade bland alla de andra extra ämnena han studerat "på lediga stunder", också gått igenom en kurs i Röda korset så det var ej första gången han hjälpt till vid fall, som detta. Sedan han undersökt foten ordinerade han massage på svullnaden, och så blev det han som gav den, ty det hade han gjort många gånger förr vid andra dylika fall. Det skulle komma att göra ont, mycket ont t. o. m., men det skulle nog snart bli bra, hade han sagt.

Stella hade aldrig fäst sig vidare vid honom förut. Den föregående sommaren hade det varit så många ungdomar där som tagit hennes tid och tankar i anspråk, så den där allvarliga tillbakadragne mannen hade hon ej tänkt på. Hon kunde så gott som säga att hon aldrig förr mött hans blick. Aldrig förr kommit i riktigt samspråk med honom, ty han drog sig i regel ifrån den glada ungdomsskaran. Han kallades oftast för "filosofen", "grubblaren" eller dylikt, och det var tydligt nog att han ej fann nöje av de andras ytliga glam.

Så knotande och förtvivlad hon varit den första tiden, då hon ej kunde få gå och röra sig fritt. Inte njuta av de långa, ljuvliga promenaderna och ritterna, inte dansa, inte vara med alla de andra ungdomarna. Och allt för snart var det tid för modern och henne att återvända till hemmet.

Snart fann hon att massagestunderna blevo för korta, de hunno ej med det de hade att tala om, ty allt emellan himmel och jord kunde hon tala vid honom, "filosofen", om. Allt kunde han förklara, allt tycktes han förstå, eller som hon stå grubblande inför. Det strålade som en ljus-

glans om hela hans person, och Stella tyckte att hon oftast kände inom sig vad han skulle säga eller vad han tänkte på Stella mindes, hur hon kunde se på den röda strimman på handen, strimman efter Adams ridspö, så många fasansfulla minnen den väckte. Hon brukade sitta och se på den långa stunder sedan Adam varit hos henne med nya blommor, med de härligaste druvklasar, tagna direkt ifrån orangeriet, med de sammetslena persikorna, med en ny bok, eller annat, som kunde roa henne. Men hon lagade alltid så att hon ej var ensam, då Adam kom till henne.

Oftast satt hon ute på terrassen, där klängrosorna täckte hela väggen och varifrån hon hade utsikt över Stjernhögssjön, rådjursparken och en del av trädgården. Där ute fick hon också sin massage. Hon började att längta efter de där stunderna, och för varje gång kände hon, hur hon blev bättre.

Stella slog upp ögonen, hon ville tänka på annat. Hon måste tänka på annat. Hon ville, ville, ville nå lyckan! Det, som var livets högsta lycka.

Stella hasade sig upp på bänken. Mötte moderns blick. Slöt åter ögonen. Modern skulle få tro att hon sov, då skulle hon känna det lättare, kanske själv kunna sova någon liten stund.

Men Regina sov inte. Också hon satt i tankar. Undrande över om det skulle eller inte skulle bliva någon ändring i deras liv denna sommar. Hon förstod att dottern kämpade en hård kamp. Hur gärna hon hade velat få dela hennes oro och tvivel. Få pejla känslodjupet — men hon vågade ej. Vad var orsaken till Stellas ibland så underliga sätt emot Adam. För några år sedan föreföll ju allt som klart dem emellan. Hade någon annan kommit emellan?

Vem? — När? — Hur? — Nej! Inte heller Regina ville grubbla, hon kände att hon orkade ej. Hon var så dödstrött, förbrukad och gammal.

Tåget rusade fram igenom vaknande furuskog, över

blommande ängar, vajande sädesfält, passerade förbi röda småstugor, glimmande insjöar, dungar av vitstammiga björkar. Och ibland vidgade sig nejden för att låta blånande bergkammar skymta fram långt i fjärran. Ännu låg naturen och sov. Snart skulle solen komma och väcka den.

Mor och dotter sutto tysta, de höllo varandra i handen, gåvo då och då till ett litet "kärlekskram", då de tyckte att de annars skulle kvävas av alla de intryck, som kom dem till mötes.

Vagnen de sutto uti gungade fram på mjuka fjädrar, dragen av de vita vagnshästarna, vilka Stella ända ifrån första stund hon såg dem älskade mest av de sex vagnshästarna som funnos på Stjernhögsslott. Luften var daggfrisk, fylld av arom, men ej tryckande varm. Fåglarna höllo sin morgonkonsert. I toppen av varje grässtrå, i blommornas kalk lika väl som på barr och löv, glittrade daggdroppar.

Hästarna frustade och tuggade på betslet. De dansade fram, näsborrarna vidgades. Också de njöto den tidiga morgonens glädje.

Efter en stund skymtade Stjernhögs slotts vita fasad fram i en glänta av skogen, så var den borta igen, skyld av träden. Solen lyste på blad, smög fram över gläntor, lät tallstammarna lysa som i purpur.

En skarp sväng av vägen och så såg man åter slottet. Till höger syntes stall, ladugård och logar, allt så välvårdat. Ändå längre bort skymtade statbyggnader och stallet för vagnshästarna. Där bakom var hundgården, till vänster orangeriet med trädgårdsmästarbostad, längre bort den stora trädgården.

Uppe vid slottet var allt tyst så här tidigt på morgonen. Gustafsson, betjänten, stod som uppväxt ur jorden, och öppnade vagnsdörren. Med en stel bugning, åtföljd av ett så vänligt leende som en väldisciplinerad betjänt kan

åstadkomma, hälsar han på de resande, medan Emma — "deras jungfru", mera frimodigt ber dem vara välkomna, allt medan hon tager kappor och paket och går före till de resandes "vanliga rum".

"Friherrinnan bad hälsa att lunchen ej skulle ätas förrän klockan två i dag, så herrskapet skall vara så snälla och sova till dess. Badet är i ordning och frukostbrickan skall jag strax komma in med."

Emma neg och försvann. Stella gav modern ett litet förstulet leende, gick sedan och ställde sig att se ut över landskapet. Det ljusa i blicken blev mer och mer grubblande, inåtvänt, på djupet låg det något av ångest.

Regina gick in i sitt rum. Hon knäppte händerna. Hon ville bedja. Bedja om att få så som hon själv vill och finner det vara det bästa för dem, vara den enda lyckan.

Hon dröjer länge där inne i ensamheten. Till slut kämpar hon sig till kraft att viska fram de ord som äro svårast av allt att säga: "Ske din vilje" — — —

Som alltid på somrarna var det mycket gäster på slottet. De flesta voro ju gamla bekanta sedan föregående år, och därför uppstod det ingen stel stämning ifrån början. Det var utfärderna och promenaderna som Stella fann roligast.

Adam hade redan första dagen föreslagit Stella att rida ut med honom, men hon hade avböjt det. Minnet sedan den där gången, då hon vrickade sig var ännu för starkt. Inte att hon var rädd för hästarna och ritten. Nej — det var andra orsaker, varför hon ej ville det — inte ännu.

Ungdomarna lade beslag på Stella så mycket de kunde. Hon hade en sådan förmåga att få upp stämningen, tyckte de. För Regina berättade hon sedan vad de sagt och gjort. Hon gjorde det som hon alltid förr gjort, och ändock hade modern en känsla av att dottern djupast inne bar på tankar hon ej ville yppa.

Ibland kunde Regina plötsligt se upp och oförmodat möta Stellas blick, vilken vilade på henne i grubblande ångest — eller kanske det blott var hennes egen ängslande modersblick som tydde den så?

Friherrinnan von Bjurn liksom Regina gåvo alltid varandra del av sina tankar och livserfarenheter, och dessa voro skiftande nog! Ingen av dem hade ju dragit den högsta vinsten på livets stora lotteri.

Det var ej så underligt att vännen ifrån ungdomsdagarna också fått del av Stellas oändliga kärlek till djur och att denna vän givit Stella en liten valp att hava "alldeles som sin egen" de tider hon var hos dem, ty, det hade ju Stella tvingats att säga, "de hade ej råd att hava någon hund i Stockholm". Nu var valpen stora, fullväxta hunden, och gärna hade Elisabeth velat giva vad en sådan kunde kosta i skatt och underhåll, för att Stella skulle få glädjen av att äga den hos sig jämt, men så lät hon dock bli. Hon förstod att Stellas längtan till Voje (så fick valpen heta till minne av Stellas "längtans hund", vedträdet), alltid skulle den bliva en dragande kraft för Stella att komma ut till Stjernhögs slott, och att hon igenom hunden dessutom skulle känna sig fortare äga hemortsrätt därstädes än annars.

Det var som om Voje visste att Stella var hans ägarinna, ty varje gång hon kom till Stjernhögs slott var han vild av glädje och följde henne som en skugga.

Stella och Voje älskade långa vandringar in i skogen, ibland ut åt ägorna. Var Regina med gingo de ofta in och hälsade på i torpen. Det påminde om forna tider! Här var allting så fint, själva folket välbärgat och vänligt. Det gladde Regina liksom Stella att möta den ljusa, glada blicken hos dem de besökte.

Ofta nog mötte de Adam, slottets blivande herre, Elisabeth von Bjurns ende son, på de där vandringarna. Kommo de däremot in i parken, kunde de vara övertygade om att alltid stöta på någon eller några av alla de gäster, som slottet var fyllt av, men aldrig "gamle baron".

Endera var han på utländska resor eller också kvar i Stockholm, där "hans ämbetsmannaplikter" höllo honom kvar. De gånger han var hemma på egendomen, blev sällskapstonen forcerat glad med en förfrysande känsla av kyla i luften.

Nu hade han emellertid rest några dagar innan Regina och Stella kommo dit, och de kände detta som en lättnad.

Det hade regnat hela dagen. De flesta av gästerna hade hållit sig inomhus, spelat biljard, bridge, läst etc.

Stella hade förstås varit ute i sällskap med Voje, som varit yr av glädje. De hade sprungit i kapp och rasat, precis som under barndomens dagar, då Stellas bästa lekkamrater alltid varit hundarna. Stella hade gömt sig bakom höga stenblock, tjocka trädstammar och dylikt. Och alltid hade Voje funnit reda på henne. Ibland hade de "pratat" med varandra, d. v. s. Stella talade och Voje hörde uppmärksamt på. Hon visste att han förstod henne. Hans blick var så klok, så hängiven. Han både värmde och rörde Stella, och hon kände nu som ofta förr, att ingen vän kunde vara trognare och säkrare än Voje.

Vägen hem hade de tagit förbi gamla skogvaktarens stuga.

Stella brukade göra sig ärenden dit för att få se på hundarna. Men i dag voro de ute med skogvaktaren, det var bara "gamla mor", som hon kallades, skogvaktarens hustru, vilken var hemma, och så Dolly, den granna rapphönstiken.

Men Dolly orkade inte springa upp, bara vifta på svansen ett litet grand. Dolly låg sjuk med spjälkat ben och omlindad hals.

Dolly hade blivit skjuten, antagligen av en tjuvskytt.

"Gamla mor", som annars inte var hjärtnupen av sig, torkade sig i ögonen, då hon berättade hur Dolly sett ut då hon kom släpandes hem, halvt förblödd och med benet dinglande. "Hade det ej varit så, att herr Enberg just kommit förbi och burit in kräket hit", sade moran, "så hade så sant jag lever gubben min skjutit ihjäl henne, så

svårt tyckte han det var att se kräket pinas. Men herr Enberg tog och spjälkade benet och pillade bort hagelkornet, och tvättade såret, och se han pysslade om hyndan, så det gjorde en rent av gott i hjärtat att se en karl handskas så med ett oskäligt djur. Och då han väl var färdig med henne, började han att tala vid gubben min, för att få honom lugn. Men det var min själ svårt nog, för så arg har jag aldrig sett honom se'n vi blev gifta, för se han ville bara ut och ligga i försåt för att skjuta den, som han misstänkte hade skadat hyndan, för se han älskar den hunden som sitt eget barn. Men nu kommer han hit var eviga dag och ser till henne. Och han säger att snart skall Dolly bli lika kry som förr."

Dolly höjde huvudet, stirrade emot dörren, och så började hon att vifta på svansen, det var svårt, det syntes, men det gick.

"Nu skall fröken se att det är herr Enberg som kommer, se då blir hon alltid så till sig."

Mycket riktigt, i förstugdörren stod herr Enberg — påtagligen överraskad över att få se Stella.

Såret i halsen på hunden var så gott som läkt, och alldeles rent, hela bandaget kunde tagas bort. Benet däremot måste ännu några dagar vara kvar i sin spjälning.

Han klappade Dolly, vilken med en sannskyldigt hundaktig, tillgiven blick såg upp till honom. Det var inte utan att också "gamla mor" hade något av Dollys uttryck i sina ögon, då hon såg efter honom, där han gick vid Stellas sida på väg hem till slottet.

De kommo att tala om djur i allmänhet och hundar i synnerhet. Han hade alltid så mycket att säga som var så olikt annat "herrprat". Stella önskade att de hade haft mycket längre väg att gå innan de voro framme vid slottet. Han hade en gång ägt en hund, vilken han älskat varmt — det var för flera år sedan. Han berättade om dennas liv och hur han ansåg att denna levt under hans andliga inflytande. "Jag tror att mina egna tankar spelade som vibrationer på min vän", sade han,

"och att dennes själ utvecklades igenom kärleken till mig, människan. Då den dog kände jag tomheten oändligt stor, men ej sorgen så tung, ty jag visste att jag lett min lilla vän till ett högre plan och jag känner", tillade han med en röst, full av värme, "att om detta mitt liv en gång skall bedömas och anses som ett misslyckande, i detta enda lilla fall hoppas jag att jag har lyckats, jag har troget vårdat ett levande väsen, en liten själ, och jag tänker alltid på, då jag ser en människa som med kärlek ägnar och uppoffrar sitt eget självviska jag för ett djurs skull, att både den människan liksom djuret äro lyckliga, ty de utvecklas genom kärleken till varandra och därigenom nå de andligen högre än de annars skulle ha gjort.

De voro just framme vid slottet, så det blev inte mera tankeutbyte dem emellan den gången. Men vad han sagt sjönk djupt in i Stellas sinne och hon visste att hon aldrig skulle kunna glömma dessa ord. Ingen ägde en sådan förmåga som han att locka Stella att själv tala om allt vad hon kände och tänkte. Kanske var orsaken den att hon så blint kunde lita på honom.

Gonggongen kallade till skyndsamhet, om en halvtimme skulle de vara omklädda och fina till middagen, som åts klockan halv sju.

Regnet fortsatte också på kvällen, så någon aftonpromenad kom ju aldrig i fråga. Kaffet hade druckits i stora salongen.

En av flickorna Bergclou hade spelat en sonat. Hon hade bra fingerfärdighet, trampade pedalen på rätt ställe, tog pianissimot där de skulle vara, men det lämnade åhörarna fullkomligt oberörda.

Assessor Kronspjut sjöng. Han hade egentligen en vacker och stor röst, men han affekterade känsla, där ingen känsla fanns. Han var ljus och lång, strök upp håret med en nervös rörelse, kastade huvudet lite tillbaka, och så började han igen.

Regina kastade en ängslig blick på Stella, vilkens uttryck tydligare än ord sade vad hon tyckte om det hela.

Ifrån rökrummet kom bullrande skratt. Det var tydligen Adam, som berättade en rolig historia. Han var känd för sitt aldrig sinande lager därav. Oftast voro de dock lämpade endast för kamratkretsen.

Assessor Kronspjut lät ej störa sig, sång på sång drog han igenom.

Stella kastade en blick runt om, den lyste av återhållen skrattlust. En del av åhörarna sågo ut som om de verkligen njutit. Där fanns inte en gnista på djupet i deras blickar, som tydde på att de lika gärna kunde hört en kalvs råmande.

Sång!

Sång skulle äga den gudabenådades heliga eld! Elden som kunde få en att rysa, att känna den djupast förborgade tanken hos kompositören, hos den som utförde musiken, som kunde väcka ens egen slumrande känsla till liv — musik!

Stella såg vädjande på Regina, men Regina skakade på huvudet varnande, Stellas blick gled hastigt förbi herr Enbergs. Hon visste att på botten i hans djupa ögon lyste löjet, förståelsen för vad hon själv i den stunden tänkte.

Adam kom in just som kärleksarian i Tannhäuser avslutades. Han applåderade, gick fram till sångaren, tackade denne i högljudda ordalag för hans ståtliga prestationer, men nu kunde han min själ förtjäna ett glas punsch, och så blev musiken äntligen tyst.

Det var för tidigt att gå till sängs, att dansa voro de ej hågade till, sällskapslekar funno lika litet anklang och korten hade de för tillfället tröttnat på.

Tankeläsning föreslog någon.

Tankeläsning! Utmärkt!

Hela samlingen gick in i biblioteket, där var bästa stämningen till dylika experiment. Elisabeth och Regina voro också med.

Adam trodde att det var fusk, då någon av de andra kunde såsom utsagt var, gå och leta reda på gömda föremål eller utföra handlingar, som de ej på förhand visste. Han själv kände absolut ingen dragning varken till "höger eller vänster", då han skulle "ledas".

Han narrade hela sällskapet att skratta med sina tokroliga infall och hindrade därigenom den "rätta stämningen". Till slut blev han hotad med att bliva utkörd, om han ej lovade att vara tyst.

Stella stod mitt på golvet med en duk över ögonen. Hon hade just letts in ifrån skrivrummet, där hon varit medan överläggningen försiggått om vad hon skulle utföra.

Adam, assessor Kronspjut, löjtnant Berghök och herr Enberg stodo runt om henne med utsträckta händer. De skulle till att börja med se vilkens andliga kraft som var starkast att draga henne till sig.

Stella stod med slutna ögon under duken, vilken var knuten för ögonen. Hon såg ingenting — naturligt nog — och visste lika litet var de fyra herrarna stodo.

Det var som en varm våg dragit henne oemotståndligt framåt. Omedvetet sträckte hon ut händerna och slog upp ögonen.

I de små titthålen, som bildades under duken emellan näsan och kinden, kunde hon skymta vem det var som stod där.

Hon slet av sig näsduken, skrattande.

Hon hade inte känt, påstod hon. Någon annan fick försöka. Hon lämnade näsduken till fröken Berghök. Stella kände att herr Enberg visste att hon ej talade sanning. Han hade stått mitt framför henne och han hade läst i hennes blick, då den för ett kort ögonblick mötte hans, att hon ljög.

Det var en hel del intressanta experiment som utfördes. Och efteråt blev det en livlig diskussion för och emot. Om det var fusk, tankeöverföring, hypnotism eller annat. En så för eftertanken givande kväll som denna kunde ingen erinra sig att de någonsin haft i denna krets — åtmin-

stone inte på många, många år. Det ena ämnet hade tagit det andra och till slut berättades det spökhistorier.

Regina berättade om ringningen på Snokegöl, en annan om hur alla dörrarna öppnades på vid gavel på en egendom där han varit gäst, då någon av ägarne skulle dö där på godset, en annan åter berättade om hur rädd hon blivit som barn, då hon hört berättas om en person, vilken sett ett helt långt likfölje, men sedan upptäckte att det blott varit en synvilla, men fjorton dagar efteråt fått se hela scenen upprepas, fast då i verkligheten och den döde hade varit hennes egen far.

Ja, det var många och underliga historier som förtäljdes, och lite var kände kalla kårar över ryggraden.

Elisabeth talade om att det brukade visa sig en dam där på slottet, då något skulle hända i familjen. Var hon svartklädd, betydde det dödsfall, vitklädd bröllop eller kärlek, och var hon rödklädd var det fara för eldsvåda. För flera år sedan var det en av jungfrurna som sett den "röda frun", och tack vare detta blevo vi varnade och hade vakt om nätterna, och då eld verkligen bröt ut i bagarstugan, kunde den därför strax släckas. "Annars hade det säkerligen blivit en stor olycka för oss alla", slutade hon.

"Så förtjusande, tror tant verkligen på allt det där?" Stella såg ivrigt på den talande.

"Jag relaterar bara fakta. För resten så kan jag tala om, ifall det roar er att höra, att inne i stora salongen, strax nedanför flygeln, är golvet mörkare på en plats. Snickaren påstår att det är blodfläckar, men de kunna ej tagas bort. Vi ha gjort allt för att få bort dem, men efter några dagar äro de där igen. Det lär vara någon som blivit mördad just där. Min man har hört historien, det vet jag, men han påstår att det hela bara är skrock, och nu blir han ond om man talar eller nämner därom. Men jag har hört sägas, att det lär vara en man som visar sig, just där — men då skall klockan vara tolv på natten och man skall spela en bestämd melodi. Jag har aldrig fått höra

vilken. Och för att säga som sanningen är, så har jag alltid undvikit att spela då spöktimmen närmat sig".

"Och jag har i pojkåren smugit mig dit och spelat 'Kom lilla flicka valsa med mig, valsa med mig — mitt uti dansen kysser jag dig — ja dig' " — föll Adam modern i talet "och så Gubben Noak och Fingervalsen, för längre har aldrig mina musikaliska prestationer sträckt sig. Och vad tror ni jag fick se? Jo, endera mamma med sträng uppsyn och majestätisk hållning, iklädd sitt nattlinne. Och ett fruntimmer i nattdräkt har aldrig skrämt mig. Eller också min informator. En gång kom far, men då blev jag min själ rädd och Gud vet hur jag hann gömma mig, men undan kom jag och far som är ett mindre musikgeni än jag, trodde visst att det var den "rätta melodien" som spelats, så dagen efter såg han moloken och blaskig ut, men jag slapp aga."

Efter Adams slutkläm blev det allmänt jubel och så småningom gick var och en till sig.

Ungdomarna voro bjudna på fest till närmaste grannen, kammarherre Flint, vars äldsta dotter firade födelsedag. Stella hade redan, då hon sydde den klänning hon i dag tagit på sig, känt, att den var misslyckad, och då hon nu gick ner i hallen och av en händelse kom att uppfatta ett ögonkast mellan flickorna Bergclou, då de sågo henne, fingo hennes svarta misstankar visshet, och allt det missmod hon känt, men ej för moderns skull velat visa, växte blixtsnabbt till skyhöga ovädersmoln. Hon kände hur det sjöd av förödmjukelse inom henne.

Hur alla föregående små förödmjukelsenålstygn hastigt växte fram, som piggarna på ett piggsvin, fast för henne voro alla nålarna vända inåt.

Hon rodnade ända ut i öronsnibbarna.

Varför förstod ingen. Med höjt huvud och ett mera obesvärat utseende än vanligt gick hon fram och talade vid tant Elisabeth, som stod för att avse avresan. Stella

lagade så att hon ej vände ryggen till de övriga, ty ryggen, det visste hon, var den svagaste punkten på klänningen.

Då Adam kom fick hon honom med ett leende ord till sin sida.

Hon hade varit tvär och tillbakadragen de sista dagarna, ty hon hade blivit ond på honom då han hade slagit Voje. Han hade påstått att hunden ej var sjuk utan lat och ej ville lyda honom sedan Stella kommit. Stella, som kände hur hundens nos var het och torr, hade påstått motsatsen. Men Adam hade ändå piskat till djuret med ridspöt och hunden hade då sökt skydd hos Stella. Det var en hel del andra gäster som åskådat uppträdet, och de flesta hade skrattat åt det hela och kunde ej förstå vad det var att taga vid sig för, så som Stella hade gjort. De hade alla sett hur blek hon blivit och hur hon skyndsamt gått därifrån. Det hade också varit med påtagligt nöje alla iakttagit Stellas reserverade sätt emot Adam dagarna efter, samt hur hon mer än någonsin ägnat sin kärleksfulla omvårdnad åt Voje, och det fast hunden nu åter var fullt frisk.

Där de nu stodo i hallen och väntade på att samlas för avfärden till von Flints, sågo de hur hon skiftat lynne. Hela hennes gestalt vibrerade av feminin överkänslighet. Det framstod tydligare än annars, hur hon hade magrat under de här veckorna på landet, och ögonen voro större. Hon var kvinnan skapt av mannen, men med ett självständigt intellekt, genomandad av ett rikt känslo- och tankeliv. Det var många blickar som riktades i beundran på henne, men det visste hon ej. Vad hon såg var Adams synbara glädje över hennes närmande. Och hon såg också att alla de andra märkte det, och att flickorna Bergelou gav akt på dem.

Då hon gick för att kyssa modern till avsked, fick hon se Gustav Enberg, som stod en bit ifrån de övriga. Hans blick var ej så lysande som annars, det var som en slöja dolt det solsken, som annars värmande brukade stråla henne till mötes.

"Kommer ni ej med?" frågade hon lågt. Han svarade helt tyst: "Nej, sådana fester passa ej för mig, jag är en arbetsmänniska och står utanför."

Adam ropade i detsamma på henne, att hon skulle skynda sig upp i den väntande vagnen. Nätt och jämt på sin plats satte sig hästarna i väg.

Det blev ett ivrigt viftande till de kvarvarande både ifrån dem vilka sutto i landån liksom dem, som åkte i charabangen.

Stella tyckte aldrig förr att hon märkt hur vacker Adam var. Hur ståtligt han höll sitt huvud, vilken lyster de bruna ögonen ägde och så bländande vita tänder han hade. Men den välljudande rösten tyckte hon helt oförmodat lät kall och känslolös, ovillkorligen kom hon att jämföra den med den svårmodiga stämma som sade: "Sådana fester passar ej för mig, jag är en arbetsmänniska och står utanför."

Kanske ingen mer än hon hade hört den vibrerande underton av svårmod, som låg i själva röstens timber?

Stella sökte befria sig ifrån de där ringande ljuden i sitt öra. Hon skrattade. Hon pratade. Hon ville vara glad! — Nu, då hon kunde och nu då hon ägde lyckan i sin hand — *om hon ville* —

Det var över en halv mil till kammarherre von Flints egendom. Gick man igenom skogen var det något kortare.

Många av de övriga grannarna voro redan komna, men andra väntades.

Betjänter och kuskar voro samlade nere i flygeln, och på stallgården stodo alla de olika vagnarna och förde en tyst konversation, tyckte Stella, då de på avstånd åkte förbi. Hon skulle gärna velat gå dit och sitta alldeles tyst och lyssna till deras prat, höra dem berätta fantastiska sagor om vad de varit tysta vittnen till, ty en del av vagnarna voro både gamla och skröpliga, fast de flesta lyste nya. Men så kom hon att tänka på, att de kanske endast förde vanlig skvallerkonversation med undran om vem som var mormorsmor till den, eller faster till den,

eller andra ämnen i samma stil. De sågo dumma och krävstinna ut, där de stodo i rader, tyckte Stella med en retlig känsla. Vilken av dessa levande människor, som voro här skulle väl förstått hennes tankegång? Ingen enda! Adam allra minst, han skulle bara skrattat åt hennes vansinniga fantasier.

Guirlander hängde över ingången samt ute i parken, där kulörta lyktor också hängde i långa rader. Ännu voro de ej tända. Solen var ju uppe. De kombinerade middags- och supéborden voro dukade därute och en provisorisk musikestrad var uppsatt.

Det skulle bliva dans, det visste Stella, men först var det meningen att hela skaran av gäster och värdfolk skulle göra en tur ut åt Stjernhöjdssjön.

Den festligt lövade lilla ångbåten låg redan färdig till avgång. Förfriskningar voro med och musiken började just att spela. Då mörkret föll på skulle fyrverkeriet börja.

Ångbåtspipan sände ut tre kallande signaler.

Nu voro alla komna. Nu skulle de skynda sig ned och ombord. Tiden var knapp för ett så stort program, som de hade framför sig.

Det blev en formlig språngmarsch ned till bryggan — trängsel och skratt — ingen stel etikett, ingen ordning, huller om buller som det föll sig kommo de ombord.

Ångaren backade ut, snart plöjde den sjöns spegelblanka yta.

Adam såg sig sökande omkring, han ville åter få höra Stellas uppsluppna skratt, se hennes glada leende. Men han fann henne inte. Varken på för- eller akterdäck, inte nere i den lilla salongen — ingenstans. Hade hon blivit kvarglömd? Skulle han säga till att de vände om? Just som han gick för att tala vid värden om detta utomordentligt svåra fall, mötte han Inez Flint. Hon såg helt bedrövad ut, sade att det var synd att Stella så plötsligt fått sin svåra huvudvärk, men om hon vilade medan de övriga voro på utfärden, skulle hon säkert vara kry, då de kom-

mo igen. Och med de lugnande orden till Adam försvann Inez, ty hon hade otaliga värdinneplikter att uppfylla och Adams uttryck inbjöd ej till vidare samtal.

Han gick fram till fören, ställde sig att se ned i de gäckande vattenkaskaderna som fräste och gnistrade allt efter som båten plöjde upp sjöns lugna yta.

Stellas svåra huvudvärk! Aldrig hade han förr hört talas om den. Var den verklig? Var det en nyck, en lockelse för att få honom själv ändå mera in i sina garn.

Vad brydde han sig om de andra! De som pratade och glammade runt om på båten. Han var van att få sin vilja fram.

Och nu ville han att Stella skulle stå här bredvid, just där stången till en festligt vajande flagga var fastbunden.

Han sparkade till den. Hade han velat skulle han ägt fysisk kraft att bryta av den med ett tag. Men han besinnade sig i tid. Han tog fast i järnstången, som utgjorde relingen. Ville han, skulle han kunna böja den som man böjer en smal ståltråd. Han viskade några halvhöga kraftuttryck. Det var ingen som hörde dem, eller hade de hört dem skulle ingen blivit störd därav.

Där han nu stod utgjorde han en underbart vacker gallionsbild med sin smidigt kraftiga figur, sin eleganta hållning och vackert formade huvud. Och det var många längtansfulla blickar, som riktades emot honom.

På andra stranden kunde man se Stjernhögs slott, vilket speglade sig med skarpa linjer i det dunkla vattnet — och till det slottet var han ende arvingen!

Regina satt med Elisabeth von Bjurn i lilla salongen och pratade. Det var mera ovanligt att de bägge vännerna fingo vara ensamma, ty alltid brukade det finnas någon som hindrade dem i ett förtroligt samtal. Nu var emellertid hela ungdomsskaran på festen. Landån samt den stora charabangen hade kört iväg med dem för över en timme sedan.

De båda vännerna hade först talat om alldagliga ämnen, men så vände Elisabeth sig direkt till vännen och frågade:

"Regina, svara mig ärligt, vet du eller vet du inte ifall Stella nu äntligen kommit på det klara med hur hon vill? Senast i går kväll talade Adam med mig om Stella. Och jag kunde förstå att nu vill han inte vänta längre på bestämt besked. Han bad mig t. o. m. tala med dig om det. Det tycks som om han inte hade mod att fråga henne själv. Adam brukar minsann ej sakna mod", tillade modern.

Regina satt tyst en stund, så kom det liksom dröjande:

"Inte heller jag har mod att fråga Stella. Ibland tror och hoppas jag, att hon har något som liknar kärlek för Adam, men andra gånger vet jag ändå säkrare att hon ej älskar honom. Inte så som hon skulle kunna vara mäktig att älska."

"Tror du det är någon annan som . . .?" Elisabeth avslutade ej meningen.

"Inte vad jag vet. Du förstår nog att jag också grubblar över den förändring, som Stellas sätt har undergått på de sista åren, jag menar vis à vis Adam. De första åren de råkades, föreföll det mig som om hon ej tänkte på någon annan än Adam. Som han tänkte och tyckte, tycktes hon vilja tänka och tycka o. s. v. — jag ville se det så."

"Ja, hade Adam då varit rapp, kanske allt hade varit bra. Du kan förstå, Regina, hur det skall kännas för mig att se min gosse efterfikad av både den ena och andra, inte för sin egen skull, utan för namnet och förmögenheten. Jag vet ingen som jag hellre skulle önska få till sonhustru än Stella. Ingen som skulle stå mitt hjärta så nära och låta mig komma närmare Adam, som jag känner det tydligt, annars glider ifrån mig."

Regina tog vännens hand i sin.

"Nog kan du förstå hur varmt jag hoppas på detta. Jag känner att jag orkar inte arbeta längre som jag gjort, och hur skulle det bli för Stella, om jag föll ifrån?"

"Usch, tala inte om att falla ifrån, inte på länge än. Se

här, tag den här persikan." Elisabeth tog en sådan ifrån silverfatet på vilket olika frukter lågo upplagda och liknade ett stilleben.

"Låt oss bygga luftslott, precis som vi gjorde i vår ungdom", sade Elisabeth och såg småleende på vännen.

"Kanske luftslott som man bygger åt andra stå på fastare grund än dem man bygger åt sig själv. Av mina luftslott finnes inte en sten, inte ett sandkorn kvar. Ty Stella, hon ingick aldrig i mina drömmar."

"Det är väl sällan som de tillkommande barnen ingå i flickdrömmarna." Efter ett kort uppehåll fortsatte Elisabeth. "Regina, du skall inte tro att tinnarna på mitt luftslott ännu stå med vajande vimpel på tornspirorna. Åh nej — de liksom grunden rasade snart nog efter det jag blivit gift. Allt för snart. Men jag lärde mig att leva ett nyktert, fantasilöst liv. Lärde mig att ej söka få förståelse hos min man, ty hur hade det varit möjligt. Vi levde första tiden som nu ett till skenet lyckligt äktenskap. Där var och en gick sin egen väg. Vi grälade inte, vi voro förbindligt artiga. Jag började ana mig till sådana små snedsprång hos min man, sådana som societeten anser tillåtna. Också jag kunde ju haft tillfälle till dylika möjligheter. Men Gud vare tack, jag råkade aldrig på någon, som ägde förmåga att bringa mitt förkolnade inre till nya flammor. Vet du jag har levat ett så fattigt liv i all vår rikedom och prakt. Jag har gått från fest till fest, från nöje till nöje. Jag har avundats och smickrats. Jag har ända till leda råkat på dem, som sökt mitt umgänge, inte för min egen skull utan för vad de igenom mig kunde vinna. Under alla dessa år har jag inte ägt en hjärtevän, en sådan, som jag utan fruktan att missförstås kunde giva mina tankar till! Du kan därför förstå hur glad, ja tacksam jag är över att hava återfått dig."

Elisabeth klappade Regina med verklig rörelse.

"Ser du", fortsatte hon, "otaliga, ja, så gott som alla som känna mig, anse mig för avundsvärt lycklig, men jag själv? Ja, vet du ibland kan jag se med avund på en av

våra torpargummor, då jag ser henne sitta och lappa gamla paltor till sin man eller laga mat eller annat i den vägen åt honom och så iakttar hennes gubbes blick av tacksam beundran, då han ser på henne över sina hornbågade glasögon, eller då han med den där särskilda rösten, du vet de hava, läser högt ur bibeln. Det är så mycken sann kärlek och lycka i deras lilla stuga, så jag tycker mig varit i en helgedom, då jag går därifrån — och hit till mitt rika hem, men så oändligt fattigt på den stora kärleken." Hon tystnade en stund, så fortsatte hon igen. "Men Stella, för Stella skulle det ej bliva detsamma som för mig. Visst är Adam i mångt och mycket lik sin far. Men han är ej så kall och inbunden, snarare då för häftig. För Adam är häftig. Mången gång har jag önskat att han liknat sin kusin Gustav", tillade Elisabeth smått skämtsamt. "Ser du", fortsatte hon, "jag är så löjligt svag för den gossen, ja mannen skall jag väl säga. Hans far var min enda bror, ja, du hörde mig nog tala om honom förr i tiden. Han fick aldrig komma hem, jag vet inte varför far var så underlig emot honom. Jag tror ibland", Elisabeth viskade fram orden, "att vi kanske inte voro helsyskon. Men han bodde jämt hos gamla farmor. Redan då han gifte sig var han klen och han dog då Gustav bara var tio år.

Det var svårt för min svägerska, men hon arbetade och höll modet uppe. Det var en så tapper kvinna. Jag skulle så gärna velat taga hennes pojke som mitt eget barn, men jag vågade aldrig föreslå det, varken för henne eller för min man. Jag vet att Gustavs dröm var att få studera till läkare, men det hade han ej råd till. Strax han tagit studenten fick han plats på en bank. Han fick ju lov att tänka på att försörja både sig och modern, ty min bror lämnade ju intet efter sig. Han är ovanligt intelligent och hade nog kunnat gå långt om han fått studera. Nu är han som sagt på en bank, och hur skulle det arbetet kunna intressera honom? All ledig tid han har, ägnar han åt olika studier och min tro är att han har mera

kunskaper i en hel del ämnen än både docenter och doktorer, ja t. o. m. professorer — för de ägna sig blott åt sitt specialämne, men Gustav han är hemma i alla möjliga olika vetenskaper. Ända till min svägerska dog var han en rörande son. Jag kan säga att han uppoffrade sig helt för henne. Nu hoppas jag att han skall få en söt fru, för han förtjänar att få en lycklig framtid. Jag har tänkt på Beatrice Berghök. Hon är en begåvad och bra flicka och dessutom rik. Du förstår att nu har han det ju ekonomiskt lugnt, men det skadar ju aldrig att få det litet bättre. Om han bara ville arbeta på att bliva bankdirektör, så bleve han det nog. Men han är inte ett uns äregirig. Så jag fruktar att han ej blir det. En gång hörde jag honom säga, att vad som helst, men inte det, ty 'en räknemaskin kan aldrig nå evigheten'. Det kan ju hända att han skämtade. Emellertid så var det dumt att han ej reste med till Flints, för jag tror verkligen att Beatrice är litet svag för honom. Du kan nog förstå att jag önskat mer än en gång, att Adam liknat Gustav och kanske har jag allt för ofta sagt detta till Adam och därigenom väckt hans motsägelselusta. Det är svårt och maktpåliggande att hava barn att uppfostra, att äga små människosjälar i sin hand, liksom en trädgårdsmästare äger blomsterplantor att odla. Det är ej bara plantan det beror på, det är också jordmånen de stå i, de omgivande växterna, själva solen, vattningen, tusen olika orsaker som bidraga till om de skall växa upp starka och bärkraftiga och bära blommor och frukt."

Elisabeth suckade svårmodigt — så fortsatte hon med lägre röst. "Ibland tror jag att de mödrar, som ensamma tvingas att uppfostra sina barn, lyckas bättre än de, vilka hava sina män till s. k. 'hjälp', ty hur sällan är det som man och hustru hava samma tankar vis à vis barnens uppfostran? Och hur ofta är det som barn växa upp i fullt harmoniska hem? Jag menar, som du förstår, sådana hem där far och mor fullt och helt sympatisera och där kärleken är bestående livet ut. Barn hava så stark känsla

för allt dylikt, och vad de ej förstå känna de instinktivt och taga intryck därav och lida av det och kunna taga men av det för hela sitt liv."

"Ja, du har mer än rätt." Regina suckade tungt.

"Men, käraste, här sitter vi och pratar oss missmodiga i stället för glada." Elisabeth satte sig energiskt upp. "Låt oss fortsätta att bygga luftslott för barnen, och låt oss nu hitta på någon plan som gör slag i saken emellan Stella och Adam."

De bägge mödrarna fördjupade sig på nytt i det kära ämnet. Och tiden svann snabbt.

Ibland nära, ibland blott som en andevisknnig kunde Stella höra musiken ifrån ångaren, vilken försvann bort över sjön.

Hon gick långsamt, som en sömngångerska, stigen vilken följde utmed stranden.

Varför hade hon helt tvärt vänt om och ej följt de övriga till båten? Varför? Var det för moderns skull? För att hon ej skulle vara så ensam? Men hon hade ju tant Elisabeth.

Varför bröt hon med allt som var glädje och hopp i livet? Varför?

Hon ville stanna, vända om och vara de andra till möte, då de återvände, men en annan obetvinglig makt drog henne framåt.

Daggen började att falla, sommarskymningens tunna slöja drog fram över skog och sjö. Fågelsången tystnade, bara trasten sjöng som rusad av skönheten under, av den nordiska sommarens trolska mystik.

"Sådana fester passa ej för mig, jag är en arbetsmänniska — och står utanför —" Stella stannade och lyssnade, gång på gång upprepade hon samma ord, tyst som en viskning. Var det trasten som sjöng dem, väckte dem till liv igen?

Nattviol och andra skogarnas ljuva blomster sände ut sin starkaste doft. Dagen hade varit så het, nu kom svalkan och gav den förnyad kraft.

Var det deras doft som påminte om honom, där han stod tyst? Han, filosofen, som tänkte så mycket vackert, men som ej lät tankarna få ord. Varför? Vad hade han menat?

Små vaga vågor slogo emot stranden.

Stella lyssnade, ibland kunde de få några klara, melodiska toner, precis sådana som han hade, då han var glad och skrattade.

Stella gick stigen fram, stegen voro ej längre så dröjande, vägen var lång, mörkret kunde falla och hon var så ensam. Hon var rädd för ensamheten. Mest rädd för ensamheten då hon var mitt ibland människor, då de glammade och skrattade runt omkring henne, men hon var ensam i sitt hjärta. Att gå ett helt liv vid sidan av en man, vara honom kroppsligt nära, men som i en annan värld, så fjärran med sin tanke och känsla. Det var att vara mest ensam av allt!

Fisken lekte i vattenbrynet, små cirklar bildades och försvunno.

Hur lika dessa cirklar var ej den vägkost den ena människan genom sina ord gav den andra.

Stella ryste till, nu hade ångbåten vänt, musiken kom närmare. Lantärnorna voro redan tända.

Nu borde hon vända för att vara dem till mötes vid bryggan. Stella började att småspringa. Men åt motsatt håll emot det varifrån hon kom. Hon tänkte ej på att skydda de nya, fina skorna som hon annars var så rädd om, för vassa stenar, lika litet som klänningen för förrädiska kvistar.

Vad var verklig, sann, ren, uppoffrande kärlek? Något hon aldrig förr känt för en man! Hon som drömt om kärleken hela sitt liv! Som flammat upp för första bästa för att strax efter känna sig kritiskt kall, Och nu!...

Varför var hans blick så sorgsen? Var han trött eller missmodig? Eller sjuk?

Om hon bad Gud för honom, bad av hela sin själ, då kanske han skulle återfå sin varma solblick? Blicken, som värmde och lyste och som vägledde hennes tankar och handlingar!

Stella stannade. Hon hade aldrig bett Gud skydda och hjälpa någon mer än modern och sig själv — inte sedan hon blev stor — tillade hon i tankarna. Bedja för honom! Visst vågade hon bedja Gud att han skulle få bli lycklig? Bedja utan mått! Utan all tanke på eget jag, egen lycka!

Stella föll ner på knä, det låg en mossig sten vid sidan av stigen, emot den böjde hon sitt huvud.

Hon bad! Bad så att hela hennes varelse skakade. Hon bad länge.

Då hon reste sig upp hade skymningen blivit djupare. Stella hade glömt riktningen varifrån hon hade kommit och stigen delade sig åt flera olika håll. Hon såg sig villrådig omkring. Åt vilket håll skulle hon gå?

Hon blev rädd — hon visste ej vilken stig hon skulle välja. Hon kände sig plötsligt så trött, tog hon nu fel riktning, visste hon att hon ej skulle orka gå tillbaka. I sin oro hade hon glömt att sjön alltid skulle kunnat visa henne den rätta riktningen.

Just som hon stod där i sin stora oro, kom hon att se åt sidan, och halvt till vänster framför sig syntes ett sken och mitt i detta ljus såg Stella plötsligt "hans" — Gustav Enbergs — ansikte, men det var ett ansikte som förklarat av lycka och ljus och en gloria omgav det, hans leende var fullt av kärlek. Hon blev inte rädd, inte förundrad. Det var så naturligt att han skulle visa henne vägen, nu då hon var ensam, rädd och ej hittade hem.

Utan betänkande gick hon åt det håll hon sett synen. Då hon kom närmare var den försvunnen, men lugnet och trygghetskänslan stannade ändå kvar i hennes sinne, den

liksom bar henne. Han skulle leda henne, han skulle skydda och hjälpa henne.

Hon gick snabbt, utan tvekan eller fruktan, och snart kom hon ut på stora landsvägen, såg ljus som lyste i fönstren på en av statbyggnaderna, vilken hörde till Stjernhögsslott och så var hon strax framme vid slottet.

Lutad emot den vita slottsmuren stod en lång, mörk mansfigur. Ansiktet var riktat emot Flintshell, varifrån han kunde se det lysande fyrverkeri av stjärnor, som lyste och försvunno, ty festen där borta var nu i full gång. Stella såg honom inte förrän hon var framme vid stora stentrappan, bara ett par steg ifrån honom. Ljusskenet ifrån nedre hallen bländade hennes blick. Själv var hon mera lik en fantasibild än en levande varelse, där hon kom gående med sin vita klänning, våt och slankig av fukten, hatten hängande på armen. Håret tillruvsat och med ett burr av mossa över hjässan.

"Fröken Stella!"

Hon ryckte till vid orden. All hennes trygga tillförsikt var försvunnen. Hon stod där skamsen, medveten av det bizarra, det opassande i sitt uppförande. Hon kände sig så förkrympande liten, obetydlig, ovärdig ens en blick av honom, som stod där och såg på henne genomträngande, som läste han hennes innersta tanke.

Då han kom närmare, ryggade hon förskräckt tillbaka. Hon skulle velat giva sitt liv för att i den stunden äga mod och kraft att säga honom sanningen, men hon kunde inte, och hon kände att han ej förstod henne. Om han bara hade förstått henne, tagit henne, dragit henne intill sig, behållit hennes hand i sin, sagt henne att han älskade henne — hur lugnt och gott då allt hade varit. Men han stod tyst. Hans blick såg så undrande sorgsen ut. Slöjan var alltjämt kvar över solblicken.

Stella gick hastigt upp för de få trappstegen, hon hade ju inget ord till förklaring av sitt beteende. Just som hon försvann in i hallen vände hon sig emot honom och sade med låg röst:

"Jag har bett Gud för er. Kan det hjälpa litet?"

Och så var hon i ilande fart borta på väg till sitt rum.

Vad skulle hon säga till modern, till tant Elisabeth, till alla. Hur skulle hon förklara sitt handlingssätt denna kväll?

Skuldbelastad och rädd att bliva sedd av någon av de hemmavarande gled Stella tyst fram igenom den långa korridoren och in till sitt rum. Just som hon öppnade dörren hörde hon ett ångestens skrik ute i korridoren.

Det lät som om någon varit i nöd, kanske sjuk. Stella öppnade åter sin dörr och skyndade ut. Skriken blevo vildare, och som jagade av onda andar såg Stella konturerna av två av jungfrurna, vilka rusade korridoren fram allt medan de högljutt skreko.

"Hjälp, hjälp, hjälp. Herre Jesus hjälp!"

Stella blev rädd. Hon sprang efter dem, men då tycktes derast ångest bliva ändå värre. Vad kunde det varit som så skrämde dem?

Borta i hallen var ljus och där kom Gustavsson emot dem. Stella hörde dem prata och skrika på en gång. Hon stannade. Nu hade de ju hjälp om det behövdes, och nu kunde hon själv smyga in till sig igen.

Stella vände åter om, kom i förbifarten att kasta en blick in i en av de väggfasta stora speglarna. Förskräckt ryggade hon tillbaka. Där stod ju den omtalade, vita frun. Stella blev stående kvar med vidgad blick, skådande in i sitt eget förfärade ansikte.

Det dröjde en evighet, som hon själv tyckte, innan hon upptäckte att det var sig själv hon såg i spegelglaset.

Spänningen under dagens lopp hade varit för stor för hennes nerver. Nu kom hon att tänka på att det var hon som skrämt flickorna, vilka skrikande sprungit sin väg. Det var hon som ovetande agerat "vita frun".

Stella kom i skratt, ett skratt där gråten låg på lur.

Regina hade haft en av sina svåraste vaknätter. Hon tyckte att allt vad hon offrat och hoppats på i livet föll till

grus och spillror. Hon kände sig övergiven, utstött där hon ensam haft hemortsrätt, ty Regina hade hört Stella komma hem ensam, före de andra, hon hade hört henne varligt stänga dörren emellan deras rum. Dottern hade lagt sig utan förklaring, utan godnattkyss!

Regina tyckte sig hava förlorat Stella, då hon ej längre ägde dotterns hela kärlek. *Hon ensam* kunde förstå hela räckvidden av den ljusa rikedom hon ägt och nu förlorat. Och en främling skulle tränga sig emellan dem! Ty, det förstod Regina, det måste vara en ändå starkare kärlek än den Stella hyste till henne, modern, som kom dottern att handla som hon nu gjorde.

Regina kämpade med sig själv, med sina upproriska tvivel på Guds kärlek — ja — på hans allseende öga och existens. Hon kunde ej tänka sig in i tanken att ej vara den första i Stellas liv.

Tänka sig att Stella ägde egna tankar och egna drömmar fördolda för henne.

Det blev en svår kamp, svårare tyckte Regina än någonsin förr att säga: Herre ske din vilja, ty Herrens vilja var så fjärran hennes egna drömmar och önskningar.

Under tiden låg Stella i sitt rum och grät. Hon kallade sig feg, andligen stympad, begränsad på känslans vägnar. Alla fula epitet hon kunde tänka ut tyckte hon passade in på henne.

Varför hade hon ej sagt honom, att det var längtan att vara i hans närhet, som drev henne ifrån festen? Varför hade hon ej sagt modern hela sanningen? Varför kunde hon ej skrika ut den kärlek hon bar i sitt hjärta?

Till slut somnade hon in från orostankar och självförakt, men vaknade hastigt igen. Det var som om någon strukit henne mjukt över kinden.

Rummet var tomt. Det var för tidigt att stiga upp, klockan var bara halv sex. Det kändes som om hon skulle kvävas, om hon ej öppnade fönstret helt. Hon ville njuta av fågelsång och sol! Stella steg upp, smög tyst fram till

fönstret och drog upp gardinerna. Hur underbart skön var ej naturen.

Solen lyste på blommor och blad och på sjön glittare solljuset på små lekande vågor.

Hon stod länge och såg ut. Att livet var så vidunderligt fagert och ändå så svårt att leva. Just som hon var på väg att återvända till sängen drogs hennes blickar bort till allén av högstammiga stockrosor. Där mitt i gången, med ansiktet vänt åt hennes fönster, stod den som hon hade i tankarna.

Hade hon mött hans blick eller ej? Nu vände han sig och gick därifrån. Snart var han helt försvunnen bortom syrénhäcken.

Stella gick åter till vila. Hon slöt ögonen och följde honom i tankarna.

Hon visste att nu gick han gången fram till alléns slut, gick igenom grinden, följde stigen framöver. Nu är han uppe på kullens topp. Han sitter som bländad och ser ut över vidderna. Men han är orolig, han är tvivlande.

Gud, han får ej vara olycklig! Stella tycker att hennes hjärta vill brista av oro och medkänsla. Han får ej vara orolig! Stella knäpper ihop händerna och beder i hel självförglömmelse av det egna jaget.

Och medan hon så gjorde fick hennes eget sinne ro.

Regina stod i dörren emellan deras bägge rum och såg dotterns skiftande ansiktsuttryck, där hon låg med slutna ögon i brinnande bön. Hon trodde Stella sov och drömde.

Regina stod där länge och såg på dottern. Hon ville gå fram och giva Stella en varm liten morgonkyss, men nändes ej väcka henne, utan ämnade just återvända till sitt rum, då Stella slog upp ögonen, klarvaken och log emot modern.

"Har min lilla tös sovit gott efter sitt underliga beteende i går?" Regina satte sig på sängkanten och höll en av Stellas händer i sina.

"Åh, inte vidare. Jag trodde inte mamma visste att jag kom före de andra. Har mamma sovit illa?"

"Jag har tänkt och undrat för mycket på dig, för att kunna sova. Friade Adam i går, eller var det för att undvika ett frieri som du gömde dig undan?"

Stella låg tyst.

"Stella, tänk dig för. Handla ej i överilning! Moderns röst var så mild och övertygande. Adam älskar dig, det vet jag lika väl som du. Han har talat vid Elisabeth om det och hon i sin tur med mig. Det är bara dig vi vänta på."

"Och mamma skulle vilja det?"

"Om jag skulle vilja! Hur kan du göra en sådan fråga?"

"*Och det säger mamma.* Mamma som känner livet och människor och som fått lida så mycket!?" Stella satte sig upp i sängen och såg på modern med förebrående ögon.

"*Ja, just därför* önskar jag att du skall slippa gå igenom samma försakelser, samma gnagande oro för livsuppehället, samma förödmjukelser."

"Men pappa! Har mamma glömt pappa? Minns inte mamma hur hjärteensam mamma var då han levde. Hur Ni just som talade olika språk. Hur ni såg med olika syn på samma ting? Ser mammis, jag har tänkt mer och mer på det där. Och visst önskar jag att vara rik och lat och lugn och bara få njuta av livet. Och få bli aktad och tillbedd för allt det jag skulle kunna giva människor av det materiella goda som pengar kan åstadkomma och bli avundad, och firad. Och framför allt annat att kunna låta dig få njuta livet i harmoni och lugn. Men jag *kan inte.* Och jag vet att du i längden också skulle lida, om du såg mig riktigt hjärtelida!"

"Men Adam! Skulle du behöva hjärtelida vid hans sida?" Reginas röst var ej längre så säker.

"Men mammis, är det för tant Elisabeths skull, som du söker se honom med hennes ögon? Han är rolig att dansa med och att rida med och gärna också att höra honom prata ett par timmar. Höra honom tala om alla olika flickor som älska honom och hos vilka han finner än den ena

än den andra tilldragande egenskapen. Eller allra bäst då han intresserar sig för folket och egendomen o. d. Men ett helt liv! Han kan t. ex. ej tiga. Jag menar, att jag skulle inte blint kunna lita på att han teg om jag gav honom ett förtroende! Och den jag skall älska vill jag lita på mer än på mig själv."

"Tror du att det kan finnas en sådan man i dessa tider?"

"Ja!"

Efter en kort tvekan fortsatte Stella med fastare röst. "Jag vet det. Jag har vetat det länge, men jag har ej *velat* veta det, för jag trodde att Stjernhögs slott var mera värt." Stellas ögon mötte fast och fullt moderns.

"Strax efter sedan jag föll av hästen och vrickade foten kände jag att jag äntligen råkat en man som jag kunde se upp till. En för vilken jag skulle kunna vända ut och in på min innersta tanke utan att han skulle skratta åt eller förråda mig. Jag kände att han förstod vad jag inte själv kunde klart tyda, att jag i hans närhet erfor något nytt, underbart. Åh så underbart. Det var som om tusen och åter tusen osynliga band drog mig till honom. Men jag *ville* inte förstå det. Åh mammis, vad jag har kämpat med mig själv. Och vad jag nu tycker att jag kastat bort något oersättligt dyrbart. För var stund är en dyrbar gåva om man får vara i närheten av den man man älskar. Jag vet ju inte om han känner detsamma ... men jag tror det. Det känns precis som om jag känt honom förr, i ett annat liv. Jag kände inte riktigt igen honom först. Kanske kände han igen mig, jag vet ju ingenting, men jag tror säkert att vi älskat varandra förr, att bandet oss emellan hör evigheten till, och att ett under har skett, då vi fått råkas här på jorden, men mamma, jag vill vara med honom jämnt — jämnt — jämnt. Min syn var beslöjad den första tiden av min egen vilja. För jag ville inte känna igen honom, jag var som i en dröm, då man önskar att ej vakna och komma till verkligheten, ty man fruktar den. Men nu — o, jag är tacksam att sömnen vi-

kit och att jag nu kan se och känna igen honom! Mamma är du ledsen?" Stella böjde sig smekande emot modern.

Regina satt tyst.

"Mamma, om du kände honom som jag, så vet jag att du vore gladare över att det letts så, att jag nu älskar honom och ej Adam eller vem annan som helst."

"Men hur kan du känna honom så väl?" Modern sade intet namn, hon visste ju ändå vem det var. Och hon förstod att hon innerst inne också vetat det dessa sista åren som nu gått. "Du har ju varit mindre tillsammans med honom än de andra här."

"Har jag varit lite med honom? Kanske, skenbart, men ändå inte! Åh nej. Nu förstår jag så mycket, som jag ej förut begripit. Han har väckt så många tankar igenom små obetydliga handlingar, som jag sett honom göra. Tänk bara, då han tog hand om den där tattargumman förra sommaren. Hon, som kom in på trädgårdsfesten och bar sig så rysligt åt, så farbror blev blek och gick sin väg och Adam var nära att kasta ut henne, och hur stilla, men bestämt Gustav kunde få henne tyst och förde ut henne. Och så emot den lilla sjuka flickan, som alla blevo så rädda för, ty vi trodde ju att hon hade barnförlamning, hur han följde med modern och barnet till lasarettet. Och tänk hur han talar om konst, musik, litteratur. Och jag har hört honom prata med trädgårdsmästaren om blommor och deras skötsel, då var han som en yrkesträdgårdsmästare, men med mig talade han om blommornas själ, precis så som jag själv ibland tänkt. Åh ja det finns tusen gånger tusen av sådant som jag skulle kunna berätta dig. Och vet du vad... om du riktigt lärt känna honom, *om det vore så väl*... då blir du ändå mera betagen i honom än jag, för du står på ett högre plan än jag och kan därför ändå bättre förstå honom. Jag vet och kan ju ingenting. Jag trevar mig bara fram."

Regina smålog varmt emot Stella. Hon såg dotterns lågande blick, hörde den varma skälvningen i rösten! Än-

nu ägde Stella samma glödande sinne som då hon var liten. Hon skulle med glädje giva sin sista blodsdroppe, för den hon älskade. Och fanns det väl någon som var värdig detta impulsiva, självförglömmande hjärtas hela rikedom?

Regina fick en tvivlande ångestkänsla vid den tanken.

"Tror du verkligen att det kan finnas en dödlig människa fullkomligt utan fel?" sade hon med vemodig röst.

"Åh nej, nog vet jag att alla måste ha någon svag punkt. Det är bara det att jag inte kan upptäcka dem hos honom, lika litet som hos dig", sade Stella med mjukt tonfall. "Och skulle jag göra det, vet jag att allt det goda ändå tusen gånger mera skulle uppväga, de små felen."

Stella såg med oändlig ömhet på modern, vilken kände orden som glödande kol på sitt ömtåliga samvete, ty det var ej längre än några timmar sedan hon varit i knotande uppror över att ej vara den enda, som helt ägde Stellas kärlek.

Gustav Enberg hade gått ut tidigt. Alla i slottet sovo. Det var en helig sabbatsfrid över naturen innan människorna störde tystnadens mäktiga språk. Han visste vilket fönster som tillhörde Stellas rum. Och vid allén av de högstammiga stockrosorna vände han sig om och blev stående, såg upp till hennes fönster som trodde han att där få se en andeuppenbarelse.

Kanske han stått där länge, kanske blott en kort minut, innan Stella stod i fönstret och drog upp gardinen, hur länge visste han ej.

Så var hon borta, drömsynen. Han gick gången fram, gick igenom en liten grind och följde sedan stigen upp till kullens topp varifrån han såg ut över det solglittrande vattnet, ut över vida vidder.

Hur skönt var ej livet, världen, om man blott kunde tro!

Missmod och misstro grepo honom åter med järnhand. Varför skulle en kvinna störa hans tillkämpade lugn?

Hade han ej stridit nog med sig själv och egna begärelser? Hade han ej trott att nu var stridens tid slut och att hans återstående dagar endast skulle gå till lugn harmoni och inre utveckling?

Stella!

Varför skall dina ögon, själva din aura giva intryck om det som är sant och äkta?

Han satt på bänken med huvudet lutat ned i händerna försjunken i tankar. Han såg ej längre naturens skönhet, njöt ej dess berusande doft, hörde ej fåglarnas sång.

Hans tanke var ledd av misstron. Och den viskade i hans öra vad Stig Grundtwells bäste vän en gång berättat om Stella. Detta att hon varit förlovad med Stig ända ifrån ungdomen, men att hon bröt med honom, då hon lärde känna Adam, Gustavs egen kusin. Att hon ville nå namn och rikedom och att hon av beräkning snärjt stackars godtrogne Adam i sitt nät.

Misstron viskade mera, mycket mera, ty Stella hade många avundsmän, vilka under sken av vänner, gåvo orden sanningens innebörd och prägel. Och Gustav Enberg hade hört dem alla förtäljas och orden hade satts under förstoringsglas.

Varför hade hon gått ifrån gårdagens fest? Varför drog hon sig undan just då han närmade sig? Vad menade hon med att säga att hon bett Gud för honom?

Var det tillfälligheter eller mening med det hela?

Var hon redan bunden vid Adam? Och om ej så vore — skulle han själv vara den vilken vågade komma emellan kusinen och henne?

Han och Adam tävla om samma mål! Bara tanken var bisarr. Adam! Den av lycka och rikedomar benådade Adam! Han som bröt de blommor, som roade honom att plocka och som sedan kastade bort dem, lät dem förvissna på livets smutsfyllda väg. Adam hade ju redan gjort antydningar om att han ämnade stadga sig och ingå i det heliga äkta förbundet. Han hade ju antytt detta i flera år, men nu med större bestämdhet än någonsin. Strax

efter hade han talat om Stella med äganderättens hela säkerhet.

Gustav Enberg reste sig upp. Han var trött av nattvak och tvivel, men nu förstod han att tvivlet varit onödigt. Det var ju visshet. Stella ägde ingen tanke på honom. Hon var impulsiv, flyktig, varmhjärtad — men också beräknande...

Ensam som förut skulle han leva sitt liv. Och som förr, då de skiljts åt om höstarna skulle de åter glida ut i livets malström, kanske för att aldrig mera råkas.

Det föreföll som ett missmodets osynliga moln sänkt sig över Stjernhögs slott och dess innevånare denna dag. Sommardagens strålande sol lyste över ett missnöjt släkte. De, som varit med på bjudningen hos kammarherre von Flints hade sovit hela förmiddagen, ty hemfärden blev ej förrän vid fyratiden på morgonen.

De voro trötta av nattvak, dans och strapatser.

Assessor Kronspjut hade huvudvärk och tömde vattenglas på vattenglas, åt sill och tyckte hela livet var svart och uselt. Syskonen Berghök hade kommit i gräl om vem som kunde anses för att ha varit den mest firade av gästerna i går kväll. Sedan de grälat om detta kommo de i dispyt om vem av gästerna, som först borde gått igenom äreporten ned till de väntande matborden.

Herr Enberg hade gått ut redan tidigt på morgonen och var ej återkommen.

Stella var också osynlig. Naturligtvis låg hon riktigt sjuk eftersom hon fick lov att resa hem ifrån festen, just som det roliga började, ty annars hade hon nog hankat med ändå.

Flickorna Bergclou flirtade med ett par nyanlända gäster, kamrater till Adam. Att flickorna ej voro i god form var lätt att se.

Friherrinnan von Bjurn såg så olycklig ut, som om hon varit en tiggerska och utkastad på landsvägen, färdig att

frysa ihjäl i en snödriva. Anmärkningen gjordes i viskande ton av fröken Berghök till Regina, vilken senare såg ytterligt besvärad ut över förtroendet.

Adam var också i "dagen efter" stämning. Kötträtten var för litet saltad, salladen för mycket kryddad, ölet ljumt, desserten onjutbar. Då en av hundarna kom in i matsalen och ej strax lydde, befallde han betjänten att köra ut rackarn och ge den en spark, så den visste att skicka sig bättre en annan gång.

Ingen hade kraft eller uppfinningsrikedom att hitta på något "roligt" för eftermiddagen. Kaffet dracks efter vanan på rosenterrassen. Då den starkaste hettan lagt sig kunde de ju taga en tur i vagn, till dess bara slöa.

Till och med Gustavsson såg blek och underlig ut och ute i köksdepartementet var det en nervös oro över hela kåren. Men var det underligt. Två av flickorna kunde svära på att de hade sett slottsanden i går natt glida fram över långa korridoren. Denna gång var hon vitklädd, så det varslade ju bara för bröllop — men i alla fall var, det kusligt att hon visat sig igen.

Elisabeth von Bjurn, den avundade, den lyckliga Elisabeth von Bjurn gick ensam ner i pergolan, där vildvin och glyciner täckte pelare, tak och väggar.

Hon hade i viskande ton fått höra vita fruns ankomst — det var Emma, trotjänarinnan som berättat om synen. Emma ville liva upp sin matmor. Och nyckelhålen voro ej tätare än att hon visste vad som kunde vara bra att höra eller ej.

Men friherrinnan hade upptagit underrättelsen med sårande likgiltighet.

Regina gick för att söka upp sin vän. Hon ville trösta henne, men vad skulle hon säga? Det minsta lilla ord kunde bringa smärtan på nytt till liv, ty vad hjälpte namn, rikedom, samhällsställning för den som ändå kände sig förfrysande ensam i sitt hjärta! Regina visste att hon

själv var den enda vän Elisabeth ansåg såsom sådan. Och nu skulle hon, den enda vännen, bringa besvikelse och sorg med det budskap hon var på väg att omtala. Stackars Elisabeth! Ensam, hjärteensam. Och nu skulle det ljusa luftslottets tinnar ramla. Detta "slott" som hon byggt med moderskärlekens skapande kraft. Och det var ej blott tinnar och torn som skulle ramla, nej hela grunden skulle rämna och inte en enda av fantasiens och förhoppningens grundstenar skulle få stå kvar!

Regina kände sig själv så översvallande lycklig, så rik i sin fattigdom, så tacksam över det skedda, ty hon förstod nu, att hade hennes egen önskan gått i uppfyllelse hade dottern aldrig nått den stora sanna lyckan, den som kan äga bestånd livet ut.

Stellas lysande blick, och av lycka jublande stämma stod så levande för Reginas sinne. Aldrig hade hon sett ett sådant uttryck av djup, nära nog överjordisk lycka, som Stellas, då denna på förmiddagen kommit till henne i sällskap med den utkorade och lagt den älskades hand i moderns och sagt:

"Här mammis, får du ett barn till. Ett stort, stort barn som du måste älska och sköta om, precis som du gör med mig."

Hon hade sett ifrån den ena till den andra, blicken var solljus av lycka, kärlek, förtroende och hoppfull förtröstan.

"Tänk, mammis. Han tänkte fly mig, han trodde... trodde dumma saker... Stella såg leende på fästmannen. Men så kom det ljus, frid i hans sinne och det onda vek bort och han trodde vad han själv sett och hört mig säga och ej vad han hört av andra. Och han gick bort ifrån kullen, där tvivlet plågat honom... och han gick långt, långt utefter stranden... in i skogen... och där på en stor sten blev han sittande... just där jag..." Stella avbröt sig och såg ömt på mannen, som höll hennes hand så varmt och skyddande i sin. Så fortsatte hon i hastigare tempo.

"Och där gick hans tanke till mig och den ledde mig ut dit... och jag fann honom... och han tog mig och behåller mig för alltid... riktigt förstår mamma... Och allt vad vi tänkt och allt vad vi hoppats och drömt om, det sade vi i klarare ord till varandra, än tankarna viskat i vårt öra under längtans många, långa stunder. Och nu har du oss här."

Regina hade dragit dem bägge intill sig hon kände med intuitionens hela visshet att dessa två voro skapade för varandra och att intet mänskligt skulle kunna skilja dem åt!

Och detta var det hon Regina nu skulle säga till Elisabeth, vännen som hoppades att igenom Stella vinna sin sons kärlek och förtroende, ty Stella ägde sonens hela despotiska kärlek och Stella betydde för honom livslyckan. Utan denna skulle han helt förlora sinnets jämnvikt. Han skulle glida ur hemmets skydd. Och Elisabeth skulle känna sig stå mera ensam än någonsin förr.

S. A. F:s Ungdomsböcker

SIGRID ADAMS-KLINGBERG:

KUSIN DORRIT FRÅN AMERIKA

Med omslagsteckning av *John Dunge.*
Kr. 3:—, inb. 4:—.

SIGRID ADAMS-KLINGBERG:

FLICKAN FRÅN FRÄMMANDE LAND

Med omslagsteckning av *Maj Lindman.*
Kr. 3:—, inb. 3:75.

ROSA FITINGHOFF:

FLICKORNA I TJUGUTVÅAN

Roman. Med omslagsteckning av *Maj Lindman.*
Kr. 3:75, inb. 4:75.

LAURA FITINGHOFF:

I FJÄLLUFT

6:e uppl., 33:e tusendet. Med omslagsteckning av *John Dunge.*
Kr. 3:50.

OLIVER SANDYS:

CHAPPY — RÄTT OCH SLÄTT

Roman. Med omslagsteckning av *John Dunge.*
Kr. 3:—, inb. 4:25.

H. G. WELLS:

MÅNPIRATERNA

Äventyrsroman. Med omslagsteckning av *Erik Åkerbladh.*
Kr. 2:75.

ERIK JOLIN:

SAGAN OM SIGURD FAFNERSBANE OCH GJUKUNGARNA

Fri behandling av hjältesagan i dess oförkortade form efter Eddan m. fl. källskrifter. Illustr. av *Arvid Fougstedt.*
Kr. 4:75, inb. 6:—.

SVENSKA ANDELSFÖRLAGET :-: STOCKHOLM

Kr. 3.—, inb. 4.—

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK
1001956810
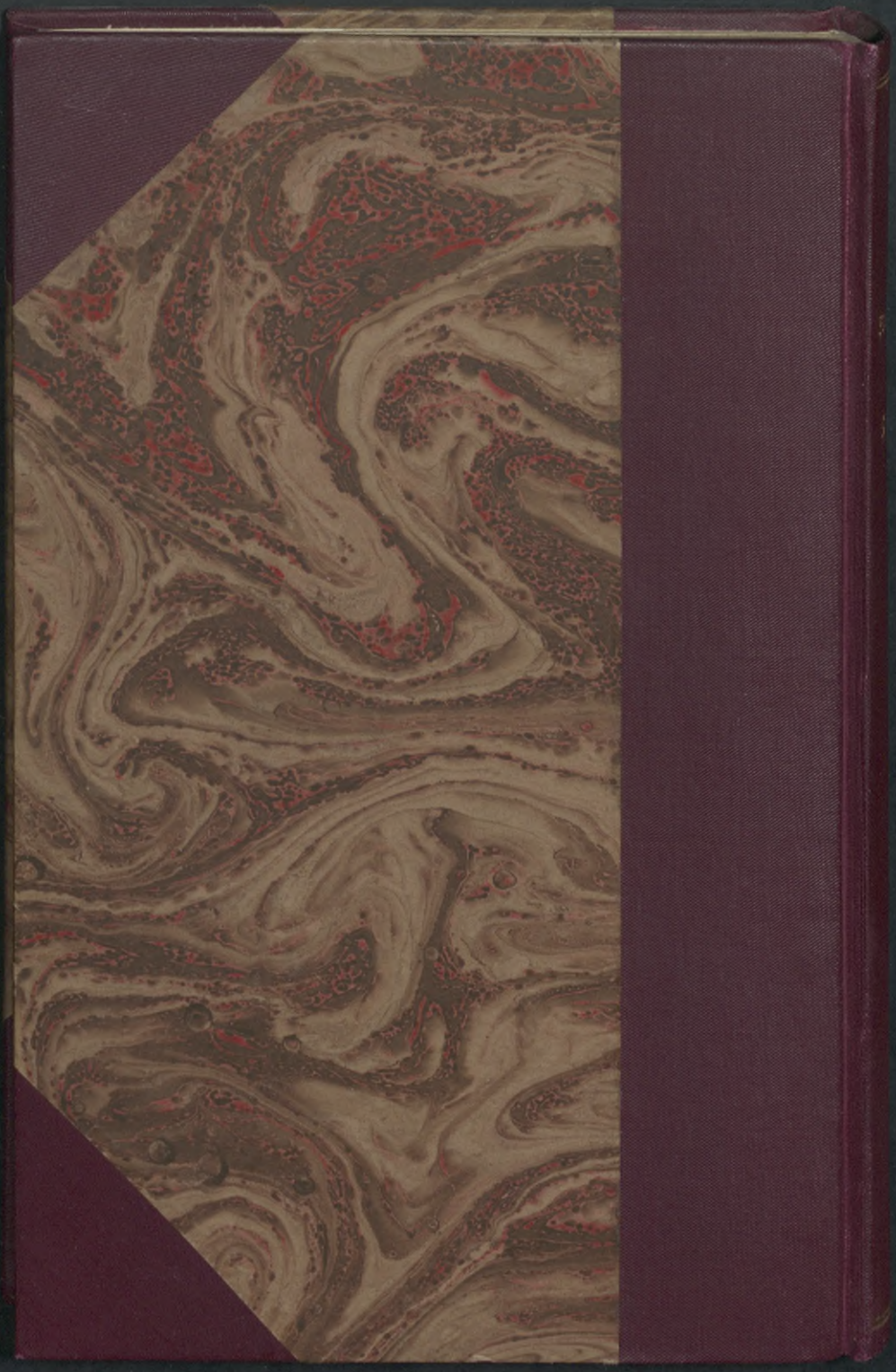
JOHN JOHNSON
BOKBINDARE
GÖTEBORG